

ምስራር ሰባት

‘የማርያም ስላሳ’ (ሰአስ አድህና) የሚባለው ከየት መጣ?

የሰው ልጅ ሃሳቡን ከሚገልጽባቸው አያሌ ነገሮች አንዱ ሥላሳ ነው። ሥላሳት የሰውን ልጅና የተፈጥሮን የኑሮ መልክና ጸባይ በማንጸባረቅ መልሰው ሰላሳው ልጅ የሚያስተምረው፣ ታሪኩን መዝገበው የመያዝ አቅማቸው ብርቱ የሆነና በሰውነቱም መሰከ የበኩላቸውን መረጃ ዘገበው በመያዝ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደረጉ ናቸው። ሥላሳት ጠደቢተክርስቲያን አገልግሎት ከመገባታቸው በፊት በአህዛብና በአደሁድ ዘንድ ከአምልኮት ጋር በተያያዘ መልኩ በሰላሳት ደገሰባቸው ነበር።

በተለይ አስራአሳውያንና ቀደምት የሃይማኖት ሕባቶች ሥላሳትን ለበተክርስቲያን አገልግሎት ሲያውሉ ማንኛውም ጽሑፍን ማንበብ ለማድረግ ሰው የክርስቶስን ህማማቱን፣ መስቀሉን፣ መሞቱን፣ መቀበሩን፣ መነሳቱንና ማረጉን ደገሞም ተመልሶ እንደሚመጣ ለመሰበክ እንዲጠቅሙ በማድረግ ነበር።

ሥላሳቱ በተራራ ገመገሞ፣ በሰሌዳ ላይ፣ ድንጋይ በመጥረብና በመፈፈፈ፣ እንጨት በማሰዘብ፣ በዛፍ ቅጠልና ቅርፊት ላይ በጎሳ በጎሳም ከፍየልና ከበጎ ቅዳ ላይ ሁሉ እጽዋትን በቀስምነት በመጠቀም ለማስተማሪያነት ይጠቀሙበት ነበር። እንዲያውም ስለተምረው ከጨረሱ በጎሳ እንዳንዶችን በቋሚነት የማስተማሪያ መርጃ መሳሪያቸው ስደርገው እስከ ረጅም የሕይወት ዘመናቸው በመጠቀም ሰደቀመዛሙርቶቻቸው ከሚያመርጧቸው ሃይማኖታዊ ንብረቶች ውስጥ ዋነኛውን ስፍራ የያዙት ሥላሳት ነበሩ።

ቀስ በቀስ ሰላሳቸውና ቅርጻቸው (ምስሎች) እየበዙ በመምጣታቸው በተለይም በበተክርስቲያን ቅጥር ጊቢ ውስጥ በገደገዳ ላይ በብዛት በመንጠልጠልና ልዩ ትኩረት እየላቡ በመምጣታቸው ምክንያት በ8ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በክርስቲያኖች መካከል ‘አምልኮ ባእድ እየሆነ መጥተዋል’ በማለት ከፍተኛ ክፍፍልና ጥቅጥቅ ፈጠረ።

በ726 ዓ.ም የቢዛንታይን መሪ የነበረው ስጼ ሲዮ ሳልሳዊ ምስሎች ማመንን ለጥብቀ ተቃወመ። በዚህ ምክንያት ዘረ ምስል ተናጋሪዎችና ምስል ደጋፊዎች ጠደቡ

ከረረ ገጥቶ ውስጥ ገቡ። ደሃው ንጉስ በ730 ዓ.ም ውሳኔውን አጽንቶ በገዛቱ ምስሎችን ጥቅም ላይ ማዋላቸውን አገደ። በምስል ስፍታረድን ላይም ከፍተኛ ሰደትን አስከተለ።

ከዚህም የተነሳ በተለይ ሲዮንን ተክቶ የነገሰው ስዳ ቀስጠንጢናስ 5ኛ ‘ክርስቶስን ለማጽዳት’ በሚል በርካታ ምስል ስፍታረድን የነበሩትን የሃይማኖት መሪዎች እንዲገደሉ አደረገ። ብዙም ሳይቀይ ስዳ ቀስጠንጢናስ 5ኛ በመሞቱ ምክንያት ብዙ መንፈሳዊ እውቀት ያወገበረት የነገሩን አሳሳቢነት የተመሰከተች የንጉስ ስዳ ቀስጠንጢናስ ባለቤት (ሚስት) የሆነችው ሊፈኔ ከዚህም ክርስቲያን ሃገሮች የተውጣጡ የሃይማኖት ሰባቶችን በ784 ዓ.ም በኒቂያ ጉባዔ ጠራች። ጉባዔውም ሁለተኛ የኒቂያ ጉባዔ በመባል ተሰየመ።⁹³

በዚህ ጉባዔ በርካታ አጀንዳዎች ቢኖሩም በተለይ የሰንበት ቀን (እኩድ) ልዩ ከበረታ እንዲኖረው፣ ምስሎች ደገሞ በአስተማሪነታቸውና ምስሉ የሚወክሉትን ስኬት ማክበር ለሰሆነ በበተክርስቲያን ገደገዳ ላይ በክብር እንዲሰቀሉና ልዩ ክብር እንዲሰጣቸው ብሎም እንዲሰገድላቸው ጉባዔው ወሰኗ።

ደህን ውሳኔ እርታዶክስ ቢተክርስቲያን (ምስራቃውያን) እና ካቶሊካውያን (ምዕራባውያን) ተቀብለው ምስሎችን ማክበር ጀመሩ። በተለይ የገሪክ እርታዶክስና የሊባኖስ ማርኖይት ቢተክርስቲያን የማርያምንና የክርስቶስን ስቅለት የሚያሳይ ሰላሳ በመሳል በአገጣጠሟቸው ገደገዳ ላይ ሲሰቅሉ በጊዜው በምዕመናኛቸው ዘንድ ከፍተኛ ተቃውሞ ሰሰገጠማቸው ‘ደህኑን ሰላሳ የሳሰው ወንጌላዊው ስቃስ ነው፣ የጌታችንም ስቅለት የሳሰው ወንጌላዊው የሐንስ ነው፣ በተውፊት ሲወርድ ሲሞረድ ከሐዋርያት የወረደሰን መመሪያ ነው’ በማለት እንገዳ ትምህርት ማስተማር ጀመሩ።⁹⁴

እባ ገርገሪዮስ የሸዋ ሊቀ ጳጳስ የነበሩት የኢትዮጵያ እርታዶክስ ተዋህዶ ቢተክር

93. አንደኛው የኒቂያ ጉባዔ የሚባለው በ325 ዓ.ም 318 የሐይማኖት ሰባቶች በንጉስ ቀስጠንጢናስ በመን ሰርዮስ ወልድ ፍጡር ነው በማለት የተወገበበት ጉባዔን ነው።

94. እባ ሊዊል ስናታሱ፤ ስወደደ ነጥቶች በትምህርት ካቶሊክ ውስጥ፡ ገጽ 44-47፡ ስዲስ ስበባ ፡ 1995 ዓ.ም። ቀሌስ ክፍ ያለው መራራ፡ የቢተክርስቲያን አስተዋጽኦ ስኢትዮጵያ ስልጣን፡ ገጽ 47-48 ፡ የት.መ.ሚ.ዊ ድርጅት፡ ስዲስ ስበባ ፡ የካቲት 16 1986 ዓ.ም። ሚሲዮን በሰጠ ስለፋ ፡ ቀዳሳን ሥላሳት ለመወጥና ታሪክ ክትምህርት ሃይማኖት ጋር፡ ገጽ 88-90 ፡ ዓለም ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ ስበባ ፡ መጋቢት 1994 ዓ.ም። መምህር ስንዲ ዓለም፡ ዲግሚዊ ወሳዲት ለምሳክ ሰነገረ ድህነት፡ ገጽ 25 ፡ ብሪና ማተሚያ ድርጅት ሚያዝያ 1998 ዓ.ም። ብርሃኑ ጉባዔ፡ ስምደ ሃይማኖት፡ ገጽ 141-142፡ ንገድ ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ ስበባ ፡ የካቲት 1985 ዓ.ም ። ሊያቅን ስሐዲ ሰሰረስ ፡ የመናፍቃን ማንነትና መልስቻቸው 4ኛ እትም ፡ ገጽ 76-78 ፡ ባናዊ ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ ስበባ ፡ ጥቅምት 1996 ዓ.ም ።

በቲያን ታሪክ በሚሰጡ መጽሐፋትም ስለምስል ስመጣጥና የነበራቸው ጠቀሚታ ሲገልጹ ‘ሰዕል በቤተክርስቲያን የተጀመረበት ምክንያት የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ትምህርታችሁን ያስፋፉት ዋሻ ፈልፍሎ ጉድጓድ ቆራረው በዋሻ በፍርክታ ውስጥ ነው ካታኑምብ (ገበበ ምድር) ይሉታል። በዚህ ዋሻ ውስጥ የሰማዕታት ስጽም እየሰበሰቡ ትምህርት ያስተምሩ ነበር። በዚህ ውስጥ ብዙ አማኝች እየመጡ የማህበራቸው ስባል መሆን ጀመሩ። በዚህ ጊዜ የክርስቲያኖችን ትምህርት ስሰፋፍቶ ለመሰጠት በቂ መጽሐፍት ስልነበረም። እንደዚህ መጥቶ ስመፈሰግና ለማዘጋጀት ነጻነት ስላልነበራቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስንዳንድ ምሳሌዎችን በሰዕል እያሰፈሩ ማስተማር ጀመሩ። በዚህ ሁኔታ ሰዕል ማስተማሪያ ሆነው ቀይተዋል። ሥዕሎችም የሚሳሉት በምሳሌነት /ሊምቦሊክ/ ሊሆን የሚሳሉትም በስመድና በክሰል በዋሻ ዙሪያ ነው። በዋሻ ፊት ሰፊት ላይ የሚሰሉት እረኛው በጉን እንደተሸከመ አድርገው ነው። ይህም ክርስቶስ ያመነበትን ሁሉና በርሱም ስምነው የሞቱትን ሁሉ የሚያጽናቸው ችርና ታማኝ ጠባቂ መሆኑን ለማስረዳት ነው’ ብለዋል።”

ነገር ገን ይህን የማስተማሪያ መንገድ በመጠቀም ሠዎች ዝም ብለው በእንቃኔታት ህሊና /ህሊናን በማንሳት/ ከመጽሐፍ ይልቅ በፈታቸው ሥዕሎችን በማየት መጽሐፍ ብሉም ስገደትና መሳም በዛላቸው። በመቅቱ ነገረ ወደ ጣሕት ስምዕክ ስዝሚል ያሉ ታዋቂ የክርስትና ምሁራን ሥዕሎችን እያወረዱ መሰባበር ጀመሩ። በተለይም ከሰህዛብ ሥዕልን የማክበር ልማድ የነበራቸውና ሥዕል በመሳል ኑርስቸውን ይደጉሙ የነበረ ስዓሊዎች ጥቅማቸውና መደቸው ስለተነካ ከፍተኛ ተቃውሞ ከፈቱ። በዚህ ምክንያት የክርስትና መከፋፈልና ስደት ከ 815 - 843 ዓ.ም ድረስ ቀጠለ። ይሁን እንዲ ገሰሰዋል በየጉድጓዱ ሥዕልን በመሳልና በገል መናሪያ ቢታቸው በመስቀል ብሉም ለምስሎች ስገደት በማቅ ረባቸው ምክንያት ነገረ ክዕስት ወደ ዕለት እየተስፋፋ መጥቶ ዛሬ በቤተክርስቲያን ደረጃ እንኳ በረቀቀና ሥዕል በሃውልት መልክ የስምዕክ ማስፈጸሚያ እስከመሆን ደርሰዋል።

በጽዕ ስቡን እንደረደቡ በሰዋሰው ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ ከፍተኛ መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ዲን የነበሩት ‘የተቀረጸ ምስል ወይም ሃውልት ስቁሙ የሚል ህገ በቤተ ክርስቲያን የሰም፡ የቤተክርስቲያኖችን ባህልም እያደሰም። ይህ እይነቱ ተገባር ከስምዕክ ጣሕት እይስይም ... ሃውልት በቤተክርስቲያን የሚፈቀድ ቢሆን ኖር ጥበቡ የነበራቸው እን

95. አባ ገርገሪዎስ ፡ የበዋ ሊቀ ጳጳስ ፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ታሪክ ፡ 4ኛ ፅዕን ፡ ገጽ 96 ፡ ፐር 1994 ዓ.ም።

ቅዱስ ሳቢበሳ ብዙ ሃውልት ወይም ምስል በሰረ ነበር’ ብለዋል።”

“ይህ እይነቱ ስርዓት ስምዕክ ከምዕራባውያን የተመረከ ከቤተክርስቲያን ታሪክ ታይቶም ተሰምቶም የሚደታውቅ የሕርጢምስ ጣሕት በኢትዮጵያ ቀጭ እንዲ? የሚያሰኝ ነው። ካህናቱም ይህን ስምዕክ ባዕድ መቃጠምና ህዝቡን ማስተማር እንዲ አስረና አማኝ መሆን የሰባቸውም’ ያሉት ደገሞ መምህር ደጉዓስም ካሳ በቅድስት ሰላሲ መንፈሳዊ ነብ ድ የሃዲስ መምህር ናቸው። መምህር ደጉ በመቀጠልም ‘ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በታላላቅ አድባራትና ገዳማት ሳይቀር የጌታችን፡ የእመቤታችን፡ የቅዱሳን መሳዕክትና የቅዱሳን ሰዎችን የተቀረጸ ምስል ማቅም ለሃውልት መስገድና ማጠን እየተሰመደ ነው። እንዲያውም ስንድ ምዕመን ሁሉት ጮቶ ሺ ብር ስውጥተው ማስራታቸውን ነገረውኛል። አማኝና ሚና ያጡ የገጠር ስብደቱ ክርስቲያኖች እየተዘጉ ደክን ያክል ወደ ስምዕክ ባዕድ ማውጣት ዘእገዚሕብሔርም በህሊናም የሚያስከስስ የሚያስወቅስ ነው’ በማለት ስላባዚነቱን ገልጸዋል።”

በኢትዮጵያ የማርያም ሥዕል ስመጣጥ የረጅም ጊዜ ታሪክ ባይኖረውም በስጹ ዳዊት ዘመነ መንግስት /በ1365-1395 ዓ.ም/ ‘ከሲዩሪሳም ወደ ኢትዮጵያ ወንጌላዊ ሉቃስ የሳሳት የማርያም ሥዕል መጣች’ በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ የሥዕል በር ተከፈተ።”

በ14ኛው ክፍለ ዘመን ማብቂያ ላይ የዘርዓ ይዕቅብን (ሕፃ) ቤተሰቦች የፈተኛው ልጃቸው ሰለሞተባቸው ገና ሳይወሰድ በጽንሱ ተወልዶ በጤና ካደገ ሰቅድስት ድንገል ማርያም እስጠዋሰሁ ብለው በሥዕሉ ፊት ያልተሰመደ ጽሑፍ ስለት አቅርበው ነበር ።”

ይህንንም ስለት ሁኔታ በተደጋጋሚ ሊሰማ ያደገው ዘርዓ ይዕቅብ ስልጣኑን (ስዓነቱን) ሊረከብ ሰዕሎችን በክፍተኛ ሁኔታ እንዲሰፋፋና እንዲስገድላቸው የማርያም ሰዕልም “ሥዕስ ስድህና” ተብሎ እንዲለየም አድርጓል። በዚህም 2ኛው ቀስጠንጢናስ እንዲባል አስቸሎታል።”

- 96. ማህበረ ቅዱሳን ፡ ስምዕ ጽድቅ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ጋዜጣ ፡ 9ኛ ስመት ቁጥር 4 ፡ ቅጽ 10 ፡ ቁጥር 65 ፡ ፐር 1994 ዓ.ም።
- 97. ማህበረ ቅዱሳን ፡ ስምዕ ጽድቅ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ጋዜጣ ፡ 9ኛ ስመት ቁጥር 4 ፡ ቅጽ 10 ፡ ቁጥር 65 ፡ ፐር 1994 ዓ.ም።
- 98. ዩኢ.ጾ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተለምረ ማርያም ፡ 9ኛ ተለምር ፡ ገጽ 34 ፡ ቁጥር 23 ፡ ትንሳዔ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት ፡ አዲስ አበባ ፡ 1998 ዓ.ም።
- 99. ጌታቸው ኃይለ ፡ ድቂቅ እስጢፋኖስ በህገ ስምዓክ ፡ ገጽ 25 ፡ 1996 ዓ.ም።
- 100. መምህር እንዲ እስም ዳገማዊ ወላዲተ ስምዓክ በነገረ ደህነት ገጽ 24 1998 ዓ.ም። የዲያቅን ብርሃኑ አደማሰ ፡ ስዓላት ምን ፡ ስምን? እንዲት? ገጽ 161 ፡ 1999 ዓ.ም።

የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በሙዚየሙ በኢትዮጵያ ሰላላ ስነ ስዕላት አስመዕከች የሚከተለውን አስፍርሰዋል፡፡

“በሰሊዳ ላይ (በእንጨት በጨርቅ በብራናና በመሳሰሉት) የመሳሰሉ ጥበብ በኢትዮጵያ የተጀመረው በ15ኛው ክፍለ ዘመን አገማሽ ላይ እንደሆነ ይገመታል ከዚህ ዘመን በፊት የተሳሉ አንዳንድ የሰሊዳ ላይ ሰዕሎች እስካሁን ድረስ አልተገኙም የታሪክ ተመራማሪዎች እንደሚሉት “ስዕላት አድጎና” ድንገት ብቅ ያሉት በአጼ ዘርዓደዕቀብ /1434 እ.ኤ.አ/ ዘመን እንደሆነና ይህም የሆነበት ምክንያት ንጉሱ ለእመቤታችን ለድንገል ማርያም ከነበረው ልዩ እምነትና ፍቅር ጋር የተያያዘ ነው ይላሉ፡፡ ከዚህም የተነሳ በኢትዮጵያ ውስጥ “የስዕላት አድህና” ምስሎችን ማክበር በእርሱ መታመንና የስዕላቱ ተፈላጊነት እያደገ የመጣው ከአሉ ዘመን መንገስት ወዲህ ነው፡፡ ... የዘመኑ ዝነና ታዋቂ ሰዓሊ ሕግ ፍሪ ልዩን የሚባል መነኩሴ ነበር፡፡ የአሉ ልዩና ፈር ቀዳጅ ስዕት በዘመኑ የኢትዮጵያ የሰነ ሰዕል ጥበብ ላይ በእጅጉ ተጽኖ አድርጓል፡፡ በ15ኛው ክፍለ ዘመን 2ኛ አገማሽ በአማራው ሃገር እና በአዋ የተሳሉ ብዙ የሰሊዳ ሰዕሎች ላይ እና በዚያ ዘመን በተሰሩ መስቀሎች ላይ የአሉ ስዕት በእጅጉ ተንጸባርቆ ይገኛል፡፡

ሦዕላት የተሰሩት ከውጭ ዓለም በተሰደም ከኢየሱስምና ከካይር እንዲሁም በጣሊያን ሃገር ከምትገኘው ከቪኒስ እና ከሌሎች ከተሞች ጋር በተመሰረተ ገንኝነቶች ስማካኝነት ነው፡፡ ከእነዚህም በተጨማሪ የኢትዮጵያ ሰዓሊዎች የቤዛንታይን አሳላፊ ስዕትንም በማጥናት የራሳቸውን አዳዲስ ስዕቶች አዳበሩ፡፡

“ኢታሉ-ከሪታን” የሚባለው ስዕት አሳላፊ ደግሞ የእረታ ሰዓሊዎች የቤዛንታይን ስዕት በመጠቀም የኢጣልያንም የስዕላት አድህና ይዘት በስዕል የገለጸበት ነው፡፡ ብራንካሎዮን የተባለው ታዋቂው የቪኒስ ሰዓሊ ኢትዮጵያ ውስጥ ስ40 አመት በናረበት ጊዜ የ15ኛው ክፍለ ዘመን የኢትዮጵያ አሳላፊ ሂደት እና እድገት ላይ ታላቅ አስተዋጽኦ አድርጓል፡፡ በኢትዮጵያም ውስጥ የጣሊያን የአሳላፊን ስዕት ያስገባው ይኸው ሰዓሊ ነው በዚህ ጣሊያናዊ ሰላሊ የተከናዎኑት ሰዕሎች የካቲርችንቶ አሳላፊ ጥበቡን ባህሪያት ያንጸባርቃሉ፡፡

... በኢትዮጵያ የሰዕል ጥበብ ላይ ለላኛው የውጭ አስተዋጽኦ የመጣው በ17ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ሠላሳ ዓመታት ወደ ኢትዮጵያ ከገቡት ኢየሱሳውያን (ጆስዊታስ) ስማካኝነት ነው፡፡

በኢትዮጵያ ውስጥ ከነበረው ባህላዊ የእመቤታችን ስዕል አድህና አሳላፊ በተጨማሪ አዲስ “የማጅ ወረ ማርያም” (በርማ ከተማ ውስጥ የምትገኝ ቤተክርስቲያን)

አሳላፊ ስዕት ገባ፡፡ ዋነኛው የጣሊያን ስዕል ስብዙ ምዕተ አመታት ሮማ ከተማ ይቀመጥ ነበር፡፡ በ1596 እ.ኤ.አ ኢየሱሳውያን የርማውን ሲቀጻጸሩ በማስፈቀድ የዋነኛውን ቅጅ ሰዕሎች በመሳሙ ዓለም ሊለብኩ ወደሂደባቸው አገሮች ሁሉ ወስዷል፡፡ በዚህ መሰረት ኢትዮጵያ ውስጥ ገባ፡፡ ከዚያን ጊዜ ወዲህ የማጅዋ ማርያም ስዕል “ምስል ፍቅር ወዕዳ” ተሰኝቶና በማርያም ተሰደም በኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም ከሚገኙት ሰዕላት አድህና ውስጥ አብዛኛውን ይኸው “ምስል ፍቅር ወዕዳ” የተባለው ነው፡፡

በ18ኛው ክፍለ ዘመን 2ኛ የገንደር ስዕል አሳላፊ ከቀዳማዊ በጣም ይሰደዳል፡፡ በቀዳማዊ ኢየሱስ ዘመነ መንገስት /1682-1706 እ.ኤ.አ/ የተጀመረው ስግግር በ18ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ 20 አመታት ውስጥ ተገደቦ በዳግማዊ ኢየሱስ ዘመነ መንገስት /1730-1755 እ.ኤ.አ/ መሆኑ በሙሉ ዳበረ፡፡ ይህ ስዕት በሚያብብበት ወቅት የውጭ ሃገር ሞዴሎች የጨመሩበት ጊዜ ብቻ ሳይሆን እንዲሁም የውጭ አገር ሰዓሊዎችና የሰነ ጥበብ ሰዎች በተሰደም ገሪኮች እና አርመኖች በቤተመንገስት አብያተ ሙዖዎች የሚሰሩበትን ጊዜ ጥምር ነበር፡፡ በተለይ ዳግማዊ ኢየሱስ እና እቴጌ (አዖቱ) ምንትዋብ (ንገሥተ ወስተ ጊዎርጊስ) ቤተመንገስታቸውና አብያተ ክርስቲያናት እንዲያንጸና እንዲያስውቡ እነዚህን ጠበብት ቀጥረው ያሰሩም ነበር፡፡ እቴጌ ምንትዋብ ባቋቋሙት አውራጃ በሚገኘው ቤተ ሙዖ ውስጥ የተሳሉት ሰዕሎች እንደ ተመሳሳይ የሆኑ ስዕት ስለሚያንጸባርቁ “የቋረኛው ቤተ ስዕት” የሚል ስያሜ ሲሰጣቸው ስያሜውንም ለመጀመሪያ ጊዜ የሰጣቸው ኮንቲሲኒ የተባለው የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ሊቀ ነው፡፡ ... የአውሮፓና የመካከለኛው ምስራቅ የባርክ ብልጥልጥ ሞዴልም በዚህ ባሕንበት ዘመን ተጨማሪነት ዳበረ፡፡

በ19ኛው መቶ አመታት መጨረሻ ላይ የገጃም ገዢ የነበሩት ንጉሥ ተክለ ሃይማኖት ከነገረዉዎቻቸው መሳፍንት መኳንንት እና ጥፍራ ጋር በውራ ኪዳነ ምህረት (ጣና ሃይቅ ደሴት ውስጥ የሚገኝ) ገደገዳ ገርጌ ላይ ተሰለው ይገኛሉ፡፡ በዚያን ወቅት ዘጌ ባህላዊ የቤተክርስቲያን አስተሳሰብ ጥበብ ዋነኛዋ ማዕከል በመሆን ታዋቂነት አግኝታ ነበር፡፡ በዚህ ስፍራ ጥንታዊነት ተብላ የምትጠቀስ የማርያም ስዕል ይገኛል፡፡ እንዲሁም በገንደር ጥንታውያን ከሆኑት እንዲያሉ ቀዳማዊ ጊዜ የተሰራው የደብረ ብርሃን ሥላሴ በውስጡ ከ19ኛ ምዕተ አመት ጀምሮ ያሉ የእጅ ሰዕሎች ውስጥ የማርያም “ምስል ፍቅር ወዕዳ” የተሰኘው ስዕል ሲሆን ከዚያ በፊት ስዕል በቤተክርስቲያኑ የሚደገባና የተከሰከለም

ካዚያ ወዲህ በ19 መቶ ክፍለ ዘመን መጨረሻውና በተለይ በ20ኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ አጋማሽ ላይ የማርያምን ስዕል ጨምሮ ድበቅ ሸሽግ እምነቶችን የሚያንፀባርቅና በጠልሰሞች ላይ ክሚታዩት ምስሎች ጋር የተዛመደ ሆኖ ቀርቧል። በተለይ ደገሞ በመስታወት በተሸቀጠቀጡ ብልጥልጥ ልጦች፣ የውሃ ቀስሞች መብራትና ተሸክርካሪ ተዘዋዋሪ የተሰደዩ ሹት (መጋረጃዎች) ጋር እየተጨማመሩ መሰራት ጀመሩ።

ዛሬ በተለይ በከተሞች ባሉ አድባራት ህዝቡ ስትምህርትና ስጋራ ፀሎት በአውደ ምህረት (በአደበባዩ) ሲሰባሰብ በሰባኪው ወይም በመቼሐፍት አንባቢ ራት ትሳወቅ ሆነው የተሰሩ “የማርያም ስዕል” (“ሰዕስ አድህና”) በሐምራዊ መጋረጃዎች እንዳንዲሞ በልዩ ልዩ ቀስማት በሆኑ መብራቶች የተሸቀጠቀጡ ይቀመጣሉ። ህዝቡም ወደ ስዕሉ እየሰገደ አምልኮቱን ይገልጻል ። ይህ ሁኔታ በተለይ በሰንበት ቀን እሁድ ጠዋት እና ዘመትር በሰርክ ጉባኤ (በ11 ሰዓት ማታ ላይ) የተሰመደ ከኛውን ሆኗል።

ስ“ማርያም ምስል” መስገድ እንዲት ተቀባይነትን ስገኝ?

ምስልና ቅርጽ ቅርጽ በየወቅቱ በክርስትናው እምነት ውስጥ ስርገው ገብተውና እያደጉ መጥተው ዛሬ እንደሚታየው ልዩ አምልኮ እየተሰማቸው ይገኛሉ። ህዝቡ ክርስቲያኑ በተለይም የማርያም ስእሎችን እንዲቀበሏቸውና እንዲስገዱላቸው ከተደረጉበት ዋና ዋና ምክንያቶች መካከል ጥቂቶችን ብንመለከት፡-

ሀ. ምስሎች ይናገራሉ በሚል ማስፈራራት

“በዚያም ቢተክርስቲያን የአመቤታችን ስዕል ነበረችና ያ ብላቲና ስእሲቷን አድገ ይወዳት ነበር። መምህሩ በሂደ ጊዜ ወደ ስዕል ቅሞ አድ ይነሳትና ቅዳሴዋን ይደገም ነበር። ክስታትም በእንደ ቀን ስዕሉ ዘንድ ቅሞ ላለ ስዕሊቷ ተነጋገረችው። ወዳጁ ሆይ አንተ ከምትወደኝ ይወቅ ፈጽሜ ወድጃለሁ በእንተም ደስ ብሎኛልና በእኔ እመን ስሰችው። ያም ልጅ ከስዕል ቃል በሰማ ጊዜ ፈጽሞ ስደነቀ አድገም ፈራ”¹⁰²

“የኢትዮጵያ ሰዎች እነዚህን ትዕቢተኞችን ራሳቸውን ተክናንበው እገራቸውን

101.ክርስቲያን ጳጳር፡ ትርጓሜ መልክ ሰላም ዳኛቸው ካላሁን፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ትውፊትና መንፈሳዊ ህይወት፡ገጽ 24፡ 1999 ዓ.ም።
102.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ ተአምረ ማርያም ፡92ኛ ተአምር ቁጥር 7-10፡3ኛ አትም ፡ገጽ 264፡ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡1989 ዓ.ም።

ተጨማሪው ወደዚች ስዕል ሲገቡና ሲወጡ አይተው እንደ ገብጻውያን ክፉ ልማድ አደረጉ። ወደዚችም ስዕል ሚማ አድርገው ገቡ። ... እመቤታችንም ወደ እኔ ስዕል ሚማ ተጨምታችሁ የምትገቡ መረር ትምህርትና ክፉ ምግባር እንደምን አበቀላችሁ? ስለታችው ይህን ብላ የኢትዮጵያን ሰዎች ከስዕሏ በወጣ ቃል ገለጸታቸው”¹⁰³

ለ. ምስሎች ባሉበት ሆነው ተንቀሳቅሰው የተሰደዩን ድርጊት ያደርጋሉ በሚል

ማስፈራራት

“በማርያም ስዕል ራት ሲሰገዱ ስዕሊቱ ራስዋን ዘንበል አድርጋ ጸሎታቸውን ለገደታቸውን ተቀበለች”¹⁰⁴

“አባታችንም ከስእሷ ራት ሲጸወድ እመቤታችን ከስዕሉ አናገረችው። ጡቷንም አውጥታ እንካ ጥባ እንደ ልጇም አርጌ አላደገሃለሁ አሰችው። እርሱም ክጡቷ ጠባ።”¹⁰⁵

“እንዲት ሴት የወሰደች ነበረች፡ ያችንም ሴት ልጇን ጅብ ወሰደባት። ወደ ቤተ ክርስቲያንም ሂዳ በእመቤታችን ስዕል ራት ቀይ ልጇን እስከምትመልሽህ ድረስ ልጅሽን እኔ ከአጅሽ ላይ እወስደዋለሁ አለች። ካዚያም ማርያም የታቀፈችው ልጇን (“ክርስቶስን ለማለት ነው”) ስጠቻት ሴትዋም ወደ ቤት ወሰደችው። ማርያምም ወደ ቤቷ መጥታ ጅብ ነጥቅ የወሰደብሽ ልጅሽን ውለጂ ልጇን ለሠኝ ብላ ተቀበለችት።”¹⁰⁶

ሐ. ምስሎች ሕይወት እንዳላቸው በማስመሰል ማስፈራራት

“አፍርንጊያውም ሥዕሊቱን ይወስዳት ዘንድ እንዳወታቸው ባወቀ ጊዜ ሾተል ይዞ እጇን በመለኮት እዝላቅ ከሰእሉ የሥጋ ቀራጥ ያክል ቅረጠ። ያን ጊዜ ከስዕል ደም ወጣ። እርሱም የሰጋ ቀራጥ ያክል ይዞ ወጥቶ ተሰወረ። ያን ጊዜም ሰዎች አውቀው ፈልገው በጥንቅ እገኝተው ያዙት ፤ይገደሉት ዘንድም ወደዱ። ያን ጊዜ እኔ ለሰመውደዱ ክብር ሲሆነው ወሰዳል እንጂ ይህን በክፋት አላደረገውምና ተውት ስትገደሉት፡ የሚል ቃል ከሥዕል ተነገረ ነገር ግን የተቀረጠውን ሥጋ ከሱ ወስዳችሁ ከተቀረጠበት ቦታ ገጠሙት።

103.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ ተአምረ ማርያም 11ኛ ተአምር ቁጥር 4-8 ፡3ኛ አትም፡ ገጽ 342- 343፡ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡1989 ዓ.ም።
104.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ ገብረ ሕማማት፡ ሐሙስ መዓልት በ3 ሰዓት የሚነበብ ፡ምዕ 1 ቁጥር 8፡ ገጽ 495 ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡1996 ዓ.ም።
105.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ ገብረ ሕማማት በዓረብ በጸሎት የሚነበብ ምዕ 1፡10፡ገጽ 620 ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡ 1996 ዓ.ም።
106.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡መቼሐፈ ገብረ ዘማማት ማክሰኛ መዓልት በ9፡00 ሰዓት የሚነበብ ፡ገጽ 320፡ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ 1996።

አደናገረም፡ ዓይን አሳቸው አደዋም፡ ጆሮ አሳቸው አይሰሙም፡ ስርጌላ አሳቸው አደሸቱም ፡፡ እጅ አሳቸው አይዳስሱም እግሮ አሳቸው አይሄዱም በጉሮሮአቸውም አደናገረም /መዝ 113:12-15/፡፡

“የክብረኝም ጌጥ ወደ ትዕቢት ስወጡ የእርኩስነታችውንም ምስሎች አደረጉበት ስለዚህ እኔ በእርሱ ዘንድ እርኩስ አደርጊዎታለሁ”

/ሐዘ 7:20/፡፡

“ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ደሳል ንስሃ ገቡ ከጣላችሁትም ተመሰሱ ፊታችሁንም ከእርኩስነታችሁ ሁሉ መልሱ” /ሐዘ 14:6/፡፡

የእግዚአብሔር ትእዛዝ ስለ ምስሎች ምን ይሳል?

“አምላክህም እግዚአብሔር የከሰከሰውን በማናቸውም ቅርጽ የተቀረጸውን ምስል እንዳታደርጉ ተጠንቀቁ አምላክህ እግዚአብሔር የሚባላ እሳት ቀናተኛም አምልክ ነው” /ዘጸ 4:23-24/፡፡

“በሳይ በሰማይ ካለው በታችም በምድር ካለው ከምድርም በታች በውሃ ካለው ነገር የማናቸውንም ምሳሌ የተቀረጸውንም ምስል ስለንተ አታደርግ እትስገድላቸው አታምልካቸውም ... እኔ እግዚአብሔር አምላክህ ቀናተኛ አምላክ ነኝ” /ዘጸ 20:4-6/፡፡

“እኔ እግዚአብሔር አምላካችሁ ነኝና ስእናንተ ጣዖት አታደርጉ የተቀረጸም ምስል ወይም ሃውልት አታቁሙ ትስገዱበትም ዘንድ በምድራችሁ ላይ የተቀረጸ ድንጋይ አታኑሩ” /ዘሴ 26:1/፡፡

የተከሰከሰው ምስሎችን መሳልና በፊታቸውም ወደቆ መስገድ እንደሆነ ልብ ማስት ይገባል፡፡

ምስል ሰተወክለሰት አምላክን ወይም ማርያምን ለማክበር

ሳይገሰገልምን?

በ1962-1965 እኤአ የ2ኛው የካቶሊክ የቫቲካን ጉባዔ “ለሰማርያም የሚሰጠው ትምህርት እውቅና እንዲያገኝና የማርያም ምስል ከፍ ተደርጎ እንዲያዝና እንዲሰገድበት ቅዱስ ተብሎም እንዲጠራ የአምልኮም መገልገያ እንዲሆን ወስነናል፡ ይህ የሲኖዶስ ጭላላ ሰቅድስት ማርያም ያስንን እክብሮት ለማሳየት ነው” አለ፡፡¹¹²

112. The Docmates of vatican vol. 2 pp 94,95, London 1973.

ይህን የቫቲካን ሲኖዶስን ውሳኔ ጠቁሞ ሰዎች ምስልን ለመቀበል የወሰኑት “ምስልን ማክበር ባለቤቱን ማክበር ነው” በሚል የተሳሳተ ሃሳብ ነው፡፡ እንዳንድ ጊዜም ጣሊኒ ብለው የሚያስቡት በእግዚአብሔርና በማርያም አልያም በመሳሰሉት የተሳሰሉት ወይም የተቀረጹት ሳይሆን በእንስሳት፡ በተስዋዩ ቁሳቁሶች መልክ የተዘጋጀውን ቅርጽ ብቻ ይመስላቸዋል፡፡ በእርግጥ እነርሱም ቢሆኑ አምልኮና ሰገደት ከቀረበባቸው ጣሊኒታት ናቸው፡፡ ነገር ግን እንኳን በማርያም በእግዚአብሔር በራሱ መልክን ስርት ማስቀመጥ ብሎም ወደ ምስሉ መስገድ እግዚአብሔር ከመቃወምም ባሻገር ይፀዋሩቸዋል፡፡ ሙሴ ስእስራኤል ሲያስጠነቅቅ፡-

“እግዚአብሔር በኮራብ በእሳት ጭስጥ ሆኖ በተናገራችሁ ጊዜ መልክ ከተ አሳደችሁምና እጅግ ተጠንቀቁ፡፡ እንዳትረክሱ የተቀረጸውንም ምስል የማናቸውንም ነገር ምሳሌ በወንድ ወይም በሴት መልክ የተሰራውን... ምሳሌ እንዳታደርጉ... ሰገደህላቸው አምልከሃቸውም እንዳትስት ተጠንቀቅ” ብሏል /ዘጸ 4: 15-19 ዘጸ 4:12/፡፡

ከዚህ ቀላል ያልሆነ ማስጠንቀቂያ እንደምንረዳው በኮራብ ስእስራኤል እግዚአብሔር ራሱን ሲገልጥ ያስመልክ በመሆኑ ይህን ይመስላል ብሎ መሳልም መቅረጽም ብሎም መስገድ መሳት እንደሆነ እንረዳለን፡፡ እግዚአብሔር እንኳን ለማርያም ስራሱም ቢሆን በተቀረጸ ምስል አምልኮ እንዲቀርብለት ፈጽሞ አይፈልግም ፡፡

በ15ኛው ክፍለ ዘመን የነበረት እስጢፋኖሳውያን የአዓ ዘርዓዎቶብ ስፍትሮተ ጣሊኒታት የተጠናወታቸው ሰዎች “ምስሉ ፍቅሩ ወልዳ” የሚባ ሰውን ስዕል እንዲሰገዱ ቢያሳዩላቸው ሥዕሉን ስድንቀው “ ስለው ስራ እትስገዱ” የሚለውን አምላካዊ ትዕዛዝ በማስታወስ “የሰው ስራ ነውና እንስገደም” እንዳሉ ገደላቸው ይተርካል፡፡¹¹³

ሴሶችም ለምሳሌ ዘሚካኤልና ገማርያ የሚባሉ ሁለት ሲታውንት “ስልቦቱ መልክዓ ስእግዚአብሔር ከመ መልክዓ ስብዕ - እግዚአብሔር የሰው መልክ የሚመስል መልክ የሰውም” በማለታቸው እዓ ዘርዓዎቶብ ተቆጥተና ተከራከረ ለስቀጥቷቸዋል፡፡¹¹⁴

ደቂቅ እስጢፋኖስ ደወቁት ስይወቁት አይታወቅም እንዲ ስስዕል አይሰገድም የሚለው እውነት በኢትዮጵያ ታሪክ እዲስ ሃሳብ አይደለም እነርሱ ከመነሳታቸው ከመተ ሃምሳ አመት ገደም በፊትም እዚያው ትግራይ “ስስዕል አይሰገድም ጣሊኒ ነው፡ ሰሴዳ ነው” ያሉ ታላላቅ የሃይማኖት አባቶች ነበሩ፡፡ ነገር ግን እዓ ያገብሉ ጽዮን /1278-1286/

113.7ድስ ሰዓ ልዝራ 78 38፡፡

114. ጌታቸው ሃይሌ ፡ደቂቀ እስጢፋኖስ በህገ አምላክ 78 28:የህዳግ ማብራሪያ: 1996 ዓ.ም፡፡

“በዚህ ጥያቄ እያመነታሁ ሳለሁ ቀደ ሊት (እመቤታችን) ተገዳዳሪን “ሰሥሰሰ መስገድ ይገባል ብላኛለችና ያልታዘዘ ገመድ ስለነገቱ ያከማቸው ንብረቱ ስበረዊቱ ቤቱ ከጠመንጃዬ ስፍት ስምታወጣ እሳት ይደረጋል” ሲሉ ነጋሪት ገስመው ሰላወጁ ያገራ ስምች ሁሉ የሰሰሰ ማርያም ስምወት ትምህርት ተደናገጠው ሰጊዜውም ቢሆን ከንጉሱ ጥይት ስመትረፍ “ንጉሱ ያዘዘንን ሁሉ እናደርጋለን ስለሰወደም እንሰገዳለን” እንዳሉና በዚህም እንቅስቃሴው ቀዝቀዝ እንዳለ የታረከ ፀሐፊ ዘገበውታል።”¹¹⁵ “እንግዲህ እግዚአብሔርን በማን ትመስሉታላችሁ ወደስ በምን ምሳሌ ታስተዳድሩታላችሁ” /ኢሳ 40:18/።

“የእግዚአብሔር ዘመዶች ከሆኑን ስምሳክ በስሙ ብልሃትና ሃሳብ ተቀረፀውን የወርቅ ወይም ብር ወይም ድንጋይ እንዲመሰሰ እናሰብ ዘንድ ስይገባንም” /ሐዋ 17:29/።

“እኔ እግዚአብሔር ነኝ ሰሜ ደህ ነው ክብረን ስለላ ምስጋናየንም ሰተቀረጹ ምስሎች ስልሰጥም” /ኢሳ 42:8/።

“እግዚአብሔር መንፈስ ነው የሚመሰከውም በእውነትና በመንፈስ ነው” /ዮሐ 4:24/።

በመሆኑም ምስሎች ወደ ቤተክርስቲያን በገቡበት ትርጉማቸው ለማስተማሪያነት ካልሆነ በቀር ስለርዓተ ስምወት መጠቀሚያ ሲሆኑ ስይገባም። “ፀደቀ ቅድመ ስዕላ ስቅድስት ድንገል-በቅድስት ድንገል ማርያም ስዕል ፊት ፀደቀ” ብሎ ዘርዳዎሰቀብ ያወጀውን ስዋጅ የጋጢስት ስዋጅ ነውና ዲያቅኑ ቤተመው ከእግዚአብሔር ጋር መስማማት ነው።

“የተቀረጹን የስምሳካቸውን ምስል በእሳት ታቃጥሳለህ የተስረዳቸውን ብርሃ ወርቅ ስትመኝ በስምሳካህ በእግዚአብሔር ዘንድ እርኩስ ነውና እንዳትጠመድበት ከእነርሱ ምንም ስትውሰድ እንደእነርሱም እርጉም እንዳትሆን እርኩስን ነገር ወደ ቤትህ ስታገባ እርጉም ነውና ተጽዖፊው ጥሳውም” ይላል እግዚአብሔር /ዘጸ 7:25-26/።

“ምስሰ ፍቁር ወዕዳ” የተባለው ምስሰ የቅድስት ድንገል ማርያምን እውነተኛ

መዕክ ይመሰሳልን?

“ምስሰ ፍቁር ወዕዳ” ተብሎ የተሰየመው ሥዕል “ስንዲት ሊት (“ማርያም”) ወዕ

ሐምራዊ መገናጸፊያ ስብሳ በስንድ ረዘም ያለ ወንበር ተቀምጣና በገራ እጅ ህጻን ወጃን (“ኢየሱስን”) ታቅፋ በቀኝ ትከሻዋ በኩል ከንፋን ጩዳደ የዘረጋ ሰው የሚመስል (“መዕክኩ ቅዱስ ሚካኤል”) ፡ በገራ ትከሻዋም በኩል እንደዚሁ ከንፋን ወደላይ የዘረጋ ሰው የሚመስል (“መዕክኩ ቅዱስ ገብርኤል”) ሆነው እነዚህ “መሳእክት” በስንዳንድ ቦታ ላይ ሰይፉ ስንዳንድ ጊዜም ስበባ ስንዳንድ ጊዜም የ “ች” ቅርጽ ያሰው በትር ስንዳንዳም ጦር ደዘው የሚሳሰው ሥዕል ነው።

ይህ ሥዕል በተሰደ በኢትዮጵያ ዘብዙ ሐዋዕድ መዳሕርት ውስጥና በፖለቲካ መዕክ ተስሎ በየገዳማትና ስድባራት እንዲሁም በየገበያ ቦታ በተሰደ መጠን ይገኛል። ይህን ሥዕል ስመጀመሪያ ጊዜ በገሸን ደብረ ክርቢ ማርያም ገዳም /ወሱ - ስንሳሰል / ውስጥ ያለው “ጤፋት” እና “ተስምረ ማርያም” የተባሉት መዳሕርት “ወንጌላዊው ሱቃስ ስሷታል”¹¹⁶ ብለው ከሚናገሩት በቀር ከዚህ ውጪ ብዙ መረጃ የሰም። ያሰው መረጃ ቢበዛ ትውፊት ወይም ሰው እርስ በእርሱ የሚያመራው የተሰመደ ወረ ብቻ ነው።

እነዚህ መዳሕርት የሚናገሩበት ስዕል በኢትዮጵያ ዋና መዲና በሆነችው በአዲስ አበባ ከተማ “ብሔራዊ መዝየም” ውስጥ በቁፋር ተገኝ ተብሎ የሚገበኝው ስዕል ጋር ተመሳሳይነት ያለው ሲሆን ደህም የሰላሳል ጥበብና ሰዓሊው የተጠቀመባቸው መሳሪያዎች ሲታዩ በ15ኛው ክፍለ ዘመን ገደማ የነበረ ሰዓሊ እንደሆነ ይታመናል። ደህ ከሆነ ደገሞ በወንጌላዊው ሱቃስ ዘመንና በዚህ ስዕል መካከል የ1500 ዘመናት ርቀት ስለሚሆን ወንጌላዊ ሳለው ማለት የማይቻለው ይሆናል። ይዕቁንም በገዳሙ ታሪክ መሰረት “እፀ መስቀሉን” በገሸን ደብረ ክርቢ ገዳም ስምጥት ሲሰጥ “የመጽሐፈ ጤፋት” እና “የተስምረ ማርያም መጽሐፍ” ስብር በመስጠቱና የመዳሕርቱ ጸሐፊ እጸዘርዳዎሰቀብ በመሆኑ በሁለቱም መጽሐፍት ውስጥ “ሱቃስን” ማን መርማሪ ይመጣበታል እኛ ያልነውን የሚቀበል ሰው መቸ ይታመናል” በሚል በጊዜው ድፍረት ስለገብቶ ጽፎት እንደሚሆን መገመት ይቻላል።

የካቲሲኩ መጽሐፍ ገን የ “እመ ስምሳክ ምስል በመጀመሪያ ጊዜ እንደ ሳለ የሚነገርበት ቅዱስ ሱቃስ መሆኑን ማረጋገጫና ማስረጃ የሰጠም” ብሏል።¹¹⁷

116. ያሊ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተስምረ ማርያም 8ኛ ተስምር ቀጥሮ 23 3ኛ እትም፡ ገጽ 34፡ትንባህ ጸንባኤ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ አበባ ፡ 1989 ዓ.ም።

117. ሰዓሊ ሱዓሊ ስናተሰኝ ፡ ትርጉም ተወዳዳሪ መብረታ፡ ስመዶደ ነጥቦች በትምህርተ ካቲሲኩ ውስጥ 2ኛ እትም፡ ገጽ 47 ፡ ስዲስ አበባ፡ 1995 ዓ.ም።

115. K. contirossini, the act vol. 16 1965 page 12-14. ገታቸው ሃይሌ፡ ደቂቅ እስጢፋኖስ በህገ ስምሳክ፡ ገጽ 24 ፡ 1996 ዓ.ም።

የቤተክርስቲያን ታሪክ ፀሐፊ የሆኑት ሱሌ መወሰኑም “ሱቃስ ስሱታሰ ብለው ብዙ ሦች ይተርካሉ” ብለው በሕፊ ታሪክ ብቻ እንዲ ምንሞ እንዳጠሉት ገልጸዋል።¹¹⁸

በመሰረቱ ወንጌላዊው ሱቃስ የህክምና ባለሞያ እንዲ ስዓሊ እንደ ነበረ መጽሐፍ ቅዱስ እድናገርም /ቀላ 4:14/። ፈጽሞ የሰዕል ጊዜ እንኳን የነበረው ለው ስልነበረውም።

ሱሊው ቅድስት ድንገል ማርያም በድንገልና ሲየሱስ ክርስቶስን ከመስደት በኋላ እንደ መቅደስ ስርዓት ገዝረት ለመፈጸም በስምንተኛው ቀን / የመንጃት ጠሪቷ በተ ፈጸመ ጊዜ/ ወደ ቤተመቅደስ በመሄድ

የሙሴን ህግ ስትፈጽም የሙሴ ህግ እንደሚያዘው እንዲት ሲት ከመስደት በኋላ የመንጃቷ ጊዜ ሲደርስ ጠቦት (በገ) ይዛ ስርዓቱን መፈጸም ነበረባት። በመሆኑም ጠቦት የሚገዛ ገንዘብ ስላልነበራት በድህንነት ስቅሟ ህጉ የሚፈቅድላትን ሁለት የእርግብ ሚውቶች ለመስዋዕት እቅርባስች /ሱቃ 2:23/።

ቅድስት ማርያም በናረኝበት ዘመናት ሁለት የጤና ዝርያዎች እምስት ሳንቲም የሚሸጡበት ዋጋ ነበር /ማቴ 10:29/። እነዚህ ሁለት ሚውቶች ማምጣቷ ምክንያቱ ህጉ እንደሚል እንዲ ስለጠፈሰቷ ሲሳኛው ደግሞ ለሚቃጠል መስዋዕት (እግዚአብሔርን ለማምላክ) ነበር/ዘሊ 12:8/

እንግዲህ ማርያም ፈጽሞ በድህነት ትኖር ከነበረችና መጽሐፍ ቅዱስ ይህን ከተናገረ በሰእሱ ላይ የተገሰጸው እጅግ የከበረ ቤት ከነዘመናዊ መንበሮች፣ የከበረ የጦርነት ፈርግ ያለባቸው የሐር መገናኛሪያ (ጠርቀ ዘቦ)፣ የሚገርም ሐረጋማ ያሉት የጦርነት ስክሊሎች ዘመናውያን ወይዛዜርት የሚቀሱት በከንፈር ቀለም /ሲፒስቲክ/ ያሸበረቀች ሲት እውን ማርያም ነች ብሎ መቀበል ድፍረትስ ይኖረን ይሆን?

ደግሞስ ለዋዕድ መጽሐፍት ማርያም ክርስቶስን ስትመልድ የ16 ዓመት ጫማት ነበረች ካሉ በስዕሉ ላይ የምትታየዋ ሲት በገምት ከ35-38 ዓመት የሆነች ጤ/ር እና ከ12 ዓመት በላይ የሆነን ታዳጊ ጫማት ታቅፋ የምትታየዋ ሥእል እውን ማርያምንና ክርስቶስን ይገልጻል?

እንዳንድ ጊዜ በእንዳንድ ቦታ ተሰለፀ እንደሚገኙት ደግሞ “የማርያምና” የታቀፈችው ልጅ መወከና የጽጉር ቀስም የሐበሻ ጥቁር ፀጉርና ስፍር ሁለቱም እንገትቻችው

118.ሱሊ መወሰኑ ስፕሮ የቤተክርስቲያን ታሪክ ፡2ኛ ተሸሽሎ የታተመ ትንሳኤ ዘገባል ማተሚያ ደት ፡ሱሊስ ሰበሳ፡ ገጽ 58 1972 ዓ.ም።

ባለንቅሳት የሆኑት እስራኤላዊያን የነበሩትን ማርያምና ክርስቶስ የተነሱት አማናዊ ፍት ነው ማለት ይቻላል?

ሲሳኛው “የማርያም ስዕል” ደግሞ በእንገርት ጥጥ ስትፈትል የሚያሳየውን ብንመለከት ይህ የቤት ተገባር የኢትዮጵያን እናትች ተገባር ወደስ የእስራኤላውያን ባህል? መዕሉን ለእንባቢው እንተመዋለን።

በመሆኑም ሁሉንም የማርያምን ስዕል ደርድረን ብንመለከተው ስዓሊው ደስ ያስውን ቀስምና ቅርጽ ያሳረፈበት ስእስት ጉርሱ ስገበያ ያቀረባቸው ምስሎች ስለሆኑ ስምዕኬና ስገደቱን ትተን ስዕሎቻችንን ስቅርስነትና ለማስተማሪያ ብቻ እናውሳቸው!

እንዳንዶች እንደሚሉ እግዚአብሔር ራሱ በታቦቱ ላይ ኪረቤል እንዲቀመጡ አድርጓልና፤ የናሱም እባብ እንዲስቀል አዝዟልና፤ ሳውሱስም ስገሳቲያ ሰዎች ክርስቶስን በዓይነ ህሊና “ከራታችሁ ተሰሱ” የነበረውን እንዳታስተውሉ ምን እዚም ማስባችሁ” ብሏልና ምስል ይፈቀዳል ብለው በራሳቸው የመሻት ትርጉም ነገደው ባዶ መሠረት የሲስው ኑፋቂያቸውን በእውደ ምህረታችንና በጽሑፎቻቸው አስፍረዋል።

እነዚህ ሰዎች በእንደ በኩል የተቀረጸ ሐውልት ቤተክርስቲያን ራሷ እንደምትከለከል ሲናገረ በሲሳ በኩል ደግሞ የታቦቱን የኪረቤል ቅርጽ ጠቅሰው ምስልና ቅርጽ ይፈቀዳል ይላሉ። ይሁን እንዲ ስሚመጣው ለክርስቶስ እገልግሉት ትንቢት ለዚህ የነበረው ታቦትና ኪረቤል ክርስቶስ በእካል ሲመጣ እንደሚቀር በነብዩ በኤርምያስ እንደተተነበዩ “ልብ አዎደርጉትም፤ አያስቡትምም፤ አይኹትምም፤ ከእንግዲህ ወዲህም እደደረግም” መባሉን /ኤር 3:16/ የናሱም እባብ ምስል የክርስቶስ ትንቢት የነበረ ሆኖ /ዮሐ 3:14-15/ ካገለገለ በኋላ ስሙን “ነሐሽታን” (ነሐስ ብቻ) ተብሎ በእግዚአብሔር ትእዛዝ እንደተ ሰባበረ /2ኛ ነገ 18:4-7/ ሳውሱስም ስገሳቲያ ፀዎች በውስጣችሁ (በልባችሁ) ክርስቶስ እስኪሳል ብሎ የልብ እምነትን እንደገለጸ /ገላ 4:19/ እሳበበትና አሳስተዋሉት ይሆን? ጤደስ ልባችሁን እስከኛ አድርገው?

“ጤዳቶች ሆይ ጣዎትን ከማምለክ ሸሹ። ... እህዛብ የሚሰውት ለእጋንንት እንዲሆን እንዲ ለእግዚአብሔር እንዳይለው አሳሁ ከእጋንንትም ጋር ማህበርተኝች እንደትሆኑ እገደደም” /1ቀር 10:14-20/

ምዕራፍ ስምንት

ቅድስት ማርያም በአዋዕድ መዳሕናት እና በትውፊት ውስጥ

እስከአሁን ባነሳናቸው በርካታ ቁም ነገሮች በተጨማሪ አዋዕድ መዳሕናት ስለ ማርያም ከሚዘረዝሩት ዋነኛ ተገባራት ውስጥ ስለሰው ልጅ ምዕጃን (ልመናን) በእግዚአብሔር ፊት እንደምታቀርብና እግዚአብሔር ታላቅ ኪዳን እንደገባላት እንዲሁም በዚህ ምድር ካሉት በርካታ ሃገራት ውስጥ ኢትዮጵያን ሕሰራት አድርገን እንደሰማትና በዓላትቷን እግዚአብሔር እንዳጸደቀላት ብሎም በዓላትቷን ያከበሩ ሁሉ በበረከቱ እንደሚያገቡናቸውና መንግስተ ሰማይ እንደሚያወርሳቸው ሲገልጹ በማንነቷም ሃጢአት የሌለባት፤ በሰደቷ ወቅትም ልዩ ልዩ ችግሮች እንደገጠማትና ስለ ሰው ልጆች ጋጢአት እንደሞተች፤ በሶስተኛውም ቀን እንደተነሳች፤ ከዚያም እንደዓረገችና በሕብ ቀን እንደተ ቀመጠች ሁሉ ይናገራሉ።

ለሰእነዚህ ዋና ዋና ጉዳዮች የአዋዕድ መጽሐፍት የሚያወሰኑት ከቁጥረቸው ብዛትና ስፋት የተነሳ በህዝቡ ውስጥ ከሩተኛ አሉታዊ ተጽእኖ ለሰፈጠሩ ስለሚሉት ነገር ለማረጋገጥ እንዲቻል እያንዳንዳቸውን በማንሳት በመጽሐፍ ቅዱስ ሚዛንና ከትክክለኛ ታሪክ ሕንጻር ማየት ገደ ይሰናል።

ቅድስት ማርያም የውርስ ጋጢአት የሰባትምን?

“እመቤታችን ከጥንተ እብሶ (ጋጢአት ወደ ሕሴም ከመገባቱ) በፊት እንደነበረችው እንደ መጀመሪያደቱ ሐዋን ያሰጋጢአት ተፈጥረሰች ... ስዲስቷ ሐዋን ከሕዳም ሐጢአት ማለት ከጥንተ እብሶና ከሌላውም የጋጢአት ስደነት ሁሉ የነጻችና የተቀደሰች ነች። ... ከመርገሙ ነፍስ ተጠብቃ በእግዚአብሔር ጥበብ የተፈጠረች እርሷ ብቻ ነበረች ... የሕምሳክ እናት ድንገል ማርያም በእውነት ያለ ሕዳም ጋጢአት እንደ ተወሰደች እናምናለን።”¹¹⁹

119.ሊቀ ጉባዔ አባ አበራ ዘቀስ፡ ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያኖዊ ህይወት፡ 78፡ 121 ፡ 177፡ ማተሚያ ቤት ሕዲስ አበባ፡ 1996 ዓ.ም። ያዕቆብ ለንደቁ፡ እናታችን ጽዮን፡ 3ኛ እትም፡ 78፡ 77-78፡ መጋቢት 1997 ዓ.ም። ብርሃኑ ጉበኛ፡ ሕምደ ሃይማኖት ፡ 78፡ 101፡ 177፡ ማተሚያ ቤት ሕዲስ አበባ፡ የካቲት 1985 ዓ.ም። አባ መወከ ጸዲቅ ሊቀ ጳጳስ፡ የኢትዮጵያ ጳጳሳዊና ጳጳሳዊ ቤተክርስቲያን እምነትና ትምህርት፡ 78፡ 217 ፡ 177፡ ማተሚያ ቤት ሕዲስ አበባ፡ 1994። ሃይደነህ ካሜ፡ ምዕተ ጸጋ፡ 78፡ 86፡ ጽርሐ ጽዮን ዘተዋህዶ የሕንድነት ኑር ማኅበር ሕዲስ አበባ፡ ጥቅምት 2000 ዓ.ም። Bius II inttabillis deus 1854, Ds 1:28.

ማርያም የውርስ ጋጢአት እንደሌለባት “መርገሙ ነፍስ መርገሙ ሰጋ የሌለባት፤ ጥንተ እብሶ ያልነካት፤ ያሰጋጢአት የተፈጠረች ሕዲስ ፍጥረት፤ ንጽሐ ሥጋ፤ ንጽሐ ነፍስና ንጽሐ ልቡና ወዘተ” በማለት በተለያዩ መልኩ ይገልጽታል። የካቲቢክ ሮሳስ ሲታነ ጳጳሳት የነበሩት ፒውስ IX በ1854 ዓ.ም “እጅግ ቅድስት ድንገል ማርያም፤ ከተጸነሰችበት ጊዜ ጀምሮ ሁሉን በሚችል ስምሳክ ልዩ ፀጋና ክብር እንዲሁም የሰው ዘር ሕዳን በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ትራፋት ከሕዳም ጋጢአት ውሱ በውሱ የተጠበቀች ናት “ብለዋል።¹²⁰

“ውዳሴ ማርያም” እንደምታም “መንፈስ ቅዱስ ዓቀባ እምክርህ እማ - ከእናቷ ማህፀን ጀምሮ መንፈስ ቅዱስ ጠበቃት” ይላል።¹²¹

ሲላውም “እመቤታችን ነጥብ የምታክል አድፍ ጉድፍ የሌለባት ንጽህት መሆኗን ይነገረናል”።¹²²

“ነገረ ማርያም” የተባለው መጽሐፍ ከሕዳም ጀምሮ ያለውን ትውልዱን በውሱ ክጋጢያት ንጽህ ሲያደርጋቸው “ውዳሴ ማርያም እንደምታ” የተባለው መጽሐፍ ደግሞ “ከእናቷ ማህፀን ስትወጣ እርሷን ብቻ መንፈስ ቅዱስ ጠብቋታል” ይላል። “ድን” የተባለው የዚህ መጽሐፍ ደግሞ “ሰጋዋን ሕንጽተ ስደረ” ይላል።

ለመጀመሪያ ጊዜ የካቲቢክ ፒውስ IX በስፈ ታሪክ ሲነገር ሲለማ የነበረውን ትምህርት ለጠናክሮ የቤተክርስቲያና ጉባሴ እንዲያጸድቅለት “ማርያም ሰትጸነስ ጀምሮ ጋጢአት የሰባትም” ብሎ ቀነኗዊ ትምህርት እንዲሆናት አቀረበ። ደህ ትምህርት በ1962-1965 እ.ኤ.አ በ2ኛ የቫቲካን ጉባዔ ጸደቀ።¹²³

ማርያም ጋጢአት የሰባትም ሲሉ ምክንያታዊ መረጃቸው

ያስከዳልን?

1ኛ ምክንያት፡- “ክርስቶስ ከማርያም ያለ ጋጢአት ከተወለደ እርሷም ንጽህት መሆን ስለሚኖርባት ነው። ምክንቱም ክርስቶስ ከጋጢአተኛ ሰውነት

120.ሮሳስ ሲታነ ጳጳሳት የሐንሴ ጳውሎስ ዲግማዊ ደሩ ካደረጉት ከዋናው የሳቲት መጽሐፍ ቅዱስ የተተገረሙ፤ የካቲቢክ ቤተክርስቲያን ትምህርተ ክረሰቱ፤ 78፡ 145፡ 1997 ዓ.ም።

121.ዩኢ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ውዳሴ ማርያም ንባቡና እንደምታው በቀዳማት፤ ለሕክት ንጽህት ክብር ክሱ ስለም፡ 78፡ 179፡ 1983 ዓ.ም።

122.ብርሃኑ ጉበኛ፡ ሕምደ ሃይማኖት ፡ 78፡ 101፡ 177፡ ማተሚያ ቤት ሕዲስ አበባ፡ የካቲት 1985 ዓ.ም።

123.ደብዳቤ ሕም ሕቦት፡ ዘዳክሚንትስ ለቫቫቲካን 2ኛ ፡ ጥሪ 7፡ 78፡ 338 - 381፡ ኒውዮርክ 1966።

25. ምክንያት፡- «በኢሳያስ 1፡9 «ዘርን ባደሰቀርልን ኖሮ እንደ ሰዶምና 7ኞሪ በመሰልን ነበር» ስለሚል የቀረው ዘር የተባለችው ማርያም ስለሆነች፤ በመጋ 4፡7 «ነውርም የሰብሽም» ተብሎ ስለተጻፈላት እንዲሁም በዘፍጥረት 3፡15 «የሌቲቱ ዘር» የተባለች ማርያም ስለሆነች ያለ ጋጢአት ስመፈጠሯ ማስረጃዎች ናቸው» ብለው ብዙዎች በእነዚህ ምክንያቶች ይሰማማሉ፡፡125

እነዚህ ሁለት ምክንያቶች ስለማርያም የውርስ ጋጢአት ያሳያሉና ወይም ያስመውረሰ የሚያስረዱ ብቁ መረጃዎች ግን አይደሉም፡፡

15. ክርስቶስ ከማርያም ጋጢአትን ያስመውረሱ ምክንያት ምንድነው?

በእርግጥም ክርስቶስ ከማርያም ሊመስድ ያለ ጋጢአት ተወስዷል፡፡ ምክንያቱን ደግሞ የእግዚአብሔር ቃል ሲናገር፡-

«መንፈስ ቅዱስ በእኛ ላይ ይመጣል የልዑልም ጋይል ይደሰዳል፡፡ ስለዚህ ደግሞ ከእኛ የሚመለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» ይላል /ሉቃ 1፡35/፡፡

እዚህ ላይ ስንድ መሰረታዊ ጥያቄ ማንሳት የገድ ነው፡፡ እርሱም ማርያም ክርስቶስን ከመውሰዱ በፊት መንፈስ ቅዱስ በእርሷ ላይ አስቀድሞ መምጣት ለምን እስፈሰገው? ተገባሪስ ምንድነው? የሚል ጥያቄ ነው፡፡ ስጥዎቹም መልስ በግልጽ በቃሉ እንደተቀመጠው በማርያም ላይ መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ የመምጣቱ ዓላማ በመጀመሪያ ለመጸሐፍ (ስመጋረድ፣ ሰማጥሰል) ሲሆን ቀጥሎም ከተጋረደው ወይም ከተጠሰሰው ማንነቷ ውስጥ የሚመለደው ክርስቶስ «ቅዱሱ» የእግዚአብሔር ልጅ እንዲሆንና እንዲባል ነው፡፡ ወደ ክርስቶስ ጋጢአት እንዳያልፍ ከማርያም ላይ የጋጢአትን ጋይል ለመከልከል በእርሷ ላይ አስቀድሞ የሚጸልል /የሚያጠልል/ «የልዑል ጋይል» መምጣት እንደሚያስፈልግ መልክቱ ቅዱስ ገብርኤል ሰማርያም በግልጽ አስረድቷት ነበር፡፡

እንግዲህ ክርስቶስ ያለ ጋጢአት የመወለዱ ምክንያት መንፈስ ቅዱስ ከማርያም ወደ ልጁ ሲተላለፍ የነበረውን ጋጢአት የመጋረድ (የመጸሐፍ) ተገባር ስላከናወነ ነው፡፡ ስለሆነም መንፈስ ቅዱስ በማርያም ላይ የመጸሐፍ (የማጥሰልና የመጋረድ) ተገባር

ማከናወን ያስፈሰገውም ማርያም እንደ ማንኛውም ሰው የውርስ ጋጢአት ተካፋይ ስለሆነች ነው፡፡

«ጸሐፊ» (ይጻፈል) የሚለው ቃል የግዕዝ ቃል ሲሆን ስለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍለ በግዕዝ መዝገበ ቃላታቸው ሲተርጉሙት ማጥሰል፣ ማጥረት፣ ማንጻሰል ብለውታል፡፡126 በዚህ በመረት መንፈስ ቅዱስ ሲያንጻል፣ ሲያጠራ የመጣው ጋጢአቷን በመሆኑ መንፈስ ቅዱስ ደህን የማጥሰል፣ የማጥረት፣ የማንጻሰል ተገባር ካከናወነ በኋላ እርሷ ያው የውርስ ጋጢአትና ከእርሷ የሚመለደው ክርስቶስ ግን «ቅዱሱ» ሆኗል፡፡

በመሠረቱም መጽሐፍ ቅዱስ ማርያምን ቅዱስ ብሎ ስልጠራትም፡፡ ክርስቶስን ግን ቅዱስ ይሰዋል፡፡ ሆኖም እርሷም በክርስቶስ በደሙ በሆነው ቢካነት በማመና ምክንያት እንደ ማንኛውም ጋጢአት በክርስቶስ እንደታጠበለት እንደ አማን ክርስቲያን «ቅድስት ማርያም» ተብላ መጠራት ትችላለች፡፡

በሌላ መልክ ማርያም ራሷ በፀሐየችው ፀሎት ውስጥ «መንፈሴም በእምላኪ በመድሃኒቱ ሐሴት ታደርጋለች» ብላለችና /ሉቃ 1፡48/ ማርያም መድሃኒት ያስፈሰጋት ለጋጢአቷ ካላሆነ በቀር ሌላ ምን ሲሆን ደችላል? ምክንያቱም «ክርስቶስ ሲናገር ህመምተኞች (ጋጢአተኞች) እንጂ ባለ ጤናዎች ባለ መድሃኒት እያስፈልጋቸውም» ብሎ መድሃኒትን ከጋጢአተኞች ጋር እያይዞ ተናገሯል /ማቴ 9፡12/፡፡ ስለዚህ ማርያም በእርግጥም የውርስ ሃጢአት እንደ ማንኛውም ሰው ነበረባት፡፡

ደግሞስ ክርስቶስን ከወሰደች በኋላ በፀኛው ቀን እንደ ሙሉ ህገ ሰርዓት ሁለት ዋሲያ ወይም ሁለት የርግብ ሚላቸች እንደተባሰ ሁለት መስዋዕት ልታቀርብ ወደ ኢየሩሳሌም ስምን መረደች? /ሉቃ 2፡22-24/፡፡ እሁንም መጽሐፍ ቅዱስ ደህንን ጥያቄ ሲመልስ «እንዲን ሰሚቃጠል መስዋዕት ሌላውንም የጋጢአት መስዋዕት ታቀርባለች ካህኑም ያስተሰርዳላታል እርሷም ትነፃለች» ይላል /ዘሌ 12፡8/፡፡ ስለዚህ ማርያም የውርስ ጋጢአት እንዳለባት በማመና ለጋጢአቷ እንደ ሶሪት ሰርዓት መስዋዕትን ለማቅረብ ወደ ኢየሩሳሌም በካህኑ ፊት እንደሄደችና እንዳቀረበች መጽሐፍ ቅዱስ እየነገረን «ከባለቤቱ ያው...» እንዲሉ ሌሎች ዛሬ ተነስተው «የውርስ ጋጢአት የሰባትም» ብለው በባዶ መግት መድረቃቸው ምን ይባላል?

በምድር ላይ ስንድ እንኳ ዳድቅ (የውርስ ጋጢአት የሌለበት) ሰው ቢገኝ ኖሮ

124.ሊቀ ገባዒ ሕዝብ በቀስ ትምህርት ሃይማኖትና ክርስቲያኖቹ ህይወት ገጽ 128፣ 1996 ዓ.ም፡፡
125.ብርሃኑ ገብሩ ስምደ ሃይማኖት ገጽ 101፣ 1985 ዓ.ም፡፡

126.አስቃ ኪዳነ ወልድ ክፍለ ፡መጽሐፈ ሰዋሰው ወገሉ መዝገበ ቃላት ሐዲስ፡ገጽ 755፣ ስርቴስቲክ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ ሕበባ ፡1948 ዓ.ም ፡፡

ክርስቶስ ወደዚህ ምድር መምጣት ባሳስብን ነበር። መጽሐፍ “ዳድቅ የለም እንደሰ እንኳ የለም ... ሁሉ ተሳስቶታል” /ሮሜ 3:11/ “ልዩነት የለምና ሁሉ ኃጢአትን ሰርተዋል የእግዚአብሔር ክብርም ገደሏቸዋል” /ሮሜ 3:23/ ይላል። ከዚህ ቃል ደግሞ ማርያም ብቻዋን የወጣች “ልዩ ፍጥረት” አይደለችም ፣ አትሆንምም።

2ኛ. መጽሐፍ ቅዱስ ማርያም ኃጢአት እንደሰበሰበት ይናገራልን?

ከላይ ባየነው ክፍል ውስጥ ማርያም የወርሰ ኃጢአት እንዳለባት መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚናገር አይተናል ። ይሁን እንጂ በሁለተኛ ምክንያታቸው እንዳንድ ተከራካሪዎች ማርያም የወርሰ ኃጢአት እንደሰበሰበት ያስረዳልናል ብለው የሚጠቅሟት የተለመዱ ጥቅሶች አሏቸው። እነዚህም ኢሳይያስ 1:9 ፣ መዃ 4:7 ፣ እና ዘፍ 3:15 ናቸው።

እነዚህና ሌሎች ስለማርያም ይናገራሉ ተብለው የሚጠቀሱትን የተለመዱ ጥቅሶችን በዚሁ መጽሐፍ በምዕራፍ አስራ አንድ በስሩት የተገለጸ ቢሆንም ለዚህ ክፍል ግን በጥቂቱም ቢሆን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችን በመዳበስ ሐሳባቸውን በአጭር መገለጽ አንገቢን ለመርዳት ይጠቅማል ።

ኢሳይያስ 1:9 “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ዘርን ባደሰቀልና ኖሮ እንደሰደም በሆነን እንደ ገሞራም በመሰልን ነበር።” ይላል። ይህን ክፍል ጠቅሰው “ላው ሁሉ በወርሰ ኃጢአት እንደሰደምና ገሞራ ከተሞች ሊጠፋ እንደ ቅዱስ ዘርን እርሷም ማርያምን አስቀርቶ (ፈጥሮ) ባደነን ኖሮ እንጠፋ ነበር” ብለው ይገልጻሉ ። ነገር ግን ይህን የኢሳይያስ ክፍል ጠቅሶ ስለቀረው ዘር ሐዋርያው ዳውሱስ ሲተረጉመው “የእስራኤል ልጆች ቁጥር ምንም እንደ ባህር አሸዋ ቢሆን ቅሬታው ይድናል፤ ጌታ ነገሩን ፈጽሞና ቅርጹ በምድር ላይ ያደርገዋልና ብሎ ስለእስራኤል ይጮካል” ብሎታል /ሮሜ 9:27-29/። ስለዚህ ሐዋርያው ዳውሱስ እንደተረገመው የቀረው ዘር ከሚመጣው ፍርድ የሚድነው ገሚሱን እስራኤላውያንን እንደሆነ እንጂ ስለማርያም የወርሰ ኃጢአት አስመናሮ አዋልዶ መዳከፍት በተረታቸው ከማግጣማቸው በቀር ክፍሉ እንዳችም አያወራም ። ትንቢተ ኢሳይያስ ምዕራፍ አንድ ውስጥ የሚናገረው ስለ እስራኤል ብቻ ነውና አንገቢ ከሆነክ አንብብ።

መዃ 4:7 “ወዳጁ ሆይ ሁለንተናሽ ውብ ነው ነውርም የለብሽም።” ይህንን የሚጠቅሱ ማርያማውያን ደግሞ “ማርያም ክፍጥረት ጀምሮ ምንም ነውር (የወርሰ ኃጢአት) የለባት መሆኑን የሚናገር ክፍል ነው” ይላሉ። በመሰረቱ የመኃልዩ መኃልዩ

ዘበሱምን መጽሐፍ ውስጥ የሚናገረው ስለ ንጉስ ስሎሞንና ስለአዲሲቷ ፍቅረኛው ሱላማጢሳዊቷ ስቢላ ሲት የጠሰቀ ፍቅራቸውን እርስ በርስ እየተሞከሩ ያደረጉት የቃሳት ልውውጥ ነው /1ኛ ነገ 1:15 /።

የዚህ መጽሐፍ መሰከታዊው መልእክት እውነተኛ ፍቅር ምን ያህል እንደሆነና እንዴት ዋጋ እንደሚያስከፍል የሚያስተምር ሊሆን ሰዎች እርስ በርሳቸው ሲኖራቸው የሚገባው መቀበልና እግዚአብሔር ምን ያህል እንደወደደን የሚያስተምር መጽሐፍ ነው። በመሆኑም መዃ 4 :ላይ የተገለጸው ሲት ማን እንደሆነ በምዕራፍ 7 ቁጥር 1 ማንነቷን ለሰሚጠቅስ ማርያም እንደሆነ መጥቀስ መጽሐፉን መካድ ነው ። መዃ 4 ሱላማጢሳዊቷ በውሸርነት ወቅቷ እንከን በማይወጣሳት መልኩ እንደተዘጋጀች እርሱ አያደነቀ የሚመሰክርላት ሲት እንደሆነች እንጂ እንኳን ስለማርያም የወርሰ ኃጢአት አስመናሮ ይቅርና ስለሱላማጢሳዊቷም የወርሰ ኃጢአት አስመናሮ የሚናገረው አንዳች ነገር የለም።

ዘፍ 3:15 “በእንተና በሊቲቱ መካከል በዘርህና በዘርዋ መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ፤ እርሱ ራሱን ይቀጠቅጣል አንተም ስኮናውን ትቀጠቅጣለህ” ይላል። በዚህ ክፍል ደግሞ ሊቲቱ (ሐዋን) ከእባቡ ጋር በመሰረተችው ወዳጅነት እግዚአብሔር እንዳትበሉ ብሎ የከሰከላቸውን ትእዛዝ ጥላ ባልዋንም (አዳምን) ስለጥላ በደል ወደ አለም ሊገባ እግዚአብሔር ተገልጦ በእባቡና በሊቲቱ መካከል ወዳጅነታቸውን አፍሮ ጠላትነትን እንደሚያደርግና ይህም በሐዋንና በእባቡ ብቻ የሚገደብ ሳይሆን በዘርዋና በዘረ (በትውልዶቻቸው) መካከልም ጠላትነቱ እንደሚቀጥል ነገር ግን በትውልዶች መካከል የእባቡን ራስ የሚቀጠቅጥ አንድ “እርሱ” የተባለ (ክርስቶስን) እንደሚያስነሳና እባቡም “እርሱ” የተባለውን ክርስቶስን እንዴት ከምድር እንደሚያስወገደው (ሰኮናውን እንደሚቀጠቅጠው) ነገር ግን እባቡ የተባለውን ዲያቢሱስን ክርስቶስ ድል እንደሚያደርገው በዚህም በሐዋን ዝርያዎችና (በሰው ልጆችና) በእባቡ ዝረያዎች (በዲያቢሱስና በመላእክቶች) መካከል ለዘላለም ጠላትነት እንደሚሆን የሚያስረዳ የመጀመሪያው የደህንነት ትንቢት ነው እንጂ ስለማርያም በምንም መልኩ የተጠቀሰ ሐሳብ የለውም።

በመሆኑም “ማርያም ኃጢአት የለባትም” የሚለው ከ15ኛው ክፍል ዘመን ወዲህ የመጣ እንግዳ ትምህርት እንጂ የመጽሐፍ ቅዱስ ወይም የእግዚአብሔር ቃል ሐሳብ ባለመሆኑ እስከሁኑ ድረስ በቅርቶቻቸውም ሊቃውንት ዘንድ ክፍተኛ መግታትና ክርክር አለ።

የማርያም ስደትና የኢትዮጵያ ስራት ሆና መሰጠት ጉዳይ መጽሐፍ ቅዱስ ምን ይላል?

በማቴ 2:1-23 እንደተገለጸው ስብስ ሰገል የተወሰደውን የአይሁድ ንጉሥ (ኢየሱስ ክርስቲስን) ለመፈለግ ከራቅ ምስራቅ መጥተው በዘመኑ የነበረውን ንጉሥ ታላቁ ሂሮድስን የተወሰደው ወዲት እንደሚገኝ ቢጠይቁት ለሰፈራ የተወሰደው ኢየሱስ ክርስቲስን ሲገድሰው ፈለገ።

ንጉሥ ሂሮድስ ማንም ሰው ቤተሰቡም እንኳ ቢሆን በአገዛዙ ውስጥ ጣልቃ እንዳይገባ ወይም ክፉ ምኞቶችን ከመፈጸም እንዳያገደው የሚጣጣር ጨካኝና መሰራ ሰው ነበር። ይህ ሰው የሰዊስት ነፍስ ገዳይ በመሆኑ የገዛ ሁለት ሚስቶችን፣ ሶስት ወንድ ልጆችን፣ ሁለት ወንድሞችን፣ ሴት አማቱን፣ አማቱን፣ አገቱንና ሌሎች ብዙዎችን የገደለ ንጉሥ ነበር።

ንጉሥ ሂሮድስ ህፃኑን ኢየሱስ ክርስቲስን ሲገድሰው እንደፈለገ በመልክክ ተረድቶ የሴና ህፃኑንና ማርያምን ይዞ ወደ ግብፅ እንዲሄድ እንዲሰጠው አስጠነቀቀው። በዚህም ምክንያት ኢየሱስ ክርስቲስ ከተወለደበት ከቤተ ልሴም ይሁዳ እስከ ግብፅ ያሉት ርቀት ቅርብ በመሆኑና ትንቢትም ለሰነበር ሂሮድስ እስከ ሞተበት ቀን ድረስ በዚያው በመልክክ እንደተናገረ በግብፅ ምድር ኖረ።

ይህንን ታሪክ ልናነባው የቻልንበት ዋና ምክንያት በስደታችው ወቅት የሴና ማርያምና የተወሰደው ህፃን ክርስቲስ ወደ ኢትዮጵያ መጥተው ለሶስት ወራት እንደነበሩና ኢትዮጵያን ለማርያም የታቀፈችው ህፃን ልጅ (ኢየሱስ ክርስቲስን) አስራት አድርጎ አደስጣት የሚያወሳ ዓብይ ትምህርት በቤተክርስቲያናችን ለሰሚንሸራሸር ነው። ነገሩ እንዲህ ነው፡-

“እመቤታችን የዓባይን ወንዝ ተከትላ ወደ ደቡብ ከወረደች በኋላ የመረብን ወንዝ በመያዝ ወደ ምስራቅ አመራች። በመጀመሪያ ያረፈችውም በምዕራብ ሲርትራ በሚገኝ ሲሃት በተባለ ደብረ ቢዝን ቦታ ነው። ከዚያም ተነስታ ወደ ሐማሴን በመሄድ አስቀድሞ ደብረ ዳሞን በኋላም አክሱም ከተማን ባርከሰች። ከአክሱም ተነስታ ወደ ደቡብ በመጓዝ በተከቢ በረሃ በደብረ ዓባይ በኩል አድርጋ ዋልደባ ላይ ስረፈች። ከዚያም በዋልደባ ገዳም በሚገኘው ዋሻ ውስጥ ሰጥቂት ቀናት ከተቀመጠች በኋላ ከዋልደባ ወጥታ

ወደ ምስራቅ በመጓዝ ዛሬ ገብጣይት በሚባለው በገንደር ክፍለ ሃገር በእስቲ ስካባቢ በሚገኘው መንደር ተቀመጠች። በዚያ መንደር የነበሩ ስዎችም እንገዳ ተቀባዮች ለሰነበሩ ቤታችውን ለቅቀው ምንጣሩችውን እንጥረው የሚበላ የሚጠጣ አቅርበው አስተናገደዋታል። ከዚህም በኋላ ወደ ስሜን ጣና ገርገራ በመሄድ ከጣና ቂርቅስ ስካባቢ ደረሰች በዚያም ንጉሥ ተቀብሎ ስለተናገረችዋል። እመቤታችን በጣና ቂርቅስ ስ3 ወራት ያክል ተቀምጣለች። ይህችን ስገር ስጠን ብትለው አስራት አድርጌ ሰጥቶባለሁ ብሰሏታል።”¹²⁷

እንገዳህ ይህንን ታሪክ ከመመርመሪያችን በፊት ሁለት ጥያቄዎችን እንስተን ማየት አስብን። የሴናና ማርያም ክርስቲስም ከቤተሰብም ተነስተው ወዲት እንደሄዱና በስደት ምን ያክል ጊዜያት እንደቆዩ?

በስደት የሄዱበት ሃገር መጽሐፍ ቅዱስ በገጠጽ እንደ ሚናገረው “ተነሳ ህፃኑንና እናቱን ይዘህ ወደ ግብጽ ሸሽ እስክነገርህም ድረስ በዚያ ተቀመጥ”/ማቴ 2:13-15/ ብሎ የእንዲያስጠራ መልክክ ለየሴና እንደ ነገረው የሄዱት ወደ ግብጽ ነበር። ከግብጽ ወደ ሲሳ ስሩራ እንዳይሄዱም የተሰጣቸው መመሪያ “እስክነገርህም ድረስ በዚያ ተቀመጥ” የሚል ነው። በወቅቱ ግብጽ ለቤተሰብም ቅርብና በሚሲዮን የሚቆጠሩ አይሁዳውያን የሚኖርባት ከተማ ለሰነበረች በስደት በዚያች ከተማ ዳገመኛ የእንዲያስጠራ መልክክ ውጡ ብሎ እስክነገራችው ድረስ ተቀምጠዋል።

በመሆኑም ከግብጽ ወጥታ የዓባይን ወንዝ ተከትላ ወደ ኢትዮጵያ መጥታ በምዕራብ ሲርትራ አልፋ አክሱም ገብታ በተከቢ በርሃ በደብረ ዓባይ አድርጋ ዋልደባ ዋሻ ስቀናት ያክል መቀመጧና ከዚያም አልፋ ጣና ገርገራ በመሄድ በጣና ቂርቅስ ስ3 ወራት ተቀመጠች ማለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነትም አይደለም።

ከታሪክ እንዳር ብንመለከተው ደገሞ ታላቁ ሂሮድስ በይሁዳ የነገሰው ክ37 ዓመተ ዓለም እስከ 4 ዓመተ ዓለም ሲሆን ክርስቲስ የተወለደው በ5 ዓመተ ዓለም ነው።¹²⁸ በመሆኑም የሴና ማርያምና ህፃን ክርስቲስ ሂሮድስ እስኪሞት ድረስ በግብጽ የተቀመጡት ስ1 ዓመት ያክል ብቻ ይሆናል። ምክንያቱም በ4 ምዕተ ዓመት ሂሮድስ

127. ስለታ ስያለው ታምራ ፡ ወላዲተ አምላክ ይኢትዮጵያ ፡ ፲፪ 47-50 ፡ ስዲስ አበባ ፡ ሐምሌ 1979 ዓ.ም. ፡
በሪሁን ከበደ የዋልደባ ገዳም ታሪክ ፡ ፲፪ 66 ፡ ስዲስ አበባ ፡ ጥቅምት 1983 ዓ.ም. ፡ ፡ የኢ.ፓ.ተ.ቤ/ክ ፡
ቅዱሳ ማርያም ንባቡና ትርጉሟ ፡ ምዕ 7 ፡ ቁጥር 166 ፡ ፲፪ 236-244 ፡ ትንባሌ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት ፡
ስዲስ አበባ 1983 ዓ.ም. ፡ ፡
128. በዓባይን ደብረ ዳሞ ፡ ስገታ የተገዛህ ሁን የማተምስ ወንጌል ጥናት ፡ ፲፪ 13-14 ፡ እኔ ስደ እም ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ አበባ ፡ 1995 ዓ.ም. ፡ ፡

በካንሰር በሽታ ሲሞት በምትኩ እንደ እርሱ ጨካኝ የሆነው ልዱ አርኬሳዎስ በ4 ዓ.ዓ ሲነገስ ያን ጊዜ መልክኩ ለዮሴፍ “በገብጽ ላለ የህፃኑን ነፍስ የሚፈልጉት ሞተዋልና ተነሣ ህፃኑንና እናቱን ይዘህ ወደ እስራኤል አገር ሂድ አለው እርሱም ተነስቶ ህፃኑንና እናቱን ይዞ ወደ እስራኤል አገር ገባ።” /ማቴ 2:19-22/

ታዲያ ማርያም ከገብጽ ወደ ደቡብ ወርዳ በእርትራ በኩል ገብታ ከዚያም ትገራይ አክሱም ከዚያም ደብረዳሞና ዋልደባ እንዲሁም ገዳም ተሻገረው ጣና ገርገራና ቂርቅስ ሲደርሱ ሶስት ወራት ተቀምጠው መልሰው ወደገብጽ ያውም በእግርና በአህያ መጓጓዣ እንዲት አንዲት አመት በቃታቸው? ይሄን ሁሉ አገር ሲያቋርጡ ህዝብና መንግስት አቀባበል ሲያደረግላቸው እነዚህ ሰዎች ስጉብኝት ነው የመጡት? ወይስ ሰደት? ደገሞስ በአዋልድ መዳሕፍት እንደሚናገሩት ማርያም 3 ዓመት ከ6 ወር በሰደት መናርዋ መጽሐፍ ቅዱሳዊና ታሪካዊ መረጃችንን የትኛው ነው? ስዚህ ጥያቄ በተስምዶ እንደመልሱ ራሱ 12:1-12 ያለውን ሃሳብ እንዳንድ ሰዎች ለሰማጠቅሱት በዚሁ መጽሐፍ በምዕራፍ አስራ አንድ በስሩት ተብራርቷል።

ሌላም ክታሪክ አንጻር ብዙ ጥያቄ ያስነሳል። በተለይ በኢትዮጵያ ስብደተ ክርስቲያናት መቋቋም የጀመሩት በክላቲ ብርሃን ፍራምናጦስ በ330 ዓ.ም በአክሱም ነገሰው በነበረ ሁለት ወንድማማቾች በአብርሐም ስጽብሐ ክርስትናን መቀበል ሲሆን ደብ ረ ቢዝን፣ደብረ ዳሞ(አቡነ አረጋዊ በ537 ዓ.ም)፣ደብረ አባይ (በአባ ሳሙኤል በ1374-1406 ዓም)፣ዋልደባ ገዳም(በ485 ዓ.ም) እና ጣና ቂርቅስ የተመሰረቱ ሆኖ እያሉ በነዚህ ዘመናት ክርስቶስ የሌሉ በ339 ዓ.ም ያዓርገና ማርያምም የሌላም እንኳን በእነዚህ መቶ ክፍለዘመን ደቅርና በ330 ዓ.ም ያልነበረ በሞት ከዚህ ምድር የሌሉትን ማርያም ህፃኑን ክርስቶስን ታቅፋ በሌሉ ደብሮች እና ገዳማት እያረፉ ባረኩ ማለት ታሪክ አስማወቅስ አይሆንምን?

ስነገረ ዓሳማችን ሰላልሆነና ከኢትዮጵያ አንጻር ይህንን ብቻ አነሳን እንጂ የክርስቶስን ሰደት ሁሉም ስራሱ ለማድረግ የደከመ እንደ “የሞርሞን እምነት” ተከታዮችም ነብያቸው የሆነው ጆሴፍ ለሚዝ የሚባል አሜሪካዊ ክርስቶስ በሰደቱ ወቅቱ አሜሪካ መጥቶ ባርኮናል ሲሉ¹²⁹ ሌሎችም መካ መዲና እንደሄደ ሌላውም ህንድ ውስጥ እንደገባ ሁሉም ለየራሱ የሚያወራው ብዙ ነው።

129.የጎሰኛው ቀን ቅዱሳን ዩሊየስስ ክርስቶስ ቤተክርስቲያን ፡መጽሐፈ ሞርሞን፡ጳናኒፈ ምዕ 11 ገጽ 367-370፡ 2001 እ.ኤ.አ።

ነገር ግን የሰፍና ማርያም የተሰደዱት በመጀመሪያው ክፍለዘመን (በ5ኛው ዓ.ዓ) የተመሰደውም ህፃን ሂሮድስ እስከሞተበት ቀናት ድረስ ወደ የትኛውም ነገር ሳይሄዱ በዚያው በገብፅ እንደናረ መጽሐፍ ቅዱስ በገልጽ ይናገራል /ማቴ 2:14-15/።

ይህ በእንዲህ በእንዳለ ክርስቶስ በህፃንነቱ በሰደት ላይ እያሰ የገበኝትን ኢትዮጵያን ለማርያም እንደ አስራት እንደሰማት የሚነገረው ከላይ ወደ ኢትዮጵያ እንዳልመጡ በተገለጸው መሰረት አብር ውድቅ የሆነ ቢሆንም ከዚህም ባሻገር አስራት ማለት ከ10ሩ አንድ ማለት በመሆኑ ይሄውም ከሰው ለእግዚአብሔር የሚሰጥ እንዲ /ሚል 9:18፣ ዘፍ 28:22/ ታሪኩ ተገባቢጦሽ አደርገ እንደሚለው ክርስቶስ ካለው በርካታ ሃገራት ውስጥ ለማርያም ኢትዮጵያን አስራት አደርገ መስጠቱ ስምን ይሆን? ስነገሩ ኢትዮጵያ አስራት ሆኖ ተሰጥታለች የሚባለው ለማርያም ብቻ ሳይሆን ለጊዮርጊስም፣ ስተ ክላሃይማናትም፣ ለአቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስም ሁሉም በየገደቡቻቸው እንደአስራት ተቃርዋታል ። ነገር ግን በመጽሐፍ ቅዱስ እንደምንረዳው ኢትዮጵያ የእግዚአብሔርና እጃችንም ወደ እርሱ እንደምትዘረጋ ተጽፎአል /መዝ 67(68)፣ 31፣ ሶፍ 3:10/

ማርያም ታማሳዳሽችን?

በአሁኑ ጊዜ ማርያም አማላጅ መሆንና አስመሆኗ በከፍተኛ ደረጃ እያነጋገረ መጥቷል። በአንድ በኩል የማርያምን አማላጅነት የማይቀበል እንደመናፍቅ፣ ሃይማኖቱን የካደ፣ ከክርስትና የወጣ እንዲያውም ሰይጣን ተደርገ የመቅጠር ሁኔታ ሲኖር በተቃራኒው ደገሞ ማርያም አማላጅ ናት የሚለው ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት የሌለው የክርስቶስን ቢዛነት የሚያሳክድና የሚተካ፣ የክርስትናውን አስተምህር የሚያናጋ አጋንንታዊ ትምህርት ተደርገ የመቀጠር ሁኔታም ተባብሷል። ይህ ጥቅጥቅ ደገሞ ከ15ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ ስረጅም ዓመታት የልዩነትና የመወጋገዣ ምክንያት ሆኖ ቅድቷል።

የማርያም ምልዳ የሚቀበሉ ማርያም በእግዚአብሔር ፊት ስለሰዎች አማላጅ፣ መካከለኛ፣ አስታራቂ፣ ዋስ ለሰመሆኗ ሁኔታውን ስያብራራ እንደኛው ምክንያታቸው “ሰሎሞን የእስራኤል ህዝብ ንጉሥ ሆኖ በአባቱ በዳዊት ዙፋን በተቀመጠ ጊዜ እናቱን ጠርቶ በእርሱ አጠገብ በጎጉ አስቀመጣት እናቱ ሆይ! ሳንቺ እምቢ ማለት አልችልምና የምትፈልገውን ሁሉ ሰምኚኝ” እያሰ እንደተናገራት /1ኛ ነገ 2:19-25/ ጌታችን ኢየሱስ

ክርስቶስም ደግሞ ቅድስት እናቱን ከዚህ የሰቃይ ህይወትና ቦታ ወደ ሰማያዊ መንግሥት ሲጠራት በቀኙ በክብር ዙፋን ሕዝቀምጦ የምድርና የሰማይ ታላቅ ንግስት አድርጎ እንደዚህ ያለ ሹመት ሰጥቶ በመሳሰሉት በቅዱሳን ሳይ ክፍ ያለ ሰልጣን አቀናጅቶ እንደ ሰሎሞን “እናቲ ሆይ! የፈሰሽኩን ሰምኚን አስማሻሰሁ” አያለ ሐሳቧንና ልመናዋን እንድትገልጥ ስት ሰለሚናገራት ነው የሚል አንደኛው ሲሆን¹³⁰ ሁለተኛው ምክንያታቸው ደግሞ በመዝ 44(45)፤ 9-17 እንደተገለጸው “የወርቅ ልብስ ተገናጽፎ ንግስቲቱ በቀኙ ትቀማለች” ማለት “አመቢታችን በሰጠሃት ክብር ጸንታ ትናራለች” “በወርቅ ልብስ ተገናጽፋ” ማለትም ንጽሐ ሥጋ ንጽሐ ነፍስ ንጽሐ ልቦና አንድ አድርጋ ደዛ ተገኝታለች ማለት ነው። “ንጉሥ ውበትሽን ወዲልና” ማለትም ስጋሽን ሰመዋሃድ መርጦአልና “የምድር ባለጠገኝ አህዛብ በፊትሽ ይማሰሳሉ” ማለትም አማልኛን ይሳሉ ማለት ነው። “በአባቶችሽ ፈንታ ልጆች ተ ወሰዱልሽ ሲልም በነቢያት ፈንታ ሐዋርያት፤ 318ቱ ሲቃውንት፤ ከዚያም በኋላ ያሉት ክርስቲያኖች ስለ አመቢታችን ክብር የሚመሰክሩ ሁሉ የአመቢታችን ልጆች ናቸው ማለት ነው” እንዲሁም በመዝሙር 86(87)፤ 6 ደግሞ “ሰው እናታችን ጽዮን ይሳል በጩሳሚም ሰው ተወሰደ” ስለሚል ሁሉም እናታችን ይሳታል። ሲሳም ደግሞ በመዝ 131(132)፤ 13-18 “እግዚአብሔር ጽዮንን መርሟታል ማደርደምም ትሆነው ዘንድ ወዲታልና” ስለሚል ጽዮን የሚሳት በወርቁ አመቢታችንን ነው። ስለዚህ ተመርጦለች ማደራደም ሆናለች እንዲሁም ሲሳ 60:14 “የናቀሽም ሁሉ ወደ እግርሽ ሚማ ይሰገዳሉና” ስለሚል በዮሐ 2፤ 1-11 ደግሞ ወደን ጠጂ ሲያልቅ “ወደን የሳቸውም እኮ” ብላ አመልክታ ወደን ተ ደርገላታልና አማሳጅ ናት ይሳሉ።

ሰለተኛውም ምክንያታቸው ደግሞ ባህሳዊ ንግግር ሲሆን “መቼም የእናት ልመና ፊት አያስመልስ አንገት አያስቀልስ ስለሚባል እናቱ ስለሆነች አያሳፍራትምና አማሳጅ ናት” ይሳሉ።¹³¹

የማርያምን አማሳጅነት የሚቀበሉ ሰዎች እነዚህ ሶስት ማሰረጃ ናቸው ብለው ከሚያቀረቧቸው ሲሳ የአማሳጅነት አጠቃላይ መሰረታዊ አስተምህሮ ከሚሉት አንጻር የአንዱን ታሪክና ድርጊት ወደማርያም ከማጠጋጋት በቀር ሲሳ ማሰረጃ የሳቸውም።

130.ሕባ አዲስ ፍላጎት፡ ማህበረ ሲታውያን ዘካተሉክ ተርጓሚ እባቲፍሎስ ንጉሰ ማህበረ ሲታውያን፡መንፈሳዊ ማሰቢያ የህሊና ፀሎት መጽሐፍ፡ገጽ 417-418፡1991 ዓ.ም።
131.ብርሃኑ ገብሩ፡ አምደ ሃይማኖት፡ ገጽ 99-100፡ ንጉደ ማተሚያ ቤት እዲስ ሕበባ 1988 ዓ.ም።
በሚሲዮን በሰጠ ስብሐት፡ ቅዱሳን ሥልጣት አመጣጥና ታሪክ ከትምህርተ ሃይማኖት ጋር፡ገጽ 34-36፡ ስለም ማተሚያ ቤት እዲስ ሕበባ መጋቢት 1994 ዓ.ም። መንገድ ሰማይ ገጽ 27፡ 1983 ዓ.ም።

በአንጻሩ ደግሞ እነዚህን ማሰረጃዎቻቸውን አስመልክቶ ማርያም አማሳጅ እንደሆነች የሚገልጹ ክፍሎች እንዳልሆኑ ብዙዎች ያብራራሉ። ከእነዚህም ውስጥ አንዱ የዚህ መጽሐፍ ደራሲ ነው።

በመጀመርያ እንደመረጃ የተጠቀሰው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ታሪክን ብንመለከት ንጉሥ ሰሎሞን እናቱ ልመናዋን ብታቀርብለትም የእናቱን ልመና ገን ከመሰማት ይልቅ በሰጠላ ንግግር “መንገሥትን ደግሞ ሰምኝለት እንጂ” ብሎ ነቅፎ የሰመነችለትን አዶንያስን ያስገዢው አስገደለች እንጂ አልጠቀመችም።አርሱም አዶንያስም ቢሆን የንጉሱን ፈቃድ ሰማሰበወጥ ከእናት በሳይ አማሳጅ የሰም ብሎ አማሳጅ አድርጎ መሳክ አድሚውን አስቀጠና ሞተ እንጂ ምን ተጠቀመ? ይህ ታሪክ የሚያስተምረው በንጉስ ፊት ወንድለኛ ሰው እንደሚፈረድበትና በእናት አማሳጅነት ዙሪያ ጥምጥም መሄዱ እንደማያዋጣና ስሕተትሳላገረ ቅጣት እንደሚዳርግ የሚያስረዳ እንጂ የእናት አማሳጅነት እንደሚያዋጣ ክፍሉ መቼ ያስተምራል? ደግሞም ይህ ታሪክ ከማርያም ጋር ምን ያገናኘ ዋል? ሰሎሞን ተራ ምድራዊ ንጉስ የነበረና እናቱም ከቀድሞ ባሏ በገፍ ተማርካ የወሰደችውን ታሪክ የሰማይና የምድር አምላክ ከሆነው ከክርስቶስና ከምድራዊት የሰጋ እናቱ ከነበረችው ማርያም (በሰማይ ሂዳ ታማልዳለች ከሚሰው እንግዳ ትምህርት) ጋር ምን ያገናኘዋል?

ሲሳኛውም ምክንያታቸውን ብንመለከተው ደግሞ በመዝሙር 44(45)፤9-17 የወርቅ ልብስ የተገናጸፈችው ሲት የንጉስ ዳዊት ሚስት እንደነበረች በምዕራፉ መጀመሪያ እናት ሳይ ስእርሷ የቀረበ “የፍቅር መዝሙር” እንደሆነ ይገልጻል እንጂ በሰማይ ስለ ማርያም ማማሰድ ዜጌታ ምን ያገናኘዋል? ክፍሉን ሰማርያም ይሁን ብሉን ብንቀጥር እንኳ የምድር ባለፀገች ከፊቷ ይጥመሰመሳሉ (ይማሰሳሉ) ይሳል እንጂ ማርያም ስለመማሰዳ ወይም እንደማሰደቻቸው የሚገልጽው ምን ቃልና ማረጋገጫ አለ?

በመዝ 86(87)፤ 6 ደግሞ “ሰው እናታችን ጽዮን ይሳል በጩሳሚም ሰው ተ ወሰደ” የሚለውን የተጠጠሰ ጥቅስ ይጠቀሳል እንጂ ከሳይ በቁጥር 4 እንደተገለጸው በውስጡዋ የተወሰደው አንድ ልጅ ብቻ ሳይሆን “ፍልሰጢማውያን፤ ጢርሰም፤ የኢትዮጵያም ህዝብ እነዚህ በዚያ ተወሰዱ” በማለት ይናገራልና የተወሰዱት እነዚህ ህዝብና አገር መነሻቸው የሚመረበት ህግና ሰርዓት ከጽዮን በመሆኑ እናታችን ጽዮን እንደሚሉ የሚያስረዳ ስለሆነ የማርያም እናት መሆን እና ምልጃ ጋር ምንም አያገናኝ ውም። ይህሰ ቢሆን እንኳ ስለመውሰድ ተነገረ እንጂ ስለማርያም ምልጃ መቼ ይናገራል? /ስተወማሪ ማብራሪያ ምዕራፍ ስለራ አገደን ይመልከቱ/

ደግሞስ መዝ 131(132)፡ 13-18 እግዚአብሔር ጽዮንን እንደመረጣት ይናገራል እንጂ ጽዮን ማርያም ናት እንኳ ብንል መቶ ሰባ ማማስዳ ይጠቅሳል? ኢሳይያስ 60:14ም ቢሆን የናቁሽ ሁሉ ወደ እግርሽ ማማ ይሰገዳሉ ስለ እንጂ ማርያም ናት ብንል እንኳ በቁጥር 10 ላይ “በቁጣየ ቀስረ በፍቅረ ምረሻሁ” እያለ እግዚአብሔር ማርያምን መቼ ቀስረት ምንስ ስድርጋ ማራት? ብለን ብንጠይቅ ህሳባቸው እርስ በርስ የሚካሰስ ይሆንባቸዋል፡/ለተጨማሪ ማብራሪያ ምሳሌ ስለረ እንደን ይመልከት/

በዩሐ 2፡1-11 ብንመለከተውም የወይን ጠጅ ሲያልቅ ማርያምም ክርስቶስን ወደን እንዲያደርገና የሰርገ ሰርዓተን እንዲቀጥል ስታመቻች እናያለን እንጂ ማርያም ወደ መንግስተ ሰማያት አግባባን እያለች ምልጃ መቶ አቀረበች? የወይን ጠጅ የላቸውም እኩ ማለት የነፍስ መዳን ከገሃነም እሳት የመትረፍ ጥያቄ መቶ ሆነ? ያውስ ይህ የሰርገ ሰርዓት በምድር እንጂ በሰማይ ስላለው ምልጃ መቶ ያመስከታል? /ለተጨማሪ ማብራሪያ ምሳሌ ረፍ ስለረ እንደን ይመልከት/

ለነገሩ ከ15ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከአጼ ዘርዓ ያዕቆብ በፊት የነበረ ሕባቸው ማርያምን የክርስቶስ እናት፣ በድንገልና የወሰደች፣ክርስቶስ ከስጋዋ ስጋ ከነፍሷ ነፍስ ወስዶ የተወሰደ፣ ቅድስት የምትሰኝ የሚል መጠሪያ ካልሆነ በቀር “አማላጅ ናት” ያለ አንድ ሕባት አልነበረም፡፡ የሶርያዊው የኢፍራም ድርሰት ለማስመሰል በ15ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በአጼ ዘርዓ ያዕቆብ ዘመን መንግስት የተነሱ ሰዎች-ሰሐሲ ስነ ቅድስት - ቅድስት ሆይ ለምኒልን” የሚሰውንና የመጽሐፍን ሙሉ ርእስ ቀይረው እንዲሁም ስንዳንድ ህሳብ ማልቃ ስለገብተው “የውዳሴ ማርያም መጽሐፍ” ብለው ስለራጩት እንጂ ከጥንትስ እንዲህ አልነበረም ፡፡¹³²

የሚገርመው ደግሞ እነዚሁ ፀሐፍት ለማርያም ሌላ አማላጅ እንደሚያስፈልጋትም ጽፈዋል፡፡ ጽሑፉ እንዲህ ይላል፡-

“ ማርያም ሆይ ... ስለ እናትሽ ስለ ሐና ብለሽ ስለሕባትሽ ስለኢያቂም ብለሽ ድንገል ማህበራችንን ካረ ባርኪልን”¹³³፡፡ ይህ ሕባባል ማርያምን በእናትና ሕባቷ ስም መማጽን ሲሆን ይህም የአማላጅ አማላጅ ማለት ነው፡፡ምን ይህ ብቻ እግዚአብሔር ራሱን

ለማርያም አማላጅ ሲያደርጉት “በእግዚአብሔርም አማፀንሻሁ፣ አማልደሻሁ፣ እስምንሻሁ” ብለውም እግዚአብሔርን ስደበዋል፡፡ ንቀዋልም፡፡¹³⁴

በርግጥም ማርያም አማላጅ ብትሆን ኖሮ ከእግዚአብሔር ቃል ጋር በሁለት መንገድ ግጥት ይፈጠር ነበር፡፡ በመጀመሪያ እግዚአብሔር በሙስና መንገድ (በዘመድ ሥራ) የወጠውን ህገና መመሪያ በማርያም አማካኝነት ሽር የሚሰራ የራሱን ህገ አፍራሽ የሆነ አምላክ መሆኑን የሚያስከትል ሲሆን በሌላ መልኩ ደግሞ የአዲስ ኪዳን ብቸኛ አዳኝ፣ መካከለኛ፣ አማላጅ አድርጎ የላከውን ኢየሱስ ክርስቶስን አጠቃላይ ሰው የመሆኑንና የመሞቱን፣ የመነሳቱን፣ የማረጉን፣ በአብ ቀኝ የመቀመጡን ምስጢር መና አድርጎ ያስቀረው ነበር፡፡ ምክንያቱም አመጽኛች አመንዛሪዎችና ሌቦች...ወዘተ የእግዚአብሔርን ቅዱስ ትእዛዝ ካይጠብቁ ናረው እግዚአብሔርም ላያሰጠብቅ ስጋጢስትም መፍትሔ የላከውንና ዋጋ የከፈለውን የኢየሱስን አዳኝነት ትቶ በማርያም ምልጃ (በዘመድ ስራ) መንግስተ ሰማያት በአቋራጭ ገቡ ማለት ነው፡፡

ነገር ግን ስታላቅነቱና ስስም አጠራረ ክብር ይገባውና እግዚአብሔር አምላክ መማለጃን የማይቀበል ሰለው ፊትም የማያደላ ጋጢስትንም የሚጠላ ቅዱስ ሲሆን ወደ ዓለምም የላከው የመትረፈያ መንገድ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ መሆኑን ትላንትም ዛሬም እስከ ሰዓላስም በቅዱስ ቃሉ በገልጽ አውጃታል፡፡/ዘዳ 10፡16-17 ዩሐ3፡16,18,36/

ለሰዚህ የአዲስ ኪዳን መካከለኛ “አንድ እግዚአብሔር ስለና በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው መካከለኛ ደግሞ አንድ ስለ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው” /1ጢሞ 2፡5/፡፡ እናም “መካከለኛ” ማለት ብዙ ሰው እንደሚያስበው በደረጃው ከከፍተኛ ነገር ዝቅ ያለ ከዝቅተኛው ነገር ደግሞ ከፍ ያለ በመካከል የሚገኝ ማለት ላይሆን ሁለት ወገኖችን ለማስታረቅ ወይም ፡ለማገናኘት በሁለቱ ወገኖች መካከል የሚቆም ማለት ነው፡፡

እም መጽሐፍ ቅዱስ በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው መካከለኛ “አንድ” እርሱም ክርስቶስ መሆኑን በገልጽ ነገርን ላለ ከዚህ ቃል ጋር በመቃረን በራሳቸውና በእግዚአብሔር መካከል ማርያምን ጨምሮ ፍጡራንን መካከለኛ የሚያደርጉና የሚያቆሙ ወገኖች በርግጥም ስተዋል፡፡ የኢየሱስ ክርስቶስ የመካከለኛነቱ ዋነኛ ስገልገሎት ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ማስታረቅ ነው፡፡ ይህም “ምልጃ” ተብሎ በቃሉ ውስጥ ተገልጿል

132.ዩሊ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ ውዳሴ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው ፡ ዘሰኑይ ሰሐሲ ስነ ቅድስት ገጽ 21 ፡ ትንሳዔ ዘጉባሌ ማተሚያ ፡ ቤት አዲስ አበባ ፡ 1983 ዓ.ም.፡፡

133.በአጼ ዘርዓዮስቀብ ፡ የዘመትር ፀሎት ፡ ሰላም ለኪ ገጽ 7 ፡ ተልፋ ገብረሰላሌ ማተሚያ ቤት ፡ ተደጋጋሚ ዙር ህትመት አዲስ አበባ 1985 ዓ.ም.፡፡

134..ዩሊ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተስምረ ማርያም 102ኛ ተስምሮ ቀጥሮ 7 ፡ 13ኛ እትም ፡ ገጽ 342- ትንሳዔ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት ፡ አዲስ አበባ ፡ 1989 ዓ.ም.፡፡

/2ቆር 5:19፣ እር 2:16፣ ቅሳ1:20-22፣ ሮሜ 8:34/::

እንዳንድ የሕገራችን ኢትዮጵያ ትውፊታዊ ጽሑፎች እንኳን ስለኢየሱስ ክርስቶስ መካከለኛነትና ስለታራቂ መሆን ሲገልጹ “ወወረቀ ትዝምደ ሰብእ ምስሉ እግዚአብሔር ሲቀካሄናቲሁ ሰሕብ - የሕብ ሲቀ ካህናት የሚሆነው እርሱ የሰውን ባሕርይ (ወገን) ከእግዚአብሔር ጋር ስስታረቀ”¹³⁵

“ወኮነ ዐራቂ ሰሐዲስ ኪዳን በውጊዝ ደሙ ቅዱስ - በቅዱስ ደሙ ፈሳሽነት የሕዲስ ኪዳን ስስታረቂ ሆነ”¹³⁴

“ሲቀ ካህናት እምነትን በእንተ ዘላለም ሰቀ እስመ ውክቱ ይተነብሰ በእንቲስን ስእስ ሕጥረየነ ሱቱ ህዝበ ጸድቀ ቀናዒ ሰምግባረ ሠናይ - ስሰ ስመንበት በገ ሰራ ስመሥራት የምንቀና ገንዘብ ስደረገን ሰእኛ ማዕደስዕና የምናምንበት ሲቀካህናት /ስስታረቂ/ ስሰው”¹³⁵ ይላል።

ስለማርያም እማሳድነት የሚቀበሉ እንዳንድ ሰዎች ይህን የኢየሱስ ክርስቶስ ምዕጃ (ማስታረቅ) ተገባር ክርስቶስ በምድር ላይ ላለ በመሰቀል ሞት ራሱን እንድ ጊዜ ካቀረበ በኋላ የምዕጃውንና የማስታረቁን ተገባር ስብቅቷል የሚሉም ስሉ። ይሁን እንጂ የማስታረቅና የምዕጃውን ስገልግሎት ዛሬም እንደቀጠለ በዝርዝር ብንመለከተው፡-

1ኛ. በሥጋው ወራት የክርስቶስ ምዕጃ፡-

ኢየሱስ ክርስቶስ የሐዋርያው የጸጥርስ እምነት ሲፈተን እንዳይጠፋ ወደ “ሰምሶን ሰምሶን ሆይ ስይማን እንደ ስንዳ ሲያበጥራችሁ ስመን እኔ ገን እምነትህ እንዳይጠፋ ስለ እንተ ስማለድሁ” ብሎ ስማዕደታል/ሱቃ 22:31-32/:: እንዲሁም በዮሐንስ ወንጌል ምዕ ራፍ 17 ሙሉውን ብናነበው ክርስቶስ ሰደቀመዛሙርቱና “ከቃላቸው የተነሳ በእርሱ ስለሚያምኑት ሁሉ” ምዕጃን ስቅርቧል። በመስቀል ሳይም “ስባት ሆይ የሚያደርጉትን እያቁትም ይቅር በሳቸው” ብሎ ማዕዲል /ሱቃ 23:34/:: በጥቅሱ “እርሱም በስጋው ወራት ከሞት ሲያድነው ወደ ሚችል ከብርቱ ጩኸትና ከእንባ ጋር ፀሎትንና ምዕጃን ስቀ ረበ እግዚአብሔርንም ስለ መፍራቱ ተሰማሰት” /ዕብ 5:7/ ይላል።

135. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : መጽሐፈ ቅዱስ ሥርዓት ቅዱስ: አመክንዮ ዘሐዋርያት ቀ 43 ገጽ 41

134. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : ውዲሳ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው ዘክሐድ ገጽ 182፣ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ: ቤት አዲስ አበባ : 1983 ዓ.ም::

135. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : ሃይማኖት አበው ዘዮሐንስ ስፈወርቅ ክፍል 2 ምዕ 63 ቀጥሮ 26 3ኛ እትም ገጽ 224 ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ: ቤት አዲስ አበባ : 1983 ዓ.ም::

2ኛ. ከትንሳኤውና ከእርግቱ በኋላ የክርስቶስ ምዕጃ፡-

በዕብራውያን 7:25 “ወደክል ስድገናትሙ ሰዝሱፋ ስእስ ይቀርቡ ንበ እግዚአብሔር እንተ መንገሁ እስመ ስገሙራ ሕያው ወክቱ ወይተነብሰ ሱሙ - ስለ እነርሱ ሲያማዕድ ዘወትር በህይወት ደናራል ስለዚህ ደገሞ በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሲያድናቸው ይችላል” ተብሎ ተገልጿል። እንዲሁም በሮሜ 8:34 ላይ “ስእመ ስሊሁ ያጸድቅ ሙት ዘይኪንን ክርስቶስ ኢየሱስ ዘሞተ ወተንሥስ እምውታን ወሀሱ ይነብር በየማነ እግዚአብሔር ይትዋቀሥ በእንቲስን - የሚያጸድቅ እግዚአብሔር ነው የሚኮንንሰ ማን ነው? የሞተው ደዕቁንም ከሙታን የተነሳው በእግዚአብሔር ቀኝ ያሰው ደገሞ ስለ እኛ የሚማዕደው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው” ይላል። የሞተው ከሙታን የተነሳው በእግዚአብሔር ቀኝ ያሰው የሚሉትን ቃላት ዕብ ብንል የሞተውና የተነሳው ሃሳፊ ጊዜያትን ሲያመለክት በእግዚአብሔር ቀኝ ያሰው የሚሰው ገን የሕሁን ጊዜ የሚያመለክት ነው። “በእግዚአብሔር ቀኝ ያሰው” ካለ በኋላ “ሰለ እኛ የሚማዕደው ይሰዋል” ስለዚህ ስለ እኛ የሚማዕደው ክርስቶስ ኢየሱስ እንጂ ማርያም እይደስትም።

እዚህ ላይ ስሁንም ቢሆን ይህ ነገር የማይዋጥሳቸው ማርያማውያን ይህን የሮሜ 8:34 ክፍል በገፅዙ “ይትዋቀሥ በእንቲስን - ስለ እኛ የሚማዕደው” የሚሰውን ቃል “ይትዋቀሥ በእንቲስን - ሰለ እኛ የሚፈርደው ማለት ነው” ብለው ወደ ለማርኛ ተርጉመው ዘወር እድርገው ሰሚያምናቸው ገፅዝ ሰማያውቀው ምስኪን ህዝብ ይዋሹታል ያታወቁታል ያደናገራታልም። የሚገርመው ገን የዚህ የገፅዝ ቃል የሰማርኛ ትርጉም ስለእኛ ይማዕደዳል ከሚሰው ደዕቅ ስለእኛ ይከራከራል ወደ ሚሰው የጠበቀ ትርጉም ውስጥ እንደሚወስድ የገፅዝ ቋንቋ ሰሚያውቅ ሁሉ እንገዳ እይሆንበትም። ስለ ክርስቶስ ፈራድነት ቢያስፈልግ ሌሎች በርካታ ጥቅሶችን መጠቀም የሚቻል ሲሆን በዚህ ክፍል ገን ሰመስንቀር መታገል ስህተት ነው።

በ1ኛ ዮሐንስ 2:1 ደገሞ “ደቂቅዩ ዘንተ እጽሕፍ ሰከሙ ከመኢተንስብሱ ወእመኒዮ ዘሕብስ ጸራቅሊጦስ ብነ ንበ ስብ ኢየሱስ ክርስቶስ - ልጆቹ ሆይ ኃጢአትን እንዳታደርጉ ይህን እጽፍሳትኃሰሁ። ማንም ኃጢአትን ቢያደርግ ገን ከሕብ ዘንድ ጠበቃ ስለን። እርሱም ዳድቅ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው” ይላል። በዚህ መሰረት ስሁን በሰማይ ስለሃጢአታችን ከሕብ ዘንድ ያሰን ጠበቃ ክርስቶስ ብቻ እና ብቻ እንደሆነ መረዳት እያዳግትም።

ቱውፊታዊ መጻሕፍትን ብንመለከት እንኳ “ኢየሱስ ሰደቀመዛሙርቱ የእኔ

ሰለሆኑት ምሕረትን ወደ ምስምንበት ወደ ሰማደ ወደ ስባቴ አርጋህሁ አሳችው¹³⁶

“ሰስ እኔ በቀራንዮ የፈሰሰ ንጹህ የሚሆን የመሳሰለም ደም እነሆ ሰሰእኔ ይጫኛል። ደህ የሚናገር ደም እነሆ የእኔን የባሪያህን ኃጢአት የሚያስተዋርደ ደሁን” ይላል።¹³⁷ ሰሰዚህ “በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚቀርቡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል” /ፀብ 7:25/ እንደተባለው በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ብቻ ወደ እግዚአብሔር መቅረብን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል። እንዲሁም “እግዚአብሔር አብን በእርሱ እያመሰገናችሁ በቃል ቢሆን በሰራ የምታደርጉትን ሁሉ በጌታ በኢየሱስ ስም አድርጉት” /ቀላ 3:17/ “ኢየሱስም እኔ መንገድና እውነት ህይወትም ነኝ በእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የሰም” /ዮሐ 14:6/ በራ እኔ ነኝ በእኔ የሚገባ ቢኖር ይደናል፤ ይገባልም፤ ደመጣልም መስማሪያም ያገኛል” /ዮሐ 10:9/ ተብሎ በቀረበልን ፕሪና መመሪያ መሠረት በክርስቶስ በኩል ብቻ ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ያስፈልጋል።

ደህን እውነት ትት በተሰደ ደግሞ እንደ ተአምረ ማርያምና የመሳሰሉት አዋልደ መጻሕፍት በማርያምና በእግዚአብሔር መካከል በሰማደ ማርጋሪት! አልምርም! የሚል ክርክርና ሙገት እንዳላቸው አድርገው የሚገልጹትን ማመን ቂልነት ነው። ለዚህም እስኪ አንባቢ ሆይ የምታስተውሉትን እንደ ምሳሌ ልስጥህ፡- በተአምር ማርያም አዋልደ መጻሕፍ ውስጥ የበላህ ሰብእ (የአንድ የሰው በላ) ታሪክ ተጽፏል። በአጭሩ ሰውየው ከሞተ በኋላ በነፍሱ ስርድድ ቀርቦ ማርያም ክርስቶስን ደህን ሰው በላ ማርጋሪት አስቸው። እርሱም አይሆንም ብሎ ወደ ሊሶል ፈረደበት። በዚህ ፍርድ አልስማማ ያስቸዋ ማርያም ሙገት በመገጠሟ ሁለቱ በሰማደ አልስማማ ሰላሱ የሚዳኛቸው ሚዛን አምጥተው የተበሉት 78 ነፍሳት በአንድ በኩል፤ በሌላው ሰውየ ያደረገው ችርነት (ሰሰማኝ የሰማት እፍኝ ውሃ) በአንድ በኩል ተደርገው ሊሰፈሩ የተበሉት ሊያዘምሙ ሊሉ ማርያም እግዚአብሔር ሳያደት (ሸውዳ) እፍኝ ውሃዋ ሳይ ጥላዋን ጣል አድርጋ ሲመዝን እግዚአብሔር ተሸንፎ ኃጢአተኛ ው ሰውየ ያስ ክርስቶስ ቢዛነትና እምነት ፍርድና ሕገ ተሸር መንግስተ ሰማያት ገባ ይላል።¹³⁸ እንገዳህ እንዲህ ብሎ “የማርያም ምልጃ” ማስተማርና ማመን ማስት አጋንንታዊ ለራን መከተልና የክርስቶስ ወንጌል ተቃዋሚ መሆን ነው። ደህ 78 ሰው የበላ

ሰው እንኳን በሰማደ በምድር ሞት የሚፈረድበት ሰው ነበር። ገን ደስ የሚሰው ተረት እንጂ እውነት አይደለም። ልውልን ገን ምን ታደርጋለህ ሲሰው የሚችል ሀሳቡንም እንዳች ሊከልክለው የሚችል የሌለው ክብርና እውነተኛ ቅን ፈራጅ ነው። ዙፋኑም የተከበረ ነው። በሰማደ በእርሱ ፊት ተሟጋች የሰም። ለዚህም ቀና ብሰው ማየት እንኳ የማይችሉት ሱራፊልና ኪረቢል ምስክርኝ ናቸው /ኢሳ 6:2/ እዮ 42:2/።

በአንጻሩ ደግሞ አንዳንድ የጥንት የኢትዮጵያ ጾርተዶክስ የትውፊት መጻሕፍት በክርስቶስ በኩል ወደ እግዚአብሔር መቅረብን ያስተምራሉ። ሰምሳሌ “ኦ እግዚአብሔር አብ ኢትሚጥ ኪዳነክ ወኢታርነቅ ምሕረተክ እምነን በእንተ አማኑኤል ወልደክ ወበእንተ ኢየሱስ በኩርክ ወበእንተ ክርስቶስ ፍቀርክ - አቤቱ ጌታችን ተቀዳሚ ተከታይ ስሰሊሰው ስለ ልጅህ ስለወዳጅህ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ አማኑኤል ብሰህ ይቅርታህን ክእኛ አታርቅ መሐሳህንም አታፍርክ”¹³⁹ « ኦ አብ በእንተ ኢየሱስ ርድክን - አብ ሆይ ሰሰኢየሱስ እርዳን”¹⁴⁰ “በአሐዱ ወልደክ ዘቦቱ ሰክ ምሳሌሁ ወምስስ ቅዱስ መንፈስ ሰብሐት ወእጊዝ ደእዚኔ ወዘልፈኔ ወሰዓስም ዓለም - በአንድ ልጅህ በእርሱ ያስ ክብር ጽንዕ ስክንተ ይገባል ክክርሱ ጋር ክመንፈስ ቅዱስ ጋራ ዛሪም ዘወትርም ሰዘላለም”።¹⁴¹

ለሰዚህ ከላይ በተጠቀሱት መረጃዎች መሰረት በአጭሩ “ማርያም አማላጅ ናት” ማለት ሙሉ በሙሉ ከእግዚአብሔር ባሕሪና እውነት ጋር የሚጣሳ የኑፋቂ ትምህርት ነው።

136. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : መጽሐፈ ዚቅ : ዘለኔ ሚካኤል : 78 189 ።
137. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : ቅዱሴ ሐቀርዖት ቁ 106 78 54:ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት : አዲስ አበባ:1989 ዓም።
138. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ : ተአምረ ማርያም 3ኛ እትም : 12ኛተአምር : ቁጥር 68-125: 78 49-52: ትንሳዔ ዘገባሌ ማተሚያ ቤት : አዲስ አበባ : 1989 ዓም።

139. ተአፋ ገብረሰላሴ : ደርሳነ ማኅየዌ : ምል 1 ቁጥር 13 78 5 ተአፋ ገብረሰላሴ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1973።
140. በመጽሐፈ አዓታት ሰብሐተ ፍቀር ዘአምሳክ 78 222
141. መጽሐፈ ኢሞን

ማርያም ስለሰዎች ኃጢአት ሞታ፤ በሶስተኛው ቀን ተነሥታና፤ ዓርጋ፤

በቀኝ ተቀምጣለችን?

«ጸሐዩ ጽድቅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እመቤታችን ማርያም 64 ዓመት በሆናት ጊዜ በጊዜ ሞቷ ከመከራ ወደ እረፍት ከጋዘን ወደ ትፋሥህት ትሔድ ዘንድ ሙሉ አላት። እርሷም ስንተን ወጪ ያንተ እናት ሆኜ እኔ እንዲት ልሙት ብትለው እመቤታችን በፈቃዱ እንዳልሞተችላት ዐውቆ 9999 /ዘጠኝ ሺ ዘጠኝ መቶ ዘጠና ዘጠኝ/ ነፍሳት በአንድ ቀን ተኮንነው ገሃነሙ እሳት ሲወርዱ አላዎት እነዚህም ነፍሳት እመቤታችንን ማርያምን ባዩ ጊዜ እመቤታችን ሆይ ለዘመዱ የማያዝን አንጀት ራሱን የማይሸከም አንገት አንጀቱም አንጀት አንገቱም አንገት አይደለምና ከፊኛሽ አሰታርቂን ከገሃነሙ እሳት ለውጭ መንገስተ ሰማዎት ስንገባ ብለው ቢያስቅሱባት እርሷም እመቤታችን ማርያም ልጇ ሆይ ወዳጇ ሆይ አባክህ ማርጃኝ አላችው። እርሱም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እኔ ደቂቀ ሕፃምን (የሕፃም ልጆችን) ከገሃነሙ እሳት ለውጭ መንገስተ ሰማዎት ያገባሁ ተገፍፈ፤ ተገርፈ፤ ተሰቅዩ፤ ተቸንክረ፤ ሞቼ ተነሥቼ አይደለምን? አንችም ሰነዚህ ነፍሳት ኃጢአታቸው ካልሞትሽላቸው ዘላለም በገሃነሙ እሳት ወርደው ደቀራሉ እሳት እርሷም እመቤታችን ማርያም እንኳን አንድ ጊዜ 7 ጊዜ ልሙት ብላ ጥር 21 ቀን ሞታለች»¹⁴²

«እመቤታችን ዐርፋ ሐዋርያት ሥጋዋን ለመቅበር እየተሳቀሱ ሲሔዱ በቅንሽት የተሳሉ የእይታው ወገኖች ሥጋዋን ከቃረዛው ሲወሰዱ ታውፋንዎ የተባለው ሰው ቃረዛውን በሁለት እጅ ሲነካ ቅዱስ ገብርኤል ሠደፋን መዞ ሁለት እጆችን ቅርጦሽቸዋል። ስጋዋንም ወሰዱ በገንት በእፅ ህይወት ዛፍ ስር ስለቀመጠው። ያን ጊዜም በእመቤታችን ልሙና የታውፋንዎ እጅ እንዲቀጠልላት ለመልክኩ ነገራ ተቀጥሎታል። ሐዋርያትም የቅድስት ድንገል ማርያም ሥጋ ወዲት እንደደረሰ ባለማወቃቸው ሲያዝኑ ከጥቂት ቀን በኋላ የሐንሰን ስገኝተው የእመቤታችን ነገር እንደምን ሆነ? ቢሉት በገንት በፅፅ ህይወት ሥር እንዳለች ነገራቸው። ከዚህ በኋላ ሐዋርያት በመንፈሳዊ ቅንዓት ተነሣሥተው ሰዩሐንስ የተገለጸ ምስጢር ስእኛ እንዲት ደሰውርብና በማለት ነሐሴ ስንድ ቀን ሱባዔ ገብተው በጸም በጸሎት በሰገደት ሲለምኑ ሰነበቱ።

በኋላም ሁለተኛው ሱባዔ ሲፈጸም ልሙናቸው ተለምቶ መሳልክት የእመቤታችንን ሥጋ

ካስቀመጡበት ከገንት ስንሥተው ስሐዋርያት በ14ኛ ቀን እምጥተው ሰጥተዋቸዋል። ሐዋርያትም ወሰደው ቀብረዋታል በሶስተኛው ቀን ነሐሴ 16 ሰዓት ከሞት ተነስታ ስታርገ ሐዋርያው ተማሰ ህንድ ሃገር ሄዶ ሲያስተምር ከርሞ በደመና ተጭኖ ወደ ኢየሩሳሌም ሲመለስ እመቤታችን ወደ ሰማይ ስታርገ በሰማይ ተገናኘ። እርሷም ሰደረገች እንደሆነች ነገራቸው። በዚህ ጊዜ ተማሰ ስለቀደሞ የፊኛሽን ትንሳኤ ሳላይ ቀርቼ ነበር ስሁን የእንችን ትንሳኤ ስለማየቱ ምን በድዩ ነው? ብሎ ምርር ብሎ ሲያስቅስ እመቤታችንም ከእንተ በፊት ማንም ትንሳኤዬን ያዩ የለም ለወንድሞችህ ሄደህ እንደተነሳሁ እንዳረገኩም ነገራቸው። ምልክትም ይሆን ዘንድ መገንዘን እንካ ውሰድ አላችው። እርሷም ወደሰማይ ዐረገች በቀኝም ተቀመጠች። የተማሰም ሀዘን ወደ ደስታ ተሰጠጠ። ወደ ኢየሩሳሌም ደርሶ ስለእመቤታችን ጠየቃቸው። እነርሱም እንደ ሞተችና እንደቀበረች ነገራት። ስላምንም አላችው። አንተ ድርም ጌታን ስላምንም ብለህ ተቀጣህ ደግሞ ስሁን? በል ና ብለው ጸጥሮስ ስካፋ ይዞ ወደ መቃብር ወርደው መቃብሩን ቢከፍቱ ባዶ ሆኖ ስገኙት እጅግ ደነገጡ። ያንጊዜ ተማሰ ስትደንገጡ እንድታምኑን ብዩ ነው እንጂ እመቤታችን ከሙታን ተነስታ ስታርገ ስገኝታለሁ። ለምልክትም ይህን መገንዘን ሰጥታኛለች ስለና ስላዎችው። እነርሱም ሞት በጥር - በነሐሴ መቃብር ከመትንሳኤ ወልደ! /እንደ ልጇ የሆነ ትንሳኤ/ እያሉ መገንዘንም ቆረርጠው ተከፋፍለውት ሙት ያሰነሡበት፤ ድውይ ደፈወሱበት፤ ስጋንንት ያርቁበት ነበር።»¹⁴³

ይህ ከላይ ያየነው ታሪክ በእጭረ ሲቀመጥ ማርያም ስለሰዎች ኃጢአት መሞቷን፤ በሦስተኛው ቀን መሳላቷንና ማረጓን፤ እንዲሁም በስብ ቀኝ መቀመጧን የሚገልጽ ነው። ይህንንም ታሪክ መሠረት በማድረግ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን እና የካቶሊክ ቤተክርስቲያን በዓመት ስ16 ቀናት /ክነሐሴ 1-16 ድረስ/

143. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ/ጽሐፊ ማርያምን ንባቡና ትርጉሟዊ፡ ገጽ 207-209፤ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስበባ፡ 1983 ዓ.ም። ያወቀበ ሰንደቁ፡ እናታችን ጽዮን፡ 13ኛ አትም፡ ገጽ 27-29፤ ስዲስ ስበባ፡ መጋቢት 1997 ዓ.ም። ዲን ብርሃኑ ሸድማሉ፡ በዓላት ምን? ለምን? እንዲት?፡ ገጽ 114-115፤ ስዲስ ስበባ፡ 1999 ዓ.ም። የኢ/ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን የጽ/ጠ/ጽ/ቤት ሐዋርያዊ ሥራ መምሪያ፡ በገላውዲዎስ ተቋም (ትርጉም)፡ ህያው እግዚአብሔር፡ ገጽ 300-302፤ ማስተር ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስበባ፡ 1989 ዓ.ም። የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ/ተስምረ ማርያም፡ 3ኛ አትም፡ ምዕ 3፣ 4፣ 5፣ 6፣ 7፡ ገጽ 19-32፤ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስበባ፡ 1989 ዓ.ም። የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ/ጽሐፊ ገብረ ህማማት፡ ዓርብ መዓልት በ12 ሠዓት የሚነበብ፡ ገጽ 455፤ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስበባ 1996 ዓ.ም። ስለቃ ስያሌው ተምራ፡ ወላዲተ ሸምላክ በኢትዮጵያ፡ ገጽ 53-54፤ ስዲስ ስበባ ሐምሌ 1979 ዓ.ም።

142. መጽሐፈ ጸሎት መመዝገብ ጸሎት በስማር፤ ነገረ ማርያም ገጽ 638-640፤ ተስፋ ገብረ ሰላሌ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስበባ 1989 ዓ.ም።

“የመ ፍልሰታ” በሚል እስከ ዛሬ በጾም ያሰቡታል። ይሁን እንጂ ይህ ታሪክ የክርስቶስን ሞት፣ ትንሳኤ፣ ዕርገትና በስብ ቀኝ መቀመጥ (የክርስትና መሰረታዊ ትምህርት) የሚዳረር ወይም ለመተካት የታሰበ ስደገኛ ኑረቱ ነው።

የሰው ልጆች በሰራት ጋጢስት ከስምሳካቸው ከእግዚአብሔር ፊት ሊሰዩና ሊጠፋ እግዚአብሔር በእርሱ ሰሚያምን ሁሉ የዘላለም ህይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ ስንደያ ልጁን ብቻ ሰጥቶ /ዮሐ 3:16/ እርሱም በመስቀል ሰሰውልጆች እርግማን ሆኖና ሞት /ሮሜ 5:8/ በእርሱ ቁስልም እንደተፈወሰ /ኢሳ 53:5፣ 1ኛ ጴጥ 2:24/ እንደተቀበረም መጽሐፍም እንደሚል በሰሰተኛው ቀን እንደተነሣ /1ኛ ቅር 15:3፣20/ ሁሉም እያዩት ወደ ሰማይ እንደዓረገ /ሐዋ 1:9-11/ ስሁን በእግዚአብሔርም ቀኝ እንደተቀመጠ፣ ጠላቶቻችንም የእግረ መረገሚ እስኪደረጉ ድረስ ወደ ፊት እንደሚጠብቅ /ዕብ 10:13/ ደግሞም ተመልሶ ለፍርድ እንደሚመጣ /ሐዋ 1:11፣ ማቴ 24:30/ መጽሐፍ ቅዱስ በተደጋጋሚ በማደግም መልኩ ይነገረናል ።

እነዚህም እያንዳንዳቸው የክርስቶስ ክንውኖች መሠረታዊ የክርስትና ትምህርቶችና ሰሰውም ልጆች ጋጢስት ከእግዚአብሔር የተሰጡ መፍትሔ ስለ የማይባል ከፍተኛ ልዩ ስንደምታዎች ያሉባቸው ናቸው። የክርስትናው ቁልፍ መልእክት ያስክርስቶስ ሞትና ትንሳኤ እግዚአብሔር ጋጢስተኛውን ሰው ወደ ቅዱስ መኖሪያው የሚያስገባበት መንገድ የሰም የሚል ነው። ይኸውም፡-

በመስቀል ላይ በተፈጸመው የክርስቶስ ሞት የሰው ልጆች የጋጢስት ቅጣት የተወራረደበት ስሌት ነው። በመስቀል ላይ መሞቱ እግዚአብሔር ሰሰው ልጆች ያሰውን የጠሰቀ ፍቅርና ጋጢስት መጥላቱን እንረዳለን /1ዮሐ 3:16/። የሰው ልጆች ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸውን ገንኙነት በሕደን ገነት በተፈጸመው ጋጢስትና ስመጽ ሊቋረጥ /ዘፍ 3:8-24፣ ኤፌ 2:1-2/ ሰዎች ስጋጢስታቸው የእግዚአብሔርን ፍትሃዊ ፍርድ መቀበል ስለነበረባቸውና /ሮሜ 1:18/ ከዚህ ፍርድ የሚያስመልጣቸውም ስንዳች ነገርና ጥረት ስላልሰደውም ሲኖር ስለማይቻል የጋጢስት ዋጋቸው ሞት በነበረበት ወቅት /ሮሜ 6:23/ ሊቀበሉት ስለሚገባው ኩነት፣ ፍርድና ቅጣት ቅዱስና ንጹህ ፍጹምም የእግዚአብሔር ስንደያ ልጅ እግዚአብሔር የሆነው ሊዩሱስ ክርስቶስ የሞት ፍርድን ተቀበለ።

መጽሐፍ ቅዱስ “ስጋጢስት ሞተን ሰጽድቅ እንድንኖር እርሱ ራሱ በሥጋው ጋጢስታችንን በእንጨት ላይ ተሸክመ” ይላል /1ጴጥ 2:24/። እግዚአብሔር እኛ በእርሱ ሆነን የእግዚአብሔር ጽድቅ እንሆን ዘንድ ጋጢስት ያሳወቀውን እርሱን ስለ እኛ ጋጢስት ስደረገው /2ቅር 5:21/። በመሆኑም በጋጢስታችን ላይ እግዚአብሔር የሚገልጸውን

ትክክለኛ ስለከፈ የቁጣ ፍርድ በመስቀል ላይ በመሸከም ሊዩሱስ በጋጢስታችን ምክንያት ልንቀበለው ከሚገባን ፍርድና ቅጣት ነጻ ስውጥተናል /ሮሜ 3:24-26/። በክርስቶስ የመስቀል ስቃይና ሞት ስማካኝነት በሊዩሱስ ክርስቶስ የሚያምኑ ሰዎች ስሁን ወደ እግዚአብሔር ሊቀርቡና ሊቀደሱ ይችላሉ። በክርስቶስ መስዋዕት የተገታው የሰዎች ሁሉ ስቃይና ሃዘን መንስኤ የሆነው ጋጢስት እልባት ስንገባል ። የሰው ልጅ ከጋጢስት ስለከፈ ፍርድ የሚያመልጠው ሃይማኖታዊ ሰነ-ሰርዓት በማክናወኑ ላይሆን ስለጋጢስት በሞተው በክርስቶስ ብቸኛ ስዳኝነት ሊያምን ብቻ ነው /ዮሐ 3:16፣ ዮሐ 3:36/።

ክርስቶስ በመሪት ልብ ውስጥ ሊቀበር የሰዎች ሁሉ ጋጢስት እንደተቀበረ ያመለክታል /ሮሜ 6:24/። እንደተናገረው በሰሰተኛው ቀን ክርስቶስ ከሞት ሲነሳ በእርሱ የሚያምኑት ሁሉ ሕያው ተስፋና የዘላለም ህይወት እንደተገኘጸፋ ይመለከታሉ /2ጢሞ 1:10፣ ዮሐ 11:25፣ ዮሐ 14:9/። ክርስቶስ የሰው ልጆችን የጋጢስት ዋጋ ከፍሎ በትንሳኤው ሰሚያምን ሰላምን ስውቅሰታል! የጋጢስትን ኃይልና የሰይጣንን ጉልበት በትንሳኤው ቀጥቶሟል። እርሱ እንደተነሳው በእርሱ ስምነው የሞቱ ሁሉ በስካዕ የሚነሱበትን ተምሳሌት ስንገኝተዋል /ፊሊ 3:20-21/። ትንሳኤው እግዚአብሔር ስለ ስጋጢስታችን ክርስቶስ ያቀረበውን መስዋዕት ሙሉ በሙሉ እንደተቀበለ ያረጋግጣል። ዕርገቱም ቢሆን ክርስቶስ የቤተክርስቲያን ጌታና ራስ መሆኑን /ኤፌ 1:22-23፣ ቆላ 1:18/፣ ሰሚያምኑ ልዩ ልዩ ጸጋዎችን እንደሰጠ /ኤፌ 4:7-13/፣ ስጋጢስት የተከፈለን መስዋዕት ደዞና ሲቀ ካህን ሆኖ ቀዳሚ በመሆን ስለ ሰዎች መገባቱንና መታየቱን /ዕብ 6:20፣ ዕብ 9:11-14/፣ ሲገልጽ በስብ ቀኝ መቀመጡም እርሱ ስለሕዝቡ ጠበቃ፣ ዋስና ስማላጅ መሆኑን /ዕብ 7:25 ፣ሮሜ 8:34/፣ የጠላቶች ከእግረ ሰር መውደቅ እየተጠጣበቀ ያለ መሆኑን ያሳያል /መዝ 109(110)፣ 1-2፣ ዮሐ 14:2-3/።

ይህ በእንዲህ እንዳለ ይህን እውነት ሰማኛረሰ ሰይጣን ተገባ ለዘመናት ሠረቷል። “እየሰራም ይገኛል። ነገር ገን ስልቻለሁ። ስንዳንዶች እንደእስልምና ያሉ ሙሉ በሙሉ “ስልተሰቀሰም ስልሞተም” ብለው ሲደፍሩ¹⁴⁴ ሌሎች ደግሞ እንደ ስዋዕድ መጽሐፍት ተጨማሪና ምትክ ነገር ስምጥተው ሲያጥፋፋት ደሞክረሱ። ከነዚህም ስንዱ ከላይ ያየነው የማርያም ስለሰዎች መሞት መነሳትና ማረገ እንዲሁም በቀኝ መቀመጥ ታሪክ ሁኔታ የሚገልጽ መጻሕፍት ናቸው ።

144. ቅዱስ ቀርዓን፣ የስማርፍ ትርጉም 2ኛ እትም፣ ስረቱ ስን-ጌላስ 4:157፣ ስርቴስቴክ ማተሚያ ሲሚትድ ስዲስ ስበባ መጋቢት 1993 ዓ.ም.።

የማርያም መሞት፣ መነሳት ማረገፍ በቀኝ መቀመጥ ሙሉ በሙሉ የክርስቶስን ወንጌል የሚቃወም በብልሕት የተፈጠረ ተረት ሲሆን ይህን ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ ያዘጋጀው በግልጽ ባይታወቅም ተጽፎ የተገኘው ገን በ15ኛው ክፍለ ዘመን በተሰኘው ረ ማርያም መጽሐፍ” አዘጋጁም እጽ ዘርዳዎቅብ ነው። ከዚያም በ16ኛው ክፍለ ዘመን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን “ሲቃውንት” የሚባሉ ሰዎች “ርትዕ ሐይማኖት” ከሚሰውና “ተስምረ ማርያም” ከሚባሉ ከእጽ ዘርዳ ያዕቅብ መጻሕፍት እየገለበጠው በ“ውዳሴ ማርያም አንድምታ” ውስጥ ጣዕቃ አስገብተው በግዕዝ ጽፈውታል።¹⁴⁵

የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ሲቀዳሰስ የነበረት ዳዳስ ፓየስ 12ኛ “በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ማርያም ዕርገት የሚናገር ማሰረጃ ባይኖርም በትውራት /ሲመርድ ሰዋረድ በቅብብሱን በመጣው/ ሰላገኘው ማርያም ዓርጋሰች የሚሰውን እንደ ቀናናዊ ትምህርት የካቶሊክ እምነት እንዲሆን ደንገገሰሁ” ብለው አዋጅ ሰጡ።¹⁴⁶ በዚህም ምክንያት ሙሉ የሆነ ታሪኩን ባትቀበሉም በግማሽ ያክል ካቶሊክ ቤተክርስቲያን ተቀበሰችው።

ይሁን እንጂ ማርያም ሞታ በ3ኛው ቀን ተነስታ አርጋሰች የሚሰው ትምህርት በሌሎች ተመሳሳይ /እህትማማች/ ሶራንታል ኦርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት በተለይ ደገሞ «ፍልሰታ ምዕ» የተባለውን በፕራስ አያውቁትም፣ አይቀበሉትም፣ ስለበውትም አያውቁም።

ወደ ታሪኩ ደዘት እንመለስና በእግዚአብሔር ቃል ብንመዝነው ገነት የረሳ ማሰቀመጫ ሰፍራ ሳትሆን የህያዋን መናፈያ ሰፍራ በመሆኗ ሐዋርያትም የማርያምን መገንዘ ደዘው በሽተኞች ላይ እየጣሉ ሳይሆን የፈወሱት “በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተነሳና ተመሳሰሉ” ብቻ በማሰትና በማዘዝ እንደነበር መጽሐፍ ቅዱስ ይነገረናል።/ሐዋ 3:5፣ ሐዋ 16:16/ ሐዋርያት ትምህርታቸውና ሰብክታቸው የተሰቀሰው ክርስቶስ እርሱም ሞትና ትንሳዔውን ማእከል ያደረገ ሆኖ ህይወታቸውን ህይወቱን ሰሰማቸው ሰከርሰቸሉ በመሰዋዕት ስጡ እንጂ ሰለማርያም አንድም ትምህርት አስተምረውም ተናገረውም አያውቁም /1ቀር 1:23/።

“የማርያም ዕርገት” ስለተባለውም ጉዳይ መጽሐፍ ቅዱስ “ከሰማይ ከመረደው

145. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ተስምረ ማርያም፡ 3ኛ እትም፡ ምዕ 3፡ 4፡ 5፡ 6፡ 7፡ 78 19 - 32፡ ትንሳዔ ዘገባሊ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ውዳሴ ማርያም ንባቡና ትርጉሟቸው ፡ትንሳዔ

ዘገባሊ ማተሚያ ቤት፡78 207- 209 ፡1983 ዓ.ም።

146. ኒው ካቶሊክ ኢንሳክሎፒዲያ፡ ፕራዝ 1 78 972፡ 1967 ኢ.ኢ.አ።

በቀር ወደ ሰማይ የጠጣ ማንም የሰም እርሱም በሰማይ የሚናፈው የሰው ልጅ (ኢየሱስ ክርስቶስ) ነው” እያሉ ቃሉ /ዮሐ 3:13/ “ማርያም ዓርጋሰች” ማለት ቃሉን መቃወም ነው። ስለዚህ ማርያም ሞታ ተነስታ አርጋ ተቀምጣለች ብሎ ማሰብ መረጃ የሌለው ብቻ ሳይሆን ስጋንናታዊም ትምህርት ነው።

ማርያም የማዳን ቃል ኪዳን ተሰጥቷታል?

የማርያምን ትምህርት በከፍተኛ ደረጃ ያገዛፈው በተለይም ስምዕጃዋም መሠረት የሆነው “ማርያም ቃል ኪዳን ተሰጥቷታል” የሚሰው ሃሳብ ነው። ስለዚህም ማርያም ጌታ በተቀበረበት በዮሴፍ መቃብር (በጌቲሴማኒ) ብቻዋን ገብታ ቃል ኪዳን እንዲሰማት ጸሎት ስታደርግ “የፈቀደኸውን ሁሉ እፈጽምዋለሁ” ብሎ የሚከተሉትን ቃል ኪዳን በየካቲት 16 ቀን ሰማት ይባላል።¹⁴⁷ እነዚህም፡-

1. መታሰቢያሽን (ዝክርሽን) ለሚያደርጉ
 2. በሰምሽ ቤተክርስቲያን ለሚያሰሩ
 3. ሰባ ስንቺ የታረዘን የሚያሰብሱ
 4. ሰባሽን የተረበውን የሚያገርሱ
 5. ምስጋናሽን የሚናገሩትን መጽሐፍት የጻፉ ያጻፉ
 6. በሰምሽ የጸበዩ
 7. ይህን መጽሐፍ /ሰነ ገልገታ/ በጸሎት ተማምኖ በእንጉቱ ያነገተውን
 8. በሰምሽ ለሚያምኑ
 9. የበአወሽን ቀን የሚያከብርና የሚዘምርወሽን
 10. ሰባሽንም በበቤተክርስቲያን መብረት ዘይት ዕጣንም የሰጠ
 11. ሰሙንም ወንድ ልጁን ሴት ልጁንም በእንቅ ሰም የሚያሰጠረውን ጋጢሎችን እኔ ስለተሰርደሰታለሁ፤ በመንገዱ ሰማዎትም ንጹህ ማደረያን እስጠዋለሁ።¹⁴⁸ ይላል።
- እነዚህን 11 “ቃል ኪዳናት” በሐፕራ አንዳንድ መጽሐፍት “ለዘጸውዐ ለመኪ

147.አላቃ አያሌው ፡ጠጻፊ ተስፋካክ ዘኢትዮጵያ፡ 78 52፡አዲስ አበባ፡ 1979 ዓ.ም።

148. ሰነ ገልገታ 78 1-32 ገብረ ህማማት ሐሙስ መኖሪት በ6 ሰዓት የሚነበብ 1፡11 ዘክረብ 78 724፡ 1-10 ተስምረ ማርያም 3ኛ እትም 12፡1 - 125፡ 78 43-52 1989 ዓ.ም።

ወስዘገብረ ተዘካረኪ እምህር ሰኪ - ስምሽን ሰጠረ ተዘካርሽን ሳደረገ እምርዕሻሁ ብሏታል። ብሎው ያስቀምጡታል።¹⁴⁹

ሴቶችም ስህ “ቃልኪዳን” ሲገልጹ “በኖህ ዘመን በገርር ውሃ የጠፋት የእመቤታችን ቃል ኪዳን ያሳመኑ በውስጥ ያሉት በእመቤታችን ቃል ኪዳን ያመኑ ናቸው” ደሳለ።¹⁵⁰

እነዚህ አዋጅ መጻሕፍት የማርያምን “ቃል ኪዳን” ዝርዝር አፈጻጸም ሁኔታ ሲያብረሩ ሰጥኖት በማይመች፣ ህገረን የሰውየውን ስም ዘመኑን ወዘተ በማይጠቅስ መልኩ በደፈናው “እንደ እመንዝራ፣ እንደ ሲባ፣ እንደ ነፍሰ ገዳይና ወንበዲ ...ወዘተ ስው ነበር። እመቤታችንም ማርያምን ደመዳትና በሰማም ተዘካር ያወጣ አደሆች ደሰጥ ነበር። በሞተ ጊዜ ማርያም ወደ ገነት አስገባቸው” በሚል መልኩ የሚገልጹ ናቸው። እንዲያውም በተለምዶ ማርያም መጽሐፍ “እንደእኔ ያላችሁ ጋጥሽን ወንድሞች ሆይ እንገዳህስ ወዲህ 16ቱን ህገጋት /10ሩ የሕሪት ህገጋት ዘፀ 20፣1 እና 6ቱ የአዲስ ኪዳን ህገጋት - ማቴ 5፣21-48/ ስመፈጸምና የእግዚአብሔር ባርች መሆንን እንፈልግ! ደራቁንም የማርያም ባርች ስመሆን ፈጽመን እንሸቀዳደም ብዬ እነግራችኋለሁ” ተብሎ በገልጽ የእግዚአብሔርን ቃል በመሳር ክፍርድ በማርያም ቃል ኪዳን ስማምሸጥ እንደሚቻል ተጽፏል።¹⁵¹

እንገዳህ ደህ በመቃብር ውስጥ ተገኝ የተባለው “ቃል ኪዳን” የጋጢስት ተባባሪ ከሆነና ማርያምም ደህ ሁኔታ ሰባራሪ ተስማሚ ሆኖላት ከተባበረች እንዲሁም እግዚአብሔር ህጉንና በጋጢስት ላይ የሚያወርደውን ቁጣ ከተወው መንገስተ ሠማያትም የአመፀኛችና የብልጣብልጦች መኖሪያ ከሆነች ምን ስደነት ማርያም፣ ምን ስደነት ቅዱስ እግዚአብሔር፣ ምን ስደነትስ የምትናፈቅ መንገስተ ሰማያት ልትሆን ትችላለች?

“ስትላቱ እግዚአብሔር አይዘበትበትም። ሰው የሚዘራውን ሁሉ ያንኑ ደገሞ ያጥዳል። በገዛ ሥጋው የሚዘራ በሥጋ መበስበስን ያጥዳል”/ገላ 6፣7-9/። “ዕቶች ሆይ ማንም አያስታችሁ። እርሱ ዳድቅ እንደሆነ ያድቅን የሚያደርግ ዳድቅ ነው። ጋጢስትን

149. ዩ.ኤስ.ኤስ.ቤ/ክ፡ተስምረ ማርያም፡35 እትም፡ ምዕ 12፡117-78 52፡ትንሳሳ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።

150. ዩ.ኤስ.ኤስ.ቤ/ክ፡ቅዱስ ማርያም ገባብና ትርጉሚው፡ምዕ 3፡78 81፡ትንሳሳ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1983 ዓ.ም።

151. ዩ.ኤስ.ኤስ.ቤ/ክ፡ተስምረ ማርያም፡35 እትም፡ ምዕ 12፡52-53፡78 47፡ትንሳሳ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።

የሚያደርግ ከዲያብሎስ ነው። ዲያብሎስ ከመጀመሪያ ጋጢስትን ያደርጋልና። ስለዚህ የዲያብሎስን ስረ እንዲያፈርስ የእግዚአብሔር ልጅ ተገባለ። ከእግዚአብሔር የተወሰደ ሁሉ ጋጢስትን አያደርግም። ዘሩ በእርሱ ደኖሪልና፤ ከእግዚአብሔር ተወዳዳሪና ጋጢስትን ሲያደርግ ለህገሰም። የእግዚአብሔር ልጆችና የዲያብሎስ ልጆች በዚህ የተገለጡ ናቸው /1ዮሐ 3፡7-10/። የጋጢስት ደመወዝ ሞት ነው እንዲ /ሮሜ 6፡23/ በማርያምም ደሁን በሌላ ስም የምንደገለው ደገስ፣ የምንጽፈው መጽሐፍ፣ የምንገነባው ግንብ የምናካብረው በዓል እያደነንም። የማያምኑ የእርኩሳንም የነፍሰ ገዳዮችም ሲሆኑ ምንም ሆኖ ለሰማተናዎችም ጣዖትንም የሚያመልኩ የሐሰተኛችም ሁሉ ሰድሳቸው በዲንና በአሳት በሚቃጠል ባሕር ነው ደከውም ሁለተኛ ሞት ነው” /ራዕ 21፡8/።

እግዚአብሔር 11 ቃል ኪዳን ሰማርያም መስጠትም ሆነ እነዚህን ያደረገ እኔ ጋጢስትን ሕሰተሰር የሰተሰህ በመንገስተ ሠማያትም ገጽሕ አደርገዋለሁ ሰላ ለይታለሁ። ምክንያቱም በቅዱስ ቃሉ ውስጥ የጋጢስት መፍትሔ እንደደ ልጁ ብቻ እንደሆነና እርሱንም ወደዚህ ዓለም እንደላከው ብሎም ሰላጋጢስታችን እንደ ሞተና እንደተነሣ ሕሰቀምጣል። በርግጥም በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘሰዓለም ህይወት እንዲኖረው እንዲ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር እንደደ ልጁን አስኪሰጥ ደረሰ ዓለሙን እንዲሁ ወዳልና። ዓለም በሰዳ እንዲሆን ነጠ እንዲ በዓለም እንዲፈርድ እግዚአብሔር ወደ ሕሰም አሳከውምና። በእርሱ በሚያምን አይፈረድበትም። በማያምን ገን በእንዲ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ሰላባመነ እዜን ተፈርዶበት /1ዮሐ 3፡16-18/። ስለዚህ መንገዱ እንደ ብቻ ነጠ እርሱም በሰዳ የሚያምን የዘሰዓለም ሕይወት ስለው። በሰዳ የማያምን ገን የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ ደኖሪል እንዲ ሕይወትን አያደም” /1ዮሐ 3፡36/። ለዲያብሎስ እኔ መንገዱና እውነት ሕይወትም ነኝ፤ በእኔ በቀር ወደ ሕዝ የሚመጣ የሰም ብላል /1ዮሐ 14፡6/።

የጋጢስት ማስተሰሪያው የሕክምና ግባር መርህ ወይም መታሰቢያን ዝክር ማድረግና የማርያም ስም በራሱና በልዩነትን ላይ ማስጠራት ላይሆን በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ብቻ መሆኑን “ሁሉ ጋጢስትን ሰርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ገደሏቸዋል። በኢየሱስ ክርስቶስም በሆነው ቢላነት ሰኩል እንዲያው በፀገው ይጽድቃሉ። እርሱንም እግዚአብሔር በእምነት የሚገን በደሙም የሆነ ማስተሰሪያ አደርገ ስቅመው”/ሮሜ 3፡23-25/። “ዕቶች ሆይ ጋጢስትን እንዳታደርጉ ደህን እጽፋላችኋለሁ ማንም ጋጢስትን ቢያደርግ ገን ከሕዝ ዘንድ መበቃ ስለው። እርሱም ዳድቅ የሆነ ሊየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱም የጋጢስታችን ማስተሰሪያ ነው” /1ዮሐ 2፡1/ ደሳል።

ሰለሆነም “ቃል ኪዳን” ተብሎ በግልጽ የአገዚአብሔርን ባሕሪና ቃል ያሳገናበት የክርስቲያን የማዳን መንገድ የሚታወቅ፤ ከክርስቲናው መሰረታዊ አስተምህሮ የመጣ ሆኖ እናገኘዋለንና እደጠቅም፡፡

“የማርያም በዓላት” የሚባሉት እንዴት መጡ?

በዓል የደስታ፣ የአረፍት ቀን ሆኖ በዓመት፣ በወር፣ ወይም በላምንት የተሰየ ሆኖ የሚከበር ቀን፣ ያስፈ ነገር የሚታሰብበት፣ ህዝቡ ደስ ብሉትና እንጋጦ የሚዘምርበት፣ እልል የሚልበት፣ አብሽባ፣ ጥብጫባ የሚያደርገበት ቀን ነው፡፡¹⁵²

ይህም ደግሞ የራሱ የሆነ ስርዓትና ህገ ያሰው ነው፡፡ በብሉይ ኪዳን እገዚአብሔር ሰለይሁድ በትእዛዝ ያወጃቸው በዓላት 7 ብቻ ነበረ፡፡ እነዚህም በላምንት እንደ በዓመት ደግሞ ስድስት ናቸው፡፡

1ኛ. የሰንበት በዓል፡- /ዘሊ 23:2-3/

2ኛ. የቂጣ በዓል ወይም የፋሲካ በዓል፡- ይህም የእስራኤል ከገብጽ ሃገር የመውጣታቸው መታሰቢያ በዓል ነው /ዘጸ 12:1-20፣ ዘሊ 23:5-8/

3ኛ. የመክር በዓል፡-(በዓሉ ሠዊት) ወይም 7ቱ ሱባዔ (7 ሳምንት) ከፋሲካ በኋላ ይከበራል፡፡ በዓሉ የሰንዲ በኩራት እጨዳ መታሰቢያ የምስጋና ጊዜ ነው / ዘጸ 23:16፣ ዘጸ 34:22፣ ዘኁ 28:26/ ይህ በዓል በሃዲስ ኪዳን ዘመን በዓሉ ኅምሳ ተባለ /ሐዋ 2:1/ ይህም በገረክ ቋንቋ ጴንጢቆስጢ ይባላል፡፡

4ኛ. የዳስ በዓል፡- (በዓሉ መጸሰት) ወይም የእዝመራ ማክማቻ በዓል በገኛው ወር በ15ኛው ቀን እህል ከተከማቸ በኋላ የእስራኤል ልጆች 7 ቀን በዳስ ውስጥ እየተቀመጡ እምሳካቸውን ያመለክቱ ነበር /ዘሊ 23:39-43/

5ኛ. መስከቶች የሚነፋበት ቀን /ዘሊ 23:23-25፣ ዘኁ 29:1/

6ኛ. የማሰተሰረያ ቀን በገኛው ወር በ10ኛው ቀን እይሁድ ሁሉ ራሳቸውን እያዋረዱ የእገዚአብሔርን ደቅርታ ይስምኑ ነበር /ዘሊ 23:26-32፡፡

7ኛ. ፋሪም፡፡በእስቴር ዘመን እይሁድ ከጠላቶቻቸው ዕረፍትን ያገኙባቸው ቀናች ፋሪም ተብሎ የደስታ በዓል እንዲደረግባቸው ታውጇል/እስቴር9:16-28፡፡

152. አስቃ ኪዳን ወልድ ክፍለ ፡ መጽሐፈ ሰዋሰው ውገስ መሠዝገብ ቃላት ሐዲስ ፡ “በዓል” ገጽ 279፣ እርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1948 ዓ.ም፡፡

ይሁን እንጂ የእይሁድ በዓላት ቀጣይነት ኖሯቸው ሲሆኑ ክርስቶስ ከመጣና መስዋዕት ከክፈለ ጠዲህ እንዲከበሩ አወተፈቀደም፡፡ ምክንያቱም እያንዳንዱ በዓላት ለክርስቶስ ጥላ ሆነው እገልግለዋል እንዲ ሕክሉ አወነበረም፡፡ ሰለሆነም እርሱ ሊመጣ በዓላት ፍጻሜያቸውን እገኝተዋል፡፡ “እንገዲህ በመብል ወይም በመጠጥ ወይም ሰለ በዓል ወይም ሰለጠር መባቻ ወይም ሰለሰንበት ማንም እይፍረደባቸው እነዚህ ሊመጡ ያሉት ነገሮች ጥላ ናቸውና ሕክሉ ገን የክርስቶስ ነው፡፡ ... ከዓሰማዊ ከመጀመሪያ ትምህርት ርቃቸው ከክርስቶስ ጋር ከሞታቸው እንደሰው ሥርዓትና ትምህርት አትያዝ፣ አትቅመስ፣ አትካካ ሰሜሉት ትእዛዛት በዓሉም እንደምትኖሩ ሰለምን ትገዛላችሁ? እነዚህ ሁሉ በመደረግ ሊጠፋ ተጠሰዋል” /ቀላ 2:16-22፡፡

ነገር ገን ከገኛው ክፍለ ዘመን ጠዲህ አብያተክርስቲያናት ከክርስቶስ ጋር በተያያዙ መልኩ 6 በዓላትን ብቻ እነርሱም ልደትን፣ ጥምቀትን፣ ህማማትን፣ ትንሳኤን፣ ዕርገትን፣ ጸረቅሊጦስን፣ ያክብረ እንደነበር ከታሪክ መርዳት ይቻላል፡፡ ይሁን እንጂ እነዚህም ቢሆኑ በአዋጅ የታወጁና የተመደቡ ቀናት ያላቸው አወነበረም፡፡

በሃገራችን ሲትዩጽያ ከላይ የተጠቀሱት 6ቱ በዓላት መኾኑ እንደተጀመረ አስተማማኝ መረጃዎች ባይኖሩም በክርስቲናው ውስጥ በእንዳንድ ገጠር ከተሞች ሰረጅም ዓመታት በጥቂቱም ቢሆን ይከበረ ነበር፡፡ ከእነዚህ ስድስት በዓላት ውጪ በ1434-1468 ዓ.ም ነገሶ የነበረው አዲስ ዘርዓ ያዕቆብ ከምንኩሰና ወደ ነጋሢነት የመጣ በመሆኑና የበስላት ደግሰ በእጅጉ ደጩ ስለነበር ካህናት ሰለበዓላትና ትራፋታቸው መጽሐፍት ጽፈው ህዝቡን እንዲያስተምሩና ተጨማሪ በዓላትን እንዲፈጥሩ አሳሰበ፡፡ እርሱም በበኩሉ ተስምረ ማርያም የሚባል መጽሐፍ እዘጋጅተ በመጽሐፉ መቅደም ላይ “የማርያም በዓላት በዓመት ሰላሳ ሶስት ቀናት ናቸው እነዚህን የማያክብር በማደፈታ በፅኑ ሥልጣን ፈጽመን እውገዝን” አሰ፡፡¹⁵³ ሰለዚህ ውገዝቱን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃም ሆነ ትውፊታዊ መረጃ ሰላወነበረው በአዲሱና በእንገዳው አዋጅ ህዝቡና በርካታ ታማኝ ካህናቱን ገራ እጋብተ ነበር፡፡ ይህንንም አዋጅ ሳይፈራ እስከ 19ኛው ክፍለ ዘመን እጋማሽ ድረስ በዓላቱን የማይቀበሉ ነበረ፡፡ በቅርብ ጊዜ በ1996 ዓ.ም በሲትዩጽያ “ድህነትን ቅነሳ” በሚል

153. ዩኒ.ኤ.ተ.ቤ/ክ፡ተስምረ ማርያም 3ኛ እትም፡ መቅደም 1 ቁ. 8፣ 9፣ 10፣ 11፣ መቅደም 2 ቁ. 5 ፣ ገጽ 8-13፣ ትንሳኤ በገባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም፡፡ ዲያቀን ብርሃኑ አደማሰ፡ በዓላት ምን? ስምን? እንዴት? ገጽ 161-164፣ አዲስ አበባ፡ 1999 ዓ.ም፡፡ አስቃ እያለው ታምረ፡፡ ጠዲላት እምሳክ በሲትዩጽያ፡ ገጽ 41-43፣ 1979 ዓ.ም፡፡ ገርማ ዘውዴ፡ ሲትዩጽ 1ኛ መጽሐፍ፡ ገጽ 65፣ ት.መ.ሚ.ማ. ድርጅት፡ ዘዲስ አበባ፡ 1993 ዓ.ም፡፡

መሪ እቅድ በዓሳትን የማይቀበሉ በርካታ ካህናት ከመንግሥት ጋር በመሆን ከቀድሞ ያልነበሩ ከክርስቶስ ዓበይት በዓሳት ውጪ ሲሉ እንዲቀነሱና የሰራ ቀናት እንዲሆኑ ቢቸከርሱትም እንደትወሰን ረድተዋታል።

በተለምዶ ማርያም መቅደም 33ቱ የማርያም በዓሳት ተብሎ የተጠቀሱ

1. ነሐሴ 7 _____ የተጸነሰችበት
2. ነሐሴ 16 _____ ሥጋዋ የፈለለበት
3. ነሐሴ 16 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት
4. መስከረም 10 _____ ሰዕሏ ጸዲኒያ ሀገር የተቀመጠችበት
5. መስከረም 21 _____ ሥዕሏ የሚከብርበት
6. ጥቅምት 21 _____ የምትከብርበት
7. ኅዳር 6 _____ ቀስቋም ሃገር የተቀመጠችበት
8. ኅዳር 21 _____ ዘካርያስ ያዎት ቀን
9. ታህሣሥ 3 _____ ቢቸመቅደስ የገባችበት
10. ታህሣሥ 21 _____ ትከብራላች
11. ታህሣሥ 22 _____ ደቅሰዋሰ በዓሳሷን ያከበረበት
12. ታህሣሥ 28 _____ ጌታችንን የወሰደችበት
13. ታህሣሥ 29 _____ ጌታችንን የወሰደችበት
14. ጥር 21 _____ ያረፈችበት
15. ዩኒቲት 16 _____ ቃል ኪዳን የተቀበሰችበት
16. ዩኒቲት 21 _____ የምትከብርበት
17. መጋቢት 21 _____ በዓሏ ነው
18. መጋቢት 29 _____ ኢየሱስ ክርስቶስን የጸነሰችበት
19. ሚያዝያ 21 _____ በዓሏ ነው
20. ግንቦት 1 _____ የተወለደችበት
21. ግንቦት 21 ደብረ ምጥማቅ ቤ/ክ የተሰራበት
22. ግንቦት 21-25 _____ በደብረ ምጥማቅ ማርያም የታየችበት
23. ግንቦት 24 _____ ወደ ገብጽ የገባችበት
24. ግንቦት 25 _____ ልጇ የደረቀ በትሮችን ቸከሉ ያስመሰመበት
25. ሰኔ 8 _____ ልጇ ከዓለት ውኃ ሰሕመማን ያፈለቀበት

26. ሰኔ 21 _____ ሐዋርያት ቤቷን ለመሰራት የተሰበሰቡበት
27. ሰኔ 21 _____ ጌታ ወርዶ ቤቷን ቀድሶ ያከበረበት
28. ሐምሌ 21 _____ የምትከብርበት
29. ነሐሴ 17 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት ሳምንት
30. ነሐሴ 18 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት ሳምንት
31. ነሐሴ 19 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት ሳምንት
32. ነሐሴ 20 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት ሳምንት
33. ነሐሴ 21 _____ ትንሳኤዋ የሚከበርበት ሳምንት

እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት በዓሳት በሌሎች እህት ስብደታ ክርስቲያናት በተሟላ ሁኔታ የማይታወቁና የማይከበሩ ናቸው።

በተለይ ግንቦት ልደታ የሚባለው በግንቦት 1 ቀን በየዓመቱ ህዝቡ ከቤቱ ውጥ ንፍር ቀቅሱና ቡና ስፍልት፣ በገ ሕርዶና ልዩ ልዩ መጠጥ ስቅርቦ ለወደፊቱም ለዕለት ማድረግ የመጣው ከግሪክ “የእናቶች በስል” ተብሎ ሲከበር የቀየና ለእንስታይ ጣት የሚሰጥ አክብርት የነበረ የአህዛብ ልማድ በዓል ነው። በመሳሙ የታናሽቱ እስያ ሃገሮች በጥንቱ የሮማውያን የዘመን አቆጣጠር ግንቦት 1 { may 8 } እና ግንቦት 21-25 { may 28-june 2 } ቀናት መደበኛ የሆነ “የአማልክት እናት” አምልኮ ከመፈጸሙም በተጨማሪ ታዋቂ የአማልክት እናት ትባል ለነበረችው ሰላዊቤል ወይም “ሰሪያ” የልደትና የክብር በዓል ይደረግ ነበር።¹⁵⁴

አዲስ ዘርዓዎሰቀብ እነዚህን ግንቦት 1 { may 8 } የማርያም ልደት፣ ከግንቦት 21 - 25 { may 28-june 2 } ቀናት ደግሞ ደብረ ምጥማቅ ላይ 5 ቀን እየተገለጠች ትታይ የነበረችበት ቀናቶች መክበር እንዳለባቸው ወሰና “በተለምዶ ማርያም መጽሐፍ” ላይ ያፈው።¹⁵⁵

ደብረ ምጥማቅ ማለት በወቅቱ በሳዕላይ ገብጽ ለንዳሩ በሚባል ቦታ ላይ ይገኝ የነበረ የቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያን ነው። አዲስ ዘርዓዎሰቀብ በኢትዮጵያ ላሉ ክርስቲያኖች “ማርያም በደብረ ምጥማቅ ስ5 ቀናት ተገልጣ መሐመድን (የእስልምና ነብይን) ከሊኦል አባላዘሩን በገመል እያስገቱት አምጥታ ለክርስቲያኖች ለታላቆችው

154. ዘኢንሳይክሎፒዲያ ብሪታኒካ፣ ፕራዝ 15 ገጽ 849፣ 1959 እ.ኤ.አ ።

155. ዩኢኤተ.ቤ/ክ ፡ ተለምዶ ማርያም ፡ ተለምዶ 15፣ 16፣ 17፣ 18፣ 19፣ ገጽ 55-83፣ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ አበባ ፡ 1989 ዓ.ም።

ደስ አላቸው” ብሎ ስለጻፈ¹⁵⁶ ወረውም ደግሞ ወደ ገብጽ ደርሶ በወቅቱ የነበረውን ሰሎሞን አዕ መሲክ አዕ አሸረፍ ሰደፉ አድ-ዲን በርስበደን (አሸረፍ ንጉሠ ምስር/ 1422-1438 ዓ.ም/ ተቀጥቶ ማርያም ቤተክርስቲያንን አፈረሳት። የዘመኑ ሊቀጳጳስ ሕባ ዮሐንስ (1428-1452 ዓ.ም/ በክርስቲያናት ላይ የደረሰባቸውን በደል ለሕፃ ዘርዓ ያዕቆብ ላኩበት። ዘርዓዳዕቅብም ሰሎሞን “እዚህ (ኢትዮጵያ ውስጥ) ያሉትን እስላሞች ማንም እይነካቸውም ሌላው ቀርቶ እንደ ሌላው ህዝብ ግብር እንኳ ሕፃናትባቸውም ... እናንተ ግን ለሃይማኖት ነፃነት ትገሩላችሁ” ብሎ ይህን የማይለማ ከሆነ ለመበቀል እችላለሁ ብሎ ጠንካራ ደብዳቤ ጽፎ ነበር። ለግብጻውያን ክርስቲያናት ማጽናኛ ትሆንም ዘንድ በፈረሰችው ቤተክርስቲያን ስም እዚህ ኢትዮጵያ እገባ ላይ “ደብረ ምጥማቅ” የምትባል ቤተክርስቲያን አለራ።¹⁵⁷

ይህን ታሪክ ማንሳታችን ዘርዓዳዕቅብ በግሪክ የነበረውን የእናቶች በአዕ (የላይበል ወይም የሰርዶ ጣሕታት በአዕ) ታሪክ እምጥቶ የማርያም በዓል ለማድረግ ለሰሞክረ ብዙ አሳስፈላጊ ስደት እንዳለከተለ ለማስገንዘብ ነው። ለነገሩ ማርያም ግንቦት 1 ቀን እንዳወቀበት ወሰደችና መሰከረም 10 ቀን ወደቷ ነው የሚሉ እንዳሉ ራሱ ተአምራ ሳይሸገን ይገልጻል።¹⁵⁸

በዓልን በሌላ ገጽታ ብንመለከተው በዓመት ያለውን በርካታ በዓላት ለጊዜው ብንተ ወውና በማርያም ቀናት ብቻ ለራ ተፈትቶ 33 ቀናት ቢዋል በራሱ ቤተሰብና ብሎም በሃገር ላይ እስከሳራ ያለከተለውና የሚያስከትለው የኢኮኖሚ ቀውስ በቀላሉ የሚገመት እይደለም።

ምክንያቱም ሕፃ ዘርዓዳዕቅብ “በዓላቸውም ሁሉ 33 ናቸው፤ እነዚህንም በዓላት እንደ እሁድ ሰንበት አድርገው ያክብሯቸው ከዓመት እስከ ዓመት እስከ ዘለዓለም ድረስ ምንም ስራ አይሰሩባቸው፤ አስቀድመን ለማቸውን የጠራነው ሊቀጳጳሳት (ሕባ ገብርኤልና ሕባ ሚካኤል) አውገዘዋል” ብሎ ክፉና አስጠንቅቆ ነበርና ህዝቡ ለራ ፈቶ ሃገሪቱን (ኢትዮጵያን) ስሁን ሳላችበት ከድህነት ወሰል በታች እንድትሆንና ወሰና እንዲሰሩላት

156. የኢ.ኦ.ተ.ቢ/ክ፡ ተአምረ ማርያም፡ ተአምር 19፡ ገጽ 80-83፡ ትንሳኤ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡

1989 ዓ.ም.።

157. ጌታቸው ሃይለ፡ ደቂቀ እስጢፋኖስ ለህገ ስምሳክ፡ መገቢያ፡ ገጽ 32-33 የግርጌ ማብራሪያ ጽሑፍ 1996 ዓ.ም.።

158. የኢ.ኦ.ተ.ቢ/ክ፡ ተአምረ ማርያም፡ መቅደም፡ ገጽ 9፡ ቁጥር 22፡ ትንሳኤ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ

አበባ፡ 1989 ዓ.ም.።

ሲናቅ የማይቻል አስተዋጽኦ አድርጓል።¹⁵⁹ መጽሐፍ ቅዱስ ግን በማናቸውም ቀናት ከጋጢስት በቀር ሁሉን እንድንሰራ ያስተምረናል /ማቴ 12፡12፡ 1ቱሰ 2፡1-12፡ ሐዋ 20፡33-35፡፡

ደግሞህ ሁላችን እንደምናውቀው በዓላት የሕክር፤ የዝመትና የግድያ፤ የዘፈን ... ወዘተ ምንጥና መድመዲያ ሆነው የሉ፤ ክርስትና ከዚህ ፈጽሞ የራቀና የተቀደሰ በመሆኑም ማርያም በዚህ ሁኔታ በዓል አላት ብሎ ማለቱ ሁለቱና በደል እንጂ ክብር አይደለም።

ማርያም በክርስቶስ ፊት ከሌላው የተለየ ቀረቢታና አክብሮት አላትን?

ብዙ ጊዜ ማርያም በክርስቶስ ፊት ከሌላው የተለየ ቀረቢታ እንዳላትና በዚህ በተለየ ቀረቢታዋ ለሌሎች ሰዎች ጥቅም እንደምታሸገን ያለባሉ። ለዚህም መሰረታዊ ምክንያታቸው ማርያም ክርስቶስን በመውሰዱና ከእርሷ ስጋና ደም ወለዶ ለው መሆኑን በዚህ ቀረቢታዋም ማንኛውንም የጠየቀችውን እንደሚፈጽምላት በማሰብ ነው።

ይሁን እንጂ ክርስቶስ ከማርያም በድንገልና መወለዱና ከእርሷ ስጋና ደም ወለዶ ለው መሆኑ ስለ የማይባል ህቅ ቢሆንም እርሱን በማመን ከተከቶሉት ሚሊዮን ክርስቲያናት ጋር በእኩል ማንነት ያውቃታል እንጂ የተለየ ገምትና አክብሮት እንዳልሰማት መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል።

ማርያም ከእርሱ ጋር ባላት የሕጋ ዝምድና ከተፈጥሮ ትሰለር የተነሣ በክርስቶስ ላይ ለየት ያለ መብት እንዳላት በመቀጠር ወይም በእርሱ ላይ እንዳት ተጽዕና ማድረግ እንደምትችል ሳታስብ ቀርታ አልነበረም። ሌሎችም እንደዚሁ ሊቀጥሩ ይችላሉ፡ “እናቱና ወንድሞችም መጡ በውጥም ቀመው ወደ እርሱ ልከው አስጠሩት ብዙ ሰዎችም በዙሪ ያው ተቀምጠው ነበሩና እንሆ እናትህ ወንድሞችህም በውጥ ቀመው ይፈልጉሃል ስሉት።” ታዲያ የክርስቶስ ምላሽ ምን ነበር? ለተፈጥሮ የዝምድና ጥሪ ምላሽ ይለጥ ዘንድ ወዲያውኑ ሥራውን ትቶ ሂደን? በፍጹም አይደለም፤ ይልቁንም በእግዚአብሔር ለራ ውስጥ ማርያም እርሱን በመውሰዱ እንዳት የተለየ ቀረቢታና መብት እንደሌላት ለመግለጽ “እናቱ ማናት? ወንድሞቼስ እነማን ናቸው? አላቸው፤ በዙሪያው ተቀምጠው ወደነበሩት ትመለከቱና እንሆ እናቱ፤ ወንድሞቼም የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያደርግ ሁሉ እርሱ ወንድሚ ነው።”

159. የኢ.ኦ.ተ.ቢ/ክ፡ ተአምረ ማርያም፡ መቅደም 1 ቁጥር 32-36፡ ገጽ 10-11፡ ትንሳኤ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡

አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም.። ገብረ ሰላሳ ብርሃኑ፡ መጽሐፈ ብርሃን፡ ገጽ 32-34፡ አዲስ አበባ፡ 1986 ዓ.ም.።

እህዲትም፤ እናቲም ስብ/ማር3:31-35/። በመሆኑም በክርስቶስ ላይ ማርያምም ሆነች ወንድሞች በዝምድና ጣልቃ የሚገቡበት የተለየ መብት የለም።

በጸበፊና በማርያም ስም መፈወስ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነውን?

“ጸበፊ” የሚለው ቃል የግዕዝ ቋንቋ ሲሆን ብናን፤ ትቢያ፤ አባራ፤ ደቃቅ አፈር ማለት ነው።¹⁶⁰ ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው “የአገራችውን ትቢያ አራገፉ” /በማቴ 10:14/ ፤ “ትቢያቸው ይከድንሻል” / በህዝ 16:10 / ፤ “እየረሳሉም ሆይ ትቢያን አራገፉ” /በኢሳ 52:2/ በሚሉ ጥቅሶች ሲሆን አማርኛው “ትቢያ” የሚለውን ግዕዝ “ጸበፊ” “ጸበፊ” ይለዋል። ይህም ከደቃቅ አፈር ጋር የተያያዘ አወንታዊ ሳይሆን ስታዊ ቃል በመሆኑ ዛሬ ዛሬ “ለመድኃኒትነት ወይም ሰፊውስ” እንዳንድ ሰዎች በሳያቸው ሳይ ከሚያፈሱት ውሃ ጋር ተያያዥነት የለውም።

ይህ ትቢያ፤ ብናን፤ አፈር ፤ አባራ ተብሎ የተገለጸው ጸበፊ ለ“ቅዱስ ውሃ” (ለቅዱስ ውሃ) ቃሉ ለመጀመሪያ ጊዜ በ1955 ዓ.ም በሰሜን ገንደር አድባራት ማገልገል ጀመረ። ከ1970 ጀምሮ ደግሞ እንዳንድ ባህታውያን ነን ባዮች ወራጅ ውሃ ፈፈው “ፀበፊ ፈሰቀ” ብለው በመጥራት ህዝቡን “የንበሐ ጥምቀት ውሰዱ” የሚል ጥሪ አስተሳሰብ ወደጠቀሱ ጠቀሱ እስከ አራት ሰዓት ህዝቡን ማጥመቅ ጀመረ ። በተለይ ደግሞ በከተማ ውስጥ ባህታውያን መገንታቸው እንግዳ መሆንና የሚያደርጓቸው የቅዳ ልብሶች፤ ብዙ ሰንበሶች፤ ታላላቅ ከእንጨትና ከብረት የተሰሩ መስቀሎች ማጥለቃቸው፤ የሚሸከሟቸው ታላላቅ ዲንጋዮችና ራሳቸውን በሰንበሶች በእሳንጋ በዲንጋይ ማቀሰሳቸው ብሎም ታላላቅ ሰገነትና ዛፍ ሳይ በመውጣት በዓብይ ቃል ትንቢታዊ ንግግር መናገራቸውና ህዝቡ የሚያከብራቸውን የቤተክርስቲያንና የሀገር መሪዎችን በድፍረት መሳደባቸው ተቀባይነት እንዲኖራቸው አስችሏቸዋል። እነዚህም ባህታውያን ወራጅ ውሃ ባለበት ስፍራ በመሄድ በሰው ራስ ሳይ ከሳይ ወደ ታች እያፈሰሱ ማጥመቅ ጀመሩ። በተለይ ደግሞ በ1983ዓ.ም በኢትዮጵያ አየተረፈመ የመጣው የርሰበርሰ ጦርነት ራሱን እንደክፋ ጋጢስተኛ በመቁጠር በቤተክርስቲያን ሲጸልይ የሚውለው የምእመናን ቁጥር

በመበራከቱና በቅጥረ ቤተክርስቲያን የባንቧ ውሃ በገማ እየቀዳና በላዊም ሳይ እያስደገመ ተራ በተራ ሲጠመቅ በተለይ ደግሞ በተጠማቂው ዘንድ አጋንንት መጫህ ሲጀምር እንደታላቅ መፈወሻ መንገድ ተቆጥሮ እካላዊ በሽታ (ደጭ) ያለባቸው ሁሉ እንደመለኮታዊ መድሐኒት አድርገው መቁጠር ጀመሩ። ቀስ በቀስም እንዳንድ ደብርች ህዝቡ በሳንቲም ደረጃ እየከፈሉ እንዲጠመቅ (እንዲጸበፊ) ማድረግ ሲጀመሩ ነገሩ ሰፍተ ከፍተኛ የገቢ ምንጭ መሆን ቻለ። እንዳንድ የሃይማኖት መሪዎች ይህን ጥቅም ለማግኘትና ለማስፋፋት አስበው ምንጭ ወይም ባንቧ ውሃ እያመቻች ውሃውኑም የክሊ ጸበፊ ዳድቅ እክሊ አፈሰቀው ወዘተ ብለው ለይመው ህዝቡ በብር ደረጃም እንዲከፍሩና እንዲጸበፊ ህገና ደንብ ሰርተው ሰራተኛ (አጸባይ) ቀጥረው ተጸባዩ በደንብ እንዲፈወስ እንድ ሱባሌ / 7 ቀን / ሁለት ሱባሌ /14ቀን / እንደታዘቱት አዘውና በክፍያ የሚተኛ በትን ሰፋፊ እዳራሽ ሰርተው ብሎም “ተእምረኛ ጸበፊ” የሚል በሲዲ፤ በሲሊዲ፤ በጋዜጣና በመጽሐፍት ማስታወቂያ በማስተላለፋቸው ነገሩ ደበልጥ እየተጠናከረ መጣ። ይህም ለቤተ ክርስቲያን እንደ እንድ አዲስ አገልግሎት ሆነላት። በተለይ በእሁኑ ጊዜ የእኙ አይ ቪ/ኤ ድህ/ ቫይረስ መስፋፋት የተጠማቂዎችን / የተጸባዩችን / ቁጥር በመጨመሩ ምክንያት ጸበፊ ቤተኛ ለመስፋፋታቸው ዓይነተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ይሁን እንዲ ከቃሉ ትርጉም ጀምሮ ጸበፊ ከቀድሞ ያልነበረ የተሳሳተና ሲክርስቲያኖች ተግባር ነው። ለዚህም ከሚደነው የሚሞተው ቁጥር መብዘትን ቤቱ ይቀጠረው።

በሌላ ገኑ ክርስቶስም ይሁን የክርስቶስ ሐዋርያት አጋንንትን ከሰዎች ለማውጣት ክርስቶስ “እወሃለሁ ውጣ” ሲል /ማር 5:8/ ሐዋርያት ደግሞ “እንደትወጣ በኢየሱስ ስም እዝሃለሁ” ብለው ሌላ ተጨማሪ ሳያስፈልጋቸው በቃላቸው ብቻ ገለፀው ያስመጧቸውና ደፈውሱ ነበር እንዲ ከዳገም ልደት በቀር ውሃን በማፍሰስ አልተጠቀሙም /ሐዋ16:18፤ 3:6 /።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለደቀመዛሙርቱ የሰጠው ትዕዛዝ በእናቱ በማርያም ስም ወይም በመልእክት ስም ወይም በሌላ ስም አጋንንትን እምዲያስወጡ ሳይሆን በሰሙ አጋንንትን እንዲያወጡ ነው /ማር 16:17/። እነርሱም ከአገልግሎት መልስ ጌታ ሆይ አጋንንትስ እንኳ በሰምህ ተገዝተውልናል ስሉት /ሉቃ 10:17/። ይህም የእርሱ ጌትነትና ፈዋሽነት በርኩሳን መናፍሰት ሳይ ያሰውን ሰፊጣን የሚያመስክት ነው። እርሱም ቢሆን «መናፍሰትን በቃሉ ስወጣ» ተብሎ ተጻፈለት እንዲ በጸበፊ ውሃ ወይም በእናቱ በማርያም ስም አልተጠቀመም /ማቴ 8:16/። ለእነዚህ “በቃል ቢሆን ወይም በሰራ የምታደርጉትን ሁሉ በጌታ በኢየሱስ ስም አድርጉት” ተብሎ እንደተጻፈ ስጋዊ ፈውስም ይሁን ፀሎት በሰሙ

160. አለቃ ኪዳነ ወልደ ክፍለ ፡ መጽሐፍ ሰዋሰው ወገሰ መዘገብ ቃላት ሐዲስ ፡ ጸበፊ ትርጉም ፡ ገጽ 741፤

ክርስቲያኒ ማተሚያ ቤት ፡ ሰዲሳ ሰበባ ፡ 1948 ዓ.ም.።

እንጂ በማርያም ስም በመጠቀም ኑሩቂና የክርስቶስ ተቃዋሚ መሆን ነው /ቀላ 3:17/።

ፊንገንዘብው የሚገባው ታላቅ ቀም ነገር ደግሞ ስጋንን በጸበፊ ወይም በሌላ ስም ስለሚሆኑ የነገሩን ትክክለኛነት ማረጋገጫ አለመሆኑ ነው። ምክንያቱም ስጋንን ሐሰተኛ የሐሰትም አባት ከመሆናቸውም አንጻር ስምን እንደሚሰጡ ልብ ብሰን ብናደምጣቸውና ነገራቸውን ብናጠነው ከክርስቶስ ስምና ጌትነት ስር አውጥተው ሲመጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑትን እንደንከተል በማድረግ ክርስቶስን መቃወምና በየትኛውም መንገድ ወስደው ሲሾፊ መጣፊ ነው። ስለዚህ ስንዳንዶች በጫት፣ በገማ ጭሰ፣ በጨክት ... ወዘተ ስጋንን እንደሚያሰጡ ሁሉ በጸበፊ ጫኑ ወጥቻህ ቢል ለሰደናቂ አይሆንም ለዚህም ነው ክርስቶስ “ክፉና አመንዝራ ትውልድ ምልክት ደሻሉ” ብሎ የተቃወመው /ማቴ 12:39/።

ማርያም ብቻዋን ዓለም ሳይፈጠር በአምላክ ህሊና ታሰባ ትኖር ነበርን?

ለስቅድስት ድንገል ማርያም ትክክለኛና በቂ መረጃ የሰጠ ቢኖር መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ሲሆን ነገር ገን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ በቂ እውቀት የሌላቸው ማርያምን የአምልካቸው ማዕከል አድርገው የተነሱ ሰዎች ልዩ ልዩ አስገራሚ አባባሎችን ጽፈው ስለፈቀዱ።

“ማርያም ዓለም ከመፈጠሩ በፊት ብቻዋን በአምላክ ህሊና ትኖር ነበረ” ማለት ለመናፋ ጅማሪ ከሌለው ከእግዚአብሔር ጋር ማርያምን ለማስተካከል ሆነ ተብሎ በብልሃት የተቀመጠ መንታ ትርጉም እንዲኖረውና በየጊዜው እንዲሰሩፋ የተቀመጠ ቋንቋ ነው። በአንድ ገን ይህን አባባላቸውን ሲያብራሩ “አዳም ከአደን ገነት ሲወጣ ከወጅ ልጅህ ተወልዶ አድንሃለሁ ብሎ ማርያምን በደመና ጠርቶ አባይቶታል እርሱም ዓመቱን እየቀጠረ ማርያምን ሲጠባበቅ እንደነበረ” ይገልጻሉ።¹⁶¹

ይህ አባባላቸው ማርያም ቅድመ ዓለም ከአዳም በፊት ከእግዚአብሔር ጋር እንደነበረች የሚገልጽ ስለሆነ አጠቃላይ ስነ ማርያማቸው የተዛባና መሠረት የሌለው ታላቅ

ስህተት ነው። ተራሮች ሳይወለዱ ምድርም አለምም ሳይፈጠሩ አንዳች ሳይኖር እግዚአብሔር ብቻውን ነበር /መዝ 89(90):2፣ ዮሐ 1:1/። አዳምና ሴዋንም በፈጸሙት ስህተት የተሰማቸው ተስፋ የአባቡን ራስ የሚቀጠቅጥ ዘር ክርስቶስ እንጂ የምትቀጠቅጥ እንሰት እርሷም ማርያምን አይደለችም/ዘፍ 3:15/።

እንደገናም በሌላ ገነ “ማርያም ዓለም ሳይፈጠር በአምላክ ህሊና ታሰባ ትኖር ነበር የሚለው የእግዚአብሔር ሁሉን አዋቂነት የሚገልጽ በመሆኑ እግዚአብሔር ዓለምን ሳይፈጥር ስለ አለም ያውቅ እንደነበር ሁሉ ስለማርያም ያውቅ ነበር” የሚሉ ደግሞ አሉ።ይህ አባባል ደግሞ ስለ ማርያም ብቻ የተሰየ ገምት ተሰጥቶት ማርያምን ያውቅ ነበር ማለቱ ሐሳቡን ጠቃሚ አያደርገውም። በርግጥ እንደተባለው እግዚአብሔር ሁሉን ያውቃል /1ኛው 2:3 ሲሳ 44:6-7/። በመዝሙር እንደፈተዳፈ እያንዳንዳችንን ያልተሰራና ያልነበረ ስካላችንን እንደሰ እንኳ ሳይኖር ያውቀዋል /መዝ 138(139):15/።

እግዚአብሔር አምላክ ሲርምደሰን “በሆድ ሳልሰረህ ስውቂሃለሁ ከማህጸንም ላትወጣ ቀደሸሃለሁ ስለህዛብም ነብይ አድርገሃለሁ ብሎታል /ሲር 1:5/። ሐዋርያው ዳውሱስም “በእናቱ ማህጸን ሳለሁ የለየን በፀጋውም የጠራን እግዚአብሔር ... ” ይላል /ገሳ 1:15/።

ዳዊትም ከማህጸን ጀምሮ በአንተ ሳይ ተጣልኩ ከእናቱ ሆድ ጀምረህ ስንተ አምላክ ነህ” ይለዋል /መዝ 21(22):10/። በመሆኑም ሁላችንም እግዚአብሔር በማይመረመረውና በማይወሰነው እውቀቱ እኛን ዓለም ሳይኖር ያውቀናል።ምክንያቱም ዓለም ሳይፈጠር በፊቱ ቅዱሳንና ነውር የሌሉን በፍቅር እንሆን ዘንድ በክርስቶስ አስቀድሞ መርጦናል /ሲፈ 1:3-9/።ይህም ፀጋ ከዘለአለም ዘመናት በፊት በክርስቶስ እየሱስ ተሰጥቶናል /2ጢሞ 1:9/።

ስለዚህ ሐዋርያው ዳውሱስ ደቀመዝሙሩ ስነበረው ሰጢሞቲዎስ “ጢሞቲዎስ ልጄ ሆይ አስቀድሞ ስለአንተ እንደተነገረው ትንቢት በእርሱ መልካም ጦርነት ትዋጋ ዘንድ ይችን ትዕዛዝ አደራ ሰጥቼሃለሁ” /1ጢሞ 1:18/ እንዳለው ሁላችንም በተጠራንበት ልንርጥ ተፈጥረናል እንጂ ማርያም ብቻዋን ታሰባና የሐሰም አዳኝና ተስፋ ተደርጋ

“ ስንቺው ነሽ ተሰፋው ስለዳም ኪዳነ ምህረት

በተሰደደ ጊዜ ከገነት ” ተብሎ መዘመሩ ታላቅ ስህተት ነው።

161.የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተአምረ ማርያም 3ኛ እትም ፡ የዘመትር መቅደም 1:6:78 3:ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት 1989 ዓ.ም። አንዱ ዓለም ዳግማዊ፡ወላዲተ አምላክ ዘነገረ ድህነት ፡ በገጽ 28፡ብራና ማተሚያ ቤት ፡ አዲስ ዘበባ፡ሚያዝያ 1998 ዓ.ም።

“ክርስቲስን ስናነሳ ማርያምን፣ ማርያምንም ስናነሳ ክርስቲስን”
ማንሳታችንና ሁሉን ማምሰካችን ነው፤

በኢትዮጵያ ቅርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ዘንድ ሕሁን ሕሁን እየተስፋፋ የመጣው ሕዲሱ ትምህርት ክርስቲስ ማስት ማርያም ማርያምም ማስት ክርስቲስ እንደሆኑና መነጣጠል እንደማይቻል የሚገሰጸው ሀሳብ ነው።¹⁶²

በእርግጥ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቲስ ከቅድስት ድንገል ማርያም በሥጋና በደም ተካፍሎ ተወልዷል፤ ይሁን እንጂ ክርስቲስን ስናወሳና ለእርሱ የእምልኮ ክብር ስናቀርብለት ማርያምን በተጓዳኝ ትመሰክራለች ማስት አይቻልም። ማንም ሰው ከማህጸን ከወጣበት እስከ ጀምሮ የራሱ የሆነ ማንነትና ህሳዊ እንዳለው ሁሉ በህሳዊው ከማርያም በፊት የነበረን በጎሳም በማህጸኗ ያደረውና የተወሰደው ጌታ ኢየሱስ ክርስቲስ የራሱ የሆነ የማያጋራው ክብርና ልእኳና አለው።

ሆኖም “ክርስቲስ ማስት ማርያም ማስት ነው” የሚሉ ሀሳባዊ ኑረቂቶችን ከነገረ ድነት ውስጥ አያደዘው “ክርስቲስ ሲስቀል የተስቀለው የማርያም ሥጋ (ሥጋ ማርያም) ነው፤ የፈሰሰው ደም የማርያም ደም ነው፤ ስለዚህ የዳነው በማርያም ሥጋና ደም ነው” ይላሉ። ይህም ማስት የዓለም ሁሉ ድነት የተፈጸመው በረቅ ብእሲ (በፍጡር) እንደሆነ ያምናሉ ማስት ነው ።

ነገር ግን ደህንነታችን የተፈጸመው በማርያም ስጋና ደም ቢሆን ኖሮ ለሰሙ ክብር ይሁንለትና የክርስቲስ ወደዚህ ዓለም መምጣት ባላስፈሰገም ነበር። የዓለምን ጋጢአት ያስወገደው የልዩ የኢየሱስ ክርስቲስ ደም እንጂ የማርያም ደም አይደለም /1ዮሐ 1፡7/። ገና ጋጢአተኞች ሳስን ክርስቲስ ስለ እኛ ሞተ እንጂ ማርያም በራሷ ወይም በክርስቲስ ውስጥ ተሰውራ አልሞተችም /ሮሜ 5፡8/።

ለምሳሌ ለብዓለገል የተወሰደውን መሲህ ለማየት በኮከብ እየተመራ ከምስራቅ ወደ ቤተሰራም ሲደርሱ ህጻኑን ከእናቱ ማርያም ጋር ቢያዩም ለህጻኑ ለክርስቲስ ከእናቱ የተነጠለ ስገደት ለእርሱ ብቻ አቀረቡ። በዚህም ላይ በቁ ሳጥናታችውን ከፍተው እጅ መንሻ

¹⁶² ሐዘ ገርገሪዎስ የሸዋ ሲቀሳቅስ፡ የኢትዮጵያ ቅርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ታሪክ፡ 4ኛ አትም ፡ 78፡ 133፤ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፤ ሰዲስ ሐዘዛ ፕሮ 1994 ዓ.ም።

ወርቅና ዕጣን ከርቢም ስሁንም ከእናቱ ነጥሰው አቀረቡለት። ድርም ፍለጋቸው የወሰደችውን እናት ማርያምን ሳይሆን የተወሰደውን የአይሁድ ንጉሥ ነው /ማቴ 2፡2፡11/።

እንግዲህ እነዚህ ለብዓለገል ለክርስቲስ ስገደት ሲያቀርቡ ለማርያም አቀረቡ ማስት ነው ብሎና ለጠጋግቶ ዶክትሬን መመስረት እንዲት ይቻላል? ማርያም የተሰማት የስገልገሎት ድርሻ ክርስቲስን መውሰድ ብቻ ነው እንጂ አስምን ማዳን አይደለም። ማዳን የእግዚአብሔር ነው /መዝ 3፡8 /። የተስቀለውም ክርስቲስ ሲሆን ማርያም በመስቀሉ ገርጌ ስር ቆማ ለስነበረች የእርሷ ደም ፈሰሶ አዳንን ማስት ያላዋቂ ፍልስፍና ያስብላል /ዮሐ 19፡25/።

እንግዲህ ከሳይ እንዳየነው የማርያም መጽሐፍት ደራሲዎች ሃሳብና ትምህርት መነሻው መጽሐፍ ቅዱስ (የእግዚአብሔር ቃል) ሳይሆን ማርያም ተገስጠችልን፤ ለእሷ ወደቅ እንኛ፤ ከሲሳ እገርና ቋንቋ ተረገምኩ፤ ከሚል ተረት ተረት እንጂ ብቁ መረዳ የላቸውም።

ምዕራፍ ዘጠኝ

ስለማርያም የሚናገሩ መጻሕፍት እንዴት ተጠብዱ?

በኢትዮጵያ ስለማርያም የሚናገሩ መጻሕፍት በርካቶች ሊሆኑ ከእነዚህም ውስጥ ጥቂቶች ከዚህ በታች የሚከተሉት ናቸው፡-

- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** ቅዱስ ሴርሪም የደረሰው በሰባቱ ቀናት (በሳምንት) ተከፋፍሎ የሚነበብና በቃል የሚያዝ
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** ስባ ኮርኒ የደረሰው
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** ደራሲው የማይታወቅ 12ት ዓይነት የሆነ ወር በገባ በ21 ቀን በ12 ወራት የሚነበብ
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** ስዓ ዘርዓዎሰቀብ የደረሰው በ33ቱ በእባትኝ የሚነበብ
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** በእባ ጊዮርጊስ የተደረሰ በ7ቱ ቀናት (በሳምንት) ተከፋፍሎ የሚነበብ
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** በዮሐንስ ስፈወርቅ ተደረሰ የተባለ ዘመትር ጠዋት የሚነበብ
- **ቴዎድሮስ ማርያም፡-** ደራሲው የማይታወቅ በትንሳዔ ወራት የሚነበብ
- **እንቀጽ ብርሃን ፡-** ቅዱስ ያሪድ ደረሰው የሚባለው በየዕለቱ የሚነበብና በቃል የሚያዝ
- **ጦቅድመ ቴዎድሮስ፡-** ስጹ ዘርዓዎሰቀብ በ7ቱ ዕለታት (በሳምንት) ተከፋፍሎ የሚነበብ
- **እርጋናን ቴዎድሮስ፡-** በእባ ጊዮርጊስ የተደረሰና በ7ቱ ዕለታት (በሳምንት) ተከፋፍሎ የሚነበብ
- **ናገተ ብርሃን፡-** በእባ ጊዮርጊስ የተደረሰና ዘመትር የሚነበብ
- **ራዕዩ ማርያም፡-** በወንጌላዊው ዮሐንስ የተደረሰ የሚባለው በተፈሰሰበትና በእረፍት ሰዓት የሚነበብ
- **ራዕዩ ማርያም ካዕዕ፡-** ደራሲው የማይታወቅ የሚነበብበትም ቀናት ስይታወቅም
- **ተስምረ ማርያም፡-** ደቅሲዮስ ጽፎታል የሚባለው ከቅዱስ በሬትና በጎባ በኪዳን ሠዓትና በእሁድ ጠዋት ከፍ ባለ ድምጽ በቴሰ የሚነበብ

- **ተስምረ ጽዮን ማርያም፡-** ከእስራኤል የመጡ ሲዋውያን ዳፋት የሚባል በምዕራፍ የተከፋፈለ
- **ሄይመተ ማርያም፡-** ስባ ጊዮርጊስ የደረሰው ትምህርታዊ ደዘት ያለው በማንኛውም ወቅት የሚነበብ
- **ነገረ ማርያም፡-** ስዓ ዘርዓዎሰቀብ የደረሰው በማንኛውም ወቅት የሚነበብ
- **እሴብሕ ጸጋኪ፡-** በእባ ጊዮርጊስ የተደረሰ በኪዳን ሠዓት ዘመትር በቃል የሚዘም
- **መስተብቁል ዘእግዚአቲላን ማርያም፡-** ስጹ ዘርዓ ዎሰቀብ የደረሰው ወር በገባ በ21 ቀን የሚነበብ
- **መጽሐፈ ባርቶስ፡-** ሐዋርያው ማትያስ ጽፎታል የሚባለው በ7ቱ ቀናት (በሳምንት) የሚነበብ
- **ቅዱሴ ማርያም፡-** ስባ ህርዖቅስ የደረሰው በማርያም በዓባትና ገጻዊ መጽሐፍ በሚያዘው ቀናት መሠረት በዚማና በንባብ የሚነበብ (የሚቀደስ)
- **ቅዱሴ ማርያም፡-** ሐዋርያው ናትናሴል ጽፎታል የሚባለው በትርፍ ቅዱሴነት የሚነበብ
- **ቅዱሴ ማርያም፡-** መንጌላዊው ማርቆስ ጽፎታል የሚባለው በትርፍ ቅዱሴነት የሚነበብ
- **ቅዱሴ ማርያም፡-** በገርገርዮስ ዘቀጾደቅዶ የጻፈው የሚባለው በትርፍ ቅዱሴነት የሚነበብ
- **ቅዱሴ ማርያም፡-** ስባ ጊዮርጊስ የደረሰው በትርፍ ቅዱሴነት የሚነበብ (መዓዛ ቅዱሴ)
- **መጽሐፈ ጽጌ፡-** በእባ ዘርዓዎሰቀብ የተደረሰ በመስከረም 21 ቀን የሚነበብ
- **ማጎሊተ ጽጌ፡-** በእባ ጽጌ ድንግል የተደረሰ በፍሰስታ ሳምንታት በዚማ የሚነበብ
- **ደርሳን በእንተ ማርያም፡-** ንጉስ ባሊበባ ስጽፎታል የሚባለው በታህሳስ ወር ዘመትር የሚነበብ
- **ደርሳን በእንተማርያም፡-** ስባ ገ/ማርያም ደርሶታል የሚባለው በየበዓላቷ የሚነበብ
- **ደርሳን ጽንሰታ፡-** ደራሲውና የሚነበብበት ቀናት የማይታወቅ
- **ደርሳን ዕደታ፡-** ደራሲውና የሚነበብና ቀናት የማይታወቅ
- **ደርሳን በዓታ፡-** ደራሲውና የሚነበብ ቀናት የማይታወቅ
- **ደርሳን ዘበዓተገብጽ፡-** ደራሲው የማይታወቅ በገንቦት 24 ቀን የሚነበብ
- **ደርሳን ቀስቋም፡-** ተምረኩስ የደረሰው የሚባለው የሚነበብበት ቀን የማይታወቅ

- ድርሳን ጽዮን፡- ከአስራሴድ ሃገር የመጡ ሴዋውያን የደረሱት የተባበሩ በሰባት አስታት (በሳምንት) የሚነበብ
- ድርሳን ጽዮን ካልፈለገ፡- ከአስራሴድ ሃገር የመጡ ሴዋውያን የደረሱት የተባበሩ በሰባት አስታት (በሳምንት) የሚነበብ
- ድርሳን ፅረፍት፡- ቅዱስ ኤፍሪም የደረሰው የሚነበብበት ቀን ስይታወቅም
- ድርሳን ፅረፍት ካልፈለገ፡- ቅዱስ ኤፍሪም የደረሰው የሚነበብበት ቀን ስይታወቅም
- ድርሳን ፅረፍት ማልስ፡- ቅዱስ ኤፍሪም የዳፈው የሚነበብበት ቀን ስይታወቅም
- ድርሳን ዘይትነበብ አምድጎረ ፅረፍት፡- ደራሲው የማይታወቅ የሚነበብበትም ቀን የማይታወቅ
- ድርሳን ፍልሰታ ማልስ፡- በአብርኮርስ የተደረሰ የሚባል የሚነበብበትም ቀን የማይታወቅ
- ድርሳን ፍልሰታ ራብፈ፡- በዮሐንስ ስፈወርቅ የተደረሰ የሚባል የሚነበብበትም ቀን
- ድርሳን ፍልሰታ ሐምሰ፡- በርቱዓን ሃይማኖት (ስርዮስን ያመገዙ 318 የሃማኖት ስባቶች) ተደረሰ የሚባል ነሐሴ 16 ቀን የሚነበብ
- ድርሳን ማርያም፡- በርቱዓን ሃይማኖት (ስርዮስን ያመገዙ 318 የሃማኖት ስባቶች) ተደረሰ የሚባል ነሐሴ 18 የሚነበብ
- ድርሳን ማርያም፡- በርቱዓን ሃይማኖት (ስርዮስን ያመገዙ 318 የሃማኖት ስባቶች) ተደረሰ የሚባል ነሐሴ 19 የሚነበብ
- ድርሳን ማርያም፡- በርቱዓን ሃይማኖት (ስርዮስን ያመገዙ 318 የሃማኖት ስባቶች) ተደረሰ የሚባል ነሐሴ 21 የሚነበብ
- ድርሳን ኪዳና ሰማርያም፡- ደራሲው ማይታወቅ የካቲት 16 የሚነበብ የማይታወቅ
- ድርሳን ኪዳና ሰማርያም ካልፈለገ፡- ደራሲው ማይታወቅ የካቲት 16 ቀን የሚነበብ
- ድርሳን ኪዳና ሰማርያም ራብፈ፡- ደራሲው ማይታወቅ ግንቦት 21 ቀን የሚነበብ
- ድርሳን ኪዳና ሰማርያም ሐምሰ፡- ደራሲው ማይታወቅ ሰኔ 8 ቀን የሚነበብ
- ድርሳን ሰማርያም፡- ባስልዮስ የደረሰው የሚባል ሰኔ 20 ቀን የሚነበብ

- ድርሳን ኪዳና ሰማርያም ካልፈለገ፡- ባስልዮስ የደረሰው የሚባል ሰኔ 21 ቀን የሚነበብ
 - ድርሳን በእንተ ማርያም፡- ሚናስ (አዲስቅዱስ ዘ ሕክሱም) የደረሰው የሚነበብበት ቀን የማይታወቅ
 - ብካዩ ማርያም፡- ደራሲውና የሚነበብበት ቀን የማይታወቅ
 - ሰኔ ገልገታ፡- ደራሲውና የሚነበብበት ቀን የማይታወቅ
 - የካቲት ገልገታ፡- ደራሲውና የሚነበብበት ቀን የማይታወቅ
 - መልክዓ ማርያም፡- በእጼ በዕደ ማርያም (ናሐድ) የደረሰት የሚባል ዘመትር በቃዕና በንባብ የሚነበብ
 - መልክዓ ስልፈ፡- በእጼ ገሳውዲዮስ የደረሰው የሚባል በቃዕና በንባብ ዘመትር የሚነበብ
 - መልክዓ ፍልሰታ፡- ደራሲው የማይታወቅ በቃዕና በንባብ ዘመትር የሚነበብ
 - መልክዓ ልደት፡- ደራሲው የማይታወቅ በቃዕና በንባብ ዘመትር የሚነበብ
 - መልክዓ በእታ፡- ደራሲው የማይታወቅ በቃዕና በንባብ ዘመትር የሚነበብ
 - መልክዓ ኪዳና ምህረት፡- በእባ ዘመሰኮት የተደረሰ በቃዕና በንባብ ዘመትር የሚነበብ
- እነዚህ በማርያም ስም የተቆረቁሩ መጻሕፍት በጣም ታዋቂ የሆኑና የተስመዱ የዚህ መጽሐፍ ደራሲም በሚገባ ከነምሥጢርቻቸው የሚያውቃቸውን ብቻ ተጠቀሱ እንጂ ሌሎች በርካቶች ስሉ፡፡ ከተጠቀሱት ውስጥ በገጹ ብዛት 32 የሆነው ትንሹ መጽሐፍ መልክዓ ማርያም ሲሆን ትልቁ መጽሐፍ ደግሞ ተስምረ ማርያም ሆኖ የገጹ ብዛት 343 ነው፡፡ ስብዛቶቹ መጽሐፍቶች በተመሳሳይ ስዎችና የበራ ሞያ በተመሳሳይ ዘመናት የኖሩ ሰዎች የተደረሱ ሲሆኑ ስንዳንዶቹ የደራሲውን ስም ሳይገልጹ በቀጥታ ወደ ሚጽፈበት ሃሳባቸው ውስጥ ገብተው የጻፉ መገቢያና መደምደሚያ የሌላቸው ቀሪዎች ደግሞ ደራሲዎቻቸው ራሳቸውን ሳይገልጹ በሌላ በሚታወቅ ሐዋርያ ስልዎም ጸሐፊ ወይም ንጉሥ ስም የተደረሱ በሚል የተገለጹ ናቸው፡፡ እናም ከሳይ እንደተቀመጠው የደራሲዎችን ትክክለኛ ስምና ማንነት ማንነት ያልተቻለባቸውንና ያልገለጹትን “የሚባል” “የሚባለው” ተብሎ እንዲቀመጥ ሆኗል፡፡ ሌሎችም ከስረብ ከገረክ ወደ ገልገል የተተረጎሙ በሚል ተጽፈው የተገኙ ናቸው፡፡ የሚገርመው ስብዛቶቹ ደራሲዎች የሚቀረረቡና ተመሳሳይ የስዳዳና ሰልትና ቋንቋ የነበራቸው ሊትድያውያን ናቸው፡፡

ሲሆንም ገን የሰው ስራ ናቸውና እነዚህ መጻሕፍት እርስ በርሳቸው ብናስተዳድሩ

መጋጠሙ ብቻ ሳይሆን ይጠራል፡፡ ስምሳሌ ያክል ሕባ ኮርኒ ዩደረሰው ውዳሴ ማርያም ፲፩ 42 “ኪረቤልና ሱራሬል ይበልጡላል ዘመትር ዙፋኑን ተሸክመው ውስጡ ያደራሱና” ሲል ሕባ ኢፍራም ዩደረሰው ውዳሴ ማርያም ዘረቡል ፲፩ 23 ደግሞ “ኪረቤል ትበልጣለች ከሱራሬልም ትበልጣለች ከሶስቱ ሕሳል ስሕንዳ ማደረጃ ሆናለችና” ይላል ፡፡ እንደገናም ይህንኑ ሃሳብ ብካዩ ማርያም የተባለው መጽሐፍ ፲፩ 56 “ኪረቤልና ሱራሬልም ቅድስት ማርያምና ቅዱሳንም ሁሉ ወደ ዙፋኑ በልጠውና ተበሳጠው ሕይወታቸውን ልሕው በማንም በምንም ስያድርምና” ይላል፡፡ መጻሕፍቱን እርስ በርስ በማስተያየት ማቅረብ የዚህ መጽሐፍ ሃሳብ ስድስትም እንዲ ፲፩ ፲፩ በዝርዝር ብናቀርባቸው ሕስቂኝ ሆነው ሊሳው ይማርባቸው ነበር፡፡ ነገር ግን ይቀየሩ፡፡

መጻሕፍቱ በየዋሻውና በየቤተመንግስቱ ከተደረሱ በኋላ ቤተክርስቲያና ስመቀበል የነበራት መመዘኛ መጽሐፍ ቅዱስ ሳይሆን “ድርሰቱን በቅዱ ደንሰው ክሕሳት ይጥሱታል ከክሕሳት ደህና የወጣ እንደሆነ ከውሃ ይጥሱታል፤ ከውሃ ደህና የወጣ እንደሆነ ከህመም ሳይ ይጥሱታል ድውይ ይፈውስ እንደሆነ ስደገኛ ድርሰት ነው ብለው ይደድቃሉ” ብሎ መመዘኛዋ ይህ እንደነበረ ቅዱሴ ማርያም ይናገራል፡፡¹⁶³ በዚህም ምክንያት እንደ ሕሸን የበዙ በጥረ የተደገቡ ሁሉ መማሪያዎ ሆኑላት፡፡

ይህም ተራ መመዘኛዋ ደቀመጥ እንዲ ቤተመንግስት ሕክባቢ የተደረሱ ድርሰቶች ምንም ይሁኑ ምን በደፈናው ስትቀበል ናራሰች፡፡ በተለይ ደራሲዎች ሕጻኖች ከሆኑ ደግሞ የደረሱትን ድርሰት ስየደብሩ ይልኩ ስበነበረ ያልተቀበሰ ሰው ቢኖር እንደ ንቀት ተቆጥሮ የሞት ቅጣት ይፈረደባቸው ነበር፡፡ የሕባ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዲና ደቀመዛሙርተቻቸው ችግር እጸ ዘርዓ ያልቀብ ደርሶ የሳከሳቸውን ድርሰት /ተሕምረ ማርያም/ መጽሐፍ “ከጥንት ከሕባቸውን እንዲህ የሚል ሕባገኝንም ከቃስ እግዚአብሔርም ስደስማማምና ከገዳማችን እናስገባም” ብለው በመናቃቸው ንጉሱ ራሱን ያቃሰሱት መስሎት ዘገናኝ ሞትና ስቃይ ሕስክተሰባቸው፡፡¹⁶⁴

ስለዚህ ወደ ዋና ጥያቄዎችን ስንመለስ የእነዚህና ሌሎች ያልተጠቀሱ በርካታ

163. የኢ.ኦ.ተ.ቤ/ክ፡ቅዱሴ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው፡ ፲፩ 6 ፡ ትንሳኤ ዘጉንዲ ማተሚያ ቤት፡ ስዲላ ስበባ፡ 1983 ዓ.ም፡፡
164. ገደብ ስበብ ወሰን፡፡ ገደብ ስባ እስጢፋኖስ፡፡ ገደብ ስባ ስበክረዜን ፡፡ ገደብ ስባ ፅዝራ ፡፡ ጌታቸው ኃይለ ፡ ደቂቀ እስጢፋኖስ “በህገ ሐምሳክ” ኮሌጅቢል(ሚኒሶታ)፡ ፲፩ 26፡111፡ 1996 ዓ.ም፡፡ መምህር መሣኅበር ዘጉንዳጉንዲ ደብረ ገሪዛን ማሪያም ገዳም፡ ገደብ ስባ እስጢፋኖስ ዘጉንዳጉንዲ ፡ ፲፩ 145- 166፡ 1996 ዓ.ም፡፡

መጻሕፍት ደራሲዎቻቸው ስለ ማርያም ዋና ስድንዳቸው ስድርገው ሲነሱ ምክንያተቻቸው የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. “ማርያም በመጽሐፍ ቅዱስ ስለተጠቀሰች” በሚል

መጽሐፍ ቅዱስ ስለማርያም

- በማቴ 1፡18-25፣ በሉቃ 1፡26-56 ክርስቶስን መዳንሷን
- በማቴ 2፡11-12፣ በሉቃ 2፡6-20 ክርስቶስን መውሰዷን
- ማቴ 2፡13-22 በክርስቶስ መመሰድ ምክንያት መሰደዷን
- በሉቃ 2፡21-33 ክርስቶስን በመውሰዷ መስዋዕት ስማቅረብ ወደ ቤተመቅደስ ይዛው መውጣቷን
- በማቴ 2፡23፣ ሉቃ 2፡39-52 ክርስቶስን ማሳደጋን ይናገርና በቀጥታ የእርሷን ታሪክ መከታተል ትች ወደ ክርስቶስ ህይወትና ትምህርት ሞትና ትንሳኤ ያውጠገናል፡፡ ነገር ግን ክርስቶስ ሲያስተምር እናቱ ማርያም ስመጥራት እንደሞከረችና እንዳልተሳካሳት / ማቴ 12፡46-50/ በሠርገ ቤትም ሲገኝ እርሷም በዚያው እንደነበረችና ተሕምሮ እንዲሰራ እንደሰመነች /ዮሐ 2፡3/ ከዚያም ሲሰቀል በመስቀሉ ስር ሃዘኗን እንደ ገለጸችና ክርስቶስም ስየሐንስ ደቀመዝሙሩ ወደ ቤቱ እንዲመለሱና እንዲያጽናናት ስድርገ እንደሰጠው /ዮሐ 19፡25-27/ በመመረሻም ክርስቶስ ካረገ በኋላ ከሐዋርያት ጋር ስብራ ትፀልደ እንደነበር /ሐዋ 1፡14/ ከጠቀሰው ውጭ ስለማርያም የተገለጸ ነገር የለም፡፡

ይሁን እንዲ መጽሐፍ ቅዱስ ባይናገርም ከእነዚህ ጥቂት ምዕራፎችና ቁጥሮች በመነሳት ማርያም በእግዚአብሔር መመረጧን፣ በድንገልና መውሰዷንና ቅድስት መሆኗን ስድንቀጡና ስክብረው የጻፉ ታማኝ ሕባች ሲኖሩ ከዚህ በተቃራኒው መንገድ ደግሞ የሚበዛውና የሚበልጠው ማርያም የክርስቶስ እናት ከሆነች ማማሰዷ ስድቀርም፣ ክብሯ ደግሞ ስገደትን ውዳሴን፣ ወደ እርሷ መፀለደን፣ ያካትታል በሚል ገምታዊ ሃሳብ ተንተ ርሰው ጽፈዋል፡፡ ስንዳንዶችም ጥቂት ከመጽሐፍ ቅዱስ ስምሳሌ ጌታ ከሕንጻት ጋር ነውና የሚሰውን /ሉቃ 1፡28/ ጠቅሰው እግዚአብሔር ከእርሷ ጋር ብቻ እንዳለ ስድርገውና መስነው ከእነርሱና ከሌላው ጋር የሌለ ስድርገው እርሷን መማፀን እንደሚገባ የገለጸ በርካታ ናቸው፡፡

ነገር ግን የመጽሐፍ ቅዱስ ሕጠቃሳይ ሃሳብ የመልክኩ ገብርኤልም ብስራት ስትኩርት በሚመስደው ልጅ በኢየሱስ ክርስቶስ ሳይ ያነጣጠረ ሲሆን ማርያም የተ ጠቀሰችው ስዚህ ልጅ መምጣት እንደ እግረ መንገድ እንዲ ዋና መልእክት በርዶም ስልነበ

ረቶም፡፡

የሆነው ሆኖ ሰማርያም ስዋዕድ መጽሐፍት መብዛትና የተማመመ ትምህርት ለመስጠታቸው መነሻው የማርያም ክርስቶስን መውሰድ በመጽሐፍ ቅዱስ መጠቀሱ ስንደኛው ምክንያታቸው ነው፡፡

2. “በክርስቶስ ላይ ከሚነሱ ኑረቱዎች የተነሳ መልስ እንስጥበት” በሚል

የቤተክርስቲያን ታሪክ በምናጠናበት ወቅት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስና ሐዋርያት ያላስተማሩት ትምህርት በተሰደም በክርስቶስ ማንነት (በሚስጥረ ሥጋዊ ላይ) በየጊዜው ያነጣጠሩ ኑረቱዎች ተነስተው በወቅቱ ቤተክርስቲያን ትክክልና ቁርጥ መልስ ስጥታላች፡፡ ለዚህ ለክርስቶስ ለው መሆንና ማንነት (ሰሚስጥረ ሥጋዊ) መልሷ (የትምህርት መነሻዋ) ደግሞ ከማርያም ሥጋ መውሰዱ ሆኖ ለሰማርያም ስጃንዳነት ገን በር ከፈተ፡፡¹⁶⁵

በ325 ዓ.ም ስርዐት “ወልድ ፍጡር ነው” ብሎ ስዲስ የኑረቱ ትምህርት በክርስቶስ ላይ ሲያነሳ በኒቂያ ሃገር 318 የሆኑት ከየቤተክርስቲያኑ የተሰበሰቡ ሲቃውንት እስ እስክንድርስ የተባሰውን ስፈ ጉባዔ መርጠው በገንጡ ቀስጠንጢናስ ፊት ትምህርቱን በጠረጴዛ ዙሪያ ሲፈትሹ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት የሌለው ራሱ ክርስቶስና ሐዋርያት ያላስተማሩት ኑረቱ መሆኑን መዝነው እርሱንም ትምህርቱንም ከቤተክርስቲያን ስጥር ሙጥ ጥሰውታል፡፡

በወቅቱ “ስርዐት ወልድ ፍጡር ነው” ያሰባቸው ምክንያቶች ፍጹም ስምሳክ ሆኖ የተጠቀሰባቸውን ክፍሎች ወደ ገን ትቶ የክርስቶስ ፍጹም ለውነትን ብቻ የሚንጸባረቁ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎችን በመጥቀስ ነበር፡፡ ነገር ግን የተሰበሰቡት የቤተክርስቲያን ሲቃውንት ክርስቶስ ፍጹም ስምሳክ ፍጹም ለው ያስመስደዩትና ያስመቀሳቀሰ በተስቅቦ ስንደ መሆኑን በመጽሐፍ ስረጋገጠው ሲገልጹ ማርያም ክርስቶስን ስትወልድ ከእርሷ ስጋና ደም መወሰዱን (መንሣቱን) ከታጠሰች በቀር ፈጽሞ ለው ሆኖ መዋሃዱን ለመገስጽ ማርያምን ስነሱ፡፡¹⁶⁶

165. ለባ ገርገሪዮስ፡ የቤተክርስቲያን ታሪክ በዓለም መደረክ፡ ገጽ 93-104፡ ትንሳኤ ዘገባዬ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስለባ 1978 ዓ.ም፡፡ መምህር ስንዲ ዓለም ዲግሚ፡፡ ወላዲተ ስምሳክ ዘገባ ደህነት፡ ገጽ 11፡ ብረና ማተሚያ ድርጅት ፡ ስዲስ ስለባ፡ ሚያዝያ 1998 ዓ.ም፡፡ ተሾመ ዘርደሁን፡ ስዲስ ስለባ ትድሰት፡ ገጽ 33-35፡ ቅዱስ ጊዮርጊስ ማተሚያ ቤት፡ ስዲስ ስለባ፡ 1978 ዓ.ም፡፡
166. መስረተ ስብሃት ስለብ፡ ስምዓ ጽድቅ ብሐራዊ፡ ገጽ 75-82፡ ስርዐቲክ ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ ስለባ ፡ የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ ፡ ሃይማኖት ስለው፡ ዘለወለት ምዕት ምዕራፍ 19፡22፡ ገጽ 53፡ ትንሳኤ ዘገባዬ ማተሚያ ቤት ስዲስ ስለባ፡ 1986 ዓ.ም፡፡

በሌላ ጊዜ ስውጣኪ የተባለው መናፍቅ “የክርስቶስ ለውነት (ከማርያም የወሰደው ሥጋና ደም) ወደ ስምሳክነቱ ተሰውሟል እና የክርስቶስ ስቃይና ሞት ፈጽሞ ስልተሰማውም” ብሎ ሲነሳ ክርስቶስ ከወደቱ ጀምሮ እስከ ዕርገቱ ድረስ ያሳሰፈው መከራና ጥንቀት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጠቅሰው ‘ክርስቶስ ከማርያም የወሰደው ሥጋና ደም እንደ እኛ የሰውን ህሳዊ ተቀበለ ተገነዘበ፡፡ ይህም ‘ቃል’ ራሱ ሳይጠፋና ሳይሰወጥ የሰውን ስካል የራሱን ስካል ስደረገ ሰውነም ራሱ ሳይጠፋና ሳይሰወጥ የስምሳክነትን ህሳዊ ተገነዘበ ብለው ሲያስረዱ የማርያምንም ክርስቶስን መውሰድ ሁኔታ ጠቅሰዋል ፡፡

ደግሞም መንክዩን የተባለው ‘ከማርያም ስጋና ደም ነስተ ከእኛ ጋር በተዋሐደ ጊዜ ለውነቱ ወደ ስምሳክነቱ ለሰፈሰበ የክርስቶስ ለውነት ወደ ነበር’ ሲል ሌሎች ገናስቲካውያን ደግሞም ‘የክርስቶስ ስጋና ደም ሰማያዊት እንጂ የሰው ስደደሰም ከማርያምም ሊወሰድ ስጋና ደም ስልነሳም ፡ ማርያምም ሰው ስትሆን ኃይል ስርያማዊት (ሰማያዊት) ነች’ ሲሉ ሐረጥታ የተባሰውም ‘የቃል (የመስኮት) ባህሪ ወደ ስጋ ተመልሶ ተሰጠ (ማርያም ሰጠችው)’ ሲል ስቡሊናሪስ የተባሰውም ተነስቶ ‘መዋሐዱ በስጋ ብቻ ነበረ እንጂ ከነፍስ ወይም ከመንፈስ ጋር ስልነበረም’ በማለት ሲዋክቁ የክርስቶስን ፍጹም ለውነትና ስምሳክነት ያስመሰወጥ ያስመቀሳቀሰ ያስመጠፋፋት ያስመክፋፈሰ በተስቅቦ ፍጹም ለው ፍጹም ስምሳክ ሁሉም ዘስዓስም ያው ስለመሆኑ ሲያስረዱ በተሰደ ደግሞ ፍጹም ለው ማለት ምን ማለት እንደሆነ ለመገስጽ ሲሉ ማርያም በርካታ ጊዜ ተጠቅሳለች፡፡

ይሁን እንጂ ሁሉም በዋናነት ክርክራቸው ለክርስቶስ ሆኖ ማርያም ሲሉም ከሰው ሰማለት እንጂ ዛሬ እንደሚባለው ማርያም ኃጢአት ያሌሰባት ስለመሆኗ፤ ለማሳጅ ስለመሆኗ፤ ውዳሴና ስገደት ሲቀርብላት እንደሚገባ ያስተማራትና የገሰጸት እንዳትም የሰም፡፡

3. የስማወክት እናተችን ሲያመልኩ የነበሩ ክርስቶስን ስምንው ቀላቀላችውና

ዕማዳችውን ወደ ማርያም በማዞራቸው ምክንያት

ኢየሱስ ክርስቶስ ከዓረገ በኋላ በሐዋርያት ላይ መንፈስ ቅዱስ እንደወረደ ወንጌልን ለመስበክ ሲወጡ የገጠማቸው ዋነኛ ችግር በህዝቡ ዘንድ የነበረው ወደ ወደ እምነት ነው፡፡ ፈረሳውያን፤ ለሥቃይያን ፤ የሁዲነት ግዝፈት፤ በህግ መዳን፤ የስማወክት እናት ስምወክት /ሐዋ 4፡1 ሐዋ 5፡1፤ ሐዋ 19፡34/ ወ.ዘ.ተ በእነዚህና በመሳሰሉት ምክንያት የቤተክርስቲያን መሬ የነበረው ሐዋርያው ጴጥርስ እስኪሳብ ድረስ

ቢተክርስቲያን ተናውጣ ነበር። ይህንንም ችግር ስመራታት ሐዋርያትና ዩቤተክርስቲያን ሽማግሌዎች ከብዙ ክርክር በኋላ ስመራታት እንደተሞከረ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /ሐዋ 15:6/።

በተለይም ደገሞ ዩኤፊሶን ከተማ የሞቀችና ተወዳጅ ከተማ ብትሆንም በርካታ የአማልክት እናትነት ስምዕኑ የሚካሄድባትም የነበረች። «አርጢምስ» እንደ ሮማውያን ስጠራ «ዲያና»፤ እንዲሁም «ዲሚትር»፤ «ሲራስ» የተባሉ ታላላቅ የሌተች ስምዕኑ በከተማዋና በከተማዋ ዙሪያ (በርም 74ት) ተሰሩሩት ነበር። ሐዋርያው ዳውሎስ ጩዚች ከተማ ስ3 ዓመት ያክል በመቆየት ወንጌል ሲሰብክ የገጠመውን ብርቱ ተቃውሞ አርጢምስ (ዲያና) ከምትባለው የአማልክት እናት ስምዕኪዎች ዘንድ ነው /ሐዋ 19:28-41/።

በወቅቱ አርጢምስ በኤፊሶን ዋና መጋቢ መንገድ ዳር ታላቅ ቤተመቅደስ የነበራትና ብዙ ተክታይ ምስሎችንም በመስራት የሚሸጡ በዚህም ክፍተኛ ትርፍ ያገኙ የነበሩ ሰዎች ነበሩት /ሐዋ 19:23/። ሐዋርያው ዳውሎስ በእጅ የተሰራት አማልክት ሕይደሉም በማሰቱና የጌታን የኢየሱስ ክርስቶስን ስምዕክነትና ስዳኝነት በሰበክ ጊዜ የምስሏ ተቃዋሚዎችና ስምዕኪዎች ባስነሱት ህጩክት ከተማይቱ በክፍተኛ ሠህተትና ትርምስ ተደብሰዋች። ተክታዩቿ ተነቃንቀው ሰወሩ በመውጣት «አርጢምስ ታላቅ ናት እያሉ ስ2 ሰዓታት ያስማቋረጥ ጩኸ» /ሐዋ 19:34/።

የኋላ ጋላ ክዚች ከኤፊሶን ከተማ ከአማልክት እናት ስምዕኪዎች ወደ ክርስትና የመጡት ስንዳንድ ምእመናን የአርጢምስን፣ የዲሚትርን እና የሲራስን የስምዕኑ ትምህርት ገልብጠውና በክርስቶስ እናት ማርያም ላይ ስነማጥረው «ክርስቶስ ስምዕክ ስለሆነ እናቱ ማርያም መከበር መወደስ ይገባታል» የሚል ስቃይ ነበራቸው። ለዚህም መነሻቸው የአርጢምስ ተክታዮች «አርጢምስ የሰማይ ንግስት ጋጢአት የሲሳባትና የማይነካት» ሲሉ የዲሚትርን ስምዕኪዎችም ዲሚትር «ስምዕክ ከሆነ ክወጃ ራት ጠበቃችንና ስስታራቂያችን እርሷ ናት» ሲሉ እንዲሁም የሲራስ ተክታዮች ደገሞ «ሲራስ ተስምራት ሕድራጊ ናት» ብለው ያምኑ ነበርና በቤተክርስቲያን የተሰበከባቸውን ኢየሱስ ክርስቶስ ተቀብለውና ገብተው በተሠማረ ስትኩሮታቸውን በእናቱ በማርያም ላይ ያነጣጠሩ ጥቂቶች ነበሩ። ልማድ በልማድ እንዲ በፀሉት ስደስቅምና «ማርያም የጩርስ እንኳ ጋጢአት የማይነካትና የሲሳባት፣ ጩዳሴና ምስጋና የሚገባት፣ ስስታራቂያችን እና ተስምር ሕድራጊያችን ናት» የሚል ኑራቂያቸውን በቤተክርስቲያን ውስጥ ገልበት ባይና ረውም ቀስ በቀስ ልማዳቸውን እንደገና ትምህርት ሁሉ ማስራጨት ጀመሩ። ይህም

ልማዳቸው በኤፊሶን ብቻ ሳይሆን የአማልክት እናት ደመስከባችው በነበሩ በርም 74ት ሁሉ ባሉ ስብደተ ክርስቲያናት ውስጥ ውስጡን ተሰሩሩት የእናት ምስሎችን የክርስቶስ እናት በሚል ስሩን የሚሸጡ ብቅ ስሉ።¹⁶⁶

በተለይ የአርጢምስ ዋና ከተማ በነበረችው ኤፊሶን ከእምነት ጋር በተያያዘ መዕከ ብዙ ችግሮች ነበሩ። ስምዕኪ ሐዋርያው ዳውሎስ በኤፊሶን ቤተክርስቲያን ውስጥ በ7 ህሲና ጥስጫ የክርስቶስ እምነት የጠራባቸውን እነ እስክንድርስ ሂሚኒየስ ራዕጦስ የተ ባሉትን ሰዎች ከቤተክርስቲያን መስዊት ብቻ ሳይሆን ስስደማን ስላወረ ሰጥቻቸዋል ብሎ ስመገዛቸው /1ጢሞ 1:19፣ 2ጢሞ 2:16-18/። እንዲሁም በሐዋርያት ሰራ ከተ ሸሙት 7 ዲያቆናት ውስጥ ስንዲ የሆነው ከይሁድነት እምነት ወደ ክርስትና የመጣው ኒቶሳዎስ /ሐዋ 6:5/ ትንሳኤ ሙታን ከሕሁን በረት ሆኗል እንዲሁም ከአረማዊው ህብ ረተሰብ ጋር ተቀላቅሎና መስሎ መናር ምንም ክፋት የሰም ብሎ ኑራቂውን በክፍተኛ ሁኔታ ስሰራጩ። እርሱም ተወገዘ። ከእርሱም ጋር በአርጋሞን የበልሽምን ትምህርት የሚከተሉ በትያፕሮስ ደገሞ የኤልሳቢልን መንገድ የሚከተሉ ተመሳሳይ መናፍቃን ነበሩ /ራዕ 2:6/።¹⁶⁷

ሐዋርያው ዳውሎስ ከኤፊሶን ከተማ ወደ ሜቴዶንያ ሲሂድ ጢሞቴዎስን «እንዳንዶች ልዩ ትምህርትን እንዲያስተምሩ መሠረሻ ወደ ሲስጡ ተረት እንዲይገቡ» ብሎ በኤፊሶን ስስቀመጠው /1ጢሞ 1:3-4/።

ሐዋርያው ዳውሎስ የኤፊሶንና የአካባቢውን ስብደተ ክርስቲያናት ዳሳሳትን ስለጠረጠ እያስቀሰ «ስመንጋውና ሰራሳቸው ተጠንቀቁ እኔ ከሂድኩ በኋላ ስመንጋው የማይራራ ሠህዳች ተኩሳዎች እንዲገቡባችሁ ደቀመዛሙርትንም ወደ ኋላቸው ይሰቡ ዘንድ ጠማማ ነገርን የሚናገሩ ሰዎች በመካከላችሁ እንደሚነሱ ስውቃሰሁ።» ብሎ ተንብየና ስለጠንቀቅ ተንበርክኮ ከጸለየባቸው በኋላ ሂዶ ነበር።

የሚገርመው ብዙም ሳይቆይ የኤፊሶን ከተማ ሠምር በኢሰያ ያሉት ባሉ ስብደተክርስቲያናት እንዲጸክሙና ሰህተት ትምህርት እንደገባቸው ጌታ ኢየሱስ ራሱ ሰየፊንስ ተገልጦ ማስጠንቀቂያ እንዲጸፍላቸው ሸድሮገ ነበር /ራዕ 2:3/።

በ4ኛው ክፍለ ዘመን በዚሁ በኤፊሶን ከተማ የማርያም ትምህርት(ነገረ ማርያም)

166. E. O. Jems : The cults of the Mother god's : P207: Germany: 1959.

167. ኢንተርናሽናል መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር : መጽሀፍ ቅዱስ ስዲሱ መደበኛ ትርጉም ከማጥኛ ጽሑፉ ጋር : ራዕ 2:6 ኒቶሳውያን : የግርጌ ማብራሪያ ገጽ 1929 : ግራት ቢራታኒያ : 1993 ዓ.ም.።

አየገሳ መጥቶ ችግር ሰበረጠረ ሲባሉት የቤተክርስቲያን ሲቃውንት በ431 ዓ.ም በቄርሱስ ስፈ ጉባኤነት በንጉሥ ተዎዶስዮስ ዘይንክስ ባሰበት 200 ሲቃውንት ተሰብስበው ከፍተኛ ክርክርና ውድደት አድርገው ማርያም በስጋው የክርስቶስ እናት (ጠባዲተ ስምዓክ በስጋ) ናት ብለው መገሰጫ ስወጡ።

መገሰጫው ትክክል ቢሆንም የስፍቅርተ ስማወከት እም (የስማወከት እናት ፍቅር) የተጠናወታችውንና በተደዳዩነት የተነሳውን የክርስቶስ ስንድ ባሕሪና ሁለት ባሕረ ጉዳይ መስማማትና መረዳዳት ሰላወተችሁ ቤተክርስቲያን የምስራቅና የምስራብ በሚል ታላቅ ገራ ተከፈለች እርሷ በእርሷም ባይገናኙ ተጨጋገዙ።

በጊዜው ማርያም ታላቅ ስጅንዳ ሰሰነበረች በየገራችው የመስላችውን መዳፍ ጀመረ። በተለይ ቅዱስ ሊፍሪም ሶርያዊ ሰሰማርያም መልሰ ሰመሰጠት መጽሐፍት ከዳፋት ውስጥ ተጠቃሽ ሲሆን ጋሳ የተነሱ ስራሚዎች ድርሰቱን በረዙበት እንዲ እርሱ ኑሩዊ አወዳፈም።

የጊዜው ጸሐፊት ያተኮረች ማርያም የሕብ ሚስት፤ የጠወደ እናት፤ የመንፈስ ቅዱስ ደግሞ ስዳራሽ፤ የሰማይ ንግስት (የአርያም ንግስት) እና እንዲት ክርስቶስን በድንገልና እንደጠወደችው የሚያተኩሩ ጽሑፍ ሲሆኑ በዚህም ስንዳንዶች የሕብ ሚስት የሚሰውን ቀይረው የሕብ ሙሽራ የጠወደ እናት የመንፈስ ቅዱስ ጽርሐ ቤት ደግሞም የመንግስት ሠማይ ወይም የአርያም ንግስት እንደሆነች ጽፈዋል። በጠቅላላ የሕብ ሙሽራ የሚሰውን ሃሳብ ስብ ሚስት አድርገ ያገባት በሚል ይረዳት ነበር። ይህ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሃሳብ ያወሰነ ጋጢስትና አጽያፊ አጣጣል ነው።

ሌላው እነኚሁ ጸሐፊት ያተኮረበት ሃሳብ የማርያም የአይኗ ከሰር እኛን ትመሰላለች ስትመሰልም (ጥቁር ጠይብ ዙኒ ...) እና ክርስቶስ ከእናት ከማርያም ጋር መመስከ ስለበት የሚል ነበር። በተለይ ክርስቶስ ከእናት ከማርያም ጋር መመስከ ስለበት የሚሰው ሃሳብ ሰብሐት ስንገዢአብሐር ጠመባዲት ድንገል - ስንገዢአብሐርና ሰጠደቶችም ሰድንገል ምስጋና ይሁን በሚል እስካሁን ድረስ የዘሰቀ ጠንካራ ዶክትሪን ሆኖ ቀርቷል።

በፊትኛው ክፍለ ዘመን ይህንን የቤተክርስቲያን መከፋፈል ይሰማ የነበረው ጠላታዊ እንኳ ስይሁዶች እንዲቀበሉት ማርያምንም ሲዋሉትም (መረየምና ሲሳን) እቀበላለሁ በማለት በሴት ሰም የተዳፈው ብቸኛ ምዕራፍ /ሱረቱ ስል-መረየም/ በሚል ስዘጋጅተዋቸው ነበር።¹⁶⁸

168 ቅዱስ ቀርጥን ፡ሱረቱ ስል መረየም 2ኛ አማርኛ እትም ፡78 209-214፡ መጋቢት 1993 ዓ.ም።

ጠላታዊ “እነንና እናቴን ከአሳህ ሌላ ሁለት ስምዓኮች አድርጋችሁ ያዙ ብላለሁን?” ብሎ ሁለቱንም ስንድ አድርገው የሚያመልኩትን የሰዎች ትምህርትና ክርስቶስንም ፍጡር አድርገ በሰንደነት ተቃወሙ። ይሁን እንዲ የሰማወከት እናቶች ስምወከ ያላቸውና የክርስቶስን ስምዓክነት ያምን የነበረው ሕዝብ በሰንደነት የጠላታዊና ውድቅ ያደርገውን እንዲ የሰማወከት እናት ስምወከ ትምህርት ሰጽርሱም የድርሰቱ መነሻ ነበር።¹⁶⁹

በአጠቃላይ “ማርያም ከወላ ጋር መመስገን ፡መወደስ፤ መከበር፤ ይገባታል” የሚሰው ዘመን ስመጣሽ ኑሩዊና መዳሕፍት ሁሉ 1870 ዓ.ም በቦረ ሚዳ ታላቅ የሲቃውንት ቤተክርስቲያን ጉባዔ ባይ በመምህር አካሉ ወደ አፈ ጉባኤነት በጥብቅ ተ ጠገዟል።¹⁷⁰

4. የራስ ክብር ከመፈሰግ ስንዳር

አዲ ዘርዓ ያዕቆብ “መንኲሳቤ ሰሐስም ሞታለሁ” ብሎ ከገባበት ዊዳሽ ገዳም ውስጥ በአፈ ታሪክ ከእስፓን፤ ከግብ፤ ከፍልስጥኤም፤ ከርም፤ ከግሪክ ሲተረክ የነበሩት የአማወከት እናቶች ታሪክ አሰባሰቡና ጠደ ማርያም ስዙር ከአረብና የተተረጎመ ደቅሰዮስ የተባለው ስው የዳፈው ከእስክንድርያ የመጣ በሚል ሰወት ተአምረ ማርያም የሚል መጽሐፍ ሰወጣትን ከወጠጠ በጎሳ አቀረበ።¹⁷¹

በጠቅላላም ቤተክርስቲያን በከፍተኛ ሁኔታ ተቃወመችው። እርሱም የተሰደየ ጉባዔዎችን አየሰሰበና አየተሟገተ አወሸነና ያሉትንም አየገደሰ ሌሎች እንደነ ስባ ጽጌ ድንገል የተባሉትን ጸሐፊዎች አሰባሰቡ ሰሰማርያም የተሰደየ ድርሰት ስጽፎና ስለመሰከር በየቤተክርስቲያኑ መበተን ጀመረ።

አዲ ዘርዓ ያዕቆብ የተቃወሙትን ሁሉ ማሰገደዱ ብቻ ባይሆን ከንጉሱ ጋር የተ ሰማማ ሹመትና ርስተ ጉወት ሰሰሚሰጥ ንጉሱ የሚሰውን ሰመደገፍ ሲባል የባጥ የቀጡን የሚያስተምሩና የሚጽፉ ነበሩት። ንገሰናውንም ሰማሰጠበትና ሰማጽናት “ማርያም ዘርዓዳዕቅብ ወላ ጠዳላ ዳድቅና ቅዱስ ነው ዙፋኑን የሚነካ ይቀስፋል ብላለች” አደሰ

169. ቅዱስ ቀርጥን ፡ሱረቱ ስል መረየም 5፡116፤ 2ኛ እትም 78 83፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1993 ዓ.ም።

170. ጌታችው ሃይለ፤ ባሕረ ሐሳብ፤ 78 266-267። ጸሐፊ ትዕዛዝ ገ/አሳሊ ፡ታሪክ ዘመን በዳገማዊ ሚኒሲክ ንጉሰ ነገስት ዘኢትዮጵያ፡78 92፤ ብርሃኑና ሌላም ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ 1959 ዓ.ም።

171. የኢ.ኢ.ተ.ዘ/ክ ፡ተአምረ ማርያም 3ኛ እትም ፡ጠቅላይ 1-6፡78 8፡ትንባሌ ስጉባሌ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም።

በገዛ ሃሳቡ ተስምረ ማርያምን ጽፏል። ሌሎችም ቢሆኑ የራሳቸውን ስምና ተገባር ከማርያም ጋር አያይዘው የበቁ የነቁ ስሙምሰውና ህዝቡ እንዲፈራረሩ ብሎም እንዲያከብራቸው የተሰደዩ መገሰጦቻቸውን በእፈ ታሪክ ሲጨርድ ሲዋረድ የመጡትን ተረቶችን አሰባስበው እንደተስምር በመቁጠር ያስምንም መሸማቀቅ ጽፈው አልፈዋል። እንግዲህ ከሳይ በዘረዘርናቸውና ሌሎች ጥቂት ምክንያቶች የማርያም ትምህርት (ነገረ ማርያም) ሲጨርድና ቀስ በቀስ ሲስፋፋ ችሏል ።

የመዳሕኔቱ የአዳዳሪ ስልትና ይዘት

ሰለማርያም የሚናገረ አዋቂው መዳሕኔት በሙሉ የተዳፋት ያለ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ ሲሆን ከሳይ ከተጠቀሱት ተውራቶችና እፈ ታሪኮች ውጭ ተቀባይነትን እንዲያገኙ የውስጥ የአዳዳሪ ስልታቸውና ይዘቱ እንደሚከተለው ነው።

1. « ታዩችን! ፤ ተገሰጠችህን! »

በገጽና በርዝመት ትዕቂት መጠን ያለው ተስምረ ማርያምን ጨምሮ በርካታ ሰለማርያም የሚናገረ መዳሕኔት እያንዳንዱን ምዕራፍ እየገለጥን ብናየው ታዩች! ታዩችን፤ ተገሰጠች፤ ተገሰጠችህን፤ አሰች፤ አሰችን የሚል ከጥገ እስከጥገ እናገኛለን ። እነዚህን አስተርጓሚዎችን /መገሰጦችን/ ደግሞ በራሳቸው ሁኔታ ብንመረምራቸው ሰራውን ምዕራፍ የያዙት ማርያም ያስምንም ምክንያት በሰማይና በደመና ሳይ ስትንቀሳቀስ ቀይታ እንደተሰጠረች ያስረዳሉ። እስኪ ጥቂት ከመዳሕኔቶች ምሳሌ እንጥቀስ፡-

«ደብረ ምጥማቅ በምትባል በሰንዳፋ አገር በማርያም ስም የተሰራች እንዲት ቤተክርስቲያን አሰችና በየሰዓቱ ሁሉ በገንቦት ወር 5 ቀን ከመሳዕከት ማህበር ጋር ማርያም የሚሏት ትገለጽላቸዋለች ለሰዚህም ነገር ህዝቡ ሁሉ ሳቱ»¹⁷²

«በዕብራይስጥ ቋንቋ ማረሃም የተባለች በደንጋሴ ስጋ በደንጋሴ ነፍስ የጻናች ከብርት እመቤታችን በዚያች ቀን ለእስክንድርስ ተገለጸችለት»¹⁷³

172. ዩኤ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተስምረ ማርያም 35 እትም፡ ምእ 16፡10-11፡78 60፡ትንባሕ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም።
173. ዩኤ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ ተስምረ ማርያም 35 እትም፡ ምእ 62፡12፡78 195፡ትንባሕ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም።

ከነዚህ ያስምንም ተገባር ተገልጣ ሂደት ከሚሉት ውጪ እንዳንዲም ተገልጻ እንደ ህፃናት መጨረብ ይዛ ስታረጋውትና ስታደል ሌላ ጊዜ ደግሞ ተገልጦ እመስገንን ብላን ዳፍኩን የሚሉትን ደግሞ እስኪ እንደ፡-

«እመቤታችን እስካገርሰር (ዕብላ ማርያም) በእጇ ይዛ ታዩችው»¹⁷⁴

«ማርያም መጣች እርሱም እጅ ነሰት ይቅማል ወደሰኒ (እመስገንን) ትሰዋለች። ምድራውያንና ዳድታን ለማዕታት መማያውያን መሳዕከት እንችን ማመስገን የማይቻላቸው ለእኔ እንደ ምን ይቻላል አሳት። ተባርኩም ምስጋናውን ጀመረ»።¹⁷⁵

በዚህ ሁኔታ ተገለጠችሁን ባረከችን እየነገረችን ዳፍኩ የሚሉ ደራስያን ሰቅላጤ ጽሑፋቸው ሁልጊዜ መነሻቸው ነው። በተለይ በቅዱሳን ማርያም ትርጓሜ መቅደም ሳይ ቅዱሳን ማርያም በ15ኛው ክፍለ ዘመን በአባ ጊዮርጊስ ዘጋለጫ ጊዜ ተጽፎ እያለ ከ6ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በፊት እንደተዳፈ ለማስመሰል «ቅዱስ ያራድ መደበይ ታብር በምትባል ቦታ ሳለ እመቤታችን ተገልጻ ቅዱስ ኤፍሬምን ከሶርያ አባ ሕርያቅስን ከህብንሳ በደመና ነጥታ ስምጥታ ስንተ ውዳሴየን (ኤፍሬምን) ስንተ ቅዱሴየን (አባ ሕርያቅስን) ነገራችሁት በዚህ ደድረስላን ብላችው ውዳሴ ማርያምንና ቅዱሳን ማርያምን በዚህ (ያራድ) ደርሶላታል» ይላሉ።¹⁷⁶

ነገር ግን ይህ ገለጻ ሲጠና ያራድ የተጨሰደው በ493 ዓ.ም ሲሆን¹⁷⁷ ኤፍሬም የተነሳው ደግሞ በ306-372 ዓ.ም ብቻ ሆኖ በ372 ዓ.ም ሞቷል። በመሆኑም ኤፍሬም 372 ዓ.ም ከሞተ ያራድ ደግሞ በ493 ዓ.ም ከተጨሰደ በመካከላቸው የ121 ዓመት የዘመን ልዩነት እያለ እንዲት እንዳገናኟቸው ያስገርማል። በአባ ሕርያቅስና በያራድ ዘመን መካከልም የ852 ዓመት ርቀት አላቸው። ምናልባት የተገናኙት በህይወተ ስጋ እያሉ ሳይሆን በእኩስ ነፍስ ይሆናል እንዳንል ኤፍሬምን ያመጣችው ከሶሪያ ያራድም ያለው መደበይ ታብር አባ ሕርያቅስም ከብህንሳ እንጂ ከገነት ሰላዊህን የሚያስኪድ አይደለም። ለሰዚህ የያራድ የኤፍሬምና የአባ ሕርያቅስ መገናኘት ተረት ወይም ለጥበርባረ ጽሑፍ ካልሆነ በቀር ሌላ ምን ልንለው እንችላለን? መቼም የሐሰት ትምህረትና ክህደት እየተ

174. አባ ገ/ሚካኤል መድህን፡ ዕብላ ማርያም ፡ 35 እትም 78 8፡ኤ.ኤ.አ ማተሚያ ቤት ፡ 1998 ዓ.ም
175. ዩኤ.ኦ.ተ.ቤ/ክ፡ ውዳሴ ማርያም ንባቡና ትርጓሜው 78 15 ትንባሕ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1983 ዓ.ም።
176. ዩኤ.ኦ.ተ.ቤ/ክ፡ ቅዱሳን ማርያም ንባቡና ትርጓሜው፡ ምዕ1፡1 78 8፡ትንባሕ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡ 1983 ዓ.ም።
177. መርገታዊሳን ወርቅ ገ/ጊዮርጊስ፡ ጥንታዊ አርማተ ማህበረ ቤተክርስቲያን ለቅ፡ 78፡18፡አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም።

ቀጣጠሉ እየተደራረተ ሲሳ ወንጌሉ መሆን ልማዳቸው ነው።

እንደ ሚስጢር 7ን ሕሰ፡እርሱም ሰላማዊም መጽሐፍ ሰማዘጋጀት መጽሐፍ ቅዱስ የማይባሉዉ ስለሆነ ማርያምን በገሌ ስዩኒት ታዩችን ሕሰችን ብሎ ሲጽፍ የነበረው የወሱ ቦረናው ሰው ሕግ ጊዩርጊስ ዘጋሰጫ ሆኖ ሚስጢር የመጽሐፍ ስሙ ስባ ሕርያቅስ ነው። ይህንንም ስም መጽሐፈ ሚስጢር የተባለው በመድረሱ በአጼ ዘርዳዎስቅብ ረዊቅ ሄሩደ (የተመረጠ) ሲል ሕርያቅስ ብሎታል። የቅዱስ ማርያም መጽሐፍ ደራሲን በሰውር ስም /ህርያቅስ/ በሚል ሕጼ ዘርዳዎስቅብ ይሰውረው እንጂ በግልጽ በሰማቸው በሕግ ጊዩርጊስ ዘጋሰጫ ከተጻፉት ከመጽሐፈ ቅዱስ መዛዛ ጋር በሚገርም ሁኔታ ታል በታል የሚመሳሰል ነው።

2. « ህልም ስለምኩ፣ ስለመች፣ ስለሙ! »

ሲሳው ሰላማዊም የተጻፉ መጻሕፍት የውስጥ ይዘት ህልም ስለሆኑ፣ ስለምኩ፣ በእንደ ቦታ ትናር የነበረች፣ የነበረ ህልም ስዩ፣ በህልመሟ ታዩችት፣ ታዩቸው ወ.ዘ.ተ በብዙ ስፍራ እናገኛለን። ስምሳሌ «ገብረ ሕማማት» በሚል መጽሐፍ የተጻፈውን እንይ፡-

«በድንጋሌ ሥጋ በድንጋሌ ነፍስ የጸናች ስምሳከን የወሰደች ከብርት እመቤታችን ማርያምን ለእንዲት መበሰት በህልሟ ታዩችት ... አዘዘችውም።»¹⁷⁸

በርገጥ ሰላው ህልም ከሶስት አቅጣጫ ይመጣል። በመጀመሪያ ከእግዚአብሔር ሲሆን የእግዚአብሔር ህልሞች በሙሉ ከቃሉ ጋር የሚሰማሙ ከራሱ ዓላማዎች ጋር የሚሄዱ በመሆናቸው በቃሉ ሲመዘኑና ሲፈተሹ የሚያልፉ ናቸው/ዘር 37:5 /። ሁለተኛው ህልም ከሰራ ብዛት ከሰውነት ድካም ይመጣል። የሰው አእምሮ መላው ቀን ነገሮችን የመመዝገብና የማስታወስ ብቃት ለሰላው ቀኑን ሁሉ ለንሰራ የዋልነውን በተናን ጊዜ መልሶ በህልም ሲያሳየን ሲችል እንዳንዲም በድካም ቅዠቶችን ልናይ እንችላለን/ መክ 5: 3 /። ሶስተኛና አደገኛው ህልም ገን ከሰይጣን የሚመጣው ነው። የሰይጣን ስላማ ሰዎችን ከእግዚአብሔር በመነጠል መገደል፣ ማረድን፣ ማጥፋት ነው/ዩሐ10:10/። ይህንን ዓላማውን ለማሳካት ከሚጠቀምባቸው በርካታ ዘዴዎች ውስጥ አንዱ ህልም ነው። በህልም ከቃሉ እግዚአብሔር ውጭ የሆነ እንገዳ ራዕዮችን በማምጣት ሰዎች እምነታቸውና ዶክትሪናቸው እንዲሆን ያደርጋል። ከቃሉ እግዚአብሔር የማይሰማሙ በተለይ ስፍራዊ ውስጥ የተጻፉ

¹⁷⁸ ዩሐ.፳.፩.፪/ክ፡፲፱፡፱ ህማማት፡ ረቡል መዓልት ፬3 ሰዓት የሚነበብ፡ ገጽ 407 ትንሳኤ በጉባኤ ማተሚያ ቤት ፡ ሰዲስ ሕዝባ፡1996ዓ.ም።

ብዙዎች አዋልድ መጻህፍት ከሕጋንንት የመነጨ ስለመሆናቸው ማጋነን ስደሆንም። ከነዚህም መካከል ሰላማዊም የተደረሱ ህልሞች ናቸው።

እንደ ሰው ሰላሳው ህልምን የማሳየት ብቃት እንደሌለው ሁሉ ማርያም ህልምን ለማሳየትም ሆነ ለመገሰጥ መስኮታዊ ብቃትም ችሎታውም ለጦታውም የሳትም። እንኳንስ በሕዝብ ስጋ ሳትናር ቀርቶ ናረም ቢሆን እሙኛዋ የሲፍ በእርሷ ምክንያት ሲደናገር መልስኩ መጥቶ ባልተናገረውና እርሷ በህልሙ ባሳየችው ነበር/ ማቴ 1:20-24/። በስብዛኛው ሰላማዊም በተጻፉ መጻሕፍት ውስጥ የተጻፉ ህልሞችን ለናነባቸው «ማርያም» የምትናገራቸው መልእክቶችና ትእዛዛት ከቃሉ ጋር የማይሰማሙ እርሷን እንዲያመልኩ የሚያስገድዱ መሆናቸውን በቀላሉ እንረዳለን።

ስለዚህ እግዚአብሔር እንዲህ ደሳል «ስለምሁ አለምሁ እያሉ በሰሚ ሐሰትን የሚናገሩትን የነቢያትን ነገረ ስምቻላሁ ትንቢትን በሐሰት በሚናገሩ የልባቸውንም እንገላ በሚናገሩ በነቢያት ልብ ይህ የሚሆነው እስከ መቼ ነው ... እነሆ ሐሰትን በሚያልሙ በሚናገሩም በሐሰታቸውና በድፍረታቸውም ሕዝቢን በሚያበቱ በነቢያት ላይ ነኝ ደሳል እግዚአብሔር። እነ ሕልዓኳቸውም አላዘዘኳቸውም ለእነዚህም ህዝብ ለማናቸውም አይረቡላቸውም ደሳል እግዚአብሔር» /ኤር 23:25-32/።

3. « ከሐሰታት አንድ ቀን በድር ጊዜ በእንደ ቦታ አንድ ሰው ነበረ »

«ከሐሰታት አንድ ቀን በበዓል ቀን ሥጋውን ደሙን ደቀቡ ዘንድ ስምዕመናን ጉባኤ ተደረገ»፤ «በድር ጊዜ በእንደ ስፍራ ይኖር የነበረ አንድ ሰው ነበረ »/ ተሐም ረ ማርያም 8:35፤ ተሐምር 33፤ 2፤52፤2፤ 54፤2፤ 56፤2፤ 57፤2፤ 58፤2፤ 59፤2-4፤ 60፤2፤ 62፤2፤63፤2፤ 65፤2፤ 68፤2፤ 69፤2፤ 70፤2-3፤ 72፤2፤ 73፤2 78፤2፤ 79፤2/።

ይህ አይነት ስጻጻፍ ደግሞ ዘመኑ መቼ፣ የት ቦታ፣ መቼ ቀን፣ ሰውየው ማን እንደሆነ የማይታወቅ ስጥናት የማይመች ሲሆን ሰላማዊም በሚናገሩ መጻሕፍት ውስጥ በርካታ ታሪኮች ይገኛሉ። እንዳንደ ጊዜ የሰውየውን ነጠላ ስም ይጠቅሱና የየት ስገር ሰው መቼ እንደናረ ሰራው ምን እንደነበረ ሁሉ አይጠቅሱም። ይህ አይነት የስጻጻፍ ስልት ከተረት መጻህፍት ጋር የሚመሳሰል ነው። «በድር ዘመን አንድ ስመንዝራ፣ ሲባ፣ ነፈሰ ገዳደና ሐሰተኛ ሰው ነበረ እመቤታችን ማርያምን ይወዳት ነበረ እርሷም ይህን ሰው ወደ ደስታ ገነት ስለገባቸው የሚሉ መጻሕፍትና ማርያምን የጋጠሉት ተባባሪ እንደሆነች የተ

ገለጸበት መዳሕፍት ተስምረ ማርያም ጨምሮ በቁጥር ስዳጋቸው ናቸው።¹⁷⁹

4. «ልቢ በገ ነገር ስፈሰቀ»

ሕርያቀስ የተባለው ሰው (ሕባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ) «ልቢ በገ ነገር ስፈሰቀ» ብሎ ልቡ ያመጣለትን ወይም የሚያውቀውን «ቅዳሴ ማርያም» የሚባለውን መጽሐፍን ጽፏል። ይህ ሰው የብሉይ ኪዳን መዳሕፍትን ሁሉ ማርያም ማርያም ስለሆነ ማርያምንና ሥላሴን አቀላቅሎ «ቅዳሴ ማርያም» ብሎ ጽፏል። በመሰረቱ በመንፈስ ማርያምን መቀደስ / ማወደስ፣ መዘከር፣ ማመሰገን፣ ማምሰክ / ኃጢአት ነው። የሚቀደስ እግዚአብሔር ብቻ ነው።

ዳዊት «ልቢ መልካም ነገርን ስፈሰቀ» ያለው እግዚአብሔርን ሲያመሰግን ሰእርሱ ስታሳቅነቱ ቅኔውን ሲደረድር እንጂ ሌላ እንገዳ ድርሰት ሲያመጣ አልነበረም / መዝ 44 (45)፡1/።

5. «ማርያም መልእክት ልካለች»

የጥንቱን ትቶን ዛሬ እንኳ በ21ኛው ክፍለ ዘመን በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን «ማርያም በስንድ ገዳም የተናገረችው ወይም ያዘዘችው ጽሑፍ ነው» የሚሉ በተለይ ባህታውያን የሚያሰራጩት በርካቶች ናቸው። በታላላቅ ክብረ በዓላት ላይ ምእመናንን በየእጥረ ጥገ ከማሰፈራራትና ከሰድብ ጋር «ማርያም እንዲህ በል ብላለች፤ ማርያም እንዲህ ሁኑ ብላለች» ወዘተ የሚሉ ምንም የቤተክርስቲያን መሰረታዊ ትምህርት ያልተማረ ስሁን ስሁንም በድምጽ ማጉሊያ፣ በገል ደቀመዛሙርት ብዛት የተደራጁ በኮምፒውተር ታይፕ የተደረጉ «የማርያም መልእክትችን» የሚያከፋፍሉ እንደ ሸን ናቸው።

በስንድ ወቅት በቤተክርስቲያናችን ውስጥ በስንድ ታላቅ ክብረ በዓል ላይ ስንድ መነኩሴ ሲሸጡት የገዛሁትን ወረቀት እስኪ ስንዱን እንኳ ሳሰነብባችሁ።

«የእመቤታችን ቅድስት ድንገል ማርያም መልዕክት እ.ኤ.አ. 1994 ዓ.ም በ2ኛው ወር በክፍላት ሃገር በቦዝናና በኢገዝላቪያን የላከችው። ጥበብ የሆናችሁ ልጆች ዛሬ ተመስገናችሁ በጸሎታችሁ ሰላገዛችሁን ጦርነት ተጀምሮ እስኪመረስ እኔ ስጠገባችሁ ነኝ። እያንዳንዳችሁ ወደ እኔ እጠግችሁ ይልቁ በርትታችሁ እኔም እወዳችኋለሁ። ልክ እናንተም እንደምትወዱን ለማልዳችኋለሁ ከፈጣሪያችሁ እግዚአብሔር። እናንተም በሰሜ ጸልዩ 3 ጊዜ ሰቅዳስ ስንትራዩስ ገዳም ያለበት ቦታ በቦዝና በሰሜን ኢጣልያ ነው።

179. በመንፈስ ቅዱስ ስብርዓ፡ ዘብሐረ ስድዋ፡ ተግዛዥና ምክር፡ 4ኛ አትም፡ 78 150፡ ስዳሴ ስበባ 1997 ዓ.ም።

ይህ መልዕክት የመጣው ከብራዚል ሰመሳው ዓለም ነው። ይህንን መልዕክት 24 ጊዜ ስባዝተህ በወገንና በንደኞችህ ሁሉ እዳርሱ ከመረሰክም ከ8ኛ ቀን በኋላ ውጤቱን ታያለህ ወይም ታገኛለህ።

- > ክርስቲና የተባለች ሴት ይህ መልዕክት ደረሳት አነበበችው እንደመልዕክቷ መሠረት 24 ጊዜ ፎት ኮፒ እደረገችው በተነችው ከመረሰችም ከ8 ቀን በኋላ ሚሊዮን ዶላር ስገኘች።
- > እርቢሉን ባትረገሃ የተባለ እርሱ ይህ መልዕክት ደረሰው ተቀብሎ ቀዳሚው ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ህይወቱ ተበላሽ ኑሮውም ተመስቃቀሰና ካናዳ ሂዶ ሞተ።
- > ፍራንክ የተባለ ይህ መልዕክት ደረሰው 24 ጊዜ እንደተባዛለት ሰጸሐፈው ሰማት እርሷም በራሷ ወሰዳ ይልቃ 24 ጊዜ ስባዛችና በትና መረሰች ከዚያን ጊዜ በኋላ የተመስቃቀሰው ኑሮም ተስተካክሷል።
- > ስንዲት የቢሮ ሠራተኛም ይህ መልዕክት ደረሳት ተቀብላ አስቀመጠችው ከ8 ቀን በኋላ ከሰራ ተባረረች በኋላም አስታወሰችው ወረቀቱን 24 ጊዜ ስባዝታ በተነችው ቀስ በቀስ የታወቀች ሚሊዮን ሆነች።
- > በዚህ መልዕክት እንዳትሰቁ በኋላ እንዳታስቅሉ
- > ይህም መልዕክት ተተርጉሞ በመሳው ስለም ሁሉ ይዳረስ። ለማሳዳችን የአምሳክ እናት ናት¹⁸⁰ ይላል።

እንግዲህ ማርያም በሰሜን ኢጣልያ በስንትራዩስ ገዳም ተገልጦ በየገዝላቪያ ጦርነት (ብዙ ህዝብ ባለቀበት) እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ ይልቁ ውድዳኝ እኔም እወዳችኋለሁ የሚል መልዕክት ያስተሳሰፈች መሆኗንና ይህንም ስንድ ሰው 8 ወረቀቶችን ስባዝት በመርጨት ዘዴ ሰመሳው ዓለም እንዲዳረስ የሚያስገድድ መልእክት ነው።

እንግዲህ በየገዝላቪያ የእርሰበርሱ ጦርነት ወቅት የዓለም ምንግስታት ሰላም ለማውረድ ጦርነቱ እንዲቆም እንቅፍል ስጥተው በሚተጉበት በዚያ ወቅት መንፈሳዊቷ ማርያም በዘመነ ሐዲስ የሰላም የእርቅ ወንጌል በሚሰበክበት በዚህ ወቅት ሰላምን

180. ገንዞት 1፡ ቀን 1994 ዓ.ም በደሉ ቅዱስ ገብርኤል ቤተክርስቲያን በወደታ ክብረ በዓል ላይ ለህዝብ በ1 ብር የተሸጠ ጽሑፍ ነው። በወቅቱ ይህ ጽሑፍ የደረሰው ሁሉ የታሰበ ፎት ኮፒ ያልታሰበ ደገሞ ስእጂ እያባዛ ሲያስራጥ ሰንብቷል። ነገር ግን ዶላር ስገኘሁ ወይም ባለማባዛትም ትገር ደረሰብን ያህ ገን ስልተሰማም።

ከማምጣት ደወት በጦርነቱ ውስጥ እነ እስሁበት ማለቷ ምን ይሆን? በርግጥ ይህኛ ማርያም የክርስቶስ እናት ማርያም ትሆን?

ስለማርያም የሚናገሩ አዋቂ መጻህፍት ይዘታቸው በአብዛኛው ማርያም ብላስት በሚሉ ሃረፍተ ነገሮች የተሞሉ ናቸው። እንዲህ ያሉ መጽሐፍ ቅዱስ በማደገፋቸው ጽሑፍ በወብ ተወዳደሩና ተፈጥረው ጊዜና ሁኔታም ገጥሟቸው ወደ ቤተክርስቲያን ሾዉከው ገብተዋል። ስረጅም ለመታት ተከብረውና ተፈርተው ደቀዋ እንዲ በእንግሪ ደግሞ ቤተክርስቲያንን ከኑራቱ ሲከላከሉ መጻህፍቱን ስለተቃወሙ ዘረ ማርያም 1ተሀድሶ ፣መናፍቅ ... ወዘተ ከመባል ጀምረው ህይወታቸውን ስለማስትነት እስከመስጠት የደረሱ ታሪክ ይቀጠራቸው።

ስለማርያም የጻፉ ታዋቂ ገለሰቦች እነማን ምን ነበሩ?

በማርያም ስም መጻፈርትን የጻፉ ሰቀጥር ስዳጋች የሆኑ በየጊዜው የተነሱ ገለሰቦች፣ ድርጅቶችና የሐይማኖት ተቋማት ነበሩ። ይህ መጻፈር ወደፊትመት እስኪገባ ድረስ ስለማርያም ተደጋጋሚና ስለወረደ የሆኑ የሚታተሙ፣ የሚሰራው መጻህፍት፣ ጋዜጣ፣ በራሪ ሲፍሊት፣ ሲዲዎች ነበሩ። ነገር ግን ሁሉም በቂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች ሳይጠቀሙ በስፈ ታሪኮችና እርስ በርሳቸው ለዋሰዶች አየተመሰካከሩ የተጻፉ ናቸው። ነገር ግን ሁሉንም ጽሑፍት መጥቀስ ባይቻልም ስለማርያም በመጻፍ በህዝቡ ላይ ተጽእኖ የፈጠሩትን ብቻ እንዳስሳስን።

1. ኤፍሪም ሶርያዊ (306-372 ዓ.ም.)፡- ይህ ሰው በሶርያ ሃገር በመስጴጦሚያ በምትገኝ በንፅቢን መንደር የተወለደ የደዕቅብ ዘንጽቢን ደቀመዝሙር የነበረ ቋንቋው ሱርስት የሆነ ሶርያዊ ሰው ነበር። ኤፍሪም ለባቱ የጣዖት ካህን በመሆኑ¹⁸¹ በጊዜው የንጽቢን ጳጳስ በነበረው ስቡነ ያዕቅብ ኤፍሪምን ለስተምረውና ለጥምቀው ወደክርስቲናው ገራ ቀላቅለውታል። ስቡነ ያዕቅብም የኤፍሪምን ጥዕቅ ሃሳብና መንፈሳዊ ትምህርት ኖሮቅት በመረዳት ንጽቢን ውስጥ በነበረው መንፈሳዊ ትምህርት ቤት እንዲማር ለደርገው የድቁና ማዕረግ ሰጥተውታል።

በጊዜው በርም ነገስታት ደፈህም በነበረው ሰደት ከሌሎች ክርስቲያኖች ጋር

181. ሊቀጠብስት ስለራደ ባዖብ፣ ማህለተ ጽጌ ትርጉም፣ ገጽ 216፣ 1998 ዓ.ም።

በወቅቱ የርም ገዛት ወደነበረችው ኤዲሳ ከተማ ተሰዷል። ከኤዲሳ (ታናሽዋ ሲሰደ ከካባቢ)

ወደ ቀሳደቅያ በመንዝ የቤተክርስቲያን ጳጳስ ከነበረው ከባሰሊዮስ በ370 ዓ.ም የቅስና ማዕረግ ለገኘት። ክርስቲናውን ለማስፋፋት ባደረገው ጥረት በርካታ መጻፈርትን ጽፎ ለበርከቷል። እነዚህም መጻፈርት በሌሁኑ ወቅት በ5ቱ የምስራቅ ሶርቶዶክስ ስብደተ ክርስቲያናት ዘንድ ተቀባይነት ሰላቸው።¹⁸² ኤፍሪም በእነዚያ ስብደተክርስቲያናት ዘንድ “የመንፈስ ቅዱስ እንዲራ” በመባል ይጠራል።

ኤፍሪም የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶችን ብቻ የመጻፍ አዝማሚያ ስለነበረው የኦሪት ዘርጥረትን፣ የኦሪት ዘጸሐትን፣ የሐዋርያት ሰራን መጻፈርትን ስትምህርት እንዲመቅ ለደርገ ተርጉሟቸው ነበር። ነገር ግን በሌሁኑ ሰዓት እነዚህ የኤፍሪም መጻፈርት ሲገኙ ስዕቻሉም።

የኤፍሪም ትምህርተ ሃይማኖት ጽሑፉ በደበወጥ የሚያተኩረው በጌታችን በመድሃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰው መሆኑና ሰጋ መቲበስ (Incarnation) ላይ ነው። ይህም ስለጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደት፣ጥምቀት፣ መክራ፣ ስቅለትና ትንሳኤ ላይ ያተኮረ ናቸው። ስለቅድስት ማርያም ሲናገር እንኳ “የክርስቶስ ከእንዲት ሌት መወለድ ምን ደደንቅ” በሚል ስኳሃን ሆና በ2ኛው መቶ ክፍለ ዘመን የገናሰቲክ ርዕሰርና ስራማድ የነበሩትን እንደነ ማኒ፣ መርቅናንና ባረደሳነስን ትምህርት እያፈረሰ የማርያም ሰው መሆን ክርስቶስም ከእርሷ እንደተወለደ ከመጻፈርት ነብያት የተናገሩትን ሐዋርያት ያስተ ማረትን እያጣቀሰ መወሰ ደሰጥ ነበር እንዲ ሰሰ ማርያም ለማሳጅ መሆን፣ በጥር ሞቷ በነሃሲ ሰለመቀበሯና በ3ኛው ቀን ተነስታ ስለማረን ያስተማረና የጻፈው እንዳች ነገር ለወነበ ረም።¹⁸³

ኤፍሪም ከሚታወቅባቸው ድርሰቶች መካከል በተሰምዶ “ውዳሲ ማርያም” የተ ባለው መጽሐፉ ሲሆን ይህ መጽሐፍ በሳቲን በሱርስት (Syriac) በገሪክ በቅብጥ (Coptic) በሕንድ (Malayalam) እና በአረብኛ ካሉት መጽሐፍት ሲትየሱያ ውስጥ ያለው የገፅዝና

182. ስምሰት የምስራቅ ሶርቶዶክስ ስብደተክርስቲያናት የሚባሉት ገብጽ፣ ሶርያ፣ ስርጤን፣ ህንድና ኢትዮጵያ ሊሆኑ በሌሁኑ ወቅት ያወነበረችውን እንደነት እርሱ በርሱ ተቀረርበውና ተያይዘው ለመስራት የኢትዮጵያ 5ኛው ፓትሪያርክ በጽኑት በብጹክ ወቅታል ስወ1 ጳጳሱን ለማካኘት በውደደት ባይ ይገኛሉ።

183. ሱሉ መወሰኑ የኢ.ኦ.ተ.ቤ ታሪክ ገጽ 202-204፣ 1997 ዓ.ም ስንዲ ስለም ዲግማዊ ወላዲተ ስምሳክ በ17 ረ ደህነት ገጽ 19 ህዳግ ማብራሪያ ሚያዲያ 1998 ዓ.ም ። የሐንስ ገ/ማርያም ክርስቲና ስኢትዮጵያ ክፍል 2 ገጽ 164፣ 1991 ዓ.ም።

የአማርኛው በእድገ ደሰዎል።

እርሴም “ውዳሴ ማርያም” የሚል ድርሰት የሰውም። ነገር ግን “ውዳሴ ማርያም” የሚል ስያሜ ተሰጥቷቸው የተገኙት ድርሰቶች የእርሱ ናቸው። የመጽሐፉ አጻጻፉ በግጥም መልክ በሶርያ ቋንቋ የተጻፈ ሆነው ሙሉ በሙሉ በክርስቲያን ሳይ ያነጣጠሩ ብቻ ነበሩ። ለምሳሌ የድርሰቱን መጀመሪያ ያሉትን አርኪዎች ብንመለከት

“ጌታ ልቡ ያዘነና የተከዘ ስዳምን ነጻ ያመጣውና ወደ ቀድሞው ቦታ ይመልሰው ዘንድ ወደደ” ይላል።

“ከድንገል ያለ ወንድ ዘር በሰጋ ተወሰደና ስዳንን ከይሲ (ዲያብሱስ) ያሳታት ሐ ዋንን እግዚአብሔር ምጥኸንና ዳርሸን አበዛዋሰሁ ብሎ ፈረደባት ለውን ወደደና ነጻ አደረጋት።”

“ለው የሆነና በእኛ ያደረ ታል አየሱስ ክርስቲያን ነው ክብሩንም ለአባቱ እንደ እንደመሆኑ ክብሩን ለየን፤ ይቅር ደሰን ዘንድም ወደደ”

“ነብዩ ሲሳዎስ በመንፈስ ቅዱስ የሰማኑአልን ሚስጥር ለየ ለሰዚህም ሕጻን ተ ወስደልን ወልደም ተሰጠልን ብሎ ስለምት ተናገረ”¹⁸⁴

ይህ የሰነዱ ድርሰት በተወሰደው በክርስቲያን ማንነትና መወሰድ የሚያተኩር ሲሆን እርሴም በጻፈባቸው ዋና ቅጂዎች በግጥም መልክ የተደረገሩ ናቸው።

ይሁን እንጂ በ15ኛው ክፍለ ዘመን እነዚህ ድርሰቶች ወደ ገእዝ በጎሳም ወደ አማርኛ ሊተረጎሙ በእያንዳንዳቸው አርኪ መጨረሻ ሳይ “ቅድስት ሆይ ለምኝልን” እና ስንዳንድ ስረፍተ ነገሮችን ወደ ማርያም በመቀየር እንዲሁም የድርሰቱንም ስም “ውዳሴ ማርያም” በማድረግ ይዘቱ እንዲለወጥ ተደርጓል። ለምሳሌ ከሳይ ያየናቸውን ጽሑፍች ብንመለከት ክርስቶስ ጀምሮ

“ለኛ የሚጸለይ ስምሳክን የወሰደች የድንገል ማርያም ምስጋና ጌታ ልቡ ያዘነና የተከዘ ስዳምን ነጻ ያመጣውና ወደ ቀድሞው ቦታ ይመልሰው ዘንድ ወደደ ቅድስት ሆይ ለምኝልን።”

ተብሉና ተጨማሪበት ተተርጉሟል። እንዲሁም በስንዳንድ አርኪ ውስጥ “ከድንገል ተ ወሰደ” የሚለውን “ከእንኛ ተወሰደ” ፤ “በድንገልና ተወሰደ” የሚለውን “በድንገልና ወሰደሽው ከወሰደሽውም በጎሳ በድንገልና ናረሻል” ወ.ዘ.ተ እየተባሰ ድርሰቱ ወደ ማርያም

184. ገብረ ሥላሴ ብርሃኑ ዘብሐረ አክሱም፤ መጽሐፈ ጸሎት ወመዝገብ ጸሎት በአማርኛ፤ የሰነድ ውዳሴ ማርያም ፡ 78 11-12፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም ።

እንዲያደሳ ተደርጎ ተሰጠዉል።

ማንም ለው የድርሰቱን አርኪዎችን በጥሞና ቢያስተውላቸው “ቅድስት ሆይ ለምኝልን” የሚለው የአማላድነት ትምህርት ከሳይ ከተገሰጸው ሃሳብ ጋር በምንም የማይገናኝ ተቀድሞ እንደሆነ በቀሳሱ መረዳት ይቻላል። ለሰዚህ በትርጉም መጨማመር ሁኔታ ለባ መልክ ጸዲቅ ሲቀሳቃስ ሲናገሩ “ሲቃውንት ቢተክርስቲያን በድርሳናቸው የ ረቀቀውን እያገሉ የገደለውን እየሞሱ ሰሰ ቅድስት ማርያም ለስላሩተው ዳሩት” ብለዋል።¹⁸⁵ በዚህ መሠረት የእርሴም ድርሰት ጎሳ በተነሱ ሲቃውንት ነን ባዮች እየተ ጨማመረ መተርጎሙና የኑሩቱ ትምህርታቸውን ለስገብተው በርዘውታል።

በ1986 ዓ.ም ተ/ገብረ ሰላሴ ዘብሐረ ቡልጋ በገል ማተሚያ ቤታቸው ባላተመት ውዳሴ ማርያም እንኳ የእሁድ ውዳሴ ማርያም 10 አርኪ ሲናረው እሳቸው 11ኛ ብለው “ ልመናዋ ክብሯ የልጁም ችሮት ከወዳጁ ከተሰሩ ገ/ሰላሴ ጋር ለዘሰሰሰው ይኑር ለማን” ብለው ጨምረውባቸዋል። ይህን መጽሐፍ በማክፈላቸው ያገራም ህዝብ ዘመትር የገል ጸሎቱን ሲጸልይ ከነ11ኛው አርኪ ደግሞ ይላሰመዋል።

ጎሳ የተነሱ ሲቃውንት ድርሰቱን ብቻ መቀየር ሳይበቃቸው “የውዳሴ ማርያም ለንድምታ” ብለው የእርሴም ድርሰት አጠቃላይ ይዘት እንዲቀየር አድርገውታል ።

በተለይ ስንዳንድ ሲመጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላቶችን እንደጨማመሩ በሰንደምታቸው ሲናገሩ “ለእሴ ለነ ቅድስትን - ቅድስት ሆይ ለምኝልንን ማን ተናገርታል ቢሉ ቅዱስ እ ርሩም ተናገርታል ይህም እንዲሆን ለገብዳውያን በመጽሐፋቸውም በቃላቸውም ስይገኝም እሳ ቢሉ ደግሞ ቅዱስ ያራድ ለዚህ መክፈያ ተናገርታል ስንድም የጎሳ ሲቃውንት ተናገ ረውታል ይላሉ”። በዚህ ስገላሰጽ መሠረት ቅድስት ሆይ ለምኝልን የሚለው የምልዳ ትምህርት እርሴም እንዳልጻፈውና በገብዳውያን መጽሐፍት ውስጥም በጽሑፋቸውም በቃላቸውም እንደማይገኝና ምናልባት ያራድ ዜማ ሲያበድስት ለመክፈያነት ወይም ሌላ ያልታወቁ በጎሳ የተነሱ የቤተክርስቲያን ሰዎች ለስገብተውታል ብለው ሲቃውንቱ ገራ እንደገባቸው ገልጸዋል።

ደግሞም ይኸው ሰንደምታ “ቅድስት ሆይ ለምኝልን” በሚለው ዓረፍተ ነገር መሰ ረት የማርያምን አማላድነት ይቀበላል ወይ? ተብሎ ቢጠየቅ የሚለጠን መልስ፡-

“ልመናሰ ከዚያ በጎሳ እንኳ በእርሷ ለሌሎችም የሰላቸውም በቀደመው ልመናዋ

185. ሰላ መልክ ጸዲቅ ሲቀሳቃስ፤ የኢ.ኢ.ተ.ዲ. እምነትና ትምህርት፤ ገጽ 218፤ገንደ ማተሚያ ቤት ፡አዲስ አበባ፡ 1994 ዓ.ም።

(በህይወት በምድር በነበረችበት ጊዜ) የምታስምር ስለሆነ እንዲህ እስ እንዲ ይሰናድ። ይህንንም ከ63 ጊዜ በባይ እያንዳንዱ ቅድስት ሆይ ሰምኛልን ትርጉም ላይ ይደገጠዋል።¹⁸⁶

በዚህ ማርያም ታማሚዎች የሚሰጡ ትምህርት ጎሳ የተጨመረ ያልነበረ፤ ሰርዋዊው አርፈሪምም ቅድስት ሆይ ሰምኛልን እንዳላለና ስለክርስቲስ አዳኝነት ብቻ እንደላል እንዲሁም የመጻፍ ርዕሰ ሰመሰጠት ቢያስፈልግ እንኳ ጩዳሌ አምባክ ጩዳም ጩዳሌ ክርስቲስ ቢባል ተገቢ ይሆናል።

2ኛ. አዲስ ዘርፍ ያዕቆብ /ከ1434-1468 ዓ.ም/- ከአባቱ ከአዲስ ዳዊት ከአናቱ ከአቲጊ እግዚአብሔር በ1391 ዓ.ም የመሠረረኝ ልጆቼ ሆኖ ተጠለደ። አዲስ ዘርፍ ያዕቆብ አባቱ አዲስ ዳዊት ሲሞት ዙፋኑን የሚች ንጉሥ ልጆች ማለትም ጩንድሞቹ በየተራ በመጡ ረስ ሲነገሱ እርሱ ገን “ዊዳሽ ገዳም” ገብቶ መንፈሳዊ ትምህርት ሲከታተል ቀደት በጎሳም በገዳሙ ስርዓት ምንኩስናን ፈጽሞ መነኩሴ ሆነ። ይህም ንጉሥ ሲሞትና ከልጆቹም እንዲ ሲነገሥ የቀረት እንዲደቀናቀትና ችግር እንዲያፈጠር “በመህኒ አምባ” ይታሰራ ስለነበር ይህንን ሰማምስጥ ሞት ለመባል መነኩሴ ።

በዚህም ምክንያት እስረት አልደረሰበትምና በዚያው በገዳሙ ደርሰት መዛር ይጠድ ስለነበር ተለምረ ማርያም የተባለውን መጽሐፍ እዚያው ገዳም ጩስጥ ሆኖ ሳፈጠ። የገሰቴካ ዙፋኑን ጉዳይ ገን ከአህቱ ከጽዮን ህዝባ ጋር በየጊዜው እየተገናኘ ይሰማና ይከታተል ነበር። አንድ ቀን የመንገዱት ሥልጣን ጩዳ ጩንድሞ ልጅ መተላለፉን ስለነገረችው ከፍተኛ ቅንፃትና የሰልጣን ጥማት በወሰነ አደረሰበት። ካህናቱን፣ መነኩሴንና ባህታውያትን ብሎም ምእመናኑን በቤተክርስቲያን አደባባይ አስተባብሮ “ከምንና ጩዳ ነጋሴነት ተዛውረ እንድንመረ እግዚአብሔር በራዕይ ገልጦልኛል” በማለት ባሰባው አመጽ ዙፋኑን ገለበጠ። የምንኩስና ቅጡን አጭቆ 2 ሚስቶችን አገባ። እነርሱንም እንዲን የገራ ሲላዋን የቀኝ (በዕልቴትና ታሕቴት) ብሎ በመሰየም በዙፋኑ ላይ በገራና በቀኝ አስቀመጣችው።¹⁸⁷

186. ዩኒ.ኦ.ተ.ቤ/ክ/የጩዳሌ ማርያም ንግስና ትርጉሟ፡ጩዳሌ ፈቀደ ሙሉን ቅድስት ትርጉም፡ገጽ 53፡ትንሳሴ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡1983ዓ.ም
187. ገርማ ዘውዲ፡ኢትዮጵያ አንደኛ መጽሐፍ፡ 3ኛ እትም፡ ገጽ 80፡ጸተ.መ.ማ.ደርጅት አዲስ አበባ ፡1993 ዓ.ም።

የንግስናው ምንጥ የሆኑትን ካህናቱ፣ መነኩሴንና ባህታውያት በእርሱም ላይ ተመልሰው በተቃውሞ እንዳይነሱ “ቤተክርስቲያንን አጠናክራለሁ፤ አደረዳለሁ፤ ሰጩት አመጣለሁ ፤የቤተክርስቲያንን ጠባቂና የሃገር መሪ እንደሆን እግዚአብሔር ስእጡነትና ስትክክለኛ ዳኝነት መርጠኛል” አላቸው።

እዚያም በገዳም በነበረበት ጊዜ የዳፈውን ተለምረ ማርያም መጽሐፉንና መጽሐፈ ገንዘቡን አላትም በቤተክርስቲያን ማሰራጨቱን ተያያዘው። “ከመጻፍታ የመጣና የተተረጎመ” የሚል ቃል መቅደሙ ላይ አስቀምጦ 33ቱ የአመቤታችን አመታዊ በዓላት አክብሮ፣ የዳድታን፣ የመላእክትና የሰማእታት አመታዊ በሕሳት ስራ ተፈትቶ እንዲከበረ፣ ከያንዳንዱ ክርስቲያን በገንባሩ ላይ የመስቀል ምልክት (ንቅሳት) እንዲያደርግ፣ በአንገቱም ላይ በክር የመስቀልን ቅርጽ እንዲያሰር፣ ቅዳሜና አሁን ሰንበት ተበለጠ እንዲከበረ፣ ሰማርያም ሰሐፍና ሰሐፀ መስቀሉ (በመስቀሉ እንደሆነ) ስገደት እንዲቀርብ፣ ይህንንም የማይፈጽሙ ሁሉ በሞት እንደሚቀጡና ሃብት ንብረታቸው እንደሚዘረድ አላጠፉ።¹⁸⁷

እነዚህንም ለዳዲሱና እንገዳ ሓይማኖታዊ ደርሰቶችን በየገዳሙ እንድረሰን እንደረሰሰን የሚሉ መነኩሳትን በማሰባሰብ በማዳፍና በማሰገልበጥ በየገዳማቱ ማሰራጨት ጀመረ። ይህም በቤተክርስቲያኗ እንደ ስራ የጥቅጥ ምንጭ ሆነ።

በተለይ በየገዳማቱ በላካቸው የተለምረ ማርያም መጽሐፍ መገቢያ ጩስጥ “ፍጥረት ሁሉ ስለአመቤታችን ተፈጠረ፤ አዳምና ሂዋንም ስለ አመቤታችን ተፈጠሩ።”¹⁸⁸ የሚል በሰርዓቱ ጩስጥ ደገሞ “ሰጋና ደሙን መቀበል (ቁርባን መቀረብ) ያልቻለ ተለምሯን ሰምቶ ጩዳ ቤቱ ይሂድ፤ ሰጋው ደሙን እንደተቀበለ ይቆጠርበታል።”¹⁸⁹ የሚል በተለምዶቹ ጩስጥ ደገሞ 78 ሰው በወሰኑ የፈጀ በላኝ ሰብሰ (ሰው በላ) በቅድስት ማርያም ስም

187. ዲያቅን ብርሃኑ አደማላ፡ ጸሃፍት ምን? አምነ? እንዲት?፡ ገጽ 161-163፡ግራፈክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1999 ዓ.ም። ሱሉ መልክ፡አጥር የቤተክርስቲያን ታሪክ ፡2ኛ እትም ገጽ 35፡ትንሳሴ ስጉሳሌ ማተሚያ ቤት፡ 1972 ዓ.ም። ክርስቲን ጳጳ ተርጓሚ መልክ ለዳም ዳኛቸው ካላቱን፡ዩኒ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ትውፊትና መንፈሳዊ ህይወት፡ ገጽ 21፡ 1999 ዓ.ም።
188. ዩኒ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ተለምረ ማርያም በገዕዝና በአማርኛ፡ መቅደም ቀጥሮ 7፡ ገጽ 3፡ትንሳሴ ስጉሳሌ ማተሚያ ቤት ፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።
189. ዩኒ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ተለምረ ማርያም በገዕዝና በአማርኛ፡ መቅደም ቀጥሮ 2፡ ገጽ 3፡ትንሳሴ ስጉሳሌ ማተሚያ ቤት ፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።
190. ዩኒ.ኦ.ተ.ቤ/ክ ፡ተለምረ ማርያም በገዕዝና በአማርኛ፡ተለምሮ 12፡ ገጽ 50 ፡ትንሳሴ ስጉሳሌ ማተሚያ ቤት ፡አዲስ አበባ፡1989 ዓ.ም።

ሰላንድ ስተጠማ ሰው ውሃ ስሰለጠ ብቻ መንግስት ለማደት ገባ፡¹⁹⁰ የሚል ወዘተ ስላሰበት አበምነቶችና እመምነቶች (የገዳማቱ ስስተዳዳሪዎች) ስሰንጉሱ ትዕዛዝና ለዋጅ ምን እንደሚያደርጉ ተቸገረ። እንዲያውም እንደነ ስባ እስጢፋኖስ እምደ ሃይማኖት ወማህቶት ቤተክርስቲያን ደፍረው ተቃውሞ ጀመሩ። መጽሐፈ ጥምትነትን የሚያስተምር ሳይሆን ታላላቅ ጋጢስትን የሰራ ብዙዎች ጋጢስተኞችን ማርያም እንዳዳነቻቸው ተደርጎ ተስምር መዳፋ ይህን የሰሙ እነሱም ዳማቸውንና ገደባቸውን ትተው ንዝህሳሱች ይሆናሉ ብለው በጥብቅ ተቃውሞውን አንዳንዶችም አቃጠሉት።¹⁹¹

እጼ ዘርዓደዕቅብ ይህን ስምት በዕቁ ልቆ ጥቅም የደሰሳቸው ካህናትና መነኩሳትን ሲገመት የማይቻል ስደትና ስቃይ አስከተለባቸው። “ፀተማስጥምው ሰደቂቁ ከመዘይመስጥ ዐንቂ ስሰሰዋር - ጥዕሬት ወፍችን እንደምታቀዱብ ልጆችን ተቃሰቧቸው።¹⁹² በተሰደ ክርስቲያኖችን የሚጠሉ ወገኖች አግኝቶ እንዲያስቃዩላቸው ንብ ረታቸውን እንዲዘርፍላቸው ቤተክርስቲያንና ክርስቲያን የሌለበት ሃገር ወስደው እንዲጥሷቸው አዘዙ። ያነ ሃገሪቱ ተተረማመሰች፤ ቤተክርስቲያን በእንግዳ ትምህርት መነሻነት ሰላሚን ስማች።

በኢትዮጵያ ታሪክ ንጉሥ በተራ ምእመናን ሃሳብ ተረትት ስለማያውቅ በሃሳቡ ጸንት በሚያሳትማቸው መጽሐፍ ጥያቄ እንዳይነሳ “ከጸር፤ ከዕብራይስጥ፤ ከዓረብ ... ወዘተ የተተረጎሙ” በሚሰና “ሐዋርያ እክሲ የዳረው ወይም የሳሰው” በማለት “የማርያም አማካኝነት በስሕሷም ሬትና ስእፀ መስቀሉ ስገደት ይገባል፤ ተስምሯን ስምት ጤደ ቤቱ ይሂድ ስጋውን ደሙን እንደተቀበሰ ይቆጠርስታል፤ ገፅ ሰው የበላው በማርያም ምልጃ ተርፏል፤ እስም የተፈጠረው ማርያምን ለማመስገን ነው፤ ቅዳሜና እሁድ ሰንበት ናቸው” ወዘተ የሚል ትምህርት ዳረ። ይህም በየእውደ ምህረቱ በማስሰረፍ በዘመትር ፀሎት መዳህርትም “ለማርያም ምስጋና ይገባል፤ ስእፀ መስቀሉም ምስጋና ይገባል፤ ለማርያምም ስገደት ይገባል፤ ሰዕፀ መስቀሉ ስገደት ይገባል” የሚል ስጵሙን ለምእመናን የዘመትር ጸሎታቸው እንዲሆን አደረገ።

“መስተብቁዕ ዘማርያም”፡ “መስተብቁዕ ዘመስቀዕ”-ስለማርያም ልመና ስለመስቀዕ ልመና የሚሉ ሁለት ድርሰቶችን አዘጋጅቶና ቅዳሴ ጩሰጥ ስስተብቅ በጉዕበቱ ጥሎት በመሄዱ ቤተክርስቲያን ዛሬ ባሰችበት ሲመጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ስሎታዊ ተጽዕና

191.ጌታችው ኃይለ ፡ደቂቅ እስጢፋኖስ በሕገ እምላክ ፡ገጽ 25-27፣ 1996 ዓ.ም።
192. ገደሰ ዕዝራ፡ ገጽ 48።

ፈጥርባታል።

እነዚህ መጽሐፈ ቅዱሴ ጩሰጥ ያስገዛቸውን መስተብቁዕ ዘማርያም እና መስተብቁዕ ዘመስቀዕ -ስለማርያም ልመናና ስለመስቀዕ ልመና የተባሉት የእጼ ዘርዓደዕቅብ ድርሰቶችን ሁለቱን ብቻ እንመልከት፡-

መስተብቁዕ ዘማርያም

- ጩካዕስ ናስተብቁዓ ሰነቅዓ ሕይወት ሰቅደስት ደብራ
- ዘመስደት ጩካመረት ጸርስፍራ
- ደትነክር ዕበየ ክብራ
- ጊዜ ደትነበብ ተስምራ ድልፊው ልብ ብእሲ ሥጋ ቢጸ ዘበሰዕ ስመ ማርያም ዘፀውዕ
- በሕፍነ ማይ ቁረር መንግስት ለማደት ሶስ
- ለሚእከሙ ስኮት
- ዜና ዝክራ ስፍቅራ
- መንግስተ ዚአሃ ተዘክራ
- ዘኩሉ ታደጎን እገዝእትን ማርያም
- ንዑ ንሰገድ ወንገነይ ሰንገማ
- ዘዞረት ጩካመረት በክርሳ
- እገዚእ ለማይ ጩምድር መስተሰርየ ጋጢስት ጩስባ
- እንዘ ኢትሲሲ ባዕሳየ ጩስታሚንን ነዳየ

የማርያም መስተብቁዕ

- የህይወት ምንጥ ቅድስት ድንኳንም እንስምናታስን
- ጸርስፍራን (መሥዋዕትን) የወሰደችና የቻለች ናትና
- የክብሯ ታላቅነት ደደነቅ
- ተስምሯ ሲነበብ
- ስንድ ልብ ክፋ ሰው የመስሉን ስጋ የበሳ
- የማርያምን ስም በመጥራት
- በእንድ እፍኝ ቀዝቃዛ ውሃ መንግስተ ለማደት ገባ
- ስምታችሁ እድንቁ
- የዝክሯን ዜና ጩደዳ
- የሷን መንግስት እስታጩሉ
- ሁሉን የምታደን እመቤታችን ማርያም ነች
- ኑ ሰንገሷ እንሰገድ እናመስገና ትም እንገዛሳትም
- በሆዳ የተሸከመችና የቻለች ናትና
- ጋጢስትንና ስበሳን የሚያስተሰርይ የለማይና የምድር ጌታን
- ሀብታምን ሳትሰይ (ከፍ ሳታደርግ) ድካንም ሳትንቅ

- ማርያምስ ታፈቅር ዘይገብር ሆናየ
- ዛቲ ደእቲ እንተ ትጉሃን መባእከት
- ወመሰተጌራን ነቢያት
- ብዕሱሙ ስሐዋርያት
- ሞገስ ዳድታን ወስማዕት
- ሳቲ ደደሱ ክብር ወስብሐት
- ዘምሰስ ወልዳ ስምዕኑ ወሰገደት
- በምድር ወበስማያት
- በባሕር ወበቀላያት
- ሰዓሰመዓስም ስሜን፡፡

መስተብቁዕ ዘመስቀዕ

- ወካዕበ ናስተብቁጥ ሰዕፀ ቅዱስ መስቀዕ
- ጽኑዕ ሰዓሚን ወኃይዕ
- ወሲሱዩ መልክዕ ወሕካዕ
- እመዕክዕ በትረ ሰሐርን ካህነ ጽላሱት ወስምላዕ
- በትረ ስርገሰ ዘሠረፀት ወፈረዩት ክርካዕ ዘእንበሰ ተክዕ
- እንዘ ትቀውም በሐርስ
- ኢደድጎነት ዳድቀ ወእቢዘወት ኃጥስ
- እስመ ስልባቲ ክሂሰ ወኢመዊስ
- መስቀስ ክርስቶስስ ቢካነ ወኃይዕነ

- ማርያም ፕረ ዩሚሰራውን (ሁሉ) ትመዳሰት
- ደቺ ናት የትጉምት መባእከት እንት
- የደገቱ ነቢያት ልጅ
- የሐዋርያት ሀብት
- የዳድታንና የስማዕታት ሞገስ
- ሰሳ ክብርን ምስጋና ደገባታዕ
- ክልጂም ጋር ስምዕኑና ሰገደት
- በምድር በስማየችም
- በባሕርም በቅድያስም
- ሰዓሰም ዓሰም ስሜን፡፡

የመስቀዕ መስተብቁዕ

- የቅዱስ መስቀዕ እንደትገም እንሰምነዋለን
- የሰዓሚንና የኃይዕ ፕንካፈ ያስውን
- በመልክና በሕካዕም የተሰዩ የሆነውን
- ክፕሳውና ክምሳሊው (በብሉይ ዘመን) ካህን ክስርን በትር
- የስርን በትር ሳትተክዕ ብታበቅዕና ኮክ ባታፈራም
- እደጅ ቅማ
- ዳድቅን ስላዳነችም ኃጥስም ስልተቢዝችም
- ችሉታና ማሸነፍ የስባትምና
- የክርስቶስ መስቀዕ ገን ቢካችንና ኃይሳችን ነው

- ስገዓዘ ዳድታነ ወኃጥስነ
- እምገብርናተ ሰደሚን ዳላኢነ
- ንሚሶ ሰዓሚነ እም ሃበ እንዚሕብሐር ስምላክነ

ደ.ዲ (ደበዕ ዲዶቅን)

- ጸልዩ ቅድመ መስቀዕ ኩልከሙ መሃይምናን
- እንዘ ትእንዝም በየሚን
- ወትክህድም ሰጭደሚን
- እስመ ተቀደስ በደመ ክርስቶስ መድኅን

ደ.ሕ (ደበዕ ሕዝብ)

- ክቡር ስንተ ንጉሠ ዕፀዋት መስቀዕ
- ክቡር ስንተ እፀ መስቀዕ
- ወክቡር ዘተቀደሰክ በደመ ክርስቶስ ቃዕ

ደ.ካ (ደበዕ ካህን)

- ሰክብረ ዝንቱ መስቀዕ ክርስ ተሳውዶን ንሰገደ
- በርርሃት ወብርሃድ
- ኪደሁ ፈጣሪ ህላዋ ወልድ
- እስመቀደሶ በደመ ወሕኑ በደመ ባዕድ
- መዕዕዕተ ዝንቱ መስቀዕ እመሞተ መሰኮት በትሰብእቱ

- ዳድቅንና ኃጢለተኞችን ነጻ ስውጥቷዕ
- ክመሳታችን ክስደሚን ባርነት
- ክስምሳካችን ክእንዚሕብሐር ሥዕሚን ወሰደ

ዲዶቅን እንዲህ ደበዕ

- ሁሳችሁም ምዕመናን በመስቀዕ ፈት ጸልዩ
- በቀን እጅ ደዳችሁት
- ሰደሚንንም ክዳችሁ
- በመድኅን በክርስቶስ ደም ተቀድሳዕና

ሕዝብ እንዲህ ደበዕ

- የእንደፈት ንጉሰ መስቀዕ ሆይ ክቡር ነህ
- የመስቀዕ እንደፈት ሆይ ክቡር ነህ
- በክርስቶስ በቃዕ ደም የተቀደሰክ ክቡር ነህ

ቁስ እንዲህ ደበዕ

- ሰዚህ መስቀዕ ክቡር (እኛ) ክርስቶሳውዶን እንሰገዳለን
- በርርሃትና በመራድ
- እሱ ራሱ ፈጣሪ በመልድ የተገለጸው
- በሲላ ደም ሳይሆን በራሱ ደም ቀድሶታዕና
- በዚህ መስቀዕ ሳይ መሰኮት በስሙነቱ የሞተ ጊዜ

- ትስብኦት አመሰግኖቱ ሲተፈልግ
ወሲተችሁ ሦቶ
- በበትረ ዝንቱ መስቀል ሐዋርያቲሁ
ሰዘሞተ
- እንደደገብረ መንክራተ
- ሰደዱ እጋንንተ
- ወበበረ ሞታተ
- በእንተ ዝንቱ እዘዙ መምህራን
ቅዱስ ወንጌል
- አምሳሌ ፈጣሪ ልቡል
- ንስገድ ስመስቀል ወበማርያም
ድንገል
- ሰማርያምስ ዘንስገድ ሳቲ
እስመ ነሥስባን እምሥጋ
- እግዚአብሔር ፈጣሪሃ
- ወረከብን ንህነ መድኃኒተ
እምነሃ
- ሰዕፀ መስቀልሂ በከመ ተናገርን
ቅድመ
- (እስመ) ሰእሴህ እንጠብጠበ ደመ
- ታል ኢሐማሚ በባህረዩ ስጋ
ዘሐመ
- ሰእሱ ጀቱ ፍጡራን ሰብሐተ
ፈጣሪ ይደዳዎሙ
- እስመ ተስረዩ በክብርሙ
- ይእዚኒ ወዘልፈኒ ወሰስበመ
ዓለም እሚን።
- በውነቱም ከመስኮቱ እልተሰየም
እልተሠመረበትም
- በዚህ መስቀል ዘንገ የሚች
(የክርስቲስ) ሐዋርያት
- ተአምር ሲሰሩ
- እጋንንትን እባረሩ (በት)
- ጣሶችን ሰበሩ (በት)
- ሰበዚህ የቅዱስ ወንጌል
መምህሮች እዘዘዋል
- የልቡል ፈጣሪ ምሳሌዎች
- ስመስቀልና ስድንገል ማርያም
እንድንሰገድ
- ሰማርያም የምንሰገድላት ከሥጋዋ
ስጋ ሰበዘበደ
- እግዚአብሔር ፈጣሪዋ
- እኛም ክሷ መድኃኒትን
(ክርስቲስን) ሰላገኝን ነው
- ስመስቀል እንሠት ደገሞ
በፊት እንደተናገርንው
- እሳዩ ሳይ ደም ሰላንጠባጠበ
- የማይሰቃይ ታል በሥጋ ባሕርይ
የተሰቃየው
- ሰእነዚህ ሁለት ፍጥሮች የፈጣሪ
ምስጋና ይገባቸዋል
- በክብራችው ተካክሰዋልና
- እሁንም ሁልጊዜም ሰዓለም ዓለም
እሚን።

እነዚህ ሁለት የእጼ ዘርዓዎፊብ ድርሰት በቅዱስ መጽሐፍት ውስጥ የገቡ ሲሆን የድርሰቱ ዓብይ መልእክት ‘ሰእነዚህ ሁለት ፍጡሮች (ሰማርያምና ሰእነጤቱ) የፈጣሪ ምስጋና ይገባቸዋል፤ በክብራችው ከፈጣሪ ጋር ተካክሰዋልና’ የሚል ነው። ይህ ሃሳብ ደገሞ እግዚአብሔር አምላክ ክብሩን ሰሌሳ እካል ሰዓለመስጠቱ ‘እነ እግዚአብሔር ነን ሰሚ ይህ ነው ክብሩን ሰሌሳ ምስጋናየን ሰተቀረጹ ምስሎች አልሰጥም’ /ኢባ 42:8/ ብሏል።

እንገዲህ ‘አምላክህ እግዚአብሔር የከሰከሰውን የማናቸውንም ቅርጽ የተቀረጸ ምስል እንዳታደርጉ ተጠንቀቁ አምላክህ እግዚአብሔር የሚባላ አሳት ቀናተኛም አምላክ ነውና’ /ዘዳ 4:23-24/ ዘፀ 20:4-6/ ከሚሰጡ መሰከራት ትእዛዝ ጋር እነዚህ ሁለት የእጼው አደገኛ የኑፋቂዎች ድርሰቶች ፊት ሰፊት ሞርነት ይገጥማሉና በወቅቱ ሰለምሳካቸው ቃል ታዘው ‘እንሰገድም’ ያሉትን በእጼው ሠይፍ ሰማሰት እንዲሆኑ እንደተደረጉ ሁሉ ዛሬም የእግዚአብሔር ቃል ገብቷቸውና ታዘው ሰእነዚህ ሁለት ፍጡራን የፈጣሪ ሰገደትና ክብር እይገባቸውም በማለታቸው መክራና ሰደቱን የሚቀበሉ ተንከራታች ሁሉ በእውነት የታደሱ ናቸው።

እጼ ዘርዓዎፊብ የዳፈው ‘ተአምረ ማርያም’ መጽሐፍም ቢሆን በወቅቱ ተቀባይነት ባሳማገኘቱ ምክንያት በገደና በማስፈራራት ተቀባይነት እንዲኖረው ሰማድረገ ገብዳዊያን ዳሳሳት ካላቸው ተባባሪዎች እባ ሚካኤልና እባ ገብርኤል ከሚባሉት ጋር ተመሳጥሮ ከመጽሐፉ መቅደም ሳይ ውገዘት ሰሚፈራው ምእመናን የውገዘት ናዳ እንዲኖርበት በማድረግ የሚከተሉትን ማስፈራሪያ አስቀመጠ።

1ኛ. ማስፈራሪያ:- ‘ውንዶችም ሴቶችም ወደ ገዘት እንዲይገቡ መሰማቱ

እያስታጉሉም’ /ተአምረ ማርያም መቅደም ቁጥር 1/

> የማርያም ተአምር መሰማት ያስታገሰ /ያቋረጠ/ ሰው ውገዘት ውስጥ ገብቷል ማለት ነው።

2ኛ. ማስፈራሪያ:- ‘ስጋውን ደሙን መቀበል ካልተቻለ ተአምራን ሰምቶ ወደ ቤት ይሂድ

ስጋውን ደሙን እንደተቀበለ ይሆንሳታል’ /ተአምረ ማርያም መቅደም ቁጥር 2/

> የማርያም ተአምር መሰማት የጌታ ቁርባን (የጌታ እራት) ምትክ እንደሆነ ይገልጻል። ይህ ደገሞ ወንጌል በገደድ ይቃመመዋል / ዮሐ 6:53፤ 1ቀሮ 11:23-32/።

35. ማሰረራሪያ፡- 'የአመቢታችንን ቃል ኪዳን ተስምሯን የሚገባ ገን የመወደ እገዚለብ ሐርን ሰው መሆን ከማመን የወጡ ናት' /ተአምረ ማርያም ጠቅላይ ቀጥር 3/

- > የማርያም ተአምር ተብሎ የተዘጋጀውን መጽሐፍ የኖቁ የክርስቲያን ሰው መሆን ከማመን የተለየ ናቸው ማለት ሊሆን የክርስቲያን ሰው መሆን ለመጻፍ ችግር ምክንያት እንዲ መጽሐፈ ከሚሰው ከበላዓ ለብ / ከሰው በላው ሰው/ ፣ ከማርያም 33ቱ በዓላት መከበር፣ ...ወዘተ ታሪክ ጋር ምንም አይነት ገንኙነት የለውም፡፡

45. ማሰረራሪያ፡- 'ከክርስቲያን ወገኖች ከምዕመናን ጋርም እይቀጠራም በጸጥርስና በዳውሎስ በታላቸው ሰዓላትን ፈጽመው የተወገዙ የተለዩ የተረገጡ ናቸው እንዲ' /ተአምረ ማርያም ጠቅላይ ቀጥር 4/

- > ይህ ደገሞ ዳውሎስ የክርስቲያን መንገድ ለማመድ ወደ መንገድ /ትምህርት/ ያመጡትን ረገሞ ሊያወገዝ ጸጥርስም ጽደቀው ገብተው የዋጁትን ጌታን ከደው ሲላ የኑሩቱ ተአምር ያመጡትን አወገዝ እንዲ የማርያምን ተአምር ለንቀበደም ያሉትን አወነበረም /ገላ 1:6-9፣ 2ጴጥ 2:1-3/፡፡

55. ማሰረራሪያ፡- 'አባ ሚካኤል አባ ገብርኤል በምንባዕ በእኛም በታላቸው ሰዓላትን ፈጽሞ የታወገዙ የተለዩ ይሁኑ' /ተአምረ ማርያም ጠቅላይ ቀጥር 5/

- > አዓ ዘርዓዎሳቀብ በመቅቱ የገብጽ ዳዓላት ናቸው የሚላቸውን አባ ገብርኤልና አባ ሚካኤል ተአምረ ማርያም መጽሐፍን እንደተቀበሉና የሚይቀበሉትና የኖቁት ሰዎችን ለመርታት ሲል በውገዘት እንደተባበሩት ይጻፋ እንዲ እነዚህ ሁለት ሰዎች እምነታቸውና ምንነታቸው በበጭ ሁኔታ ለማቅረብ ማሰረጃ ባናገንም እንደተገለጸው ውገዘት አቅርበው ከሆነ ገን የእገዚአብሔር ቃል እውቀት ያወነበረችው ተራ ሰዎች እንደነበሩ የሚያመለክት ነው፡፡

65. ማሰረራሪያ፡- 'የአመቢታችን በዓላት እንደ አሁኑ ለንበት የማያከብረውን ለሰዚህ በማይፈታ በጽኑ ሰዓላትን ፈጽመን አወገዝን' /ተአምረ ማርያም ጠቅላይ ቀጥር 6/

- > ይህም ስዓ ዘርዓ ያሳቀብ የማርያም በዓላት ብሎ ቀኝትን የወለነበትን ሰራ ፈትት ያላከበረውን አወገዝኩ ይበል እንዲ ለሰ በዓል ወይም ለሰ ወር መባቻ ወይም ለሰለገበት ማንም አይረዳቸው ... እንደዚህ ያለ ሰው ራስ ወደ ሚሆነው አይጠጋም በማለት ታላ ይናገራል /ቅላ2: 16-19/፡፡

እንገዲህ ይህ ሁሉ ውገዘት በተአምረ ማርያም መጽሐፍ በመቅደም መጀመሪያ

ላይ መደርደሩ ዋና ምክንያት ቢተክርስቲያን የአጼ ዘርዓዎሳቀብን ድርሰት ለመቀበል ለሳወረሰገችና ኑሩቱ ነው ብላ በማውገዝ በዚህም በመበላጠት በሰመደው ሙስናዊ መንገዲ አባ ሚካኤልም አባ ገብርኤልም አስተባብረው አውገዘዋል እኛም አወገዝን ... ወዘተ እያለ ተቀባይነትን ለማግኘት በክርስቲናውያን ህብረተሰብ መካከል መለያየትን ለመፍጠር የተጠቀሙበት የዚያን ጊዜ ሰዓት ነው፡፡ ለሰዚህ ዛሬም ቢሆን ተአምር ከመነበብ በፊት ይህን ውገዘት በዓብይ ቃል እንባቢው ቀለ ያስተጋባው እንዲ ሁሉም ኑሩቱ ከመሆንና እርገማትን በራስ ላይ ከማዝነብ በቀር ምንም ሊሆን አይችልም፡፡

አዓ ዘርዓዎሳቀብ ከዳሩት መጽሐፍት መካከል ሲላኛው መጽሐፍ 'መጽሐፈ ገንዘት' የተባለው ሊሆን ይችላል ነፍሰ እስከ ገብአተ መሪት ወይም ሰው ከሞተበት ሰዓት ጀምሮ እስኪቀበር ድረስ ብሎም የሳወሰት (የሰተኛ ቀን) የ7፣ የ12፣ የ30፣ የ40፣ የ80 ፣ የመንፈት፣ የዓመታት ተዝካሮ በማድረግ የሚችን ነፍሰ ያለ ክርስቲያን እምነትና ቢዛነት ለማጽደቅ የሚደረግ ለነበርዓትና ትዕዛዝም አጠቃሎ የያዘ መጽሐፍ ሊሆን የእብይ ጽሑፍ እስኪመሰል ድረስ እርሱ በእርሱ ይታረናል፡፡ ለምሳሌ እምድገረ ሞቱ ለሰብእ አወሰቱ ገብሐ - ሰው ከሞተ በኋላ ገብሐ የሰውም የሚል በመገቢያው ላይ ጽፎ ተዝካራን ቢያመጡበት ይማራል በሚል ደገሞ ሃተታ ያበዛል፡፡¹⁹³

እንገዲህ ወደ ጥንተ ነገራችን ለንመለስ አጼ ዘርዓዎሳቀብ ከክርስቲናው እውነትና ከክርስቲያን እምነት የወጣ መናፍቅ በመሆኑ በቢተክርስቲያን ያደረገው አስተዋጽኦ ከወጣቱ ጉዳት ያመዘነበት ሰው ነበር ማለት ይቻላል፡፡የፈጠራትንም ማርያም « የአጼ ዘርዓ ያሳቀብ እመቤት» ተብላ እስከዛሬ በሊቃውንት ዘንድ ማሸሚጠጫ ሁኔታ፡፡

35. አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ /ከ1357-1425 ዓ.ም/- አባ ጊዮርጊስ ከአባቱ ሕዝበ ጽዮን ከእናቱ እምሃ ጽዮን በ1357 ዓ.ም ተወለደ፡፡ አባቱ በመጀመሪያ የትግራይ በኋላ ደገሞ የሰገላ (ጋሰጫ) ገዥ ነበረ፡፡ ወጁን ጊዮርጊስን የመጀመሪያውን ደረጃ ትምህርት ከአለተማሪው በኋላ ከዳዓሉ አቡነ ሰላማ መተርጉም ዘንድ ወስዶ ዲቁና አሹሞታል፡፡ ከዚያም በዳዓሉ ምክር የመጽሐፍትን ትርጉም ሲማር ወደ ደቡብ ጡሶ ሐይቅ እስጢፋኖስ ገዳም ሄደ፡፡ በወቅቱ ሐይቅ እስጢፋኖስ በአባ ኢየሱስ ሞዓ አበምነት አማካኝነት መጻሕፍት ይተረጎሙና ይገለብጡ ለሰበር በዚያው በኢትዮጵያ የመጀመሪያው ሃይማኖታዊ

193.የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ መጽሐፈ ገንዘት ገጽ 7፣ትገላጼ ዘገባጼ ማተሚያ ጸት፡ አዲስ ሰበዓ፡ 1979 ዓ.ም፡፡

አዘጋጅተው ድርሰቱን በዚህ አዋቅረውና ከመስከረም 26 እስከ ህዳር 5 ሰለማርዎም ያም ያሰረጋጋው ብለው ማስተማር ጀመሩ። በወቅቱ ካህናትና ቀላውስቱ ሰላወተቀበሉት የደሙን ጩራት የፈቃድ ያም ነው ማርያም እኚን የሚወደን ብቻ ደስ ያሰው ይደም እንጂ ገዲታ ስይደሰም ብላለች ብለው ተቃውሞውን ለማቀዝቀዝ ሞከሩ። እስካሁን ድረስ ይህ ያም የፈቃድ ማርያምን በእጅጉ ሰሚወዱ ብቻ ተብሎ ይታወቃል። በዚህ ያም ወቅት በኢትዮጵያ ሕርትዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ከተሰመደው የያም ስርዓት በተለየ መልኩ ስጋና ቅቤ እየተበላ ይታወቃል። ይህም ወር የመረጡበት ምክንያት ለኢትዮጵያ የአበባ የፊምላሚ ወቅት በመሆኑና በሚካ ውስጥ የተገኘው ሰዕል በአበባ ያሸበረቀ ለሰነበረች ነው።

የመጽሐፉንም ስም 'ማህለተ ጽጌ' (ሰጽጌ አበባ የሚቀርብ ዘፈን) ብለው ሰይመውታል። ይህ ድርሰት በሰፋት ሰለተገኘው ለሰላሰ ማርያም ይናገራል።¹⁹⁶ በመሆኑም ለባ ጽጌ ድንገል የአህዛብን ልማድ ተከትሎ በአሁኑ ወቅት ለንድ ህዳን ልጅ የማያደርገውን ሰላገኘው ሰእል ማርያም ነች ብሎ የደረሰ መናፍቅ እንጂ የእግዚአብሔር ቃል አገልጋይ አልነበረም።

እንግዲህ ከባድ እንዳየነው የማርያም መዳሕናት ደራሲዮች መነሻው መጽሐፍ ቅዱስ (የእግዚአብሔር ቃል) ሳይሆን ማርያም ተገሰጠችልን፤ ሰዕል ወድቅ ለገኘን፤ ከሰላ ሃገር ተረገምን በሚል ስልት ተነሳሰተው ተረታ ተረትን ዳፋ እንጂ ጠቃሚ መረዳ የላቸውም።

የሚገርመው መዳሕናቱ ከተደረሱ በኋላ የኢትዮጵያ ሐርትዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እዲስ ድርሰትን ለመቀበል የነበራት የመፈተሻ መንገድ መጽሐፍ ቅዱስ ሳይሆን ጽፈው ደጉሰው ከእሳት ትጥሰዋለች፤ ከእሳት ደህና የወጣ እንደሆነ ከውሃ ትጥሰዋለች፤ ከውሃ ደህና የወጣ እንደሆነ ከህመም ሳይ ትጥሰዋለች፤ ድውይ ደፈውስ እንደ ሆነ 'አደገና ድርሰት ነው ብላ ትደዘው' እንደነበረ ቅዱስ ማርያም አንድምታ የተባለው መጽሐፍ ይናገራል።¹⁹⁷

ይህም መመዘኛ ደቀመጥ እንጂ ለሰደዎች ገን ያሻቸውን ጽፈው ወደ ቤተ ክርስቲያን ማስገቢያ መንገዳቸው የድፍረት አዋጅ ሆኖ የማይቀበል የሞት ቅጣት እንደሚሰጠው በማሳሰብ እንደሆነ ከባድ አይተነዋል። ይህ ደገሞ የክርስቶስ ተቃዋሚ

196. ሊያቀን ዳንቤል፤ ከብረት የቤተክርስቲያን መረጃዎች፤ ገጽ 367፤ ሚጋ ማተሚያ ቤት፤ አዲስ አበባ
1999 ዓ.ም። ሊቀ ጠበብት ለሰራዊ ሳያብል፤ ማህለተ ጽጌ፤ ገጽ 219- 223፤ አዲስ አበባ 1998 ዓ.ም።
197. የኢ.ኢ.ተ.ዲ/ክ፡ቅዱስ ማርያም ንባቡና ትርጓሜ፤ ገጽ 6፤ ትንሳኤ ዘጉላኤ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ 1983

ከጥንት ነብያትን ያሳደደበትና የገደለበት የዲዎብሎስ ተገባር ነው /የሐ 8:43-44/።

እንዳንዶች ይህን በርካታ መነሻነት የሰላቸውን ኑረቱ መዳህናትቻቸውን ተ ቀባይነት ለማስገኘት በ25ጢሞ 3:16-17 'የእግዚአብሔር ስው ፍጹምና ሰበገ ስራ የተ ዘጋጀ ይሆን ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተገላጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ሳለው ምክር ደገሞ ይጠቅማል።' የሚሰውን በመጥቀስ የማርያም መዳሕናት የእግዚአብሔር መንፈስ ለሳበባቸው መቀበል ያስፈልጋል ይላሉ። ይህ ያለቦታውና ለነምግባር በገደለው ሁኔታ ጥቅሱን ገትተው ለፈቃዳቸው ማጽደቂያ አደረጉት እንጂ ታሉን ክፍ ብለን ከቁጥር 15 ጀምረን ብናነበው 'ክርስቶስ ኢየሱስን በማመን መዳን የሚገኝበትን ጥበብ ሊሰጠህ የሚችሉትን ቅዳሳት መጽሐፍትን' እያሰ ሰለማርዎም ወይም ለሰ ሲላ የሚያወራ መዳሕናትን ለሰመደገፋ ስያሰረዳም። ለሰዚህ እነዚህ መዳሕናት መናገር ያለባቸው በክርስቶስ በማመን የሚገኘውን ደህንነት እንጂ በማርያም ምልዳ ለሰሚገኝ ደህንነት ወይም በዓላት በማክበር ለሰሚገኝ በረከት ወይም በሰዕል ፈት በመሰገድ ለሰሚገኘው ጽድቅ ወዘተ የሚቀባጥረትን ቃሉ ፈጽሞ ስይደገፍም። በእግረ እንዲህ ያሉ መዳሕናት ለትምህርትና ለተገላጽ ልብንም ለማቅናትና በጽድቅም ሳለው ምክር የማይጠቅሙ መንፈስ ቅዱስ የሌለባቸው ጋጠመጥ ኑረቱዎች ናቸው።

ምዕራፍ አስር

በሰማርያም የሚጠቀሱ የተሰማሩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎችና

ማብራሪያዎቻቸው

1. የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም

እግዚአብሔር ብዙ ሰዎች ሲረዱት በማይቻላቸው አካላት ተናገሮ አያውቅም። ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስን ሲረዱት ይችላሉ፡ መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት አዋቂ እስኪገኝ መጠበቅ ወይም ረጅም የሰነ መስኮት ትምህርት (Theology) መከታተል ወይም ሌሎች ክርስቲያኖች የሌላቸው እንግዳ የሆነ ሚስጥራዊ ልምድ እንዲኖራቸው አያስፈልግም፡ እንደ ሰው ፈቃደኛ ከሆነ መጽሐፍ ቅዱስን በበቂ ሁኔታ መረዳት ይቻላል። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የሰጠን ቃል ነው። እንደ ክርስቲያንነታችን እግዚአብሔር ይህን ድንቅ ሰጦታ የሰጠን እንድንጠነቀቅለት፣ እንድንጠብቀው፣ እንድንማረው፣ እንድንረዳውና እንድንታዘዘው እንደሆነ ልናምን ይገባናል። ይህን በፈጽሞን ጊዜ በቃላት ሊገለጽ የማይችል በርካታና የደል ህይወት መኖር እንጅምራለን።

ይህንን በረከታችንን ሰይጣን በሚገባ ሰበሚያውቀው ወደ ቃሉ እግዚአብሔር መጽሐፍ ቅዱሳችን እንዳንቀርብ የተሰደደ ምክንያቶችን አምጥተን ሊያሳምንን ይሞክራል። ሰምባሴ መጽሐፍ ቅዱስ ያለ ስባት መረዳት እንደማንችል ወይም መጽሐፍ ቅዱስ የሌላ ቤተ እምነት መጽሐፍ እንደሆነ ወይም የተበረዘና የገደለ ወይም ያስከንድምታ መገንዘብ እንደማንችል ... ወዘተ እድርገ ከመጽሐፍ ቅዱስ ሊያርቀን ይሞክራል። ነገር ግን እግዚአብሔር ጠማማና ዘወርዋራን ንግግር ሰማንም ሰው ተናገሮ አያውቅምና በመጽሐፍ ቅዱሳችን የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመረዳትና በትዕዛዛቱም ለመገዛት የሚበቃንን ያክል ልናውቅ እንደምንችል በመዘመረ ዳዊት 118(119)፡ 9-11 ይነገረናል። ሐዋርያው ዮሐንስም ለክርስቲያኖች (ሰሚያምኑ) ሊጽፍ «ማንም ሊያስተምራቸው አያስፈልጋቸውም» /1ኛዮሐ 2፡27/ በማለት የሚያስተምረን መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ያረጋግጥናል ለሰዚህ መስኮታዊ አስተማሪ ሰባሽን የእግዚአብሔርን እውነት ልንረዳ እንችላለን።

እግዚአብሔር የቤተክርስቲያን አስተማሪዎች ማለትም ለሌሎች ክርስቲያኖች ቃሉን የሚያስረዱ ሰዎች አይሰጥም ማለት ግን አይደለም ይሰማል /1ቅር 12፡ 28፣ እፈ 4፡11/። ሆኖም ይህ እግዚአብሔር ቃሉን እንድንረዳ ካዘጋጃቸው መንገዶች አንዱ ብቻ እንዲ ወሳኝ አይደለም። የቤርዶ አይሁዶች የተመሰገኑት የዳውሎስን ትምህርት በእኩልነት በመስማታቸው ብቻ ሳይሆን የመዕዕክቱን እውነትነት ከመጽሐፍት በግላቸው በመመርመራቸው ፕምር ነበር /ሐዋ 17፡11/። ለሰዚህ ማንኛውም ስዲስ ልብ /1ቅር 2፡14-16/፣ የተረብ ልብ /1ኛ ጴጥ 2፡2/፣ ታዛዥ ልብ /መዝ 118(119)፡98-100/፣ የሚማር ልብ /ሊሳ 50፡4/ ያበው ሰው የእግዚአብሔርን መዕዕክት በበቂ ሁኔታ ሊረዳው ይችላል።

ብዙ ጊዜ ትግር የሚፈጠረው ሰዎች የቀድሞ ትውልዶች የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም (እንደምታ) ብሰው ባለቀመጡት መሠረት መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት ሲሞክሩ ወይም ስረሳቸው እንደሚመች አድርገው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችን በማጥስሙና ገጣጥሙ በሚገልጹ ሰዎች (የሃይማኖት መረዎች) መንተራስ ሲጀምሩ ከባድ መንፈሳዊ ሙድቀት ውስጥ ይገባሉ። ገብተንም እናውቃለን። ትግሩ ያለው ማንም ሰው ወይም የተጻፈ መጽሐፍ እናገኝ ቃሉን ገልጠን እያስተያየን «ነገሩ እንዲህ ይሆን?» ብለን አስመመርመራችን ነው /ሐዋ 17፡11/ ።

በተለይ ደግሞ ከ15ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት በሚከፋ ሁኔታ በረርዞ ከመጽሐፍ ቅዱስ ገጽ በላይ የታተሙ ስርዓተ ትርጉም (የእንደምታ) መጻፈርትና ሊቅ ብለን በቀጠርናቸው ሰዎች በተጻፈ ብጥስማሽ መጽሐፍት አማካኝነት መጽሐፍ ቅዱስን ትተን እነርሱ (አዋልድ) የሚሉትን ብቻ ወደ ማመንና ወደማስተጋባት መጥተን ቤተክርስቲያንም መንፈሳዊ መረዎችንም ሁላችንም ከቃሉ እግዚአብሔር ውጭ ከረመናል። ከዚህ የተነሳ መጽሐፍ ቅዱስ የትኛው እንደሆነ እንኳ መለየት ያልቻለው ህዝብ ቤቱ ይቀጠረው።

መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ ተርጓሚ የሆነ በአብዛኛው የተሰመደ ሰብአዊ ቋንቋና ባህል የተጻፈ ማንንም በቅን ልብ ስቀረብ የመንፈስ ቅዱስ አስተማሪ ያለው ሁሉጊዜ ስዲስ የሆነ የአስማችን ብቸኛ መስኮታዊ መጽሐፍ ለሰሆነ ማንም ሰው ለገዛ ራሱ እንደሚመቸው አድርጎ እንዲተረጉም ስልተፈቀደስትም /2ጴጥ 1፡20/።

ለመተርጎም ቢታሰብ የመጽሐፍ ቅዱስን አጠቃላይ ሃይማኖታዊ አስተምህር፣ የመዕዕክቱን መነሻ ነጥብ፣ የምንባቡን ስነ ጽሑፋዊ ቅርጽና ዘይቤያዊ አባባሎችን፣ የአንቀጽና የዓረፍተ ነገር አገባቦችን፣ የጻፈውን ሰመዳፍ ያነሳላው ዓላማውን፣ ክፍሉ

ከሌሎች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎች ጋር ያለው ተዛምዶውን፣ ዳራውን፣ በመጀመሪያ የተጻፈባቸው የዕብራይስጥ የሕረግደክና የግሪክ ቋንቋ ፈላጊነትን፣ የብሉይና የአዲስ ኪዳን ገንኙነትን ያገናኛል ሲሆን ገደ ይሳል።

ወደ ኢትዮጵያ የትርጉም ስላጣጥ ሁኔታ ስንመጣ ገን በስብዛኛው መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበትን የመጀመሪያ ቋንቋዎችን ዕብራይስጡን፣ ሕረግደኩንና ግሪኩን ያልተከተለ ደልቀንም የግዕዝ ቋንቋን ብቻ የተከተለ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አጠቃላይ ሃይማኖታዊ ስለተምህር በተለይ ደህንነትን ያሳገናል። የምንባቡን መነሻ ነጥብና ሃሳብ ትት አየቀራረጠና አየከፋፈለ በሌሎች በማይታወቁ ታሪኮችና ሃተታ የተተበተበ፣ የደሃረውን ዓላማ ሳይረዳ የአዋዕድ መጽሐፍትን አስተምህር ማዕከል ያደረገ፣ የጽሑፉን ዳራ የሃገር ቤት ዳራ በመፍጠር መነሻ ያደረገ፣ ታላትን እንኳ የሰብስውያንን የረደዳት አጻጻፍ ዘይቤ ተከትሎ ይሄኛው ረደደ ሲሆን ይሄኛው ነው። ይሄኛው ሲሆን ደግሞ እንዲህ ነው የሚል በብዙ የላት የትርጉም ስላጣጥ ዘይቤ ነው።

ሰምሳሌ አንድ አንቀጽን ብቻ በየጥ 1:44-52 ብንመለከት የናትናሌድን ታሪክ በትእይ ቁጥር 49 “ናትናሌድም፡-ከወዲት ታውቀኛለህ? አለው ሊየሱም መወሰ ረዕዮስ ሳይጠራህ ከበሰሰ በታች ሳለህ አየሁህ አለው” የሚለውን የየጥሩ ወንጌል አንድምታ “ጌታም ረዕዮስ ሳይጠራህ ከበሰሰ በታች ሳለህ አየሁህ አለው በቅትለት ህጻናት ጊዜ (ህጻናት በሚገደሉበት ጊዜ) እናቱ በቀፎ እድርጋ ከበሰሰ ስር ሰውራው ነበርና ያን ጊዜ ያዳንኩህ እኔ ነኝ ሲል ፣አንድም ለው ገድሎ አስቀብሮ ነበርና የገደማሳ ሚስት ቀምች የማይገባ ሰራ (ዝሙት) ሲሰራ ነበርና አውቅብሃለሁ ሊሰው ነው፣ አንድም ባለጸጋ ነው ከዚያም ሆኖ ወደረኛችን ሊያስፈትን ፈረሰ በቅሱ ሊያስገራ ደውል ነበርና፣ አንድም ምሁረ ሾሪት ነው ከዚያም ሆኖ የተነገረው ትንቢት ደረሰ የተቀጠረው ሱባሌ ቀረ እያሰ ሊያወጣ ሊያወርድ ደውል ነበርና አውቅብሃለሁ ሊሰው፣ አንድም የበሰሰ ቅጠሉ ሰራ እንደሆነ ሐጢአት ሰፈነብህ አየሁህ ሊሰው ነው” ይሳል።¹⁹⁸

እንገዲህ ይህ የትርጉም ስላጣጥ በርካታ ጥያቄዎችን ያስነሳል። ናትናሌድ ለው ገድሎና አስቀብሮ የሰው ሚስት የሚደርድ ዘማዊ ሐጢአት የሰፈነበት ሰው ከነበረ ሊየሱስ ክርስቶስ ናትናሌድን ወደ እርሱ ሲመጣ አይተ ሰሰእርሱ “ትንኮል የሌለበት በእውነት የእስራኤል ሰው እነሆ” እንዲት ብሎ ይመሰክርሰታል? /የጥ 1:48/። ምሁረ ሾሪት ህገ

198.የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ ወንጌል ቅዱስ ንግብና ትርጉማው፡ ወንጌል ዘየጠራ 1:48 ፣ገጽ 384፣ትንባሌ በጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም።

አዋቂ ትንቢትን እያውጠነጠነ የሚውል ከሆነስ እንዲት ገዳይና የሰው ሚስት ደፋሪ ሲሆን ይችላል? ደግሞስ እናቱ በቀፎ እድርጋ ከበሰሰ ስር መጣሷንና ባለጸጋ መሆኑ እንዲሁም ገዳይና ሐጢአት የሰፈነበት መሆኑን የሚገልጽ ታሪካዊ መረጃ ከየት ተገኘ? ቢባል እንደምታው በቂ መወሰን የሌለው አንድ ነጠላ ጥቅስ መሆኑ በሌላ ታሪክ ተብትቦ ማቅረብ እንጂ የመጽሐፉ ዓላማ፣ የናትናሌድ ሙሉ ታሪክ ከተጠቀሰበት ምክንያት እንዳርና የዓረፍተ ነገረ አገባብም ወዘተ ብንመለከት ጸሐፊው የሐንሽ ቃል ስጋ መሆኑን አብይ ዓላማውን እድርገ ሲጽፍ ከናዝሬት መልካም ነገር ሲወጣ ይችላልን ብሎ የተናገረው ናትናሌ እንኳ መጥተ ክርስቶስን ቢመሰክትው አስቀድሞ ክርስቶስ እንደሚያውቀው ቢገልጽለት ሁኔታው ያስደነገጠው ናትናሌድ የት ታውቀኛለህ? ቢለው ረዕዮስ ሳይጠራህ ከበሰሰ በታች ሳለህ አየሁህ አለው። በርግጥም ናትናሌድ ረዕዮስ ሳይጠራው ከበሰሰ በታች (ከጥላው ስር) አስነበረና ይህንንም ክርስቶስ በእፍራው ሳይኖር ማወቁ ከእግዚአብሔር በቀር ይህን ሊያውቅ አይችልምና አንት የእግዚአብሔር ወደ የእስራኤል ንጉስ ነህ ረቢ (መምህር) ነህ ብሎ እንዳመነ ተገልጿል። ሊየሱም ከበሰሰ በታች አየሁህ ሰላሳውኑህ አመንክን ገና ከዚህም የሚበልጥ የለው ወደ (ራሱን) ታያለህ እንዳለው ጽሐፊው ተርኮ ወደሌላ እርሱ አምላክ ስለመሆኑ የሚገልጥ ዘገባ ውስጥ ይገባል።

አስዚህ “ረዕዮስ ሳይጠራህ ከበሰሰ በታች ሳለህ” የሚለው ዓረፍተ ነገር ሌላ ምንም ትርጉም ሳይኖረው ረዕዮስ ሳያገኘው አስቀድሞ ናትናሌድ ከበሰሰ ዛፍ ጥላ ስር እንደነበረ መረዳት አያዳግትም።

አብይ ርዕሳችን ስለማርያም በመሆኑ የአንድምታ አካሄድ ሁኔታ በአጥረ እንዲህ የተባዛ መሆኑን ካየን መጽሐፍ ቅዱስ አውዱን በተከተለ መልኩ መተርጎም እንዳስብን ከተረዳን በመጽሐፍ ቅዱስ ማርያምን እንዲት አስታከው እንደሚገልጡና መጽሐፍ ቅዱስ ከሚለው ወጥ ያናገራትም የሰባ ገዢዘ ዘጋሰጫ የመጀመሪያ ትርጉም ወይም ሕረዳድ በቅዱሳ ማርያም መጽሐፋቸው ውስጥ እንዲህ ትቀምጣል።

1. አዳም ከኤደን ገነት ሲለደድ ተስፋው ስንቺ ነሽ/ቅዱሳ ማርያም 2:30፣ገጽ 68፣1983 ዓ.ም
2. የሌም ምርቃቱ በረከቱ ስንቺ ነሽ /ቅዱሳ ማርያም 3:31፣ ገጽ 81፣ 1983 ዓ.ም/
3. ናህ ከማየሐፊዋ ከማየ ደምሳሌ (ከውሃ ጥፋት) የዳነባት መርከብ ስንቺ ነሽ /ቅዱሳ ማርያም 3:31 ገጽ 79፣ 1983 ዓ.ም/
4. አብርሃም በሕራቱ መዓዘን በሂደ ጊዜ ዘመድ ዘመድ የምታለኝው ስንቺ ነሽ አንድም ለአብርሃም የሃይመናቱን ዋጋ የምትሰጥው ስንቺ ነሽ /ቅዱሳ ማርያም 34:32 ገጽ 83፣ 1983 ዓ.ም/

5. ያዕቆብ ከምድር እስከ ሰማይ ድረስ በላዊዋ ዙፋን ተነጽፎባት በዚያ ላይ ንጉሥ ተቀምጦባት መሳሰሉት ሲመጡባት ሲመርዱባት በፍናተ ሱዛ ያደጉ የወርቅ መሰላል ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:32 ገጽ 98፣ 1983 ዓ.ም/
6. ዩሌናን ከወንድሞቹ ከብእሲቱ ሲጥፋረ (ከሲጥፋረ ሚስት) የምታረጋገጡ የምታጽናኙ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:32 ገጽ 91፣ 1983 ዓ.ም/
7. የመሴ ጸላት ስንቺ ነሽ በሲና ያደጉ ዕፀ ዳጦስ (እሳቱ ላይቃጥሳት ያደጉ ቁጥቋጦ) ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:32 ገጽ 92፣ 1983 ዓ.ም/
8. የእርን የልብሱ ዘርፍ ስንቺ ነሽ/ቅዱስ ማርያም 4:33 ገጽ 93፣ 1983 ዓ.ም/
9. የኢዶሱ የምስክርነቱ ዲንጊያ ስንቺ ነህ / ቅዱስ ማርያም ክፍል 1 ቅጥር 32 ገጽ 94፣ 1983 ዓ.ም /
10. የሸተ ዕቃ ሳሙኤል ነገስታቱን እየቀባ የሚያነገሰበት ሸተ ያኖረባት ቀንድ ስንቺ ነህ /ቅዱስ ማርያም 4:34 ገጽ 97፣ 1983 ዓ.ም /
11. የሰሚናዳብ ሰረገሳ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:34 ገጽ 98፣ 1983 ዓ.ም/
12. የዳዊት መሰንቅ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:34 ገጽ 98-99፣ 1983 ዓ.ም/
13. የሰሱሞን ሐቲም ቀሰበተና ዘውዱ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:33 ገጽ 102፣ 1983 ዓ.ም/
14. የኤልያስ መሰብ ወርቅ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:35 ገጽ 102፣ 1983 ዓ.ም/
15. የፊዝቅኤል በጽኑ መቅሰፊያ የተቀሰፈች ቤተመቅደስ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:36 ገጽ 106፣ 1983 ዓ.ም/
16. የናሆም ከቀስሰ ጋዘኑ የዳነብሽ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:36 ገጽ 98፣ 1983 ዓ.ም/
17. የዘካርያስ ደስታ ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:37 ገጽ 108፣ 1983 ዓ.ም/
18. የጊድዮን ፀምር (ሰምድ) ስንቺ ነሽ /ቅዱስ ማርያም 4:37 ገጽ 109፣ 1983 ዓ.ም/ ::

እንዲሁም ከተዘረዘረ በተጨማሪ “የሐዋርያት ሰብክት፣ የነብያት ትንቢት፣ የሰማዕታት እናት፣ የመሳእክት እህት የወራዙት (የወጣቶች) የደናገልና የመነኩሳት ትምክህት፣ ስንቺ ነሽ” እያሉ ይቀጥላል።

እንገዲህ ከላይ ባየናቸው አተረጓጎም መሰረት መጽሐፍ ቅዱስ በሙሉ ለሰማርያም ይናገራል ሰማስት ታሰቦ የተዘጋጀ እንደሆነ መረዳት ስያዳግትም። የአተረጓጎም መንገዱ “እንዲህ ከሆነ እርሷም እንዲህ ሆናለችና (ናትና)” የሚል ንጽጽራዊ ሆኖ የመጽሐፍ ቅዱስን ዋናውን መሰረታዊ ስለትምህር ለቅቆ ሌላ እንገዳ ትምህርት ውስጥ ይገባል።

የመጽሐፍ ቅዱስን መሰረታዊ ትምህርቶች እንደሚገባ ሰማገኘት የምንችለው

መጻሕፍቱ ሊሱት የረሰጉትን ነገር የረሳችንን ሃሳብ ሳንጨምርበትና ሳናከልበት መስማት (መረዳት) ስንችል ብቻ ነው። እንዲህ እይነቱ መጻሕፍትን በረሳቸው የመረዳት ወይም የመተርጎም ዘዴ እክሌደሊስ (Exegesis) የሚባል ሲሆን የዚህ ተቃራኒ ደግሞ እ ደሴጂሊስ (Isegesis) የሚሰኝ በመጽሐፍቱ ላይ የረሰጉ ሃሳብ በመጨመር ወይም በማዘመድ መጻሕፍቱ ካሉት (ሊሱት ካሰቡት) ሲያስተላልፉት ከታቀደው ትምህርት ውጪ ያሰን ትርጓሜ የሚያስገኝ ወይም የሚያሳልም ሌላ ስባባል ሌላ እንገዳ ትምህርትና መረዳት ሰማምጣት የሚደረግ ትልም ነው። ይህ ደግሞ ወዲትናውም መንገድ የሚያስገባ ይሆናል። በየዘመኑ ሰተነሱ ኑረቂያት ዋነኛው ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስን በመጀመሪያ ማንነቱ (Original Identity) እና ስጦታዊ ይዘቱንም መረዳት ካስመቻሰ ወይም ወደ ራስ ሃሳብ ሰመጠምዘዝ ከሚደረግ ከባድ ለህተት የተነሳ መሆኑ ይታወቃል። በዚህ ለህተት መንገድ መሐመድን፣ ቡዳሃን፣ ጆሴፍ ሰሚዝን ወዘተ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ብለው ያሰቡትን የረሰ የውስጥ ጩኸታቸውን ሰማስተጋባት የሞከረ ጥቂትች አይደሉም።

ከላይ እንዳየነው የሕግ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ ትርጓሜ መንገድ አንድ በአንድ ሰማየት የዚህ መጽሐፍ ስላማ ባሰመሆኑ በስጥራ አዳም ከኢደን ገነት ሲወጣ ተስፋ የተሰጠው / በዘፍ 3:15/ የእባቡን ራስ የምትቀጠቅጥ ላይሆን የሚቀጠቅጥ ተብሎ በተበላሽ ዶታ የተ ገሰጸውን ክርስቶስ ሊሆን ናህም ያሰምንም ትርጉም መርከብ ሰርተ መዳኑን /ዘፍ 6:13፣ ም 8/፣ ናህ ሌም የተባለውን ልዲን ገዢ እንዲሆን መባረኩን /ዘፍ 9:25-26/፣ ስብርሃም እገዢአብሐር ወዳላየው ምድር ሲወጣ እገዢአብሐርን በማመን መውጣትን /ዘፍ 12፣ 17፣ 18፣ ዕብ 11:8-12/፣ ያዕቆብም ከወንድሙ ከሕላው ሸሽተ ሲሄድ ሲመሸበት መሰላል እንዳየ መሰላሉም ክርስቶስ እንደነበረ /ዘፍ 28:12፣ ዮሐ 1:52/፣ ዮሴፍም ከወንድሞቹና ከሲጢፋረ ሚስት ዝሙታዊ ፍላጎት ያዳነው በእገዢአብሐር ላይ የነበረው እምነቱ እንደነበረ /ዘፍ 37፣ 39/፣ ሙሴም በእሳት በታደሰው ቁጥቋጦ ውስጥ እገዢአብሐር ህዝቡን (እስራኤላውያንን) ከገብጽ የባርነት እሳት እንዲያወጣ እንዲልከው በራዕይ ስንዳናገረው /ዘፍ 3:1-22/፣ ሙሴን ከገብጽ ወርቅና ብር ከፈርኮንም የልጅ ልጅ ከመባል ለስክርስቶስ መነቀፍ እጅግ የሚበልጥ ባለጠገነት እንዲሆን ማለቡንና ከእገዢአብሐር ህዝብ ጋር መከራ መቀበሉን /ዕብ 11:23-27/፣ በሲና ምድረ በዳ በኩረብ ተራራ 40 ቀንና ሌ ሊት ሳይበላና ሳይጠጣ በድንጋይ ሳይ የተቀረጸ ህግ ለእስራኤላውያን ይዞ መውረዱን /ዘፍ 9:8 ዘፍ 32:15/፣ ኢዶሱም እስራኤላውያን እገዢአብሐርን እንዲያመልኩ እንዳስማሳቸውና ድንጋይ ስቁሞ ይህ ምስክር ይሁን እንዳለ /ኢዶሱ 19-28/፣ ሳሙኤልም

ዳዊትን በእስራኤል ላይ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ሲያነገሩ በቀንድ የተያዘ ዘዴት እንዳፈለሰበት /14፡16-13/፤ ታዩትን ከአሚናዳብ ቤት በስዲስ ስረገላ ወደ ዳዊት ከተማ እንዳመጡ /24፡6-1-19/፤ ዳዊት በገና በደረደረ ጊዜ ከላቡል እርኩስ መንፈስ ደርቅ እንደነበረ /14፡16-14-23/፤ እዉያሱም መዕክክ እንደመገበ፡ /1ነገ 19፡3-8/፤ ህዝቅኤልም የተዘጋ ቤተመቅደስ እንደተመሰከተ/፡እዝ44፡1-3/፤ ናህምም በነነዊ ላይ እና በሰሶር ንጉስ ላይ ትንቢት እንደተናገረ /ናህ1፡2፡3/፤ ዘካርያስም ከርስተሰ የዋህ ሆኖ በእህያ ላይ ተጥኖ እንደሚመጣ መተንበዩን /ዘካ 9፡9፤ ማቴ 21፡4-5/፤ ያለምንም ቅኔ መጽሐፍ ቅዱስ የተናገረውን ደህንነት ብቻ ማስተማር ሲገባ በራሱ በውስጥ ፍላጎት ላይ ተንተርሶ መጽሐፉን ማርያም ማርያም ለማለንት ያዉሆነና የማይሆን ትግል መገጠም የቅዳሴ ማርያም መጽሐፍ ዳራሴውን ትዝብት ላይ ይጥለዋል። ስደገኛ ኑረዊና ከህደትም ሆኖ ይቀጠራል። የተጠቀሱት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሰዎች ሁሉ በተገለጹ ታሪካቸው ውስጥ ፈጽሞ ማርያምን ለሰበዋት አያውቁም። በዘመንም ከእርሷ ቀድሞው የኖረ ሲሆኑ ተሰሩቸው የምትወዷቸው ማርያምን ሳትሆን ከአብ ዘንድ ተወካዊላቸው መሲሁ ብቻ ነበር /ዮሐ 4፡25/። ሐዋርያትም ቢሆኑ እኛ ግን የተሰቀሰውን ክርስቲስን እንሰብካለን ስሉ እንጂ ማርያምን በአንድም ስፍራ አልሰበኩምና ሰብክቸው ሰሐዋርያት (የሐዋርያት ሰብክታቸው) ማለት ተገቢ አይደለም /1ቀሮ 1፡23/።

ይህ በእንዲህ እናዳስ ለንዳንዶች በቅዳሴ ማርያም መጽሐፍ የስባ ጊዮርጊስ ዘጋሰሚ ሕገላባድ ምሳሌ ነው እንጂ ‘ሉንጅ ነሽ’ የሚለውን አይቀበሉትም። ደህም ሲሆን እንኳ የታሪኩን ምሳሌነት እንዳለ መውሰድና ከህይወታችን ጋር ማዛመድ ሲገባ ለማርያም ማድረግ የማያስኬድ የስተረጋገም ሂደትና መናፍቅነት ነው።

ለሰማርያም የሚጠቀሱ የተሰጠዱ ፕቅሶችና ማብራሪያዎቻቸው

ለሰማርያም ይናገራሉ ተብለው ማርያምን (በደጋ) በሚያመልኩ ዘንድ የሚጠቅሱትን የመጽሐፍ ቅዱስ የተሰጠዱ ክፍሎችን በዚህ መጽሐፍ ብዙዎች ለራ ማብራሪያ የተሰጠባቸው ቢሆኑም ቀሪ ፕቅሶች ከዚህ እንደሚከተለው ተብራርተዋል።

1. መዝ 86(87)፡5

‘ሰው እናታችን ጽዮን ደባል በድህረዋ ሰው ተወሰደ’

ይህንን ፕቅሶና መዝ 131(132)፡13፤ መዝ 47(48)፡12፤ መዝ 128(129)፡5/ የሚሉ ተመሳሳይ ክፍሎችን በመውሰድ ጽዮን ተብላ በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠራችው

ማርያምን እንደሆነ ለንዳንዶች ያስተምራሉ።፡፡፡፡፡ እንዲያውም ጽዮን የተባለችን ሁሉ ለማርያም ሰጥቶ የተዳፈም ድርሰን ጽዮን የሚባል መጽሐፍ ስለ።

መጽሐፍ ቅዱስ ለሁለት ነገሮች ብቻ ጽዮን የሚለውን ቃል ይጠቀማል። የመጀመሪያው በኢየሩሳሌም የምትገኝ ተራራማ ከተማ ሲያቡባውያን ይኖራላት የነበረች በጎሳም ዳዊት ከኢያቡባውያን በጦርነት ማርክ የያዛት ከተማ ስትሆን ይህች ከተማ በስተ ደርባቸው ስለቀን በሚፈጥረ ተራራዎች የተከበበችና ለጠላት ጥቃት በቀላሉ ያወቃጋለጠች ነበረች። ታላላቅ ነገስታት በዚች ዙሪያዋ ገደዉ በሆነችው ከተማ ላይ ከጠላት ለማረፍ ይጠቀሙባት ነበር። በጎሳ ገን ንጉስ ዳዊት እንዲሁም ታዩት ጥምር በዚች ከተማ ስለኖረ ከተማዋ ለንዳንዴ የዳዊት ከተማ ስትባል ታዩትም ታዩት ጽዮን በመባል የተጠራ ሲሆን /1ዜና 11፡4-8፤ 2ሳጡ 5፡6-10/ በዚያ ይኖረ የነበረችም ህዝቦች በሙሉ ጽዮናውያን ተብለው ይጠሩ ነበር። ሁለተኛው በመጽሐፍ ቅዱስ ጽዮን ተብሎ የተጠቀሰው በክርስቲስ ያመኑ ክርስቲያኖችን ሁሉ የሚመርሱት ለማያዊ መንገሱ ለማያትን ሲሆን /ዕብ 12፡18-24/ ከዚህ የተነሳ ክርስቲያኖች ሁሉ እስራኤል ዘንፍሰ ወይም ጽዮናውያን ሲባሉ ይችላሉ።

በተለይ በብሉይ ኪዳን ጽዮን የሚለው ሁሉ ምድራዊቷን የዳዊት ከተማ የሚያንጸባርቅ ሲሆን ጽዮን የሚለው ማርያምን አድርጎ ተከት ማንበብና መረዳት እድገ ጉዳትና ለህገት ውስጥ ይከታል። ለምሳሌ ከላይ በመዝ 86(87)፡5 የተጠቀሰው ጽዮን የሚለውን ቃል ለማርያም ብንተካና ከውስጥዋ ተወሰደ የተባለው ኢየሱስ ክርስቲስን አድርጎን ብንተካ እዚያው ቁጥር 6 ላይ ከእርሷ የተወሰደው እርሱ ብቻ ሳይሆን ብዙ ስለቀች እንደሆኑ ይገልጽዋል።በቁጥር 3 ደግሞ የእስራኤል ዘር ያዉሆኑት ረዓባውያን፣ባቢሎናውያን፣ ፍልስጥኤማውያን፣ ጢርባውያንና ሲትዮጵያውያን ሁሉ ተወሰዱ ይላል። ታዲያ ማርያም ያስከርሰታሉ ሌላ አልወሰደችም ብለው የሚሟገቱ ሰዎች እነዚህን ሁሉ ወሰደች አያስብወባቸውምን? ያስብወባቸዋል። ይሁን እንጂ ከላይ የተጠቀሱት ስገሮች በሙሉ ጽዮንን እናታችን (የእዝቦች እናት) ብለው እንደሚጠሩ መነሻ ዚገነታቸውን በእርሷም ህገ እንደሚመራ የሚገልጽና የሚያስረዳ ክፍል ነው።

199.፤ትስመርቅ መታረሪያ (ወደ 7ብርሐል)፡ መራሐ ፍናት መመከሰተ ጥቅስ 7ድ 2፣ጣህር ዳር ማተሚያ ቤት፡ ዛሬርዳር፡ 1987 ዓ.ም።፡ ያዕቆብ ስንደቅ እናታችን ጽዮን፡ 3ኛ እትም 7ድ 31-35፣አዲስ አበባ መጋቢት 1997 ዓ.ም።፡ ስለታ ስያሌው ታምራ፡ዚና ህይወት ስቅደስተ ቅዳሳን እመስምላክ፡2ኛ እትም 7ድ 10-11፣ሆራይዘን ማተሚያ ቤት፡ ነሐሴ 1999 ዓ.ም።፡

ይህ መዝ 86(87) ክፍል ጽዮን (የእግዚአብሔር ከተማ) በመሆኗ ስእርሷ ክብር የተዘጋጀ ብሔራዊ መዝሙር ነው። ይህኛ ከተማ በእግዚአብሔር የተወደደችና የመንግስቱም መናገሻ ከተማ ሆና ስንድ ቀን የዓለም ህዝቦች የእስራኤል ህዝቦችን ወዳጅ ሆነው በእግዚአብሔር መንግስት ውስጥ በጽዮን እንደሚሰበሰቡ አስቀድሞ ይተነብዳል። ይህም የሚሆነው በነብያት መጽሐፍ ላይ በተጻፈው መሰረት ነው /ኢሳ 2:2-4፣ ኢሳ 19:19-25፣ ኢሳ 25:6፣ ኢሳ 45:14፣ ኢሳ 56:6-8፣ ኢሳ 60:3፣ ኢሳ 66:23፣ ዳን 7:14፣ ሚካ 4:1-3፣ ዘካ 8:23፣ ዘካ 14:16/። እንዳንድ የሰነ መስኮት ምሁራን ይህን ትምህርት በኢሳይያስና በሚከያስ ዘመን እንደተፈጸመ አድርገው ሲናገሩ ሌሎች ደግሞ ከባቢሎን ምርኮ በኋላ መፈጸሙን ይናገራሉ። የሆኖ ሆኖ የመዝሙሩ መሪ ሃሳብ እግዚአብሔር ሰጽዮን ያለውን ልዩ ፍቅር ከሚያወድሱ ክፍሎች ከሌሎች መዝሙሮች ጋር የሚዛመድ ሲሆን በውስጡ የተወሰደው ሰው በወቅቱ ህዝብን ሁሉ የሚያስገዛው ንጉስ ነው። ንጉሱም ስረድም ጊዜ የእግዚአብሔር ጠላቶች የነበሩትን ህዝቦች ስሙም እንደ ዜጎች አድርጎ ይመዘገባቸዋል። ያኒ የሚያዘመውም፣ መሳሪያ የሚሟሟት፣ ሰላማዊ ኑሮም የሚኖሩ እንደሚበዙ የሚናገር ክፍል እንዲ ሰላማዊም ፈጽሞ አይናገርም።

2. መዝ 44(45):9-12

“የገንዘብ ሊት ልጆች ለክብርህ ናችሁ፤ በወርቅ ልብስ ተገናዩና ተሸሩና ንጉሱ ተቀንህ ትቀማለች፤ ልጄ ሆይ ሰላም እይ ለሮሽንም ለዘንብይ መገንሸን የላባትሽንም ቤት እርሺ ንጉስ ውበትሽን ወዲሱና እርሱ ጌታሽ ነው። የጢርስ ሊቶች ልጆች እጅ መገሻን ይበው ይሰገዳሉታል የምድር ባለጠገኖች ለህዛብ በፈትሽ ይማለሳሉ።”

ይህን ጥቅስ በመጥቀስ “ማርያም በእግዚአብሔር ቀኝ የወርቅ ልብስ ልብሳ ከእርግቷ በኋላ እንደተቀመጠችና እግዚአብሔር ውበቷን እንደወደደ ሰዎች ሁሉ እንደሚሰገዳላትና እንደምትመሰገን እንዲሁም የዓለም ሕዝቦች በፈቷ ቀመው እንደሚሰማኗት” አድርገው ይተረጉሙታል።²⁰⁰

200. ሊቀ መዝሙራን ሞገስ ዕቅበ ጊዮርጊስ፡ በርሐ ጽድቅ ጸሐፊ ሃይማኖት፡ ገጽ 25፤ ትንሳኤ ዘገዳሚ ማተሚያ ቤት፡ እዲስ አበባ 1989 ዓ.ም። ስላ ገርገረዋል፤ የዘመን ሊቀ ጳጳስ፡ የኢትዮጵያ ስርወመንግሥት ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፡ 4ኛ አትም፤ ትንሳኤ ዘገዳሚ ማተሚያ ቤት፡ እዲስ አበባ ፡ ገጽ 133፤ ጥር 1994 ዓ.ም። ተስፋ ገብረ ስላሴ ዘበሐረ ሱርጋ፡ መጽሐፈ ገዛዊ፡ የካቲት 21 ምስክር፡ ገጽ 60 ተስፋ ገብረ ስላሴ ማተሚያ ቤት ፡ እዲስ አበባ፡ 1991 ዓ.ም። ስለታ ሲያሌው ተሰምራ፡ ምልሻ እርቅና ሰላም፡ ገጽ 79 እዲስ አበባ ፡ 1992 ዓ.ም።

ነገር ግን የቀረ ልጆች ለመዘምራን ስለታ (በቤተ መቅደስ በነበረው ስርዓት ለመዘምራን ስለታ) ሆኖ ለሚያገለግል ንጉስ የቀረበ የሰርገ ወይም የፍቅር መዝሙር መሆኑን ከምዕራፍ ሰር በተቀመጠው በመዝሙሩ ርዕስ ማወቅ ይቻላል። የቀረ ልጆች (ወገን) የሆኑት ሊዋውያን መዘምራን ሆነው እንዲያገለግሉ የተሾሙት በዳዊት ነው። እነዚህም የሚወክሉት የሴዊን ልጅ የቅሐትን ቤተሰብ ነው። ስላፍ የገርገሰናውያን፣ እጅ ታም ደግሞ የመራራ መዘምራን ስለታ እንደነበሩ ሁሉ አማኝም በዳዊት ዘመነ መንግስት የቀረ መዘምራን ስለታ ነበር /1ዜና 6:31-47/። እነዚህ የቀረ ልጆች ንጉሱ (የዳዊት ዘር የሆነው) ለሚያገባበት እስከ ሰንጉሡ ክብር የቀረበ መዝሙር በመሆኑ መዝሙሩም በተሰደደ ንጉሳውያን ሰርገ ላይ የተሰመደ መዝሙር ሆኖ ይቀርብ ነበር። መሸራዋም የውጭ አገር ልዕልት መሆኗ /ቁጥር 10-12/፤ በሰርጉ የንጉሱ ዝና በዓለም ሁሉ የኖነ መሆኑን ያሳያል። ንጉሱ ስለምን ያንቀጠቀጠ ታላቅ ሰው በመሆኑ /ቁጥር 3-5/ የመዝሙሩ አትኩረት በመሸራዋ ላይ ሳይሆን በንጉሱ ላይ ነው።

በመሆኑም መዝሙሩ ሁለት ዋና ዋና ክፍሎች አሉት፡ ስንደኛው ክፍል ሰንጉሱ የተነገረው ቃል የያዘ ሲሆን /ቁጥር 3-9/ ሁለተኛውም ክፍል ደግሞ ለመሸራዊቱ የተነገረው ቃል ይዟል /ቁጥር 10-15/። እነዚህ ሁለት ክፍሎች እያንዳንዳቸው ለመሸራረቅ የቀረቡ ሌሎች ክፍሎችን ይዘዋል።

1ኛ. ለመሸራዊቱ ንጉስ የቀረበው ምክር /ቁጥር 3-5/ የመሸራዊቱ

ንጉስ ክብርን የሚያንጸባርቅ /ቁጥር 6-9/

2ኛ. ለመሸራዊቱ የቀረበ ምክር /ቁጥር 10-11/ እና የመሸራዊቱን

ክብር የሚያንጸባርቅ /ቁጥር 12-15/ ናቸው።

በቁጥር 6 - 7 ሠርገኛውን ንጉስ እግዚአብሔር በዙፋን ላይ ቀብቶ እንዳስቀመጠውና እግዚአብሔር ከዳዊት ጋር የገባውን ቃል ኪዳን ጋር ተያደዘ ከዚህ ከመሸራዊቱ (ከዳዊት ዘር) ክርስቶስ እንደሚመጣ ያሳያል። ይህንን ክፍል የዕብራውያን መዕከካት ጸሐፊ ሰክርስቶስ ተተንብዮ እንደ ነበርና በክርስቶስ እንደተፈጸመ ስመሳክቷል /ዕብ 1:8-9/።

በቁጥር 8-9 ደግሞ የንጉሱ ሰርገ ምን ያክል ሞገስ እንዳለው ሲያብራራ በክርቤ፣ በዝባድ፣ በዝሆን ጥርስ፣ በተዋቡ ቤተመንግስቶች እንደሚኖር ያዘመሰታል። ዘር 37:25፣ መጋ 1:13፣ ዘጸ 25:6፣ 1ነገ 22:39፣ ሐሞ 3:15 እነዚህ ጥቅሶች ለሰነዚህ የክብር ዕቃዎች በሚገባ ያብራራሉ። በቁጥር 9 “የነገስታት ሊቶች ልጆች” የሚሳቸው በቤተ መንግስት ውስጥ የሚቀመጡ እመቤቶችን / 1ነገ 11:1-3 / እና በሠርጉ ላይ እንዲገኙ

የተጋበዙ የነገሰታት እመቤቶችን ያመለክታል።

ሙሽራይቱም በከብር ወርቅ እንዳገጠች /ቁጥር 9/፤ በሙሽራውም ቀኝ እንደቀመች የምታውቃቸው ጢርሳውያን ‘የዚህ ንጉስ ሚስት እንደመሆንሽ መጠን በእንቅዳ ዘንድ ከበረታችሁ ማግኘት ደረሰታሉ ስለዚህ የመጣሽበትን ትውልድ (የልባትሽ ቤት) ረስተሽ የወደደሽን ቃል ሰሚ ጌታሽም (ንጉሶሽም) ነውና’ እያሉ ይመከሯታል።

ሰዳዊት ሥርወ መንግሥት እውቅና ከሰጡት መካከል ስንዳ የጢርሰ ንጉስ ነው /2ኛው 5፡1። ለሱሞን ከዚህ መንግሥት ጋር ጠንካራ ገንኙነት ነበረው /1ኛው 5፡9፤ 10-14፤ 26-28። በወቅቱ ጢርሰ በሚደትራኒያን ባሕር ዳርቻ ለካባቢ የምትገኝ የንግድ ማዕከል ስትሆን በብልጽገናዋም በእስም ዙሪያ የታወቀች ነበረች/ኢሳ 23፡ህዝ 26፡1-28/

በቁጥር 14 የሙሽራዋ የቀድሞ ደናግል ጓደኛችም እንደሚንከባከቧትና ወደ ንጉሱ እልፍኝ (መኝታቤት) እንድትገባ እንደሚያበረታቷት ከዚያም ከቁጥር 16-17 እንደሚገልጸው የዘር ሃረጉ እንደሚቀጥል እርሷም ልጆችን እንደምትወልድ እነዚህም ልጆች በከብር ከለባትቻቸው የሳቁ እንደሚሆኑ ያስረዳል።

ስለዚህ ሙሽራውን ንጉስ ‘መቅሚያ ያሌሰውን ዙፋንህን ለህዛብ ሁሉ ለዘላለም ይገዙልሃል’ ብለው የሚያዘመሱት የሰርገ መዝሙር ነው። በመሆኑም ይህ የሰርገ መዝሙርን ሙሉ ምዕራፉን ካስማንበቡና እንስታዊ ገሰዳ ያለውን ፕቅስ ወደ ማርያም በተጠጠሰ መልኩ ወሰዶና ለማሳድ ናት ብሎ ማቅረብ ሰህተት ነው።

3. ኢሳ 60፡14

‘የእስጢናቂዎችሽም ልጆች ስንገታቸውን ደፍተው ወደ ስንቺ ይመጣሉ፤ የናቁሽም ሁሉ ወደ እግርሽ ጫማ ይሰገዳሉ፤ የእግዚአብሔርም ከተማ የእስራኤል ቅዱስ የሆነሽ ጽዮን ይሉሻል’

በተለይም በዚህ ክፍል በጣም የሚጠቀሰው ‘የናቁሽ ሁሉ ወደ እግርሽ ጫማ ይሰገዳሉ’ የሚለው ሲሆን ከኢሳ 49፡23 ‘ገንባራቸውን ወደ ምድር ዝቅ ስድርገው ይሰገዳልሻል’ ከሚለው ጋር ለያይዘው ይህም ማርያምን የናቁሽ (ሰገደትና ወደ እርሷ ዘሉት የማያቀርቡት ለማሳደጋትና የማያምኑትን ... ወዘተ የማይቀበሉት ሰዎች) በእፍረት ወደ እርሷ እንደሚሰገዱ የተነገረ ትንቢት ስድርገው ስገጣጥመው

ይተረጉሙታል።²⁰¹

ይህን ክፍል እንዳለ ወደ ማርያም ስድርገን እንተርገመው ብንል እንኳ ትንሽ ከፍ ብለን የሰንቀጽ መጀመሪያ /ኢሳ 60፡10/ ብናነብ ‘በቁጣየ ቀስፊ በፍቅሪ ምረሻበሁ’ ይላልና ማርያም መቼ ነው እግዚአብሔር የቀሰፋት? ደገሞ ከምንድን ነው መወሰን የማረት? በቁጥር 11 ደገሞ የምኗ በርች ናቸው የሚከፈሉት? ዝቅ ብለንም በቁጥር 15 ብናነብ ‘ከሰውም ማንም እስከማያልፍብሽ ድረስ የተተወሽና የተጠላሽ ነበርሽ ይላልና ማርያም ምንሆና ነው በሰው ዘንድ የተጠላችና የተተወች የሆነችው? እንዲህ እያልን ሙሉውን ምዕራፍ ብናየው ሰለማርያም ከሚባለው ጋር የማይሄድ ሆኖ እናገኘዋለን።

ስነገሩ በመጽሐፍ ቅዱስ በሴት ጾታ የተገለጸ ክፍሉችን ሁሉ ለማርያም እየመለሳቸው ከመሃል ስንዳን ገንጥለው ከሴሳው ጋር ሠንቅረው ሲሳ ድርሰትን መጻፍና መለበክ የመናፍቃን ባህሪያትን ሰገላቸው ልማድ ለደረጉ እንጂ ሲሳይያሉ በትንቢቱ የገለጸው ከምዕራፍ 40 ጀምሮ እስከ 66 ስለእስራኤል (የእስራኤል ህዝብ) መመለስና እግዚአብሔር ለሰላሞላቷ ሁለት እጥፍ ምህረት እንዳደረገላት /ኢሳ 40፡1፤ እግዚአብሔር እንደሚታደጋት /ኢሳ 41፡1፤ ስዳኝ መሲህ እንደሚልክላት /ምዕ 42፡1፤ መሲሁ የእስራኤል ብቸኛ ስዳኝ እንደሚሆንላት /ኢሳ 43፡1፤ ከጣሶት ተመልሳ እግዚአብሔር ብቻ ለምሳክ እንደሆነ እንደምታውቅና ከባቢሱን ምርኮ የሚያድናት እንደሚልክላት /ኢሳ 44 እና 45፤ እስራኤልን ያሰጠነቋትና የማረኳት ባቢሱናውያንና ለማልከተፏት እንደሚጠድቁ /ኢሳ 46 እና 47፤ እልከኛይቱም እስራኤል ነጻ እንደምትመጣና እንደምትመለስ እንደገናም እንደምትቋቋም /ኢሳ 48 እና 49፤ ከታላቅ ሐጢአት የሚያነጻትና ስለእርሷ ዋጋ የሚከፍል መሲህ እንደሚመጣላት /ኢሳ 50፤ 51፤ 52፤ 53፤ ጩሬት ከብሯ ታላቅ እንደሚሆን /ኢሳ 54፤ ከእግዚአብሔር ጋር ትከከለኛ ህብረት እንደምትመሠረትና /ኢሳ 56፤ 57፤ 58፤ 59/ የወደቀችም የእስራኤል ከተማ ጽዮን ከብሯ እንደገና እንደምታበራና በዙሪያዋ ያሉ የእህዛብ ከተሞችና ታላላቅ ነጋዴዎች ገብር እንደሚከፍሏት፤ እስራኤልንም ንቀው ሲበዘብዟት የነበሩ ያሰጠነቋት ለህዛቦች በተራቸው ተዋርደው (ስንገታቸው ዝቅ ስድርገው) እንደሚገዙላት የማይገዙላትንም እንደምታጠፋቸው የተገዙላትም የእግዚአብሔር ከተማ የእስራኤል ቅዱስ የሆነሽ ጽዮን እንደሚሏት /ኢሳ 60/፤ ከእርሷም ሰላምም የሚሆን መሲህ እንደሚመጣና የተወደደችውን

201. ብርሃኑ ጉበየ፤ ስምደ ሃይማኖት፤ ገጽ 100-101፤ ንገድ ማተሚያ ቤት፤ ስዲስ ስብዛ የካቲት 1985 ዓ.ም።

ያዕቆብ ሰንደቅ፤ እናታችን ጽዮን፤ 3ኛ እትም ገጽ 105-108፤ መጋቢት 1997 ዓ.ም።

የእግዚአብሔርን ዓመት እንደሚሰበክ /ኢሳ 61/ የሚናገር ክፍል ሲሆን ነብዩ እግዚአብሔር ኢሳይያስም በህይወት አስካሳ ድረስ ስለሰራረው የተነገረው ሁሉ እስከሚሆን በጸሎት ወደ እግዚአብሔር እንደሚደሳለብ /ኢሳ 62/፤ እግዚአብሔርም እስራኤልን የሚቀጣበትና የሚቢዝበት ቀን መቼና እንዴት እንደሚሆን ፈጽሞ እግዚአብሔር እስራኤልን እንዳልረሳት /ኢሳ 63-66/፤ የሚገልጽ ትንቢታዊ ክፍል በመሆኑ እግዚአብሔር እስራኤልን “በቀጣዩ ቀስፊ በፍቅሩ ምረሻለሁ” አሳት /ኢሳ 60:10/።

ስለዚህ የመጽሐፉን ወጥ መልእክት ሳይመለከቱ በመሃል የተጠቀሱ በሴት ጾታ የተዘገበውን ገለጻዎችና ሕረፍተ ነገሮችን ማማር እያነሆሳቸው ለማርምም እድርገው የተረገሙት ክትንቢት መጽሐፉ ውጭ ነው።

4. ኢሳ 1:9

“የወረዊት ጌታ እግዚአብሔር ዘርን ባያስቀርድን ኖሮ እንደሰጸም በሆንን እንደገሞረም በመሰድን ነበር”

ይህንን ክፍል ስንዳንዶች ጠቅሰው “የቀረቱን ዘር (አዳኝ) ማርምም ነች” ብለው ይገልጻሉ። ነገር ግን ኢሳይያስ በእግዚአብሔር ሳይ ያመጽትን እየወቀሰ ክብቶች እንኳ የሚበሰቡትና የሚጠጡበት ማገራዎቻቸውን እያወቁ እስራኤል እግዚአብሔርን ለማወቅና የበሰጠ ስመረዳት ስለመፈሰን (ኢሳ 1:3)፤ ባድማ እንደምትሆን፤ ከተሞቿም በእሳት እንደሚቃጠሉ፤ መሪታቸውንም ስደናቸው እያዩ ባዕዳን እንደሚነጥቁቸው፤ እነርሱም እንደሚበተኑ ነገር ግን ፈጽመው በኃጢአታቸው ምክንያት እንደጠፉት ከተሞች እንደ ሰዶምና ጎሞራ እንደማይሆኑና ከእነርሱ (ከእስራኤል) እግዚአብሔር ከሚያወጣው ፍርድ ተርፈው ርሰት የሚወርሱ ዘር (ቅሪታዎች) እንደሚኖሩ የሚያመለክት ክፍል ነው እንጂ ከማርምም ጋር የተያያዘ ደቅርና የሚያስጠረጥር ነገር እንኳ የሰውም። እንባቢ ተጨማሪ ማብራሪያ ከፈለግ ሮሚ 9:29 እንዲያነብ እንጋብዛለን።

5. ሕዝ 44:2

“እግዚአብሔርም ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ ስይከፈትም ለውም ስይገባበትም የእስራኤል ስምሳክ እግዚአብሔር ገብተበታልና ተዘግቶ ይኖራል።”

እንዳንዶች ይህን ክፍል ጠቅሰው “ክፍሉ ለሰማርም ድንገልና የሚናገር ሰለሆነ ክርስቶስ ገብቷል እርሱም ወጥቷል ስለዚህ ክእርሱ ውጭ የገባ ሰለሌስ ማርምም ዘላለማዊ

ድንገል እንደነበረች የሚያመለክት ነው” ይሳሉ።²⁰²

ይህ የሕዝቅኤል ትንቢት ስመረዳት ሙሉውን የሕዝቅኤል መጽሐፍ ማንበብና ወጥ የሆነ ሃሳቡን መረዳት የሚያስፈልግ ቢሆንም ስዚህ ጥያቄ ርዕስ ገን ከሕዝ. ምዕራፍ 8 ጀምሮ መገሰጽ ይበቃል።

ከዚህ ምዕራፍ 8 በፊት ሕዝቅኤል ነብይ ሆኖ ስለሰራረው እንደተጠራና ሲዩሩሳም እንደተከበበች ስለሰራረው ማስጠንቀቂያ የለጠበትና የእግዚአብሔር ፍርድ ከቤተመቅደሱ እንደሚጀምር ያስረዳል። በምዕራፍ 8 እና 9 ባዕድ ስምዕን በቤተመቅደሱ ውስጥ በሚያስደንቅ ሁኔታ እየተከናወነ ሰለመሆኑና ካህናቱ መርከሳቸውን፤ በምዕራፍ 10 በዚህ እርኩስታቸው ምክንያት በቤተመቅደሱ የነበረው የእግዚአብሔር ክብር ወጥቶ እንደሂደና እንደተሰዩ፤ በምዕራፍ 11 እስከ ምእራፍ 20 የእስራኤል መሪዎችና ህዝብ እንደሚማረኩ፤ ማንም እንደማያድናቸው፤ ከምዕራፍ 21 እስከ ምዕራፍ 39 እንደተገለጸው የቅጣቱ በትር የሚመጣው ከባቢሱን እንደሆነና እንዲሁም ለሞን፤ ሞሃብ፤ ሊዶም፤ ፍልስጥኤም፤ ጢርስ፤ ገብሴ እነዚህ የአህዛብ መንግስታት የእስራኤል ቤተመቅደስን ለማጥፋት እንደሚነሱና በእነርሱም ሳይ የሚመጣ ፍርድ እንዳለ ይተነብያል።

ከዚህ ሁሉ በኋላ ገን በዚህ ዓመጽ (ሐጢአት) ያልተባበረ ትረፋን (ቅሪታዎች) ገን በተሰደዱበት ሃገር ራሱ ስምሳካቸው መቅደስ እንደሚሆንሳቸው እግዚአብሔር ተናገረ። የሰደቱ ዘመንም ሲያልቅ ከተበተኑበት ሃገር እንደሚመልሳቸውና በአዲስ ህይወት እንደሚያቋቁማቸው /ሕዝ 11: 13-21/፤ ምንም የማይታመን መስሎ የነበረ ቢሆንም ጊዜው ሲደርስ የተበታተኑ ስጥንቶችን ይመስሉ የነበሩትን እስራኤላውያን ስቃቅሞ በማጋጠም ታላቅ ስራዊት ስድርጎ እንደ ህዝብ ሲያቋማቸው እንደሚቻል /ሕዝ 36 እስከ 39/፤ ምዕራፍ 40 ሳይ ደግሞ አዲስ ቤተመቅደስ ህንፃ እንደሚሰራ እርሱም የሰሚን በር፤ የደቡብ በር፤ የምስራቅ በር ወደ ውስጠኛው ስድባባዊ የሚያስገቡ በሮችና ለእግዚአብሔር መስዋዕት የሚዘጋጅባቸው ክፍሎች ያሉት ሰለመሆኑና በምዕራፍ 41 እስከ 43 ካህናትም በቅድስና እንደሚያገለግሉ የእግዚአብሔር ክብር እንደገና ወደ ቤተመቅደሱ እንደሚመለስ ይተነብያል።

202. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ ቅዳሴ ማርምም ንባቡና ትርጓሜው 4:36፤ ገጽ 106፤ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት ፡ ስዲስ ሰበዛ 1983 ዓ.ም.። ያዕቅብ ስንደቁ እናታችን ጽዮን 35 እትም ፡ ገጽ 41- 42፤ ስዲስ ሰበዛ፤ መጋቢት 1997 ዓ.ም.። ፍትሕወቅ መታፈሪያ(ወዕደ ገብርኤል) ፡ መራራ ፍኖት መመከከት ፡ ፕቅስ፡ ባሕር ዳር ማተሚያ ቤት፤ ባሕርዳር ፡ 1987 ዓ.ም.። ስለቃ አያሌው ታምራ ፡ ወላዲት ስምሳክ በኢትዮጵያ፡ ገጽ 23 ፡ ስዲስ ሰበዛ 1979 ዓ.ም.።

ከዚህ በኋላ ምዕራፍ 44 የእግዚአብሔር ክብር ወደ ቤተመቅደሱ ተመልሶ በመገባት ምንም ስደነት ባዕድ ስምዕኑ ወደ ቤተመቅደሱ እንደ ጥንቱ እንደሚደገባ ሰርራውም ቅዱስ እንደሚሆን በቁጥር 7 እንደተገለጸው ልባቸው ያልተገረዘ (መንፈሳዊ ብቃት የሌላቸው) እና በቁጥር 9 እንደተጠቀሰው ያልተገረዘ ባሕድ ወደ መቅደሱ እንደሚደገቡ፤ ሌላው ያን ገን የቤተመቅደሱ በር ሃሳሪ ሆነው እንደሚያገለግሉ፤ ለህዝቡ ሐጢአት መስዋዕት ሲያቀርቡ እንደሚችሉ እግዚአብሔርም እንደሚሰማቸውና ክብረንም ከቤተመቅደሱ እንደሚደርቅ የሚገልጽ ከፍል ነው።

በሕዝ 44:2 “እግዚአብሔርም ደህ በር ተዘገቶ ደናራል እንጂ እደከፈትም፤ ለውም እደገባበትም፤ የእስራኤል እምላክ እግዚአብሔር ገብተበታልና ተዘገቶም ደናራል፤ እስታው ገን እርሱ በእግዚአብሔር ፊት እንጀራ ደበላ ዘንድ ደቀመጥበታል በበራ ደጀ ሰላም መንገድ ደገባል በዚያም መንገድ ደመጣል” የሚለው ከፍል ምስራቃዊ በር እንደተዘጋ የሚኖርበት ለው የሚደገባበት ምክንያት በመጀመሪያ እግዚአብሔር ብቻውን ወደ መቅደሱ እንደገባ ባዕድ እና እንገዳ እምዕኑ እንደሚደገባበት የሚያመለክት ሲሆን የቤተ መቅደሱ በር እንደተዘጋ የሚኖረው ገን ከዚህ ትንቢት ለንጻር ዛሬ በኢየራሳሌም የሚገኘው “ወርቃማው በር” ተብሎ የሚጠራው የምስራቅ በር እካባቢ በመሰራሞች የተዘጋ በመሆኑ በራ እስከ ዛሬ ድረስ ታሸጋ። ደህም የሆነበት ምክንያት የእስራኤልም እምዕኑ (ባዕድ) ወደ መቅደሱ እንዳይገባ ለመከላከል እንደሆነ የእስራኤል ታሪክ ይናገራል።

እስታው ገን (የእስራኤል ገዢ) በእግዚአብሔር ፊት የሚቀርበውን መስዋዕት ደበላ ዘንድ በምስራቅ በር በሰተውስጥ በኩል (በበራ ደጀ ሰላም ሰላም በሆነው ደጀ) በኩል ደቀመጣል። በዘሴ 7:15 እና በዘዳ 12:7 እንደተጠቀሰው ከመስዋዕቱ ድርሻውን ደመለዳል፤ በዚያ በኩል ደገባል በዚያም በኩል ደመጣል። ደህ ትንቢታዊ ሁኔታ በትክክል የሚገባን እስከ ዛሬ ድረስ የእስራኤል ገዢው ወደ ቤተመቅደሱ ሲመጣ እንዲት እንደሚመጣና እንደሚገባ ብንመለከት ትንቢቱ የሚገርም መገለጥ እንደሆነ መረዳት እንችላለን።

በመሆኑም ደህን የህዝቅኤል 44 ምዕራፍ ብቻውን ገንጥሎ “የሚርዎም ድንገልናን ያመለክታል” የሚለው ገምታዊ ሃሳብ ከመጽሐፉ ሃሳብ ለንጻር ሲታይ እውር ሃሳብና እንገዳ ይሆናል። በሌላ መልኩ በእነርሱ ገምታዊ ሃሳብ ለመተርጎም እንኳ ብንፈልግ ከርሰተሰ በድንገልና ገብተ በድንገልና ከተወሰደ (ከገባና ከወጣ) ከፍሎ የሚናገረው ደገሞ እግዚአብሔር ገብተበታልና ተዘገቶ ደናራል ያላል እንጂ መልሶ ወጣ የሚል ለባባል እንኳ የለውም።

6. ሱቃ 1:48

“እነሆ ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብፅዕት ይሰኛል”

የብዙ አዋልድ መጻሕፍት መነሻ ምክንያት ሆኖ የሚቀርበው ደህ ከላይ የተጠቀሰው የሚርዎም የገል የምስጋና ቃል ነው። ለንጻንድ መጻሕፍት “ሚርዎም ውዳሴ ደገባኛል! በሕንድ መልእክ (ገብርኤል) እና በሕንዲት ባልቲት (ኤልባቢፕ) ቃል ብቻ ተመሰገኝ እቀራለሁን? ትውልድ ሲም፤ ትውልድ ካም፤ ትውልድ ያፈት ሁሉ ያመለገጥኛል ለትል እንዲህ አለች ከዚህ ትውልድ የወጣ የሰምና” ብለው ቃሏን በእንዲህ ሁኔታ ደተረጉሙታል።²⁰³

ነገር ገን ደህ በሱቃስ 1:46-55 ያለው የሚርዎም መዝሙር በላቲን ቋንቋ “ዘማገኒናካት” (እክብርት ከፍ ከፍ ማድረግ) ተብሎ የሚጠራ ሲሆን ደህም የሚርዎም ጥልቅ መሻትና ምስጋና ጌታን እንጂ እራሷን ከፍ ከፍ ማድረግ እንዳልነበረ በሚገባ የሚያሰረዳ ነው። እግዚአብሔር ለሚርዎም መድኃኒቷ ሆኗታል /ሱቃ 1:47/ ከባርነት ውርደት ለውጥቷል። በእርሷ ታላቅ ነገር አድርገላታል/ሱቃ 1:48-49/። ደህንንም ለንድ በሕንድ እያነሳች እግዚአብሔርን እያገነነች ለመለገና “ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብፅዕት ይሰኛል” ብላ ታሪኳ መለወጡን ከተሰራ ጋር መለከራለች። እግዚአብሔርንም ታላቅ ያረገችበት ሲላው ምክንያቷ በመቅቱ የነበረው የርማ የጭቆና ቀንበር (ገዢዎችን ከዙፋናቸው አዋርዷል) ለብረው ብላና እግዚአብሔር ለእስራኤል ያደረገውን ምህረቱንና ለአባቶቻቸው ለአብርሃምና ለዘራ እግዚአብሔር የገባውን ቃል እንዳለበ አስታውሳ እመለገናለች።

ደህ መሱ የምስጋናዋ መዝሙር /ሱቃ 1:46-55/ ከላይ የተጠቀሰውን ሃሳብ የሚያንጸባርቅ ሲሆን “ብፅዕት” የሚለውን ብቸኛ ቃል ብናየው በመጽሐፍ ቅዱስ ብፅዕት፤ ብፅዕት፤ ብፅዓን የሚሉ ቃላቶች ለ43 ጊዜ በላይ የተጻፈ ቃል ሆኖ ትርጉሙም ደስተኛ የተባረከ ማለት ነው።²⁰⁴

203. የኢ.ሲ.ተ.ቤ/ክ፡ ወንጌል ቅዱስ ንባቡና ትርጓሜው፡ የሱቃስ ወንጌል፡ ገጽ 268-269፤ ትንሳኤ ዘገባኢ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ ልዩባ፡ 1997 ዓ.ም። እቀመዘምራን ሞገስ ዕቅድ ገዢ፡ መርሐ ጽድቅ ባህል ሃይማኖት፡ ገጽ 25፤ ትንሳኤ ዘገባኢ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ ልዩባ፡ 1989 ዓ.ም። መምህር ስንዳ ስለም ዳገማዊ፡ ወላይተ እምላክ በነገረ ደህነት፡ ገጽ 298፡ ብራና ማተሚያ ድርጅት፡ አዲስ ልዩባ፡ ሚያዝያ 1998 ዓ.ም።

204. የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት፡ 7ኛ አትም ብፅዕት፡ ብፅዕት፡ ብፅዓን ገጽ 119፤ ንገድ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ ልዩባ፡ 1996 ዓ.ም።

ስለሆነም ማርያም ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ የተባረከች ደሱኛል ማለቷ ነበር። ለምን ትውልድ ሁሉ የተባረከች ይሏታል? ቢባል የባሪያደቱን ውርደት ስለተመለከተና በእርሷ ብርቱ የሆነ ታላቅ ስራ ስላደረገላት ነው። ይህም ታላቅ ስራ ከብዙ ሌሎች መካከል ክርስቶስን እንደተወልደ መታደሏ ነው።

ዛሬ ካትሊክ፣ ኦርቶዶክስ፣ ፕሮቴስታንትና ሌሎች ክርስቲያናዊ ሃይማኖታዊ ተቋሞች ሁሉ ማርያም በጥሪ ቃሉ «ብልሳት (የተባረከች)» ስለመባሏ ልዩነት የላቸውም። ልዩነቱ ያለው ግን በዚህ ቃል መሰረትነት የተጻፉ ሌሎች አዋልድ መጻሕፍትና ቃሉን ስመገለጽ በሚያብራሩበት ገለጻ እንዲሁም በዚሁ አስታኮ እንደምታማልድ ሰገደትም ስእርሷ እንደሚገባ ... ወዘተ አድርገው በሚቀርቡ ሃሳቦች ላይ ነው።

ስነገሩ ክርስቶስን ሄምሮ እንዳም ሐዋርያ ማርያምን ብልሳት ያላት አልነበረም። ይህን ክፍል የጻፈው ወንጌላዊው ሱቃስ እንኳ «ማርያም ብልሳት ደሱኛል አለች» ከማለት በቀር እርሱ ራሱ ብልሳት እንደሆነች አልመለከረም።

ነገር ግን በዚህ ቃል መሰረት ማርያም ምስጋናና ውዳሴ የሚገባት ቢሆን ኖሮ እንዲት ሴት ስክርስቶስ ደምጽዋን ክፍ አድርጋ የተሸከመችህ ማኅፀንና የጠላሃቸው ጡቶች ብፁዓን ናቸው» ባለችው ጊዜ ይህን አጋጣሚ ተጠቅሞ ከማመስገን ይልቅ «ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ለምተው የሚጠብቁት ናቸው» ብሎ ባልነቀሩት ነበር/ሱቃ 11:27-28// /ስተወላዊ ማብራሪያ ገጽ 25-28 ተመልከት/

7. ዮሐ 2:3-5

«የወይን ጠፋም ባለቀ ጊዜ የኢየሱስ እናት የወይን ጠፋ እኮ የላቸውም አለች። ኢየሱስም እንቺ ሴት ከእንቺ ጋር ምን አለኝ? ጊዜዎ ገና አልደረሰም አላት። እናቱም ለአገልጋዮቹ የሚላችሁን ሁሉ አድርጉ አለቻችው»

ይህ ክፍል ማርያም እንደአማላጅ መሆኗን ያሳያል በማለት አማላጅ እንደሆነች የሚገልጽ በርካቶች ናቸው።²⁰⁵

ሐዋርያው ዮሐንስ ወንጌሉን ለምን እንደጻፈ በግልጽ ሊያስቀምጥ «ኢየሱስ እርሱ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ ታምኑ ዘንድ አምናችሁም በስሙ ሕይወት ይሆንላችሁ ዘንድ ተጽፎአል» ብሏል /ዮሐ 20:31// ስለዚህ የወንጌሉ ቀጠላ አሳማኝ ሃሳብ

205. መምህር ስሎሞን በቀስ፡ የመናፍቃን ምላሽ፡ ገጽ 2፡አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም።

ኢየሱስ ክርስቶስ እርሱ እግዚአብሔር እንደሆነና በእርሱ የሚያምን ደግሞ ሕይወት እንዳለው ማብራራት ነው /ዮሐንስ 1:1፣ 14፣ 3፣ 16፣ 3፣ 18፣ 3፣ 36//።

ከዚህ አንጻር ወንጌላዊው ዮሐንስ ኢየሱስ ክርስቶስ በገሊላ ቃና ሠርገ ቤት ከደቀመዛሙርቱና ከእናቱ ማርያም ጋር ተገኝተው ውሃውን ወደ ወይን ጠፋ በመቀየር የመጀመሪያውን መስኮታዊ ባህሪውን ወይም ተአምራቱን እንደገለጸ ጠቅሶ ደቀመዛሙርቱም እርሱ አምላክ እንደሆነና በተፈጥሮ ላይ ስልጣን እንዳለው እንዳመኑ ያስረዳል እንጂ በማርያም አማላጅነት አመኑ ብሎ አይገልጽም /ዮሐ 2:11//።

በአርገጥ ማርያም ቤተመገብ ነበረችና የሠርገ ቤቱ ስነ-ስርዓት እንዳይቋረጥ ወደ ክርስቶስ አባባለች። እርሱም ጊዜው ገና ቢሆንም እንኳ ሃሳቧን ተቀብሎ ተአምራቱን ገልጾአል። ይሁን እንጂ የጽሑፉ መፀረታዊ መዕልክት ማርያም አማላጅ የሚል ሳይሆን ኢየሱስ ክርስቶስ ተአምር ማድረጉና በእርሱ ማመን እንደሚገባ የሚያስረዳ ነው።

በዚህ ክፍል እነርሱ እንደሚሉት ማርያም አማልዳለች ቢባል እንኳ በምድር በነበረችበት የምድር ስርዓት እርሱም ስጋዊ ትረፋት እንጂ በተአምረ ማርያም እንደሚነበበው ነፍሳትን ከሲኦል ለማውጣትና ወደ መንግስተ ለማደግ በማለገግት ሂደት እንደተጻፈው ተረታዊ ትግል ፈጽሞ አስመገለጸን በግልጽ መረዳት እንችላለን።

ባሊላ መልኩ ደግሞ ማርያም አንዳች ተአምር ማድረግ እንደማትችልና እንዳልቻለች ይልቁንም የሚላችሁን ሁሉ አድርጉ ብላ /ዮሐ 2:5/ ተአምራቱን ለሚያደርገው ጌታ ብቻ መልቀቋን ማንበብ እንችላለን። ይህ ከሆነ ደግሞ ስቁጥር አዳጋች የሆኑት ስለማርያም ከሚናገሩት አዋልድ መጻሕፍት በተለይም ተአምረ ማርያም መጽሐፍ እንደሚለው ወደ እርሷ መጸለይና እርዳታዋን መጠየቅ እርሷም ተአምር ማድረግና የሚገልጽ ታሪክ ሁሉ ከንቱ ሆኖ ይቀራል። እንዲሁም ሠርገኛቸው ይሁኑ ታዳሚዎች እርዳታን ፈልገው ወደ ማርያም ወይም በማርያም በኩል አስመጠየቃቸውን በዚሁ ጥቅስ ውስጥ መረዳት እንችላለን።

8. ዮሐ 19:26-27

«ኢየሱስም እናቱን ይወደው የነበረውንም ደቀመዛሙር በአጠገቡ ቀም ባዩ ጊዜ እናቱን፡- እንቺ ሴት እነሆ ልጅሽ አላት። ከዚህ በኋላ ደቀ መዛሙርን፡- እናትህ እነጋት አለው። ከዚህም ሰዓት ጀምሮ ደቀ መዛሙር ወደ ቤቱ መለዳት»

ይህንን ክፍል ማርያም በዮሐንስ እጅ ስለው ልጆች በተለይም ለህዝብ ክርስቲያኑ

እናት እንደትሆን የተሰጠች በመሆኗ አማላጅነቷን ልንቀበል እንደሚገባ ሕድረገጡ ይተረጎሙታል።²⁰⁶

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ለደቀመዝሙሩ የሐንሰ “እነጋት እናትህ” በማለት ለእኛ ለክርስቲያኖች ሁሉ እናታችን እንደትሆን የተሰጠችን ለሰመሆኗ የሚያረጋግጥ ቃል አይደለም። ከዚህ ክፍል ጋር ስንዳንዶች እያደዘው “እርሷ እናት ከሆነች የእናት ልመና ራት እያሰመደሰ እንገት እያሰቀደሰምና አማላጃችን ደግሞ ነች” ብለው ለብላዊ ተረቶችንና ድርጊቶችን አጠላልፈው መገሰዳቸው ሙሉ በሙሉ ከተዳፈው ውጥ ነው።

ጌታ የተናገረው ቃል በጣርና በሰቃይ በሞት እፋሪ ሆኖ ሲያቃስት ማርያም ልጇን ኢየሱስ ክርስቶስን በማየቷ ሃዘነ በእጅጉ ለሰገዳት ከመሰቀሉ ገርጌ ለር ሳገኘው ደመደው ለነበረው ደቀመዝሙሩ እንደ እናት ስድርገ እንዲያጽናናት የተናገረው ጊዚያዊ መፍትሔ ብቻ በመሆኑ ደቀመዝሙሩም ይህንን ስደራ ለመወጣት ወደ ገደቡ ቤተ እንደመሰዳት የሚያስረዳ ክፍል ነው። የማንም እናት ልጇ በረቷ በተሳሳተ የፍርድ ውሳኔ በሰቅላት ሞት ሲፈረድበትና ሲቸነከር ብታይ ምን ያካል ዕፂ እንደሚሰበር መገንዘብ እንችላለን። ለሰዚህም ሰተገዳች እናት የተወደደ ታማኝ ወዳጅ የልብ ስጽናን በእጅጉ ያስፈልጋታልና ኢየሱስ ያደረገው ደህንነት ብቻ ነው።

ምንም እንኳ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንደተዳፈው ሲሄድና ነፍሱን ለብዙዎች ቢላ ስድርገ ሲሰጥ እንደመጣ ቢያውቅም /ማር 10:45/ ከላይ እንዳልነው ለእናቱ ለማርያም ገን ክፍተኛ የልብ ለብራት እንደሚሆንባት ለሳጠቀ በእግሩ ለር ደመደው የነበረውን ደቀመዝሙሩን የሐንሰን “እነጋት እናትህ” ብሎ እንዲያጽናናት ስደራ እንደሰጠው እርሱም ይህን ታላቅ ጋላሬነት ተቀብሎ ለመወጣት ወደ ቤተ እንደመሰዳት የሚገልጽ ገልጽ ክፍል በመሆኑ እሁን በዚህ ዘመን እኛ እርሷን እንድናጽናናት ወይም አማላጅ እንድትሆንን የተሰጠን ትእዛዝ አይደለም። ይህ ያልተዳፈ ማንበብ ነው።

ማርያም ከጌታ ለየሐንሰ አማላጅ እንደትሆን የተሰጠች እናት እንደሆነች ቢረዳ ኖሮ በዳፋቸው 5 መዳሐኖች /የሐንሰ ወንጌል 1ኛ፣ 2ኛ፣ 3ኛ የሐንሰ መልእክትና የየሐንሰ ራዕይ/ ማርያም አማላጅ ለሰመሆኗ አጠንክሮ ይጽፍ ነበር። ነገር ገን ከእርሱ በተቃራኒ መንገድ ያስከርሰታል እምነት ወይም በክርስቶስ ባለማመን ህይወትና መንገድ

206. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡ወንጌል ቅዱስ ንባቡና ትርጓሜው፡ 78 465-466፣ በትንሳኤ ዘገባዊ ማተሚያ ቤት፡ እዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም። ያዕቆብ ሰንደቅ፡ እናታችን ጽዮን፡ 3ኛ አትም፡ 78 96-97፣ በእዲስ አበባ፡ መጋቢት 1997 ዓ.ም።

በርም የሰም ብሎ በተደጋጋሚ ዳፈ /የሐ 3:16፣ የሐ 3:18፣ የሐ 5:24፣ የሐ 10:9፣ የሐ 14:6፣ የሐ 20:31፣ 1የሐ 1:7፣ 1የሐ 2:1፣ 1የሐ 2:23፣ 1የሐ 4:14፣ 1የሐ 5:9-12፣ 2የሐ 1:9፣ ራዕ 5:9-10/።

9. ራዕይ 12፡ 1-17

“ታላቅ ምዕክትም በሰማይ ታየ ፀሐይን ተገናጽፋ ወረታ ከእግሮችዋ በታች ያላት በራሰዋም ላይ የአሥራ ሁለት ከዋክብት አክሊል የሆነላት ለንዲት ሴት ነበረች። እርሷም ፀንሳ ነበር፤ ምጥም ተይዛ ወትወደ ተወንታ ጦኸች። ... ዘንዶችም ሴቲቱ በመሰደቱ ጊዜ ህፃናትን እንዲበላ ወትወደ ባላት ሴት ፊት ቀመ። አሕዛብንም ሁሉ በብረት በትር ይገዛችው ዘንድ ያለውን ዕጅ ወንድ ዕጅ መሰደቱ፤ ዕጅዋም ወደ እግዚአብሔርና ወደ ዙፋኑ ተነጠቀ። ሴቲቱም ሺህ ከሁለት ሞት ስደላ ቀን በዚያ እንዲመገብለት በእግዚአብሔር ተዘጋጅተላት ወደ ነበረው ስፍራ ወደ በርህ ሸሸች። ... ዘንዶችም ወደ ምድር እንደተጣሉ ባየ ጊዜ ወንድ ዕጅ የመሰደቱን ሴት አሳደዳት። ከእባቡም ፊት ርቃ ለንድ ዘመን ዘመናትም የዘመንን እኩሊታ ወደ ምትመገብበት ስፍራዋ ወደ በርህ እንደትበር ለሴቲቱ ሁለት የታላቁ ንሥር ከንፍች ተሰጣት። እባቡም ሴቲቱ በወንዝ እንደትመሰደ ሲያደርግ ወንዝ የሚያከፍን ውሃ ከሕፋ በስተጋላዋ አፈሰሰ። ምድረታም ሴቲቱን ረዳችት ምድሪቱም ስፍዋን ከፍታ ዘንዶች ከሕፋ ያፈሰሰውን ወንዝ ዋጠችው። ዘንዶችም በሴቲቱ ላይ ተቆጥተው የእግዚአብሔርን ትእዛዛት የሚጠብቁትን የኢየሱስን ምስክር ያላችውን ከዘርዋ የቀረትን ሊዋጋ ሂደት በባህርም ለሸዋ ላይ ቀመ።”

ብዙ ሰዎች ይህን የተገለጸው ሴት ማርያም እንደሆነችና ዘንዶችም ለዘመን (ስንድ ዓመት)፣ ለዘመናት (ሁለት ዓመት) እና የዘመን እኩሊታ (ስድስት ወር) በድምሩ ሶስት ዓመት ከሰድስት ወር ወደ ገብጽ በርህ እንዳሳደዳት ስድርገው ያሰባሉ።²⁰⁷

ነገር ገን ምንባቡን ዕብ ብለን በጥንቃቄ ብናስተውለው በሰማይ የሚታየ ሁለት ድንቅ የተባሉ ተጠቅሰው እናገኛለን /ራዕ 12:1-6/። የመጀመሪያው ዕጅ የምትመሰደዋ ሴት ስትሆን ሁለተኛው ደግሞ ትዕቁ ቀደ ዘንዶ ነው። ይህንን ሴት ሴቶች እንደሚሉት ከማርያም ጋር እያገናኘን ለመተርጎም ብንሞክር በርካታ ችግሮች ይገኙታል። ስምሳሌ ፡-

207. የኢ.ኢ.ተ.ቤ/ክ፡መዳሐኖች ሐዲሳት ሠሐስት ዘውድትን ገብረ ሐዋርያት ለባቱ መልእክታት ሐዋርያት ፡ ራዕየ የሐንሰ ንባቡና እንደምታው፡ ትንሳኤ ዘገባዊ ማተሚያ ቤት ፡ እዲስ አበባ 78 423-430፣ 1989 ዓ.ም።

፩ኛ- ማርያም ክርስቶስን እንደወለደች ወዲያው በንጉሥ ሂርድስ ሰደት ምክንያት ወደ ገብጽ ከነሰራች እንደተሰደደች በማቴ 2:13-18 የተጠቀሰ ሲሆን በዚሁ በራሱ 12:5-6 ላይ የተገለጸችው ሴት ገን ልጇ ወደ እግዚአብሔር ዙፋን ከተነጠቀ ወይም ካረገ በኋላ ሴቲቱ ብቻዋን ሶስት ዓመት ከሰደሰት ወር እንደተሳደደች ይናገራል። ስለዚህ ማርያም ጌታ ካረገ በኋላ ብቻዋን ተሰደደች የሚል መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍል የለንም።

፪ኛ- በማቴ 2:14-15 በመጨረሻ ትእዛዝ ማርያም ልጇን ክርስቶስን ይዛ ወደ ገብጽ ከተማ ከዋሲፍ ጋር አብራ ስትሰደድ ሲገባጽ በራሱ 12:6 የተገለጸችው ሴት ገን ብቻዋን ወደ ከተማ ሳይሆን ወደ በርሃ ሸሽች ይሳል።

፫ኛ- ሌላው በራሱ 12:7-12 እንደተገለጸው በሴቲቱ ምክንያት ሚካኤል ዘንዶችን ሲዋጋ እንደወረደና ዘንዶችው ውጊያውን እንዳወገሱ ብሎም እንደወደቀ የተጠቀሰ ሲሆን ይህ የመንፈሳዊ ኃይላት ጦርነት በማርያም ዘመን መጅና እንዲት ተፈጸመ? ብለን ብንጠይቅ መልስ ስለማናገን ይህኛ ሴት በርገጥም ማርያም እይደስችም ማለት ይቀሳል።

ሴቲቱ ማርያም እንደሆነች የሚያስቡ ሰዎች ይህን ክፍተር 7-12 ያሰውን ታሪክ ዘለው ክፍተር 13 ጀምሮ ያሰውን በማያያዝ በተበማጠለ መልኩ በመተርጎም የሚታወቁ ናቸው። ይህ ደግሞ ምዕራፉ አንድ ወጥ የሆነ መልእክት ሰላሳው ታላቅ ሰህተት ውስጥ ተዘርቀዋል።

ስለዚህ በዚህ ምዕራፍ በሴት ጾታ የተገለጸችው ሴት ማርያም ሳትሆን እስራኤል ነች። “ልጇ” ተብሎም የተገለጸውም በዚሁ በራሱ 12:6 በገጃጽ እንደተጠቀሰ ሊዋሰስ ክርስቶስ ነው። ሊዋሰስ ክርስቶስ ወደ ዓለም የመጣው በእስራኤል በኩል ነውና ለእስራኤል በዚገነቱ ልጇ ነው /ሮሜ 1:3፣ ሮሜ 9:4-5። በራሱ 12:5 ጸሐይ ወረቀትና የ12ቱ ከዋክብት ገለጻ ሁኔታ የሲፍ ለእስራኤል ያየው ህልም ጋር ተመሳሳይነት እለው /ዘፍ 37:9-10። በመሆኑም በዚህ መሰረት ብንተረጎመው ክፍሉ ይሰማማልናል።

በብሉይ ኪዳን ውስጥ እስራኤል ብዙውን ጊዜ በሴት በተሰደደም ምጥ ከያዛት ሴት ጌራ ተነጻጽራ ቀርቦለች /ሊሳ 54:5፣ ሺላ 66: 7፣ ሔር 3:6-10፣ ሚካ 4:10፣ ሚካ 5:2-3። ገሃዱ የዓለም ዘይቤ ከጋሰሞታ /ራሱ 17:1/ ቤተክርስቲያን ደግሞ ከንጽሕት መሸራ ጋር ተነጻጽራ በዚሁ መጽሐፍ ተገልጻለች /ራሱ 19:7። የሐንሰ በራሱ 7ገለጸው ብዙ ጊዜ ሊዋረሳለምን (እስራኤልን) በሴት አንቀጽ ጠቅሷታል /ራሱ 21:2፣ ራሱ 21:11።

ልጇ ተወሰደና ወደ እግዚአብሔር ዙፋን ተነጠቀ /ራሱ 12:5/ በዚህ ሰፍራ የክርስቶስን መወሰድና ማረገ የተገለጸ ሲሆን ሰለምድራዊ ህይወቱና በመሰቀል መሞቱ የተገለጸ ሰለሌስ በጥቅሱ /ራሱ 12:25/ መካከል የሚገኘው ድርብ ሰረዝ (፤) በምድር የናረበትን የ33 ዓመታትን ታሪክ የሚያመለክት ነው።

ሁለተኛው በሰማይ የታየው ምልክት ትልቁ ቀይ ዘንዶ ሲሆን በዚሁ ምዕራፍ ቁጥር 9 ገጃጽ እንደሚያደርገው ዘንዶው ሰደጣን ነው። ቀይ ቀስሙም ከገዳይነቱ ጋር የተያያዘ ሲሆን /ራሱ 6:4/ ሰደጣን ነፍስ ገዳይ በመሆኑ /ዮሐ 8:44/ ራሶች ቀንዶችና ዘውዶች በራሱ 13:1 እና በራሱ 17:3 እንደተገለጸው ራሶች ተራሮችን /ራሱ 17:9/ ቀንዶችና ዘውዶች ደግሞ ነገሰታትን ይወክላሉ /ራሱ 17:12።

ሴቲቱ ጦኅ እስራኤል መሲሁን ክርስቶስን ለመውሰድ ወይም ለማምጣት ምን ያክል ፈተና እንደገጠማት የዘር ትውልዷን ከምድር ገጽ ለማጥፋት ሰደጣን እንደተጣጣረ የእስራኤልን ታሪክ መመርመር በቂ ቢሆንም ይህ ሁኔታ ሊሳዎስ 66:7 ላይ ተጠቅሷል። ሊዋሰሱስ (ዘንዶው) ሲሶ መላእክትንም እንኳ አስተቸዋል /ራሱ 12:4/ ሰደጣን በእስራኤል የተወሰደውን መሲሁን ሊዋሰሱን ገደሰው ብሎ ቢመኝም (እንዲበላ ቢመኝም) እህዛብን ሁሉ በጸና ዙፋኑ የሚገዛቸው ጌታ ነበርና ከሞት ተነስቶ ወደ እግዚአብሔር ዙፋን አርገዋል። በዚህ ምክንያት ሰደጣን እስከዛሬ ድረስ እስራኤልን እየተዋጋ ይገኛል።

በራሱ 12:6 እስራኤል ሺህ ሁለት መቶ ሰዓላ ቀን እንደምትሰደድ የተገለጸውን ሃላብ በራሱ 17:2 ላይ “እርባ ሁለት ወር የተቀደሰችውን ከተማ ይረገጡላታል” በማለት ይገልጻል። የቁጥሩ ርዝማኔ በሁለቱም አገላለጽ እኩል ነው። እንዳንድ የሰነ መሰከት ምሁራን ይህን ዘመን ወዛኝ የሶርያ ንጉስ አንትዌክስ አፒፋነስ /168-165 ዓ.ቅ.ክ/ አይሁዶችን ያስቃዩበት ዘመን ነው ይላሉ። ሌሎች የሰነ መሰከት ምሁራን ደግሞ ምንም እንኳ ቤተመቅደሱ በአንትዌክስ ሰላሳት ዓመት ያክል ቢረገጥም በራሱ የሐንሰ ውስጥ የምናገኝ ሶስት አመት ተኩል የሚለው ሰሃዝ የሚያመለክተው “የሰባቱን ዓመት” እክኩሊታ ነው ይላሉ /ዳን 9:27።

ይህ ዘመን ወይም ጊዜ አንድ ሺህ ከሁለት መቶ ሰዓላ ቀን /ራሱ 11:3፣ ራሱ 12:6/ እንዲሁም “አንድ ዘመን ዘመናትና የዘመናት እኩሊታ” ተብሏልና ይህ አገላለጽ በትንቢት ዳን 7:25 እና 12:7 በተመሳሳይ ሁኔታ ተቀምጦአል። በመሆኑም ዘመኑ ስት ወሰነ ጊዜ በእስራኤል የሚሰሰጥነውን ርኩስት ለመገለጽ የሚያገለግል መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል ነው።

በዚህ ምክንያት በሰማይ በተደረገው ጩረያ ሰይጣንን ደፊ የነሳው ሊቀ መሳእክት ቅዱስ ሚካኤል በዳን 12:1 እንደተጠቀሰው በመሠረቱ ዘመን ከሚሆነው መክራ እስራኤልን የሚታደግ የእስራኤል ጠባቂ እንደሆነ በራሱ 12:7-12 መረዳት እንችላለን። ዲያብሎስ ወደ ሰማይ ደርሶ የእግዚአብሔርን ሰዎች ስመክሶስ እድል ቢኖረውም ከፍ ብሎ የነገሰው ሐዳን በክፈሰው ደም የተነሳ ያመነት ድል ይነሱታል /ራሱ 12:11/ ያስምንም ፕሮፕር የክርስቶስ ሊዩሱስ በመሰቀል ሳይ መሞት ስለደጣን የሰቀ ሸንፈትና ውድቀት ነበር /ዮሐ 12:31-33/።

ስይጣን በሰማይ የመክሰስ እድሉን ለጥተ ወደ ምድር ሲጣል በዓለም የክፋ ስቃይ ስለሚሆን ምድር “ዋደ” ትላለች /ራሱ 12:12/። ሰይጣን ስጦር ጊዜ እንዳለው ለውቅ ከእስራኤል (ክሲቲቱ) ደጀምርና የፀረ ሲማዊነትን ማዕበል በዓለም ዙሪያ ያሟጡረዋል። እግዚአብሔር ለእይሁድ ቅሪተኛ ጥበቃና እንክብካቤ የሚያደርግበትን ሰፍራ ያዘጋጃል /ራሱ 12:14/። የቅሪተኛ ክስደጣን ማምስጥ በበራሪ ንስር ተምሳሌት ተገልጾል። ይህም በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር እስራኤልን ክንብቻ “በንስር ክንፍ” በማውጣት /በዘጸ 19:4/ ንስር ልጆችን እንደምትንከባከብ በምድረ በጻ ተንከባከቧቸዋል /ዘጸ 32:11-12/። ሰይጣን እስራኤልን በወንዝ እንደትወሰድ ሲያደርግ ክሊፍ በስውር (በስተጎሳዋ) ቢተሩም (በዲሎማቲክ ስልት ከዓለም እንደትጠፋ ቢሞክርም) ምድሪቱ ተከፍታ በጠላትነት የተነሱበትን ሁሉ (ወንዝ) ትውጣቸዋለች። በዚህ ጊዜ ሰይጣን በባህር ለሸዋ (በማያምኑ ለህዛብ) ሳይ ትሞ የሊዩሱስ ክርስቶስን ለማኖች ከመሳው ስለም ሊያሳምጽባቸው እንደረሰገ መሉ ክፍሉ ያብራራል።

ስለዚህ በራሱ 12:1-17 የተጠቀሰችው ሊት እስራኤል እንጂ ማርያም እንዳሳደደለች መረዳት እንችላለን። ይህንንም ገሰጻ የኢትዮጵያ ስርተዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ባላተመችው የራሱደ መጽሐፍ በአንድምታው እስራኤል እንደሆነች ይናገራል።

ምዕራፍ ስስራ ስንድ

ማጠቃለያ

ማርያም ያለችበት ጉባኤ ሲፈተሽ

እንገዲህ በዚህ መጽሐፍ ስስ ቅድስት ማርያም መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰውን እውነት በገፅጽ ክብዙ መረጃ ጋር ቀርቧል። ማንም ሰው ይህን መጽሐፍ ሲያነብ ስለ ማርያም መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰውና የትውፊት መጻሕፍት የሚሰት የየቅዱ መሆናቸውን ይረዳል ብሰን እናስባለን። የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን እስከ 14ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ማብቂያ ድረስ በመጠኑም ቢሆን ጤናማውን የወንጌል እውነት ስትመለከርና ስለዚህ እውነትም የተስየፍ በርካታ ለማዕታት ቢናሯትም ከ14ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ ገን እነ ሕባ ጊዮርጊስ ዘጋስጣ፤ እነ ሕባ ጽጌ ደንገል፤ እነ ሐዘ ዘርዓዖስቅብ እና ገብረ ለበርቶ በፈጠረት ክቃሉ ጋር የተሸቃቀጠ የነገረ ማርያም /Mariology/ ትምህርት ስቅጣጫዋንና መሠረታዊ ትምህርቶችን እንደትሰውጥ ስሉታዊ ተጽእኖ ፈጥረውባታል።

ጌታችን ለምሳካችንና መደሃጌታችን ሊዩሱስ ክርስቶስ ስለቤተክርስቲያን ትምህርት ብረዛ ሁኔታ ስንድ ትንቢት ተናገረ ነበር። እርሱም “መንገዡ ተሰማረ። በእርሻው መልካም ዘርን የዘራን ሰው ትመለሳለች። ሰዎች ሊተኙ ገን ጠላቱ መጣና በሰንደው መካከል እንክርዳዱን ዘርቶ ሂደ። ሰንደቁም በበቀሰና በሕረራ ጊዜ እንክርዳዱ ደግሞ ያን ጊዜ ታዩ። የባለቤቱም ባርች ቀርበው። ጌታ ሆይ መልካምን ዘር በእርሻህ ዘርተህ ስለነበርህም? እንክርዳዱን ከወዳት ስገኘ? ስሉት። እርሱም ጠላት ይህን ስደረገ ስላችው” /ማቴ 13:24-27/ የሚል ነበር።

በመሆኑም ጌታ እንደተናገረው ጠላት ክሰንደው ጋር (ከጤናማው ከእግዚአብሔር ቃል ጋር) ተመሳሳይ እንክርዳድ ስምጥቶ በቤተክርስቲያን ውስጥ ከ14ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ ዘርቷል። ይህ ጠላት ተብሎ የተገሰጸው ዲያብሎስ ነው /ማቴ 13:39/። ዲያብሎስ ገበሬ ስደደስም ስያርስም፤ ነጋዴ ስደደስም ስያተርፍም፤ ሆኖም ገን ታላቅ ስራ ስሰው። ደኸውም መስረቅ፤ ማረድና ማጥፋት ነው /ዮሐ 10:10/። ዲያብሎስ ዛሬ ሰዎች በብርቱ የሚፈፈሉትን የክብር ዕቃ ብርና ወርቅ ስንዲንም ሳንቲ እንኳ ስደፈፈንም። እጅግ ጩደ የሆነ ገጦች ልብሶችንና ጣፋፕ የሆኑ የምገብ ስደነቶችንም ፈጽሞ ስደሰርቅም። ገን እጅግ ተገት የሚሰርቀው ስሰው። እርሱም ሰውን ነው። በየትኛውም

የሰውነትና የእውቀት ደረጃ ያለ ሰውም ቢሆን ሲሰርቀው ይችላል። ሰው በእግዚአብሔር መልክና አምላክ ሰለተፈጠረና ክርስቶስ ኢየሱስ ሰላማዊወደው ደግሞም የዘላለምን ህይወት ሰማውረሰ ሰለሞተሰትና የዘላለም መንግስትን ሰላዘጋጀሰት ዲያብሎስ ደግሞ ሰውን ሰእርሱ ወደ ተዘጋጀሰት ገሃነም እሳት ሰመጣልና ሰመገደል ሲሲትና ቀን ያስማቋረጥ ይሰራል።

ዲያብሎስ ሰዎችን በተሰደዩ አደነትና ዘዴ የሚሰርቅ ቢሆንም ዓብይ የሆነው ፕበቡ ገን ጌታችን አምላካችንና መድሃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዮሐንስ 8:44 እንደተናገረው ሐሰትን በመፍጠርና ሰሰዎች በማቀበል ነው። በዓለማችን ክፈጠራቸው በርካታ ሐሰቶች ውስጥ በዚህ መጽሐፍ የተገለጹት ሰላማዊም የፈጠራቸው ሐሰቶች ጉዳይ ነው። የክርስትናው ዓላማና ማዕከል ማርያም ሳትሆን ኢየሱስ ክርስቶስ ሆኖ ሳለ እርሱ ገን እንደነ ስዓ ዘርዓዎቶብና ንደኛችን በመጠቀም የማርያምን ምልጃ ሰእርሷ ሰገደት ማቅ ረብ ወደ እርሷ መጸሰደና መዘመር ... ወዘተ እንገዳ ትምህርት አምጥቷል።

በወቅቱ እንደ ታዋቂው ሊቅ ስብእስጢፋኖስ አምደ ሐይማኖት ወማኅትት ቤተ ክርስቲያን ዘጉንዳጉንዳ እና ስባ ስብእስጢፋኖስ እንዲሁም እንደ ስባ ስዘራ ያሉ ቅራጥ የእግዚአብሔር ሰዎች የንጉሡን ስደ ዘርዓ ያዕቆብን ቁጣና ስዋጅ ሳይፈራ ይዞት የመጣውን ተስምረ ማርያም መጽሐፍና የነገረ ማርያም ትምህርትን የያዙ ብጥቅጣቂ ጽሐፍችን በገልጽ መጽሐፍ ቅዱስን እያጣቀሱ ክነዙሩት ሞገተው ተቃወሙት። በዚህ ምክንያት የተቃውሞ ሃሳቡ በቤተክርስቲያን እየሰሩ በመሄዳና ያመጣው የሰይጣን ትምህርት ሰለተናቀበት የዲያብሎስ አላማ መገደል ነበርና በሚሰቀጥጥ ሁኔታ እንዳሳደዳቸውና እንደገደላቸው ገደሰ እስጢፋኖስ፣ገደሰ ስብእስጢፋኖስ፣ገደሰ ስዘራና ገደሰ ስበው ወላሃውን ማንበብ በቂ ነው። እሁንም ቢሆን የነገረ ማርያም ሐሰት በየዓውደ ምህ ረታችን ሲደጋገም እውነት ይምሰል እንጂ ተራ ገለባ፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ የሲሰው እንገዳ ትምህርት ነው። እውነት ገን ስንደ ነው፤ እርሱም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከእውነት የሆነ ሁሉ የክርስቶስን ድምጽ (ቃል) ይሰማል /ዮሐ 18:37፣ ዮሐ 14:6/።

የክርስትና መሠረት ማረያና ጉልሳቱ፣ ማዕዘኑና መጋጠሚያው ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ እና ብቻ ነው። ያሰ ክርስቶስ ህይወት የሰም። “በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠሩ እግዚአብሔር እንደደ ልጁን እስኪስጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዳልና። ዓለም በልጁ እንዲደን ነው እንጂ በዓለም እንዲፈርድ እግዚአብሔር ወደ ዓለም አልላከውምና። በእርሱ በሚያምን አይፈረድበትም በማያምን ገን በእንዳ በእግዚአብሔር ልጅ ሰም ሰላላመነ እሁን ተፈርዶበታል” /ዮሐ 3:16-18/። ከዚህ ቃል ውጥ በሲላ ስቋራጭ የምንድንበት መንገድ በምንም በማንም ሰም የሰም

/ሐዋ4:11-12/። ስለ ቢባል እንኳ ዲያብሎስ የዘራው እንክርዳድ ብቻ ሆኖ ይቀራል።

ከሐዋርያት ሰራ ምዕራፍ 1 ቁጥር 12 እስከ ምዕራፍ 2 መጨረሻ ድረስ ማርያም ያስችሰትን ጉባዔ ብንመለከት፡-

፩ኛ. ኢየሱስ ክርስቶስ ጩዳ ሰማይ ሲደርግ ሁሉም ደቀመዛሙርትና ሲቶች ማርያምም ጥምር በደብረ ዘይት ተራራ ዕርገቱን ሲመለከቱ ሁሉቱ መሳእክት በእጠገባቸው ቀመው ሰማርያም ብቻ ጩዳም በማርያም በኩል ሳይሆን የተናገሩት ራሳቸው ስሁሉም በእኩልነት ዓይን “የገሊሳ ሰዎች ሆይ ጩዳ ሰማይ እየተመለከታችሁ ስለ ምን ቀማችኋል? ይህ (ከእነኝህ ሳይሆን) ከእናንተ ጩዳ ሰማይ የጩጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል ስሉሹቸው” /ሐዋ 1:9-11/።

፪ኛ. ክርስቶስ ካረገ በጎሳም ከደብረ ዘይት ተራራ ጩዳ ኢየሩሳሌም ሲመለሱ ከሐዋርያት ጋር ሲሉት በርካታ ሊቶችና የኢየሱስ እናት ምርያምም ያስምንም ልዩነት በእንደነት በጸሎት ይተጉ ስለነበር ማርያም የተሰደ ጩጣ የሚያደርጋት ነገር እንዳልነበረ ስንብቦ መረዳት እያዳገትም/ሐዋ 1:12-14/።

፫ኛ. የጸሎት መሪ ሐዋርያው ጴጥሮስ ነበር እንዲ ማርያም ከጉባኤው ጋር ምእመን ከመሆን ውጥ የአምልኮው መሪ እንኳ አልነበረችም /ሐዋ 1:15/።

፬ኛ. ማርያም ባሰችበት በዚሁ ጉባዔ ውስጥ ሐዋርያው ጴጥሮስ ተነሰት ፡-
“ጩዳዎች ሆይ” በማለት በቀጥታ ንግግሩን ጀመረ እንጂ በመካከላቸው ስነበረችው ማርያም ሰገደት ጩዳም የተሰደ አክብሮት ስለማቅረቡ ከእነርሱ የተሰደች እንዳልነበረች ያስረዳል/ሐዋ 1:16/።

፭ኛ. እሁንም ሐዋርያው ጴጥሮስ ማርያም ባሰችበት በዚህ ጉባዔ በይሁዳ ምትክ ሲሳ ሐዋርያ እንዲተካ ሃሳብ ሲያቀርብ “ከእነዚህ ሰንዳ ከእኛ ጋር የትንሳኤው ምስክር ይሆን ዘንድ ይገዳል” ስለ እንጂ ስለ ማርያም ምስክር የሚሆን ስለማለቱ በእሁኑ ዘመን ስእኛ ምስክርነታችን መሆን የሚገባው ስለ ክርስቶስ እንጂ ስለማርያም መመለከር የሐዋርያት ትምህርት እንዳይደለ የሚያስረዳ ነው /ሐዋ 1:21-22/።

፮ኛ. ይሄው ጉባዔ ማርያም ባሰችበት “ሲጸልዩም የሁሉን ልብ የምታውቅ እንተ ጌታ ሆይ” ብለው በቀጥታ ወደ ጌታ ጸሎ እንጂ ጩዳ ማርያም ጩዳም ስለማርያም (በእንተ ማርያም) ወይም በማርያም በኩል ብለው አልጸለዩምና እኛም እንደሐዋርያት በቀጥታ ወደ ጌታ እንጂ ወደ ማርያም ወይም ስለማርያም ብለህ ልንል

የማይገባ ነው /ሐዋ 1:25/::

፩ኛ. በዓለ ንምሳ የተባለውም ቀን በደረሰ ጊዜ ሁሉም በእንደ ልብ ሆነው አብረው ባሉ መንፈስ ቅዱስ በጉባዔው መካከል ከነበረችው ከማርያም ወይም በማርያም በኩል ላይሆን ከሰማይ መምጣት ማርያም መስኮታዊ መነሻ ወይም ምንጥ ወይም ለዚህ እንዳልሆነች ያስረዳናል /ሐዋ 2:1-3/::

፪ኛ. መንፈስ ቅዱስ ሲመጣ ያስከድሱ ማርያምንም ጨምሮ በሁሉም ላይ እኩል ሞላባቸው እንጂ ለማርያም የተለየ ፀጋ (መንፈስ) አለመስጠት ይታወቃል /ሐዋ 2:3/::

፫ኛ. በኢየሩሳሌም ደኖረ የነበሩት እይሁዶች በሁሉም ላይ ከወረደው ከመንፈስ ቅዱስ የተነሳ በገዛ ቋንቋዎቻቸው ሲናገሩ አየሰሙ በሁሉም ተገረመባቸው እንጂ ለማርያም ልዩ አትኩሮት አለመስጠታቸው እንደእነርሱ እኩል ማንነትና ፀጋ እንደነበራት ያመለክታል /ሐዋ 2:5-10/::

፬ኛ. እነዚህ የኢየሩሳሌምና የዓረብ ሰዎች “የእግዚአብሔርን ታላቅ ስራ በዕላናቸችን ሲናገሩ እንሰማችዋለን” ስሉ እንጂ የማርያምን ታላቅ ስራ ሲናገሩ ለማን ስላላሉ እንደሐዋርያት ምስክርነታችን “የእግዚአብሔርን ታላቅ ስራ” እንጂ ለሰማርያም መስበክ የሐዋርያት ፈቃድ እንዳይደሰ ያስተምረናል /ሐዋ 2:9-12/::

፭ኛ. መንፈስ ቅዱስ የመጣው ለሰማርያም ወይም ማርያም በመካከላቸው ሰላሳት ላይሆን ሐዋርያው ሴፕሮስ እንደተናገረው በነብዩ በኢየሱስ ለስተተነበየው ቃል ፍጻሜ ሁኔታ ነበር /ሐዋ 2:14-18/ ለሰዚህ የማርያም በአካል መኖር የተለየ ጥቅም አያስገኝም::

፮ኛ. መንፈስ ቅዱስ የመጣበት ዋና ዓላማ “ለጋ በሰበሰ ሁሉ ላይ” ተብሎ እንደተጻፈው ማርያምን ጨምሮ ላያበላልጥ እኩል በወንዶችና በሌሎች ላይ ማድረግ ሁሉም ለጋ የሰበሰ ሰዎች ተደርገው በመቆጠራቸው ማርያምም ከእነዚህ ስንዳ እንጂ የተለየች አለመሆኗን እንረዳለን/ሐዋ 2:17-20/::

፯ኛ. ሐዋርያት በመንፈስ ቅዱስ ሆነው በመካከላቸው ማርያም ብትኖርም “የናዝሬትን ኢየሱስ እግዚአብሔር በመካከላችሁ በእርሱ በኩል ባደረገው ተስምራትና በድንቅች በምዕከቸችም ከእግዚአብሔር ዘንድ ለእናንተ የተገለጠ ሰው ነበር” በሚል ቃል ክርስቶስን ብቻ ማዕከል ያደረገ ለብክት ለጡ እንጂ ለሰማርያም ያሉት ነገር አልነበረም /ሐዋ 2:22-35/::

፲፬ኛ. የሐዋርያት ዓብይ መዕከክት በመካከላቸው ያሉት ማርያም ላትሆን “ኢየሱስን እግዚአብሔር ጌታም ክርስቶስም እንዳደረገው የአስራሼል ወገን ሁሉ በእርግጥ ይወቅ” የሚል ነበር/ሐዋ 2:36/::

፲፭ኛ. ይህን ለብክት የሰሙ ሄዘዎች ሐዋርያትን ምን እናደርገ ብለው ሲጠይቋቸው በመካከላችን እናቱ ማርያም ሰላሳት በእርሷ አማላጅነት እመታ ወደ እርሷ ወይም በእርሷ በኩል ቅረቡ ላይሆን ያሉት ንስሃ ገብታችሁ በኢየሱስ ለም ተጠመቁ የመንፈስ ቅዱስ ለጦታ ትቀበላላችሁ የሚል ክርስቶስን ብቻ የገለጸ መዕል ነበር የሰጡት /ሐዋ 2:37-38/::

፲፮ኛ. ሁሉም በእንደነት እግዚአብሔርን በቀጥታ ያመለክቱ ነበር እንጂ ወደ ማርያም እቤቱታቸውንና ምስጋናቸውን አያቀርቡም ነበር::በዚህም ምክንያት የማርያም በመካከላቸው መኖርና አለመኖር የተለየ ምንም ጥቅም እንደሌለው የተረዱ ሲሆን ጌታም አብረዋቸው በመሰራት ዕለት ዕለት ቁጥራቸው ይጨምር ነበር” /ሐዋ 2:47/::

ከላይ ያየነው ሁሉ ማርያምና ሐዋርያት እንዲሁም ሌሎች ወንዶችና ሌሎች በእንደነት ሆነው ባሉ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ተሞልተው የሰጡትን እገልግሎት በመካከላቸው ከነበረችው የማርያም ድርሻና ልማዳዊ እምነቶችን ጋር እገናዝብን ባየነው መሰረት በውኑ በማርያም ማመን ያስፈልገሃልን?

እንገዲህ ቅድስት ማርያም የተሰማት ኃላፊነት ቢኖር ክርስቶስን በድንገግና መውለድና የማላደግ ኃላፊነት ብቻ ሲሆን ከዚህ ውጭ በመስኮታዊ አስራሮ ውስጥ ፈጽሞ ድርሻ እንዳልነበረችና አለመቀበሏ ከቃሉ መረዳት እንችላለን፤ ሁላችንም የእግዚአብሔር ቃል የሚሰንን ብቻ እንመን:: በዩሐ 3:13 “ሰው ዳግመኛ ካልተወለደ በቀር የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም” የሚለው ለሌላው ሁሉ እውነት የሆነውን ያህል ለወንድሞችና ለእናቱም እውነት ነው:: ማርያም የኢየሱስ እናት በመሆኗ ብቻ ዕትድን አትችልም ነበር፤ ለወደቀው አዳም የቤተሰብ አባል ለሆነው ሁሉ አስፈላጊ እንደሆነ ሁሉ በገሏ በክርስቶስ ማመን ነበረባትና እንደ ሌላው የጠፋ ኃጢአትና ሁሉ “በእምላኳ በመድኃኒቷ” ሐሰት ማድረግ ተገብቷታል/ሐዋ 1:47/:: ማርያም በእግዚአብሔር የተዋጀው ሕዝብ በቀመበት መሠረት ላይ የቀመች፤ ሌላው የተዋጀው ሕዝብ በታጠበበት ደም የታጠበች፤ ሌላው የተዋጀው ሕዝብ የሰበሰውን ያንኑ ጽድቅ የሰበሰች፤ ወደፊትም የተዋጁት ሁሉ የሚዘምሩትን መዝሙር የምትዘምር ናት:: የቃሉ ዋና መዕከክት ክርስቶስ ነው::

“ሰላሳዊ የመለከረው የእግዚአብሔር ምስክር ይህ ነውና በእግዚአብሔር ልዩ የሚያምን

በነፍሱ ምስክር አለው፡ በእግዚአብሔር የማያምን እግዚአብሔር ስለወገደ ምስክር የመሰከረውን ሰላሳሙነ ሐሰተኛ አድርጎታል፡፡ እግዚአብሔርም የዘላለምን ሕይወት እንደሰጠን ደህም ሕይወት በወገኑ እንዳለ ምስክሩ ደህ ነው፡፡ ወገኑ ያለው ሕይወት ስለው የእግዚአብሔር ወገኑ የሌለው ሕይወት የሰውም /ዮሐ 5:12/፡፡

እንግዲህ እንባቢ ሆይ ጌታ በነገር ሁሉ ማለተዋል ይስጥህ ! ቃሉን በትክክል ከተቀበልክ ከወብህ ከዚህ በታች ባለው አጭር ቃል መሰረት ንስሐ በአምላክህ ፈት ገባ፡ ጌታ እነሆ በተሉ ይመጣል /ራሳ 22:20/፡፡

“ጌታ ሆይ ቃልህ እንደሚለው ሐጢአተኛ መሆኔን አምናሁ በማንም በምንም በኩል እንዲሁም በሰራሁት መልካም የምለው ሰራ እንኳ መዳን እንደማልችል አውቃለሁ፡፡ ስለዚህ በዚች ሰዓት እንደ እንደ ሐጢአተኛ በፈትህ አቀርባለሁ፡፡ አስከላራ ያደረጉትን ሐጢአትና ያለማወቅ ወራተን ሁሉ ይቅር በሰን እኔን ለማዳን ከለማየ ለማዳት መርደህ በመስቀል ላይ እንደሞትክ እንደተቀበርክ በሰለተኛውም ቀን እንደተነሳህ እንዳረገክ እሁን ሰለኔ በሕብ ቀኝ እንደተቀመጥክ አምናለሁ እና አመሰግናለሁ፡፡ከላራ ጀምሮ እንደቃልህ ለእንተ ክብር ናሪ ቤተሰቤን አገራንና በተክርሰቲያኔን እንደጠቀም በእኔ ሆነህ እንደትጠቀምብኝ ራሴን ለጥፋላለሁና ፀጋህን ለብዛልኝ፡፡ አሜን”

ለሕብ ለወወደ ለመንፈስ ቅዱስ ምስጋና ይሁን ፡፡
ይቅየን!

ዋቢ መዳሕናት

1. የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ መጽሐፍ ቅዱስ የብሉይና የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ፡ ስኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን የታተመ (ሰማንያ መለሃዳ)፡ ናዶርቢ ኪንያ 1980 ዓ.ም፡፡
2. ኢንተርናሽናል መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ መጽሐፍ ቅዱስ ስዳሱ መደበኛ ትርጉም ከአማርኛ ጽሑፍ ጋር፡ ገረት ብሪታንያን፡ 1993 ዓ.ም
3. የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ መጽሐፍ ቅዱስ የብሉይና የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት ስዳስ አበባ፡ ብርሃንና ሆላም ማተሚያ ቤት፡ 1962 ዓ.ም፡፡
4. የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ መጽሐፍ ቅዱስ የብሉይና የአዲስ ኪዳን መዳሕናት ስኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን የታተመ ክንክዝ የተተረጎመ፡ አዲስ አበባ፡2000ዓ.ም፡፡
5. የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ የሐዲስ ኪዳን በገሰዝና በአማርኛ፡ ስዲስ አበባ፡ ትንሳኤ ማተሚያ ቤት፡ 1994 ዓ.ም፡፡
6. የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መንገዱ ቅዱስ ንባቡና ትርጓሜው (ስንድምታ)፡ ትንሳኤ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም፡፡
7. የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ የቅዱስ ዳውሎስ መጽሐፍ ንባቡና ትርጓሜው፡ 2ኛ አትም ትንሳኤ ዘጉባሌ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1988 ዓ.ም፡፡
8. የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ብሉይ ኪዳን ስመንቱ ብሔረ ስራት በገሰዝና በአማርኛ፡ አዲስ አበባ፡ ትንሳኤ ማተሚያ ድርጅት፡ 1994 ዓ.ም፡፡
9. EDWARD W-GOOD DRICK & JOHN R. KOHLENBERGEER III JAMES A. SWANSON. THE NIV Exhaustive concordance, Sri Lanka, Zondervan publishing house, 1999.
10. Thomas Hale, The Applied New Testament commentary, ski Lanka, New Life Literature (pvt) Ltd. 2000.
11. Craig's Keener, THE IVP BIBLE-BACKGROUND COMMENTARY NEW TESTAMENT, Sri Lanka, New Life Literature (pvt) Ltd. 2000.
12. የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፍተ ሐዲሳት ሠሰስቱ ዘውድትን ገብረ ሐዋርያት፡ ሰባቱ መዕሰክታት ሐዋርያት፡ ራሶየ ዮሐንስ ንባቡና ትርጓሜው ትንሳኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም፡፡
13. መምህር እንዲ ዓለም ዳገማዊ፡ መሳደተ ስምሳክ በነገረ ድንበት፡ ብረና ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ ሚያዝያ 1998 ዓ.ም፡፡

14. ሲቀ ጉባዔ አባ ለበረ በቀለ: ትምህርተ ሃይማኖትና ክርስቲያኖች ሃይማኖት ንገድ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1996 ዓ.ም::
15. ገርሃም ሃንኮክ ትርጉም ጌታችው ተሰራዩ ገዳ: ታዲያ ጽሑፍ 35 አትም: ሚኒሶታ: ሚኒሶታ: 1999 ዓ.ም::
16. ዲዎቶን ስሐዲ ስሐረስ: የጥናታችን ማንነትና መወሰን: 4ኛ አትም : ባናዊ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1996 ዓ.ም::
17. ያሳቀብ ሰንደቅ: እናታችን ጽዮን: 3ኛ አትም: ስዊዘርላንድ: 1997 ዓ.ም::
18. ሚሊዮን በበረ ስሐረ: ትዳሳን ሥዕላት ስመጣጥና ታሪክ ከትምህርተ ሃይማኖት ጋር: ዓለም ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1994 ዓ.ም::
19. ዩኒቨርሲቲ ስርተዳክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን: ጭዳላ ማርያም ትዳሳ ስራሪያ የደረሰው: ንባቡና ትርጉሙ: ትንሳኤ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1983 ዓ.ም::
20. ዩኒቨርሲቲ ስርተዳክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን: ትዳላ ማርያም አባ ሄርዶቶስ የደረሰው ንባቡና ትርጉሙ: ትንሳኤ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1983 ዓ.ም::
21. ብርሃኑ ገብና: ዓምደ ሃይማኖት: ንገድ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1985 ዓ.ም::
22. SYMPOSIUM: RELIGIOUS STUDIES IN ETHIOPIA AND ERITREA: VOL IV - V ——— 1994 - 1995.
23. ማህበረ ትዳሳን ትምህርት ክርድ: ነገረ ድኅነት: ስዊዘርላንድ: ሚኒሶታ: ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1993 ዓ.ም::
24. ዲዎቶን ስሐዲ ስሐረስ: የሰንበት ት/ቤት የአማርኛ መዝሙራት ክዋታ መደባት: ስራና ማሳተሚያ ድርጅት: ስዊዘርላንድ: 1997 ዓ.ም::
25. ዲዎቶን ያረጋጋ ስበጋዝ: ቃል ኪዳን በነገረ ድኅነት: ንገረኛ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1999 ዓ.ም::
26. ዲዎቶን ብርሃኑ ስድሜክ: በዓላት ምን? ሰዎች? እንዴት?: ——— ስዊዘርላንድ: 1989 ዓ.ም::
27. የአማራ ብሔራዊ ክርድ ባህል: ቀረጽና ማሳተሚያ ቤት: የአማራ ክርድ የተረፈበት መለህዛ ሃብቶች (ስፒር ቅንነት): ስርተዳክስ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1991 ዓ.ም::
28. ሲቀ ገበየሁ ስሐረስ ብርሃኑ ስድሜክ: ጭርህ ሰብና: ጭርህ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 21 ቀን 1945 ዓ.ም::
29. ሲቀ ስድሜክ: ክርስቲያን በኢትዮጵያ: ስዊዘርላንድ: 1992 ዓ.ም::
30. ዓባይነህ ካሜ: የጭርህ ትዳሳ ጥናት በስርተዳክስ ተዋህዶ ስንደኛ መጽሐፍ: ሚኒሶታ: ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1996 ዓ.ም::
31. ዩኒቨርሲቲ ስርተዳክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን: ገደብ ክርስቶስ ሥምራ: ገደብና አማርኛ: ትንሳኤ

32. The Ethiopian orthodox mission: THE ETHIOPIA ORTHODOX CHURCH: Berhanenna Selam H.S.I Printing Press: Addis Ababa: 30 June 1970.
33. የጭና ትዳሳ ጭናቶች የአናቶች አንድነት ገዳም: ድርሳን ጽዮን ማርያም: ስዊዘርላንድ: ———: ገደብ 1998 ዓ.ም
34. አባ ገብረ ሚካኤል መኮንን: ሰብስብ ማርያም (አስካፒሮ): 3ኛ አትም ሲሊኦስ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1998 ዓ.ም::
35. ገብረ-ዲዎስ ተደም (ትርጉም): ጌደሙ እንዲሰጥ: ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1989 ዓ.ም::
36. አባ ሲዮን አናቶች ትርጉም ተጨማሪ መሰረታ: አመደደ ነጥቦች በትምህርተ ካቶሊክ ጭሰፒ: 2ኛ አትም: ስዊዘርላንድ: 1995 ዓ.ም::
37. ዶ/ር አባ ስንጦሪዮስ ስድሜክ (ካፑቶን): የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ታሪክ በኢትዮጵያ ክብርታ ስብከት ጉሰዮም ማስደስ እስከ ብቁሳ ስብከት እንደርደሰ ዳርሶ (1846 - 1941) ዓ.ም ንገድ ማተሚያ ድርጅት: ስዊዘርላንድ: ———
38. ዩኒቨርሲቲ ገንብ ነገስት መንግስት የጥንታዊ ታሪካዊ ቅርስ ስስተዳደር: የኛው የ24ቱ ዋሻ ቤት መቅደሶች ታሪክ: ንገድ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: ጥቅምት 23 1965 ዓ.ም::
39. ሮሳስ ሲታነ ሰላሳት የሐንስ ሰላሳት ዳጋማዊ ደሩ ካደረጉት ከዋናው የሳቲን መጽሐፍ ቅጽ የተተረጎመ: የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ትምህርተ ክርስቶስ: ስዊዘርላንድ: 1997 ዓ.ም::
40. ገብረ ደብረ ክርስቲያን ማርያምና አካባቢው መንፈሳዊና ልማታዊ ስራ ከሚረዱ: አዲስ ዘርፍ የሰዓታቸው ተደምት ስድሜክ ሰላሳት ስብከት ደርሶ ክርስቲያን የተናገሩት ህይወት: ስዊዘርላንድ: ——— : ክፍለክረም 19987 ዓ.ም::
41. ባህታዊ ገብረ መስቀል ጋደስ መስቀል: የጭናታችን ምሳሌ: ስዊዘርላንድ: ——— : 1985 ዓ.ም::
42. መጽሐፈ ጳውሎስ መግቢያ ጳውሎስ በአማርኛ: ነገረ ማርያም: ተሰራ ገብረአባላ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1989 ዓ.ም::
43. ነገረ ማርያም: ተሰራ ገብረአባላ ማተሚያ ቤት: ስዊዘርላንድ: 1991 ዓ.ም::
44. ስብከት ደብረ ክርስቲያን: መጽሐፈ ሰዋሰው መግቢያ ታላቅ:
45. ዩኒቨርሲቲ ስርተዳክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን: አውግስቲን ሃይማኖታዊ መግቢያ በአማርኛ የተተረጎመ: 1993 ዓ.ም::
46. መጽሐፈ ባርቶስ:
47. ስብከት ገብረ:
48. መጽሐፈ ሰዓታት:
49. ጌታችው ጋደስ ደቂቀ እስጢፋኖስ በሐገ ስምሳኪ: ትርጉም: 1996 ዓ.ም::

50.ክርስቲያን ሻዮ :ትርጉም መልእክ ሰላም ዳኛው ካሳሁን: የኢትዮጵያ ጅርታደክስ ቤተ

ክርስቲያን ትውፊትና መንፈሳዊ ህይወት: 1999 ዓ.ም::

51.ሊቀጠበብት አስረደ ባዶብሳ: ማህበረ ታሪክ:

52.መልክዓ ሰላም:

53.መጽሐፈ ሲሞን:

54.አባ ገርገርዮስ ሊቀዳሳስ ዘሸዋ: የቤተክርስቲያን ታሪክ በዓለም መድረክ:ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተ
ሚያ ቤት:1978 ዓ.ም::

55.መምህር ሰሎሞን በቀስ: የመናፍቃን ምሳሌ: አዲስ አበባ:1997 ዓ.ም::

56. አስፋው ጠሰ ደምሴ (7/ዳኛ): የዓድቃኒ ማርያም ታላቅ የቤረክትና የምዕዳ ጸሎት በአማርኛ
_____ : አዲስ አበባ: 1996 ዓ.ም::

57. አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰሚ: አርጋናን - የእመቤታችን ምስጋና: ተስፋ ገብረ ሥላሴ ማተሚያ ቤ
ት:አዲስ አበባ : 1989 ዓ.ም::

58. አባ አምሃ ሊዮሱስ: ዳድቃን በሰጋም በነፍስም ያማዕዳናል: ቀጥር 2: ንገድ ማተሚያ
ድርጅት:አዲስ አበባ: 1998 ዓ.ም::

59. መምህር ጌታችው አየሰው: የዘጠነኛ ጸሎት በአማርኛ: _____: አዲስ አበባ: 1997 ዓ.ም::

60. ሊቀ ሥልጣናት ዘብተ ማርያም ጦርትነህ: ትምህርተ ክርስቲና (የኢ.ኦ.ተ.ቤ/ያን አምነትና
ትምህርት): ትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት:አዲስ አበባ: 1979 ዓ.ም::

61. ሊቀመዝምሪን ሞገስ ሰቀበ ጊዮርጊስ: መርሐ ጽድቅ በህል ሃይማኖት: ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተ
ሚያ ቤት:አዲስ አበባ: 1988 ዓ.ም::

62. አሱሳ ጥላሁን እና ዲ/ን ያረጋጋ አበጋዝ: ነገረ ቅዱሳን - ሮ: በሊ ማተሚያ ድርጅት:አዲስ
አበባ: 1997 ዓ.ም::

63. ሱሊ ጠላክ: አጥር የቤተክርስቲያን ታሪክ: ሰህተተኛ ጊዜ ተሻሽሎ የታተመ: ትንሳኤ ዘጉባኤ
ማተሚያ ቤት:አዲስ አበባ : 1972 ዓ.ም::

64. መ/ር ዐምራት ደስታ: ዲ/ን ከፍደሰሁ ጥላሁን እና ዲ/ን አሳምነው ካማ: ነገረ ቅዱሳን - ፪:
አወፋ አታሚዎች ማተሚያ ቤት:አዲስ አበባ: 1998 ዓ.ም

65. ገ/ዮሐንስ ገ/ማርያም: ክርስትና በኢትዮጵያ ክፍል ፩: በሊ ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ:
የካቲት 1988 ዓ.ም::

66. ገ/ዮሐንስ ገ/ማርያም: ክርስትና በኢትዮጵያ ክፍል ፪: _____ : አዲስ አበባ : ነሐሴ
1991 ዓ.ም::

67. መምህር ሰሎሞን ቃል አካሉ ዓለሙ: ቃሉ ዳድቅ ጅርታደክሳዊ: አፍሪካ ማተሚያ ቤት:አዲስ
አበባ: 1996 ዓ.ም::

68. ሱሊ መልክኩ: የኢትዮጵያ ጅርታደክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ታሪክ: ብርሃንና ሰላም ማተሚያ
ድርጅት:አዲስ አበባ: 1997 ዓ.ም::

69. የኢትዮጵያ ጅርታደክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን መንበረ ፓትሪያርክ: ተወቀቡክ እምቃሳውያን
ነብያት:- ክፍሰተኛት መምህራን ተጠበቁ: _____ : አዲስ አበባ: _____ ::

:አዲስ አበባ: ሐምሌ 4 1986 ዓ.ም::

70. መምህር ኪዳነ ማርያም ጌታሁን: የዘጠነኛ ፈጠራ ምዕምሳ ቅጥረኞች ዘረ ማርያሞች
ስታጠናዳደ: አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ: 1992 ዓ.ም::

71. ቀሊስ ከፍደሰሙ መሪሐ: የቤተክርስቲያን ስስተዋሕሶ በኢትዮጵያ ስልጣን: በት.መ.ማ
ድርጅት:አዲስ አበባ: የካቲት 16: 1986 ዓ.ም::

72. አባ መልክዬዴት ሊቀዳሳስ: የኢትዮጵያ ጅርታደክስ ቤተክርስቲያን እምነትና ትምህርት: ንገድ
ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ:1994 ዓ.ም::

73. ክበደ ሚካኤል: የኢትዮጵያ የፕጌት ሥራዮች: አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት:
አዲስ አበባ: 1961 ዓ.ም::

74. _____: አንብር መስቀልየ በዲበ መስቀል: መስቀሉን በመስቀል ላይ አኑር የአባታችንን
ሕይወት ቃል ስለገሸን ደብረ ክርቤ ማርያም የተነገረ: ንገድ ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ:
1990 ዓ.ም::

75. በመንፈስ ቅዱስ አብርሃ ዘብሐረ ዓድዋ: ተገማጽና ምክር: _____ 4ኛ እትም:አዲስ
አበባ: 1997 ዓ.ም::

76. ብርሃኑ ገበየ: መረሐ ድንበት: ብረና ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ: 1990 ዓ.ም::

77. ተስፋ ገብረ ሥላሴ ዘብሐረ ዮሐን: መጽሐፈ ገጽዋ: ተስፋ ገ/ሥላሴ ማተሚያ ቤት:አዲስ
አበባ: 1991 ዓ.ም ::

78. አባ አንደሰ ሊወብዮ: ተርጓሚ አባ ተስፋዩ ጸጋ: የዘላለማዊ ሕይወት መንገድ: ማስተር ማተ
ሚያ ቤት:አዲስ አበባ: ገንቦት 1987 ዓ.ም::

79. ገርማ ዘውዴ: ኢትዮጵያን አንደኛ መጽሐፍ: በት.መ.ማ ድርጅት: 3ኛ እትም:አዲስ አበባ:
መጋቢት 1993 ዓ.ም::

80. ገርማ ዘውዴ: ኢትዮጵያን ሁለተኛ መጽሐፍ:3ኛ እትም : ንገድ ማተሚያ ድርጅት:አዲስ
አበባ: መጋቢት 1992 ዓ.ም::

81. ጠርዳድ ቪዢን ምስረቅ ሰፍሪካ ንዑስ ቀጠና ቢር ኪኒያ: የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ታሪክ
በመንገድ አማርኛ እይታ: ማስተር ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ: 1997 ዓ.ም::

82. መምህር መማጎበር ዘጉንዳጉንዶ ደብረ ገረዛን ማርያም ገዳም: ገዳሱ ስቱን እስጢፋኖስ
ዘጉንዳጉንዶ: _____ :አዲስ አበባ: 1996 ዓ.ም::

83. አባ ሊወደስ ፍሰሐ ተርጓሚ አባ ቲዎፍሱስ ዓንጉል ማጎበረ ሊታውያን: መንፈሳዊ ማሳሰቢያ
ለሙሉ ዓመት (በአዘዋውሻና በዓላት ቀናት) የሚነበብ የህሊና ጸሎት መጽሐፍ: ዘካተሊካዊያን
ማስተር ማተሚያ ድርጅት:አዲስ አበባ : 1991 ዓ.ም::

84. ንቡረ እድ ሕርምዎስ ክበደ ጠ/ሊዮሱስ: ኢትዮጵያና ኢትዮጵያዊነት (1ኛ መጽሐፍ): ፔንበር

- ሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም፡፡
- 85.ንቡረ እድ ሲሮምዎስ ከበደ ፀ/አዮሱስ፡ ኢትዮጵያና ኢትዮጵያዊነት (2ኛ መጽሐፍ)፡ ፔንበር ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1996 ዓ.ም፡፡
- 86.ንቡረ እድ ሲሮምዎስ ከበደ ፀ/አዮሱስ፡ ኢትዮጵያና ኢትዮጵያዊነት (3ኛ መጽሐፍ)፡ ፔንበር ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1998 ዓ.ም፡፡
- 87.የኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ሃይማኖት አበጪ 3ኛ እትም፡ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1986 ዓ.ም፡፡
- 88.የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማህበር፡ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት 7ኛ እትም፡ ንጉድ ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ 1996 ዓ.ም፡፡
- 89.ዲዎቶን ዳንኤል ክብረት፡ የቤተክርስቲያን መረጃዎች አዲስ አበባ ሚ.ን ማተሚያ ድርጅት 1999 ዓ.ም፡፡
90. መርጊታ ልሳነ ጦርት ገብረ ጊዮርጊስ፡ ፕጋታዊ ስርዓት ማህበረ ዘላለማዊ ደረጃ ስቅ፡ -----
----- ፡አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም፡፡
91. የኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ተስምረ ማርያም ገልዝና ሐማርያ፡ 3ኛ እትም ፡ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ 1989 ዓ.ም፡፡
92. ዲዎቶን ሰበሞን ዮሐንስ፡ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን መረቃማ ዘመናት 1ኛ መጽሐፍ፡ እላኒ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1995 ዓ.ም፡፡
93. ገብረ ሰላላ ብርሃኑ፡ መጽሐፈ ብርሃን፡ ዘላለማዊ ስርዓት ስላገጥ ገብረ እግዚአብሔር ጠባቢ ጠዕደ ስብርሃም፡ ----- ፡አዲስ አበባ፡ 1986 ዓ.ም፡፡
94. ሰባ ገርገሪዮስ የሸዋ ቤተ ሰባሳ፡ የኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ታሪክ፡ 4ኛ እትም ፡ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡ ፕሮ ስዲስ አበባ፡1994 ዓ.ም፡፡
95. ጊርጋር ተስፋዮ፡ በ12ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ንጉሥ ሳቡለላ ራሱ በስሜራው መንበረ ታቦታተች ላይ ተቀርጾ የተገኘ የገልዝ ጽሑፍ፡ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1981 ዓ.ም፡፡
96. ደቀመዝሙር መዕለኩ ዘደሚፕሮስ፡ በገደምን በመሰዋዕት እንከርዳን በእሳት፡ -----
፡አዲስ አበባ፡ ሰኔ 1998 ዓ.ም፡፡
97. ቴስ ኮሊን ማንበዕ፡ ትምህርት እግዚአብሔር፡ ንጉድ ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ 1995 ዓ.ም፡፡
98. ----- ፡ ዶክተርን 1 መረቃዊ ትምህርት ክርስትና፡ ----- ፡አዲስ አበባ፡ 1985 ዓ.ም፡፡
99. ኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፈ ገብረ ሕማማት፡ ትንሳኤ ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ 1996 ዓ.ም ፡፡
100. ዓይዘዕ ትረዝ ሚኒስትሪ፡ መጽሐፍ ሰጋታት በመቅደሱ ሚዛን፡ 2ኛ እትም ንጉድ ማተሚያ

ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ ጥቅምት 1995 ዓ.ም፡፡

101. ----- ፡ መዕከኝ ማርያም
102. ----- ፡ መዕከኝ ሊዎም
103. ----- ፡ መዕከኝ ኪዳነ ምህረት
104. Truesdale, Lyons, Eby & Clark፡A Dictionary of the Bible & Christian Doctrine in Every day English 2nd Printing kansascity City. Beacon Hill Press of Kansas City July 2004.
105. ሌላ ስድ ሊም ፡ የስዲስ ኪዳን ታሪካዊና በህላዊ መሰረተች፡ ----- ፡አዲስ አበባ ፡ 1993 ዓ.ም፡፡
106. ----- ፡ ድርሳነ ሰንበት ላዊርስ በእስመናይን፡
107. ዓባይነህ ካሜ፡ምዕሰት ጸጋ፡ጸርሐ ጽዮን ዘተዋሕዶ የአንድነት ኑሮ ማኅበር፡አዲስ አበባ፡ ጥቅምት 2000ዓ.ም፡፡
108. ----- ፡ ድርሳነ ያዕቆብ፡ ዘርሃ ፡ ----- ፡ ----- ፡፡
109. የኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፈ ዚቅ፡ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ ፡ ----- ፡፡
- 110.Solomon Gold Man፡ The Book of Books An Introduction----- ፡ ----- ፡ 1948.
- 111.የኢትዮጵያ ሥርዓተቅዳስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ፍትሕ ነገስት ንባቡና ትርጓሜው፡ 5ኛ እትም ፡ ትንሳኤ ዘገባኤ ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡1990 ዓ.ም፡፡
- 112.አዲስ አበባ 6 ኪሱ ዩንቨርስቲ ሙዚየም ለዕለ ሕድህና በማስተ ካሰረረው ጽሑፍ ፡አዲስ አበባ፡ 1999 ዓ.ም፡፡
- 113.K.Contirossini The act Vol- 16 , ----- , -----1965-----.
- 114.ሰባ ኮርኒ፡ ፀዳሊ ማርያም ----- ፡ ----- ፡ -----፡፡
115. ቅዱስ ሲሪራም፡ ፀዳሊ ማርያም፡ ----- ፡ ----- ፡ 1987 ዓ.ም፡፡
116. ----- ፡ ብካዩ ማርያም ፡ ----- ፡ ----- ፡ ----- ፡፡
117. ተሾመ ዘረይሁን፡ (መዕናክ ታቦር) ፡ ሰበሊስ) ቅድስት፡ ቅዱስ ጊዮርጊስ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1978 ዓ.ም፡፡
118. መሰረተ ሰብሃት ሰሐብ ስምዓ ጽድቅ ብሔራዊ፡ስርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡ አዲስ አበባ ፡ 1951 ዓ.ም፡፡
119. መሰረተ ሰብሃት ሰሐብ፡ ሰላላ በተዋህዶ፡ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት፡አዲስ አበባ፡ 1988 ዓ.ም፡፡
120. ----- ፡ The Docmanetes of vatican፡ English london ፡ Vol - -----.

121. E.O.E.O. Jems, The Cults of the Mother God's Jermay : ——— : 1959.
122. ገድስ አዝራ።
123. ጌታትው ሐይሌ፡ ባህረ ሃሳብ።
124. ጽሐፊ ትዕዛዝ ገ/ሥላሴ፡ ታሪክ ዘመን ዘዳግማዊ ማኅበሩ ንጉሥ ነገስት ዘኢትዮጵያ፡ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1959 ዓ.ም።
125. የኢትዮጵያ ሶርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፈ ገንዘት፡ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ ፡ 1979 ዓ.ም።
126. የኢትዮጵያ ሶርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ገድስ አባ ገድርገስ ዘጋሰሚ፡ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1978 ዓ.ም።
127. ሰርገም ሃብስ ሥላሴ፡ አማርኛ የቤተክርስቲያን መዝገበ ቃላት፡ ቅጽ 12 አዲስ አበባ፡ 1982 ዓ.ም።
128. አስቃ አዎሌው ታምራ፡ ወላዲታ አምሳክ ዘኢትዮጵያ፡ ——— ፡አዲስ አበባ፡ ሐምሌ 1979 ዓ.ም።
129. በረዞን ክበደ፡ የዋዕድባ ገዳም ታሪክ፡———— ፡አዲስ አበባ ፡ ጥቅምት 1983 ዓ.ም።
130. ዋረን ደብሰዩ ዋርዝቤ ትጉም፡ ሰጌታ የተገዛህ ሁን የማቲዎስ መንገድ ጥናት፡ ሌላ አይ ሌም ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1995 ዓ.ም።
131. የጊስኛው ቀን ቅዱሳን የሊዮስ ክርስቶስ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፈ ሞርሞን፡ ሶዕት ሴክ፡ዩ.ኤ.ሲ ፡ 2001
132. የኢትዮጵያ ሶርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ መጽሐፈ ቅዳስ፡ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1989 ዓ.ም።
133. አመክንዮ ዘሐዋርያት።
134. ተስፋ ገ/ሥላሴ፡ ድርሳን ማህደዋ፡ ተስፋ ገ/ሥላሴ ማተሚያ ቤት አዲስ አበባ።
135. መጽሐፈ ሲሞን።
136. ጌወ ካቲሲክ ኢንሳክሎፒዲያ ፡ፕራዝ አንድ፡ 1967 ዓ.ም።
137. ድርሳን ኪዳና ሰማርያም ሳሰስ፡ 1978 ዓ.ም።
138. ማህበረ ቅዱሳን ፡ሰምዓ ጽድቅ ዘሶርቶዶክስ ተዋህዶ፡ ጋዜጣ 9ኛ አመት ቁጥር 4፡ ቅጽ 10 ቁጥር 65፡ፕር 1994 ዓ.ም።
139. ገ/ሥላሴ ብርሃኑ፡ ዘብሐረ ስክሱም፡ መጽሐፈ ጸሎት መመዝገብ ጸሎት በአማርኛ፡ አዲስ አበባ፡ — 1989 ዓ.ም።
140. ሰይድ መሐመድ ላዲስ እና ሃጂ መሐመድ ሳኒ ሃቢብ የተረገሙት፡ ቅዱስ ቁርባን፡ የአማርኛ ትርጉም፡ 2ኛ አትም ፡አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ መጋቢት 1993 ዓ.ም።
141. አስቃ አዎሌው ታምራ፡ ምዕዳ እርቅና፡ ሰላም፡ ————— ፡አዲስ አበባ፡ 1992 ዓ.ም።

142. አስቃ አዎሌው ታምራ፡ ዜና ህይወት ዘትድስተ ቅዱሳን እም አምሳክ 2ኛ አትም፡ ሆራደስን ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ ፡ ነሐሴ 1999 ዓ.ም።
143. ዘ ኢንሳክሎፒዲያ ብሪኒካ፡ ፕራዝ 15፡ 1959።
144. ኪዳነ መዕድ ክፍሌ፡ መጽሐፈ ሰዋሰው መገሰ መመዝገብ ቃላት ሐዲስ፡ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ ፡ 1948 ዓ.ም።
145. ፍትሕመርት መታረሪያ (መዕድ ገብርኤል)፡ መርሐ ፍናት መመከሰተ ፒቅስ፡ ባህር ዳር ማተሚያ ቤት፡ ባሕርዳር፡ 1987 ዓ.ም።
146. የኢትዮጵያ ሶርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፡ ድርሳን ሰንበት በገደዝና በአማርኛ፡ ትንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡ 1998 ዓ.ም።
147. በጥንታዊያን የኢትዮጵያ ቢቃውንትና መበብተት፡ አውደ ነገስት መፍካፊ ከዋክብት፡ ——— ፡አዲስ አበባ፡ 1953 ዓ.ም።
148. መርቅ ገር ቅዱስ ገብርኤል የቤተክርስቲያን ሥራና ዕማት ኮሚቴ፡ መዕዛክ አድጎና መጽሐት ቁጥር 3፡ ፕርፌሰር ታደሰ ታምራት፡ አዲስ አበባ ፡ 1992 ዓ.ም።
149. መጋቢ ሐዲስ መኮንን መ/ትንሳኤ ገዛው፡ትምህርተ ሃይማኖት ዘሶርቶዶክስ ተዋህዶ፡ካሉ ማተሚያ ቤት፡አዲስ አበባ፡1998 ዓ.ም